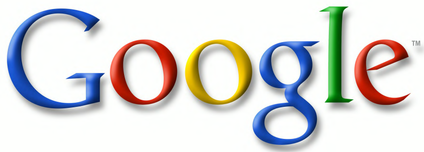

ORIC BATES

EX LIBRIS

C. VALERIUS
CATULLUS.

Sic Forsan Tener ausus est Catullus
Magno mittere passerem Maroni.

CATULLUS, TIBULLUS *ET* PROPERTIUS,

Priſtino nitori reſtituti, & ad optima Exemplaria emendati,

Cum Fragmentis C. GALLO inſcriptis.

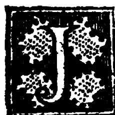

PARISIIS,
Typis J. BARBOU, viâ San-Jacobeâ.

M. DCC. LIV.

TYPOGRAPHUS LECTORI S.

AMDUDUM expetitam Catulli, Tibulli & Propertii Editionem eleganti caractere, cartha pura & nitida offerimus tibi, Lector benevole. Ne mireris, si dicam venustos Scriptores illos pristino nitori hìc esse restitutos. Istud saltem ausim de CATULLO affirmare, cujus Editio princeps prodiit Venetiis, in-folio parvo, non ita pridem elapso anno M DCC XXXVIII. ex vetustissimo, atque huc usque ignoto, nuper tamen Romæ reperto codice. Hiatus ferè omnes ope hujus codicis restituuntur; unicus tantùm superest, carmine scilicet LXXXVII. pag. 78. qui resarciri non potuit. Hæc Venetiana Editio, quæ debetur doctissimo Joanni Francisco CORRADINO de Allio, accurata quidem est, quamvis parùm elegans. At notæ textui Catulliano subjunctæ eruditissimæ sunt, & varia, sed exquisita, doctrina refertæ; miror que eas denuò editas non fuisse à doctioribus Belgii nostri Criticis.

Mirum est quantum lucis Catullo nostro afferat hæc Venetiana Editio, quam summa fide tibi exhibemus. Non solùm quorumdam carminum ordinem inversum videbis; sed agnosces insuper ope immutatorum quorumdam verborum, quæ ex Codice Romano Venetiana habet Editio, obscuritatem Catullianam multis ex locis esse amand-

datam. Nusquam igitur deinceps curandum erit de aliis Catulli Editionibus huc usque vulgatis; immorandumque erit huic nostræ, aut Venetianæ Editioni.

Meum non est dicere quanti hunc nostrum Poëtam fecerint elegantiores veteris eloquii Latini auctores. Eorum testimonia congesserunt docti Catullianorum carminum Interpretes. At ne obsoletis, & parùm tritis vocabulis remorentur Lectores, illa explicata, & Litterarum ordine digesta, ad ultimas hujusce nostræ Editionis paginas amandavimus, atque notarum vices gerere possunt.

Ne tamen aliquid desideres, ad calcem Catulli nostri adjecimus tria ex Priapeis epigrammata, quæ huic nostro Poëtæ tribuunt quamplures eruditi; necnon carmen illud falsò Catullo à quibusdam olim attributum, atque dicatum verno tempori, quo Veneris reflorescit imperium. Hoc igitur, quod Pervigilium Veneris inscribitur, non ex vulgatis, ac proinde mendosis tibi damus editionibus, sed ex illa quam eximia cura, summoque animi affectu emendavit clarissimus atque doctissimus elegantiorum Litterarum cultor N.. S, *Sanado* instituti Jesuitici alumnus. Hæc tamen carmina non agnoscit Codex Romanus, neque proinde Venetiana Editio.

Comites, ut mos est, Catullo adjungimus Tibullum & Propertium. Hos ad præclarissimas, doctisque probatas contulimus editiones, non equidem omninò ad Brouckhusianam, in qua multa sunt ex ingenio immutata potiùs quàm emendata; neque ad Cantabrigiensem anni 1702. aut Londinensem Maitterianam anni 1715. Istæ quanquam nitorem suum habeant, non tamen illum habent qui doctioribus placeat.

Nôrunt eruditi quàm feliciter medicam manum his Poëtis sanandis adhibuerit vir acri judicio &

exquisita cujuscunque generis doctrina præditus Josephus Scaliger. Hic siquidem non temerè, non inconsultò, aut ex ingenio quædam mutavit & suis locis restituit, quæ priùs confusa erant & perturbata; sed fretus manuscriptis optimæ notæ, quorum, ubi opus est, verba refert, & emendationes suo probat suffragio.

Facem igitur nobis prætulit Scaliger, cujus vestigiis insistere non indecorum nobis visum est; nec tamen neglesimus alios quosdam eruditiores & emunctiores Criticos, qui suas curas adhibuerunt, ut Achilles Statius in Tibullo interpretando, atque in Propertio Guillelmus Canterus, sicuti in isto nostrorum Poëtarum Triumviratu Janus Douza uterque, pater & filius.

At si lauream suavitatis & amœnitatis surripuerit aliis Catullus, manet tamen Tibullo & Propertio miræ elegantiæ præmium, quod non immeritò illis debetur. Canterus tamen Propertio Elegiæ tribuit principatum. Sive, inquit, insignem & perfectam à Poëta doctrinam, sive versus omnis venustatis plenissimos, sive dictionem purissimam ac tersissimam requiras, unus tibi abundè satisfaciet Propertius; & quo numero apud Græcos esset Callimachus, eo hic apud nostros & habitus fuit, & haberi ipse voluit.

Damus insuper Maximiani Elegiarum libellum, ad plures collatum editiones, præcipuè ad eam quæ anno 1569. ex officina prodiit Plantiniana, secundis Theodori Pulmanni curis. At quorsum, inquies, ad calcem tam elegantiorum carminum, tam delicatiorum Poëtarum addas fragmenta nonnulla, quæ quamvis sub Cornelii Galli nomine quandoque legantur, ea tamen indigna, quæ vel Gallo tribuantur, judicarunt eruditiores? Verùm id non nostro tantùm, sed doctiorum factum est consilio, qui probarunt iteratam hanc Editionem, quòd ea legerint

five in Plantinianis annorum 1560. & 1569. five in Lugdunensi Gryphiana anni 1573. tum etiam in Amstelodamensibus plurimis, nec non in Trajectensi, quæ Variorum vocitatur, anni 1669. ubi multò perfectiora sunt edita: hæc igitur in nostra Editione describi curavimus.

Quandòquidem multa sunt in Editione nostra, quæ à vulgatis impressis differunt, ne putes, Lector benevole, hæc esse errata, quæ nostram curam, aut Editoris oculos fugerint; immò scias, velim, tot esse emendationes, has maximi, illas non minimi momenti, quæ ex Codice Romano in Venetianam, & ex ista in nostram Editionem fuerunt transmissa. Numerus enim earum in solo Catullo minor non est ducentis septuaginta octo, quarum ope sensus & elegantia Catulliana restituuntur. Editionem porrò nostram ita curavimus prælo subjici, ut eam doctis & delicatis oculis offeramus omni errore typographico vacuam.

Non te moramur, Lector erudite, in enarrandis variis nostrorum Poëtarum Editionibus; illas si non omnes, præcipuas saltem dabit tibi Joannes Albertus Fabricius, cujus Bibliotheca Latina post sextam Editionem præsto est omnibus.

Ea sunt, Lector benevole, quæ præloqui censuimus: si autem cœptis nostris faveas, quamprimùm properabimus ad cæteros Poëtas edendos, eos præcipuè quos non ediderunt Elzevirii. Hos etenim, non verò vulgares illos chartarum maculatores, atque caracterum corruptores imitari mens nostra semper fuit, & erit. Vale. Kalendis Octobris 1743.

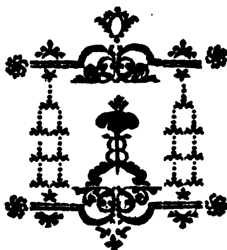
CAII VALERII CATULLI
VITA
JOANNE FRANCISCO CORRADINO
DE ALLIO AUCTORE.

CAIUS Valerius Catullus natus est Olympiade 171. fortasse C. Cælio, & L. Domitio Coss. in Sirmione peninsula ad lacum Benacum, ex familia nobili quidem, ac quondam divite Valeria. Pauper tamen erat, & sanè pauperes amicos habebat, puta Furium, Aurelium, Fabullum, Veranium, & alios: nihilominùs beneficio nobilissimorum Romanorum locuples factus est. Nam Sirmionem vel in ditione porrò habuit sua, vel ejus majores olim habuerunt, & Phaselum, quem de penu in Bithynia ædificavit, & domum Veronæ, & villam, & Fundum Tiburtem. Patrem etiam habuit Cæsaris amicum, & fratrem sæpe comitem Prætorum, quem in Troade mortuum lamentatur, & ad Hortalum, & ad Manlium scribens. Fuit autem facie honesta, colore bono, naso mediocri, ore bellulo, ac dentibus albis; fuit & natura vegeti. Itinera enim maritima semel, iterum, ac tertiò confecit, ac tussim gravissimam expulit urtica tantùm, & otio sine medici opella; ac Venerem maximè exercebat. Erat enim subobscœnus. Nam puellas sectatus est, præcipuè Lesbiam amicam; tamen bonus homo videbatur, qui à multis deceptus fuit, Silone, Asinio, Thallo, Alpheno, Aufilena, Furio, Lesbia, amica Mamurræ, à Contubernalibus, pessimis hominibus,

puellulisque. In tenera ætate Romam profectus est, ubi ingenio clarere cœpit. Anno enim ferè decimo sexto multa scribebat amatoria ad Lesbiam, & alias: anno verò ætatis fortasse vigesimo primo in Bithyniam cum Memmio Prætore navigavit, & ineunte vere ex Bithynia Troadem ivit ad fratrem, tunc comitem nescio cujus Prætoris sanum & incolumem; ex Troade iterum ad Prætorem, quocum tandem rediit Romam, hinc ad Patriam, ex qua, nuncio de morte fratris accepto, rursum Troadem petiit phaselo ad eundem fratrem patrio more sepeliendum, parentandumque; ex Troade iterum ad patriam, hinc Veronam, ubi januam domûs quondam Lesbiæ allocutus est, ibique mœstissimus fratris obitu hyemavit. Tandem Verona Romam profectus, ubi facultatibus, & amicis floruit. Amicum enim habuit in primis Manlium, à quo beneficia maxima reportavit; quapropter ejusdem nuptias elegantissimè cecinit: amicum & Ciceronem habuit, & Calvum Licinium, Cornificium, Verannium, Flavium, Furium, Aurelium, Varum, & alios, præsertim Cornelium Nepotem, cui libellum dedicavit suum; inimicos etiam Nonium Strumam, Cominium, Gellium, Vectium, filium P. Clodii, quem vocat Lesbium, Mamurram, quem vocat Mentulam, & Cæsarem, quocum tamen licèt iambis sæpissimè lacerato cœnavit. Postremò sciendum, nihil aliud composuisse Catullum præter hunc libellum, quem non mutilum, sed absolutum præ manibus habemus. Non enim *de incantamentis*, non *in Priapum*, non *Pervigilium Veneris*, non *Ver*, non alia; hinc ait meritò de se: *Parva mei mihi sunt cordi monumenta laboris*. Cæterùm Catullus fuit Poëta Poëtarum nobilissimus, latinitate quidem cum Plauto ac Terentio comparandus, facetiarum verò unus, & unicus pater; eruditissimus quoque, atque in Græcis litteris versatissimus. Nam præter alia Callimachi elegiam

De Coma Berenices in latinos verſus feliciter traductam Hortalo miſit, ita ut omnium voto *doctus* appellaretur; de cujus quidem dicendi elegantia, doctrinaque habentur ampliſſima teſtimonia, Cornelius Nepos, Horatius, Tibullus, Propertius, Ovidius, Juvenalis, Corn. Tacitus, Paterculus, Seneca, Plinius, Martialis, Quintilianus, Suetonius, Apuleius, Euſebius, Auſonius, Macrobius, & A. Gellius, à quo ut Poëta elegantiſſimus maximopere laudatur. Mortuus eſt Romæ Olympiade 184. fortaſſe C. Cæſare, & M. Antonio Coſſ. annum agens ætatis quinquageſimum primum, quo tempore Virgilius Maro florere cœperat, de quibus natum eſt illud diſtichon:

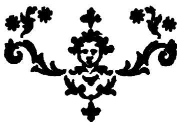
Tantùm parva ſuo debet Verona Catullo,
Quantùm magna ſuo Mantua Virgilio.

SPECIMEN

Eorum Carminum, quæ vel immutata, vel inverſa fuerunt, at ex Codice Romano ſuo loco reſtituuntur.

MIRUM eſt quantis in locis immutatus fuerit Catulli noſtri textus, atque depravatus à Criticis. Unuſquiſque enim verſus corruptos reſtituit, prout quiſque erat affectus, aut ex ingenio; pauci verò, ſi tamen Muretum, Achillem Statium & Joſephum Scaligerum excipias, Catullum ad manuſcriptos Codices ediderunt. At feliciter reperto Romæ uno Codice antiquiſſimo, hunc lepidiſſimum Poëtam J. Franc. Corradinus de Allio emendavit. Rem tædioſam facerem exhibere tibi infinita propè loca ope hujus Codicis emendata. Id faciant Interpretes & Critici. Attamen cùm Editoris locum hîc tantùm habeam, pauca ex hoc numero ſeligam, quæ tuis oculis ſubjiciam; hinc conjicies quantum lucis Catullo iſte Codex attulerit.

CARMINE VI. Pagina nobis 5.

Nam mî iſta ipſa valet, nihil tacere.
Verſus mirè corruptus in vulgatis Editionibus: hunc tibi damus ex Codice Romano. Muretus hunc ex conjectura reſtituerat, eo modo, ſcilicet:
Nam iſta in parte, valet nihil tacere.
Alii verò legebant:
Nam nil prævalet iſta, nihil tacere.
Scaliger autem ſic repoſuit:
Nam ni ſtupra, valet nihil tacere.
Incaſſum igitur hunc locum torquent; jam ex veteri Codice illum (recto ordine) legere datur.

CARMINE XVII. Pag. 12.

Crura Ponticuli aſſulis ſtantis, inredivivus, &c.
Sic Codex Romanus atque etiam alii. Mirum eſt quantùm hunc verſum corruperint Interpretes; at Corradinus lectionem Codicis Romani optimè ſtabilit ac tuetur.

EODEM CARMINE. Pag. 13.

In quo vel ſalis, ſubſilis; ſarta ſuſcipiantur.
Verſus æquè corruptus in editis, in quibus legebatur:
In quo vel ſaliſubſili ſacra ſuſcipiunto.
Sed Codicis Romani ſenſus omnibus eſt probandus Interpretibus.

CARMINE XVIII. Pag 14.

Meuſmet puer, & ſitire diſcet.
Sic Veneta Editio ex Codice Romano; aliæ enim vulgatæ legebant:
Ne meus puer & ſitire diſcet.
Scaliger verò ſic emendavit:
Ah me me puer, & ſitire diſcet.
Alii autem Editores ſic legunt:
Me me jam puer & ſitire diſcet.

CARMINE XXVI. Pag. 19.

Hibera, quam ſe amnis aurifer Tagus;
Quid hunc malum fovetis? &c.

Editiones autem vulgatæ habent:

Hibera, quam ſcit amnis aurifer Tagus,
Hunc Galliæ timent, timent Britanniæ.
Quid hunc malum fovetis? &c.

Itaque non legitur in Codice Romano iſte verſus:

Hunc Galliæ timent, timent Britanniæ.

CARMINE XXXV. Pag. 24.

Iraſcor tibi. Sic meos amores?

Verſus ille qui quartus eſt in Codice Romano, ſextus erat in vulgatis Editionibus, legebaturque poſt hunc:

Qua ſolatus es allocutione.

CARMINE LI. Pag. 32.

Vetti, Ruſtice, ſemilauta crura.

Verſus iſte qui in Codice Romano eſt tertio loco, anteà ſic legebatur ſecundo loco:

Peri, ruſtice. ſemilauta crura.

CARMINE LII. Pag. 33.

Verſ. 3. Te in Campo quæſivimus minore.

Ita Codex Romanus; at anteà legebatur:

Te quæſivimus in minore Campo.

EODEM CARMINE. *Ibidem.*

Verſ. 24. & 25. Non ſi Pegaſeo ferar volatu.
Non Ladas ſi ego, pennipeſ-ve Perſeus.

Ita Codex Romanus; anteà verò legebatur:

Non Lada ſi ego, pennipeſ-ve Perſeus:
Non ſi Pegaſeo ferar volatu.

CARMINE LVII. Pag. 35.

Veſper adeſt, &c. *Inverſum eſt iſtud carmen in*

Codice Romano. In vulgatis Editionibus: Collis ô Heliconii, *infrà pagina 38. primo loco erat, atque omninò separatim legebatur, tanquam poëma diversum ab isto, quod nunc est* LVII. *At Codex Romanus ex duobus unicum facit, ac primo loco ponit* Vesper adest, &c. *quod anteà legebatur post* Collis ô Heliconii.

EODEM CARMINE. Pag. 36.

Vers. 12. Adspicite, innuptæ, quæso, ut meditarie' quærunt.
Nos aliò menteis, aliò divisimus aureis.

Ita Codex Romanus; at in vulgatis anteà legebatur:

Adspicite, innuptæ, secum ut meditata requirunt.
Non frustra meditantur: habent memorabile quod sit.
Nos aliò mentes, aliò divisimus aures.

Secundus versus non legitur in Codice Romano, neque in aliis manuscriptis; igitur commentitius est.

EODEM CARMINE. Pag. 37.

Hesperus, &c. *Post hunc versum lacuna erat in vulgatis; at nihil deest in Codice Romano, qui sub finem hujus commatis legit*:

Hymen ô Hymenæe, Hymen ades, ô Hymenæe,

Qui versus deest in vulgatis Editionibus.

EODEM CARMINE. Pag. 41.

Commate: O beata, nec atra nox!
O cubile, quot omnibus
Candido pede lectulis!
Sed moraris: abit dies;
Prodeas, nova nupta.

Ita Codex Romanus: hìc verò deficiebant vulgares Editiones; atque incerto animo erant doctiores. Quidam solùm duos istos legebant versus, cæteri deficiebant.

O cubile, quot (ô nimis
Candido pede lecti.)

Aliæ verò Editiones:

O cubile, quot omine
Candido pede lectuli.

At deinde tres deficiebant versiculi. Verùm Muretus hos quinque versus ita ex ingenio restituebat:

O cubile, quot omina
Candido pede lectulis,
Quæ tibi veniuut bona?
Gaudeas. Sed abit dies
Prodeas nova nupta.

Sed controversiam omnem dirimit Codex Romanus.

Carmine LVIII. Pag. 45.

Verf. 14. Alienaque, exules, ite pede loca celeri. *Ita Codex Romanus; anteà verò in Editis legebatur:*

Aliena quæ petentes, velut exules loca.

Eodem Carmine. Pag. 47.

Ego viridis Algida Idæ Neamica loca colam?
Ego vitam agam sub altis Phrygiæ columinibus?
Jam jam dolet, quod egi, jam jamque pœnitet.
Roseis ut huic labellis palans sonitus abiit,
Ibi juncta juga resolvens Cybele leonibus,
Geminas Deorum ad aureis nova nuncia referens,
Lævumque pecoris, &c.

Sic habet Codex Romanus; at vulgatæ Editiones aliter legunt, scilicet:

Ego viridis Algida Idæ nive amicta loca colam?
Ubi cerva silvicultrix, ubi aper nemorivagus?
Ego vitam agam sub altis Phrygiæ columinibus?
Jam jam dolet, quod egi, jam jamque pœnitet.
Roseis ut huic labellis palans sonitus abiit,
Geminas Deorum ad aureis nova nuntia referens;
Ibi juncta juga resolvens Cybele leonibus,
Lævumque pecoris, &c.

Vides igitur in vulgatis versum ignotum Codici Romano, alterumque inversum & alio loco positum; sicut & verba quædam mutata, quæ restituta Poëtæ lucem afferunt.

CARMINE LIX. Pag. 49.

Nec dum etiam sese, quo sit visit, sibi credit.
Ita Codex Romanus; vulgati tamen legunt:
Nec dum etiam sesèque sui tum credidit esse.

EODEM CARMINE. Pag. 54.

Lucida qua splendent summi Carchesia mali.
Ita Codex Romanus; versus tamen ille deest in vulgatis: at Muretus ex Nonio suspicatus erat versum hunc deesse, atque eo loci esse reponendum.

EODEM CARMINE. Pag. 55.

Vinosus linquens Doris celebranda choreis
Nonacrios. Nam, quæ ille tulit radicitùs altas.
Sic Romanus Codex scribit; verùm in vulgatis legebatur:
Nereidum linquens claris celebranda choreis,
Non vacuus; namque ille tulit radicitùs altas.

EODEM CARMINE. Pag. 57.

Nulla domus, &c. *Hunc versum & tres qui sequuntur agnoscit Codex Romanus: hos tamen expunxerat Josephus Scaliger; sed malè.*

CARMINE LX. Pag. 59.

Ergo te ego audiero nunquam tua dicta loquentem.
Versus iste deest in vulgatis; agnoscitur tamen à Codice Romano: alium tamen addiderant Editiones quædam, scilicet:
Adloquar? audiero ne nunquam tua verba loquentem.

Hic tamen abest à manuscriptis, quæ eo loci lacunam habent, teste Scaligero.

CARMINE LXI. Pag. 61.

Obtulit Arsinoes Locricos alis equos.

Sic Codex Romanus; aliæ tamen Editiones habent:

Obtulit Arsinoes Chloridos ales equus.

CARMINE LXIII. Pag. 66.

Vivat in ore hominum plus uno clarior ævo.

Versum illum suppeditat Codex Romanus: at in aliis manuscriptis hic erat lacuna; sed in quibusdam editis hic versus aderat:

Omnibus inque locis celebretur fama sepulti.

Sed Scaliger aliique Docti rectè suspicati sunt hunc esse nothum & subdititium ab aliquo sciolo.

CARMINE LXXXIV. Pag. 77.

Sed nunc id doleo, &c.

Hunc versum & tres alios sequentes hic legit Codex Romanus; anteà tamen à suo loco divulsi in vulgatis ad finem carminis LXXII. legebantur: at Scaliger reposuerat ad finem carminis LXXI. sed utrique non bene.

CARMINE LXXXV. Pag. 78.

Odi & amo, &c.

Huncce versum atque sequentem hic apponit Romanus Codex; anteà tamen legebatur uterque separatim, tanquam unum Epigramma; sed hic rectè suo loco reponitur.

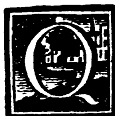
C. VALERII

C. VALERII CATULLI VERONENSIS LIBER.

I.

AD CORNELIUM NEPOTEM.

QUOI dono lepidum novum libellum,
Arido modo pumice expolitum?
Corneli, tibi; namque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas
Jam tum, quom ausus es unus Italorum
Omne ævum tribus explicare chartis,
Doctis, Juppiter! & laboriosis.

Quare habe tibi quicquid hoc libelli est,
Qualecunque; quod, ô patrona Virgo,
Plus uno maneat perenne seclo.

II.

Ad Passerem Lesbiæ.

Passer deliciæ meæ puellæ,
Quicum ludere, quem in sinu tenere,
Quoi primum digitum dare adpetenti,
Et acreis solet incitare morsus,
Cum desiderio meo nitenti
Carum nescio quid lubet jocari,
Et solatiolum sui doloris;
Credo, ut, quom gravis acquiescet ardor,
Tecum ludere, sicut ipsa, possem,
Et tristes animi levare curas!
Tam gratum est mihi, quam ferunt puellæ
Pernici aureolum fuisse malum,
Quod zonam soluit diu ligatam.

III.

Funus Passeris.

Lugete, ô Veneres, Cupidinesque,
Et quantum est hominum venustiorum.
Passer mortuus est meæ puellæ,
Passer deliciæ meæ puellæ,
Quem plus illa oculis suis amabat.
Nam mellitus erat, suamque norat
Ipsam tam bene, quam puella matrem;

Nec ſeſe à gremio illius movebat ;
Sed circumſiliens modo huc, modo illuc,
Ad ſolam dominam uſque pipilabat :
Qui nunc it per iter tenebricoſum
Illud, unde negant redire quenquam.
At vobis male ſit, malæ tenebræ
Orci, quæ omnia bella devoratis,
Tam bellum mihi paſſerem abſtuliſtis.
Oh factum male ! oh miſelle paſſer !
Tua nunc opera meæ puellæ
Flendo turgiduli rubent ocelli.

IV.

AD HOSPITES.

PHASELUS ille, quem videtis, hoſpites,
Ait fuiſſe navium celerrimus,
Neque ullius natantis impetum trabis
Nequiſſe præterire, ſive palmulis
Opus foret volare, ſive linteo.
Et hoc negat minacis Hadriatici
Negare litus, inſulaſque Cycladas,
Rhodumque nobilem, horridamque Thraciam,
Propontida, trucemque Ponticum ſinum,
Ubi iſte, poſt phaſelus, antea fuit
Comata ſilva. Nam Cythorio in jugo
Loquente ſæpe ſibilum edidit coma.
Amaſtri Pontica, & Cythore buxifer,
Tibi hæc fuiſſe, & eſſe cognitiſſima
Ait phaſelus ; ultima ex origine
Tuo ſtetiſſe dicit in cacumine ;
Tuo imbuiſſe palmulas in æquore ;
Et inde tot per impotentia freta
Herum tuliſſe, læva, ſive dextera

Vocaret aura, sive utrumque Juppiter
Simul secundus incidisset in pedem;
Neque ulla vota litoralibus Diis
Sibi esse facta, quom veniret à mari
Novissimo hunc ad usque limpidum lacum.
Sed hæc prius fuere; nunc recundita
Senet quiete, seque dedicat tibi,
Gemelle Castor, & gemelle Castoris.

V.

Ad Lesbiam.

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus,
Rumoresque senum severiorum
Omneis unius æstimemus assis.
Soles occidere, & redire possunt;
Nobis, quom semel occidit brevis lux,
Nox est perpetua una dormienda.
Da mî basia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein secunda centum,
Deinde usque altera mille, deinde centum.
Dein, quom millia multa fecerimus,
Conturbabimus illa, ne sciamus,
Aut ne quis malus invidere possit,
Quom tantum sciat esse basiorum.

VI.

Ad Flavium.

Flavi, delicias tuas Catullo,
Ni sint inlepidæ, atque inelegantes,
Velles dicere, nec tacere posses.
Verùm nescio quid febriculosi

Scorti diligis; hoc pudet fateri.
Nam te non viduas jacere noctes,
Nequicquam tacitum cubile clamat,
Sertis, ac Syrio flagrans olivo;
Pulvinusque, peræque & hic, & ille
Attritus, tremulique quassa lecti
Argutatio, inambulatioque.
Nam mî ista ipsa valet, nihil tacere.
Cur non tam latera exfututa pandas,
Nec tu quid facias ineptiarum?
Quare quicquid habes boni, malique,
Dic nobis; volo te, ac tuos amores
Ad cœlum lepido vocare versu.

VII.

AD LESBIAM

QUÆRIS quot mihi basiationes
Tuæ, Lesbia, sint satis, superque?
Quam magnus numerus Libissæ arenæ
Laserpiciferis jacet Cyrenis,
Oraclum Jovis inter æstuosi,
Et Batti veteris sacrum sepulcrum;
Aut quam sidera multa, quom tacet nox,
Furtivos hominum vident amores:
Tam te basia multa basiare,
Vesano satis, & super Catullo est;
Quæ nec pernumerare curiosi
Possint, nec mala fascinare lingua.

VIII.

AD SE IPSUM.

MISER Catulle, desinas ineptire,
Et quod vides perîsse, perditum ducas.
Fulsere quondam candidi tibi soles,
Quom ventitabas, quo puella ducebat
Amata nobis, quantum amabitur nulla.
Ibi illa multa tam jocosa fiebant,
Quæ tu volebas, nec puella nolebat.
Fulsere verè candidi tibi soles.
Nunc jam illa non volt, tu æque, inepte, sis, noli;
Nec, quæ fugit, sectare, nec miser vive;
Sed obstinata mente perfer, obdura.
Vale puella, jam Catullus obdurat;
Nec te requiret, nec rogabit invitam:
At tu dolebis, quom rogaberis nulla.
Scelesta, rere, quæ tibi manet vita?
Quis nunc te adibit? quoi videberis bella?
Quem nunc amabis? quojus esse diceris?
Quem basiabis? quoi labella mordebis?
At tu, Catulle, obstinatus obdura.

IX.

AD VERANNIUM.

VERANNI, omnibus è meis amicis
Antistes mihi millibus trecentis,
Venistine domum ad tuos penateis,
Fratreisque unanimos, tuamque matrem?

Venisti? ô mihi nuncii beati!
Visam te incolumem, audiamque Hiberûm
Narrantem loca, facta, nationes,
Ut mos est tuus; applicansque collum
Jucundum, os, oculosque suaviabor.
O, quantum est hominum beatiorum,
Quid me lætius est, beatiusve?

X.

DE VARO ET EJUS AMICA.

VARUS me meus ad suos amores
Visum duxerat, è foro otiosum:
Scortillum, ut mihi tum repente visum est,
Non sane inlepidum, nec invenustum.
Huc ut venimus, incidere nobis
Sermones varii: in quibus, quid esset
Jam Bithynia? quomodo se haberet?
Et quonam mihi profuisset ære?
Respondi id, quod erat, nihil, neque ipsis-
Met Prætoribus esse, nec cohorti,
Cur quisquam caput unctius referret;
Præsertim, quibus esset irrumator
Prætor, non facerent pili cohortem.
At certe tamen, inquiunt, quod illic
Natum dicitur esse, comparasti
Ad lecticam homines. Ego, ut puellæ
Unum me facerem beatiorem,
Non, inquam, mihi tam fuit malignè,
Ut, provincia qui mala incidisset,
Non possem octo homines parare rectos.
At mi nullus erat, nec hic, nec illic,
Fractum qui veteris pedem grabati
In collo sibi conlocare posset.

Hic illa, ut decuit cinædiorem,
Quæso, inquit mihi, mi Catulle, paulum
Istos commoda; nam volo ad Serapin
Deferri. Mane, inquii puellæ:
Istud, quod modò dixeram me habere,
Fugit me ratio; meus sodalis
Cinna est Caïus, is sibi paravit:
Verùm utrum illius, an mei, quid ad me?
Utor tam bene, quam mihi pararim.
Sed tu insulsa male, & molesta vivis,
Per quam non licet esse negligentem.

XI.

AD FURIUM ET AURELIUM.

FURI, & Aureli, comites Catulli,
Sive in extremos penetrabit Indos,
Litus ut longe resonante Eoa
Tunditur unda:

Sive in Hircanos, Arabasque molleis,
Seu Sacas, sagittiferosque Parthos,
Sive qua septemgeminus colorat
Æquora Nilus:

Sive trans altas gradietur Alpeis,
Cæsaris visens monumenta magni,
Gallicum Rhenum, horribileisque, ulti-
mosque Britannos:

Omnia hæc, quæcunque feret voluntas
Cœlitum, tentare simul parati,
Pauca nuntiàte meæ puellæ
Non bona dicta;

Cum suis vivat, valeatque mœchis,

Quos simul complexa tenet trecentos,
Nullum amans verè, sed identidem omnium
Ilia rumpens.

Nec meum respectet, ut ante, amorem,
Qui illius culpa cecidit, velut prati
Ultimi flos, prætereunte postquam
Tactus aratro est.

XII.

AD ASINIUM.

MARRUCINE Asini, manu sinistra
Non belle uteris in joco, atque vino;
Tollis lintea negligentiorum.
Hoc salsum esse putas? fugit te, inepte:
Quamvis sordida res, & invenusta est.
Non credis mihi? crede Pollioni
Fratri, qui tua furta vel talento
Mutari velit: est enim leporum
Disertus pater, ac facetiarum.
Quare aut hendecasyllabos trecentos
Expecta, aut mihi linteum remitte,
Quod me non movet æstimatione,
Verùm est μνημόσυνον mei sodalis.
Nam sudaria Setaba ex Hiberis
Miserunt mihi muneri Fabullus,
Et Verannius: hæc amem necesse est,
Ut Veranniolum meum, & Fabullum.

XIII.

Ad Fabullum.

Cœnabis bene, mi Fabulle, apud me,
Paucis, si tibi Dî favent, diebus;
Si tecum attuleris bonam, atque magnam
Cœnam, non sine candida puella,
Et vino, & sale, & omnibus cachinnis.
Hæc si, inquam, attuleris, venuste noster,
Cœnabis bene: nam tui Catulli
Plenus sacculus est aranearum.
Sed contra accipies meros amores,
Seu quid suavius, elegantiusve est:
Nam unguentum dabo, quod meæ puellæ
Donarunt Veneres, Cupidinesque;
Quod tu quom olfacies, Deos rogabis,
Totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

XIV.

Ad Calvum.

Nî te plus oculis meis amarem,
Jucundissime Calve, munere isto
Odissem te odio Vatiniano.
Nam quid feci ego, quidve sum locutus,
Cur me tot male perderes poëtis?
Isti Dii mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi misit impiorum.
Quod si (ut suspicor) hoc novum, ac repertum
Munus dat tibi Sulla litterator,

Non est, mî, male, sed bene, ac beate,
Quod non dispereunt tui labores.
Dii magni, horribilem & sacrum libellum!
Quem tu scilicet ad tuum Catullum
Misti, continuo ut die periret
Saturnalibus optimo dierum.
Non, non hoc tibi, salse, sic abibit:
Nam si luxerit, ad librariorum
Curram scrinia: Cæsios, Aquinos,
Suffena omnia colligam venena,
Ac te his suppliciis remunerabor.
Vos hinc interea valete, abite
Illuc, unde malum pedem tulistis,
Secli incommoda, pessimi poëtæ.

XV.

AD AURELIUM.

COMMENDO tibi me, ac meos amores,
Aureli; veniam peto pudentem,
Ut, si quicquam animo tuo cupisti,
Quod castum expeteres, & integellum,
Conserves puerum mihi pudice:
Non dico à populo; nihil veremur
Istos, qui in platea modo huc, modo illuc
In re prætereunt sua occupati;
Verùm à te metuo, tuoque pene,
Infesto pueris bonis, malisque,
Quem tu, quâ lubet, ut lubet, moveto
Quantum vis, ubi erit foris paratum.
Hunc unum excipio, ut puto, pudenter.
Quod si te mala mens, furorque vecors
In tantam impulerit, scelefte, culpam,
Ut nostrum insidiis caput lacessas;

Ah te tum miseri, malique fati,
Quem attractis pedibus, patente porta,
Percurrent raphanique, mugilesque.

XVI.

Ad Aurelium et Furium.

PÆDICABO ego vos, & inrumabo,
Aureli pathice, & cinæde Furi;
Qui me ex versiculis meis putastis,
Quod sint molliculi, parum pudicum.
Nam castum esse decet pium poëtam
Ipsum; versiculos nihil necesse est;
Qui tum denique habent salem, ac leporem,
Si sunt molliculi, ac parum pudici,
Et, quod pruriat, incitare possunt,
Non dico pueris, sed his pilosis,
Qui duros nequeunt movere lumbos.
Vos, quod millia multa basiorum
Legistis, male me marem putatis?
Si qui forte mearum ineptiarum
Lectores eritis, manusque vostras
Non horrebitis admovere nobis,
Pædicabo ego vos, & inrumabo.

XVII.

Ad Coloniam.

O COLONIA, quæ cupis ponte ludere longo,
Et salire, paratum habes; sed veteris inepta
Crura ponticuli assulis stantis, inredivivus
Ne supinus eat, cavaque in palude recumbat:

Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat,
In quo vel salis, subsilis; sarta suscipiantur;
Munus hoc mihi maximi da, Colonia, risus.
Quemdam municipem meum de tuo volo ponte
Ire præcipitem in lutum, per caputque, pedesque;
Verùm totius ut lacûs, putidæque paludis
Lividissima, maximeque est profunda vorago.
Insulsissimus est homo, nec sapit pueri instar
Bimuli, tremula patris dormientis in ulna:
Quoi quom sit viridissimo nupta flore puella,
Et puella tenellulo delicatior hœdo,
Asservanda nigerrimis diligentius uvis;
Ludere hanc sinit, ut lubet, nec pili facit uni,
Nec se sublevat ex sua parte, sed velut alnus
In fossa Liguri jacet subpernata securi,
Tantundem omnia sentiens, quasi nulla sit unquam.
Talis iste meus stupor nil videt, nihil audit,
Ipse qui sit, utrum sit, annon sit, id quoque nescit.
Nunc eum volo me è tuo ponte mittere pronum,
Si pote stolidum repente excitare veternum,
Et supinum animum in gravi derelinquere cœno,
Ferream ut soleam tenaci in voragine mula.

XVIII.

AD AURELIUM.

Aureli, pater esuritionum,
Non harum modo, sed quot aut fuerunt,
Aut sunt, aut aliis erunt in annis,
Pædicare cupis meos amores?
Nec clam: nam simul es, jocaris una,
Hæres ad latus, omnia experiris.
Frustra; nam insidias mihi instruentem

Tangam te prior inrumatione.
Atqui, id si faceres satur, tacerem.
Nunc ipsum id doleo, quod esurire
Meus-met puer, & sitire discet.
Quare desine, dum licet pudico,
Ne finem facias, sed inrumatus.

XIX.

AD VARUM.

SUFFENUS iste, Vare, quem probe nosti,
Homo est venustus, & dicax, & urbanus,
Idemque longe plurimos facit versus.
Puto esse ego illi millia, aut decem, aut plura
Perscripta; nec sic, ut fit, in palimpsesto
Relata; chartæ regiæ, novi libri,
Novi umbilici, lora rubra, membrana
Derecta plumbo, & pumice omnia æquata.
Hæc quom legas tu, bellus ille, & urbanus
Suffenus, unus caprimulgus, aut fossor
Rursus videtur: tantum abhorret, ac mutat.
Hoc quid putemus esse? qui modo scurra,
Aut, si quid hac re tristius videbatur,
Idem inficeto est inficetior rure,
Simul poemata attigit: neque idem unquam
Æque est beatus, ac poema quom scribit,
Tam gaudet in se, tamque se ipse miratur.
Nimirum omnes fallimur; neque est quisquam,
Quem non in aliqua re videre Suffenum
Possis. Suus quoique attributus est error;
Sed non videmus manticæ quid in tergo est.

XX.

AD FURIUM.

FURI, quoi neque servos est, neque arca,
Nec cimex, nec araneus, nec ignis;
Verùm est & pater, & noverca, quorum
Dentes vel silicem comesse possunt;
Est pulchre tibi cum tuo parente,
Et cum conjuge lignea parentis:
Nec mirum; bene nam valetis omneis:
Pulchre concoquitis, nihil timetis,
Non incendia, non graveis ruinas,
Non facta impia, non dolos veneni,
Non casus alios periculorum;
Ut qui corpora sicciora cornu,
Aut si quid magis aridum est, habetis,
Sole, & frigore, & esuritione.
Quare non tibi sit bene, ac beate?
A te sudor abest, abest saliva,
Muccusque, & mala pituita nasi.
Hanc ad mundiciem adde mundiorem,
Quod culus tibi purior salillo est,
Nec toto decies cacas in anno;
Atque id durius est faba, & lapillis:
Quod tu si manibus teras, fricesque,
Non unquam digitum inquinare possis.
Hæc tu commoda tam beata, Furi,
Noli spernere, nec putare parvi;
Et sestertia, quæ soles, precari
Centum desine: nam sat es beatus.

XXI.

AD JUVENTIUM.

O Qui flosculus es Juventiorum,
Non horum modo, sed quot aut fuerunt,
Aut posthac aliis erunt in annis;
Mallem divitias mihi dedisses
Isti, quoi neque servos est, neque arca;
Quam sic te sineres ab illo amari.
Qui? non est homo bellus, inquies? Est:
Sed bello huic neque servos est, neque arca.
Hoc tu, quam lubet, abjice, elevaque:
Nec servum tamen ille habet, neque arcam.

XXII.

AD THALLUM.

CINÆDE Thalle, mollior cuniculi capillo,
Vel anseris medullula, vel imula oricilla,
Vel pene languido senis, situque araneoso;
Idemque Thalle, turbida rapacior procella,
Quom diva mulier aves ostendit oscitantes:
Remitte pallium mihi meum, quod involasti,
Sudariumque Setabum, catagraphosque Thynos,
Inepte, quæ palam soles habere tanquam avita:
Quæ nunc tuis ab unguibus reglutina, & remitte,
Ne laneum latusculum, nateisque mollicellas,
Insulsa turpiter tibi flagella contribillent;
Et insolenter æstues, velut minuta magno
Deprensa navis in mari, vesaniente vento.

XXIII.

XXIII.

Ad Furium.

Furi, villula nostra non ad Austri
Flatus opposita est, nec ad Favoni,
Nec saevi Boreae, aut Apeliotae;
Verùm ad millia quindecim, & ducentos.
O ventum horribilem, atque pestilentem?

XXIV.

Ad Puerum.

Minister vetuli puer Falerni,
Inger mî calices amariores,
Ut lex Posthumiae jubet magistrae,
Ebriosa acina ebriosioris.
At vos, quo lubet, hinc abite lymphae,
Vini pernicies, & ad severos
Migrate: hic merus est Thyonianus.

XXV.

Ad Verannium et Fabullum.

Pisonis comites, cohors inanis,
Aptis sarcinulis, & expeditis,
Veranni optime, tuque mi Fabulle,
Quid rerum geritis? satisne cum isto

Vappa, frigoraque, & famem tulistis?
Ecquidnam in tabulis patet lucelli
Expensum? ut mihi, qui meum secutus
Prætorem, refero datum lucello.
O Memmi, bene me, ac diu supinum
Tota ista trabe tentus inrumasti.
Sed, quantum video, pari fuistis
Casu; nam nihilo minore verpa
Farti estis. Pete nobiles amicos.
At vobis mala multa Dii, Deæque
Dent, opprobria Romuli, Remique.

XXVI.

In Cæsarem, de Mamurra.

Quis hoc potest videre, quis potest pati,
Nisi impudicus, & vorax, & aleo,
Mamurram habere, quod comata Gallia
Habebat unctu', & ultima Britannia?
Cinæde Romule, hæc videbis, & feres?
Es impudicus, & vorax, & aleo.
Et ille nunc superbus, & superfluens
Perambulabit omnium cubilia,
Ut Albulus columbus, aut Adoneus?
Cinæde Romule, hæc videbis, & feres?
Es impudicus, & vorax, & aleo.
Eone nomine, Imperator unice,
Fuisti in ultima Occidentis insula,
Ut ista vostra diffututa mentula
Ducenties comesset, aut trecenties?
Quid est, ait? sinistra liberalitas
Parum expatravit, an parum helluatus est?
Paterna prima lancinata sunt bona;
Secunda præda Pontica; inde tertia

Hibera; quam se amnis aurifer Tagus.
Quid hunc malum fovetis? aut quid hic potest,
Nisi uncta devorare patrimonia?
Eone nomine, Imperator unice,
Socer, generque perdidistis omnia?

XXVII.

AD ALPHENUM.

ALPHENE immemor, atque unanimis false sodalibus,
Jam te nil miseret, dure, tui dulcis amiculi;
Jam me prodere, jam non dubitas fallere, perfide?
Nec facta impia fallacum hominum cœlicolis placent,
Quos tu negligis, ac me miserum deseris in malis.
Eheu quid faciant, dic, homines, quoive habeant fidem?
Certe tute jubebas animam tradere, inique, me
Inducens in amorem, quasi tuta omnia mî forent.
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia, factaque
Ventos inrita ferre, & nebulas aereas sinis.
Si tu oblitus es: at Dî meminerunt, meminit Fides,
Quæ, te ut pœniteat postmodo facti, faciet, tui.

XXVIII.

AD SIRMIONEM PENINSULAM.

PENINSULARUM, Sirmio, insularumque
Ocelle, quascunque in liquentibus stagnis,
Marique vasto fert uterque Neptunus;
Quam te libenter, quamque lætus inviso,

Vix me ipse credens Thyniam, atque Bithynos
Liquisse campos, & videre te in tuto.
O quid solutis est beatius curis?
Quom mens onus reponit, ac peregrino
Labore fessi venimus larem ad nostrum,
Desideratoque acquiescimus lecto.
Hoc est, quod unum est, pro laboribus tantis.
Salve, ô venusta Sirmio, atque hero gaude;
Gaudete, vosque Lydiæ lacus undæ;
Ridete quicquid est domi cachinnorum.

XXIX.

Ad Hypsithillam.

Amabo, mea dulcis Hypsithilla,
Meæ deliciæ, mei lepores,
Jube ad te veniam meridiatum.
Quod si jusseris, illud adjuvato,
Ne quis liminis obseret tabellam,
Neu tibi lubeat foras abire;
Sed domi maneas, paresque nobis
Novem continuas fututiones.
Verùm, si quid ages, statim jubeto:
Nam pransus jaceo, & satur supinus
Pertundo tunicamque, palliumque.

XXX.

Ad Vibennios.

O Furum optime balneariorum,
Vibenni pater, & cinæde fili:
Nam dextra pater inquinatiore,
Culo filius est voraciore:

Cur non in exilium, malasque in oras
Itis? quandoquidem patris rapinæ
Notæ sunt populo, & nateis pilosas,
Fili, non potes asse venditare.

XXXI.

SECULARE CARMEN AD DIANAM.

DIANÆ sumus in fide,
Puellæ, & pueri integri:
Dianam, pueri integri,
Puellæque canamus.

O Latonia, maximi
Magna progenies Jovis,
Quam mater prope Deliam
Deposivit olivam;

Montium domina ut fores,
Silvarumque virentium,
Saltuumque reconditorum,
Amniumque sonantium.

Tu Lucina dolentibus
Juno dicta puerperis;
Tu potens Trivia, & notho es
Dicta lumine Luna.

Tu cursu, Dea, menstruo
Metiens iter annuum,
Rustica agricolæ bonis
Tecta frugibus exples.

Sis quocumque placet tibi
Sancta nomine, Romulique,
Ancique, ut solita es, bona
Sospites ope gentem.

XXXII.

AD PAPYRUM.

POETÆ tenero meo sodali
Velim Cæcilio, papyre, dicas,
Veronam veniat, Novi relinquens
Comi mœnia, Lariumque litus.
Nam quasdam volo cogitationes
Amici accipiat sui, meique.
Quare, si sapiet, viam vorabit;
Quamvis candida millies puella
Euntem revocet, manusque collo
Ambas injiciens roget morari;
Quæ nunc, si mihi vera nunciantur,
Illum deperit impotente amore.
Nam, quo tempore legit inchoatam
Dindymi dominam, ex eo misellæ
Ignes interiorem edunt medullam.
Ignosco tibi, Sapphica puella
Musa doctior; est enim venuste
Magna à Cæcilio inchoata mater.

XXXIII.

IN ANNALES VOLUSII.

ANNALES Volusî, cacata charta,
Votum solvite pro mea puella.
Nam sanctæ Veneri, Cupidinique
Vovit, si sibi restitutus essem,
Desissemque truceis vibrare iambos,

Electissima pessimi poetæ
Scripta tardipedi Deo daturam
Infelicibus ustulanda lignis :
Et hoc pessima se puella vidit
Joco se lepide vovere Divis.
Nunc ô cæruleo creata ponto,
Quæ sanctum Idalium, Erycosque apertos,
Quæque Ancona, Cnidumque arundinosam
Colis, quæque Amathunta, quæque Golgos,
Quæque Dyrrachium Hadriæ tabernam,
Acceptum face, redditumque votum,
Si non inlepidum, neque invenustum est.
At vos interea venite in ignem
Pleni ruris, & inficetiarum,
Annales Volusî, cacata charta.

XXXIV.

AD CONTUBERNALES.

SALAX taberna, vosque contubernales,
A pileatis nona fratribus pila,
Solis putatis esse mentulas vobis ?
Solis licere, quicquid est puellarum
Confutuere, & putare cæteros hircos ?
An continenter quod sedetis insulsi
Centum, aut ducenti, non putatis ausurum
Me una ducentos inrumare sessores ?
Atqui putate : namque totius vobis
Frontem tabernæ scipionibus scribam.
Puella nam mea, quæ è meo sinu fugit,
Amata tantum, quantum amabitur nulla,
Pro qua mihi sunt magna bella pugnata,
Consedit istic : hanc boni, beatique
Omnes amatis ; & quidem, quod indignum est,

Omnes pusilli, & semitarii mœchi:
Tu præter omneis une de capillatis
Cuniculosæ Celtiberiæ, fili
Egnati, opaca quem bonum facit barba,
Et dens Hibera defricatus urina.

XXXV.

AD CORNIFICIUM.

MALE est, Cornifici, tuo Catullo,
Male est, m'hercule, & laboriose,
Et magis magis in dies, & horas
Irascor tibi: sic meos amores?
Quem tu, quod minimum, facillimumque est,
Qua solatus es adlocutione?
Paulum quidlubet adlocutionis
Mœstius lacrymis Simonideis.

XXXVI.

AD EGNATIUM.

EGNATIUS quod candidos habet denteis,
Renidet usquequaque; seu ad rei ventum est
Subsellium, quum orator excitat fletum,
Renidet ille; seu pii ad rogum filî
Lugetur, orba cum flet unicum mater,
Renidet ille: quicquid est, ubicunque est,
Quodcumque agit, renidet: hunc habet morbum,
Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.
Quare monendus es mihi, bone Egnati,
Si urbanus esses, aut Sabinus, aut Tiburs,

Aut porcus Umber, aut obesus Etruscus,
Aut Lanuvinus ater, atque dentatus,
Aut Transpadanus, (ut meos quoque attingam)
Aut quilubet, qui puriter lavit denteis;
Tamen renidere usquequaque te nollem.
Nam risu inepto res ineptior nulla est.
Nunc Celtiber es: Celtiberia in terra
Quod quisque minxit, hoc solet sibi mane
Dentem, atque russam defricare gingivam;
Ut, quo iste vester expolitior dens est,
Hoc te amplius bibisse prædicet loti.

XXXVII.

AD RAVIDUM.

QUÆNAM te mala mens, miselle Ravide,
Agit præcipitem in meos iambos?
Quis Deus tibi non bene advocatus
Vecordem parat excitare rixam?
An ut pervenias in ora volgi?
Quid vis? qualubet esse notus optas?
Eris: quandoquidem meos amores
Cum longa voluisti amare pœna.

XXXVIII.

DE AMICA MAMURRÆ.

ANNE sana puella defututa
Tota? millia me decem poposcit
Ista turpiculo puella naso,
Decoctoris amica Formiani.

Propinqui, quibus eſt puella curæ,
Amicos, medicoſque convocate.
Non eſt ſana puella, nec rogare
Qualis ſit, ſolet, en imago, naſum.

XXXIX.

AD MOECHAM.

ADESTE hendecaſyllabi, quot eſtis,
Omnes undique, quotquot eſtis omnes;
Jocum me putat eſſe mœcha turpis,
Et negat mihi veſtra reddituram
Pugillaria. Si pati poteſtis,
Perſequamur eam, & reflagitemus.
Quæ ſit, quæritis? illa, quam videtis
Turpe incedere murice, ac moleſte
Ridentem catuli ore Gallicani.
Circumſiſtite eam, & reflagitate;
Mœcha putida, redde codicillos,
Redde, putida mœcha, codicillos.
Non aſſis facis? o lutum, lupanar!
Aut ſi perditius poteſt quid eſſe!
Sed non eſt tamen hoc ſatis putandum,
Quod ſi non aliud poteſt, ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.
Conclamate iterum altiore voce;
Mœcha putida, redde codicillos,
Redde, putida mœcha, codicillos.
Sed nil proficimus; nihil movetur.
Mutanda eſt ratio, modusque vobis,
Si quid proficere amplius poteſtis.
Pudica & proba, redde codicillos,

XL.

IN AMICAM FORMIANI.

SALVE, nec minimo puella naso,
Nec bello pede, nec nigris ocellis,
Nec longis digitis, nec ore sicco,
Nec sane nimis elegante lingua,
Decoctoris amica Formiani.
Ten' provincia narrat esse bellam?
Tecum Lesbia nostra comparatur?
O seclum insapiens, & inficetum!

XLI.

AD FUNDUM.

O FUNDE noster, seu Sabine, seu Tiburs;
Nam te esse Tiburtem autumant, quibus non
est
Cordi Catullum lædere: at quibus cordi est,
Quovis Sabinum pignore esse contendunt.
Sed seu Sabine, seu verius Tiburs,
Fui libenter in tua suburbana
Villa, malamque pectore expuli tussim;
Non immerenti quam mihi meus venter,
Dum sumptuosas adpeto, dedit, cœnas.
Nam Sestianus dum volo esse conviva,
Orationem in Antium petitorem
Plenam veneni, & pestilentiæ, legit:
Hic me gravedo frigida, & frequens tussis
Quassavit, usquedum in tuum sinum fugi,

Et me recuravi ocioque, & urtica.
Quare refectus maximas tibi grates
Ago, meum quod nos es ulta peccatum.
Nec deprecor jam, si nefaria scripta
Sesti recepso, quin gravedinem, ac tussim,
Non mî, sed ipsi Sestio ferat frigus,
Qui tunc vocat me, quom malum legit librum.

XLII.

De Acme et Septimio.

Acmen Septimius, suos amores,
Tenens in gremio, Mea, inquit, Acme,
Ni te perdite amo, atque amare porro
Omnes sum assidue paratus annos,
Quantum qui pote plurimum perire;
Solus in Libya, Indiave tosta,
Cæsio veniam obvius leoni.
Hoc ut dixit, Amor sinistram, ut ante,
Dextram sternuit adprobationem.
At Acme leviter caput reflectens,
Et dulcis pueri ebrios ocellos
Illo purpureo ore suaviata,
Sic, inquit, Mea vita, Septimille,
Huic uno domino usque serviamus;
Ut multo mihi major, acriorque
Ignis mollibus ardet in medullis.
Hoc ut dixit, Amor sinistram, ut ante,
Dextram sternuit adprobationem.
Nunc ab auspicio bono profecti,
Mutuis animis amant, amantur:
Unam Septimius misellus Acmen
Mavolt, quam Syrias, Britanniasque;
Uno in Septimio fidelis Acme

Facit delicias, libidinesque.
Quis ullos homines beatiores
Vidit? quis Venerem auspicatiorem?

XLIII.

AD SEIPSUM, DE ADVENTU VERIS.

JAM ver egelidos refert tepores,
Jam cœli furor æquinoctialis
Jucundis Zephyri silescit auris:
Linquantur Phrygii, Catulle, campi,
Niceæque ager uber æstuosæ:
Ad claras Asiæ volemus urbes.
Jam mens prætrepidans avet vagari;
Jam læti studio pedes vigescunt.
O dulceis Comitum valete cœtus,
Longe quos simul à domo profectos
Diverse variæ viæ reportant.

XLIV.

AD PORCIUM ET SOCRATIONEM.

PORCI, & Socration, duæ sinistræ
Pisonis scabies, famesque mundi:
Vos Veranniolo meo, & Fabullo
Verpus præposuit Priapus ille?
Vos convivia lauta sumptuose
De die facitis; mei sodales
Quærunt in triviis vocationes.

XLV.

AD JUVENTIUM.

MELLITOS oculos tuos, Juventi,
Si quis me ſinat uſque baſiare,
Uſque ad millia baſiem trecenta,
Nec unquam inde cotam ſatur futurus:
Non ſi denſior aridis ariſtis
Sit noſtræ ſeges oſculationis.

XLVI.

AD MARCUM TULLIUM.

DISERTISSIME Romuli nepotum,
Quot ſunt, quotque fuere, Marce Tulli,
Quotque poſt aliis erunt in annis:
Gratias tibi maximas Catullus
Agit peſſimus omnium poeta;
Tanto peſſimus omnium poeta;
Quanto tu optimus omnium patronus.

XLVII.

AD LICINIUM.

HESTERNO, Licini, die otioſi
Multum luſimus in meis tabellis,
Ut convenerat eſſe delicatos.
Scribens verſiculos uterque noſtrûm,

Ludebat numero modo hoc, modo illoc,
Reddens muta per jocum, atque vinum.
Atque illinc abii, tuo lepore
Incensus, Licini, facetiisque,
Ut nec me miserum cibus juvaret,
Nec somnus tegeret quiete ocellos,
Sed toto, indomitus furore, lecto
Versarer, cupiens videre lucem,
Ut tecum loquerer, simulque ut essem.
At defessa labore membra postquam
Semimortua lectulo jacebant,
Hoc, jucunde, tibi poema feci,
Ex quo perspiceres meum dolorem.
Nunc audax cave sis, precesque nostras,
Oramus, cave despuas, ocello,
Ne pœnas Nemesis reposcat à te.
Est vehemens Dea, lædere hanc caveto.

XLVIII.

Ad Lesbiam.

Ille mî par esse Deo videtur,
Ille, si fas est, superare Divos,
Qui sedens adversus identidem te
Spectat, & audit

Dulce ridentem, misero quod omneis
Eripit sensus mihi: nam simul te,
Lesbia, adspexi, nihil est super mî
Voce loquendum.

Lingua sed torpet, tenuis sub artus
Flamma demanat, sonitu suopte
Tintinant aures, gemina teguntur
Lumina nocte.

Otium, Catulle, tibi molestum est;
Otio exultas, nimiumque gestis:
Otium & reges prius, & beatas
Perdidit urbes.

XLIX.

Ad Seipsum, de Struma et Vatinio.

Quid est, Catulle, quid moraris emori?
Sella in curuli Struma Nonius sedet;
Per Consulatum pejerat Vatinius.
Quid est, Catulle, quid moraris emori?

L.

De Quodam Homine et Calvo.

Risi nescio quem modo in corona,
Qui quum mirifice Vatiniana
Meus crimina Calvus explicasset,
Admirans ait hæc, manusque tollens;
Dî magni! salaputium disertum!

LI.

In Cæsarem.

Othonis caput oppido pusillum,
Subtile, & lève peditum Libonis:
Vetti, rustice, semilauta crura,
Si non omnia, displicere vellem

Tibi, & Suffitio seni recocto.
Irascere iterum meis iambis
Immerentibus, unice Imperator.

LII.

AD CAMERIUM.

ORAMUS, si forte non molestum est,
Demonstres, ubi sint tuæ tenebræ.
Te in campo quæsivimus minore,
Te in circo, te in omnibus tabellis,
Te in templo superi Jovis sacrato,
In Magni simul ambulatione.
Femellas omneis, amice, prendi,
Quas voltu vidi tamen sereno.
Ah, vel te sic ipse flagitabam:
Camerium mihi, pessimæ puellæ.
Quædam, inquit, nudum sinum reducens,
En hic in roseis latet papillis.
Sed te jam ferre Herculei labos est,
Tanto te in fastu negas, amice.
Dic nobis, ubi sis futurus, ede,
Audacter committe, crede, Luci.
Num te lacteolæ tenent papillæ?
Si linguam clauso tenes in ore,
Fructus projicies amoris omneis:
Verbosa gaudet Venus loquela.
Vel, si vis, licet obseres palatum,
Dum nostri sis particeps amoris.
Non custos si fingar ille Cretum,
Non si Pegaseo ferar volatu,
Non Ladas si ego, pennipesve Perseus,
Non Rhesi niveæ, citæque bigæ:
Adde huc plumipedas, volatilesque,

Ventorumque simul require cursum,
Quos junctos, Cameri, mihi dicares:
Defessus tamen omnibus medullis,
Et multis languoribus peresus
Essem, te, mi amice, quæritando.

LIII.

AD M. CATONEM PORCIUM.

O Rem ridiculam, Cato, & jocosam,
Dignamque auribus, & tuo cachinno!
Ride, quicquid amas, Cato, Catullum:
Res est ridicula, & nimis jocosa.
Deprendi modo pupulum puellæ
Trusantem; hunc ego, si placet Dionæ,
Pro telo rigida mea cecidi.

LIV.

IN MAMURRAM ET CÆSAREM.

Pulchre convenit improbis cinædis
Mamurræ pathicoque, Cæsarique:
Nec mirum; maculæ pares utrisque.
Urbana altera, & illa Formiana,
Impressæ resident, nec eluentur.
Morbosi pariter, gemelli utrique;
Uno in lectulo, erudituli ambo:
Non hic, quam ille, magis vorax adulter;
Rivales, socii & puellularum:
Pulchre convenit improbis cinædis.

L V.

AD CÆLIUM, DE LESBIA.

CÆLI, Lesbia noſtra, Lesbia illa,
Illa Lesbia, quam Catullus unam
Plus, quam ſe, atque ſuos amavit omneis:
Nunc in quadriviis, & angiportis,
Glubit magnanimos Remi nepotes.

L V I.

IN RUFAM.

BONONIENSEM Rufa Rufulum fallat
Uxor Nemeni: ſæpe quam in ſepulchretis
Vidiſtis ipſo rapere de rogo cœnam,
Quom devolutum ex igne proſequens panem,
Ab ſemiraſo tunderetur uſtore?
Num te leæna montibus Libyſſinis,
Aut Scylla latrans infima inguinum parte,
Tam mente dura procreavit, ac tetra,
Ut ſupplicis vocem in noviſſimo caſu
Contemtam häberes? ô nimis fero corde!

L V I I.

EPITHALAMIUM MANLII ET JUNIÆ.

JUVENES.

VESPER adeſt, juvenes, conſurgite; veſper Olympo
Expectata diu vix tandem lumina tollit.

Surgere jam tempus, jam pingueis linquere mensas;
Jam veniet virgo, jam dicetur Hymenæus.
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

PUELLÆ.

Cernitis, innuptæ, juvenes? consurgite contra.
Nimirum Œteos os tendit Noctifer imber.
Sic certe est; viden', ut perniciter exsiluere?
Non temere exsiluere; cavent, quo visere parent.
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

JUVENES.

Non facilis nobis, æquales, palma parata est:
Adspicite, innuptæ, quæso, ut meditarie' quærunt;
Nos alio menteis, alio divisimus aureis.
Jure igitur vincemur; amat victoria curam:
Quare nunc animos saltem committite vestros.
Dicere jam incipient, jam respondere decebit:
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

PUELLÆ.

Hespere, qui cœlo fertur crudelior ignis;
Qui natam possis complexu avellere matris,
Complexu matris retinentem avellere natam,
Et juveni ardenti castam donare puellam.
Quid faciant hostes capta crudelius urbe?
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

JUVENES.

Hespere, qui cœlo lucet jucundior ignis;
Qui desponsa tua firmes connubia flamma?
Quod pepigere viri, pepigerunt ante parentes;
Nec junxere prius, quam se tuus extulit ardor.
Quid datur à Divis felici optatius hora?
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

PUELLÆ.

Hesperus è nobis, æquales, abstulit unam:
Namque tuo adventu vigilat custodia semper;
Nocte latent fures, quos idem sæpe revertens,
Hespere, mutato comprendis nomine eosdem.
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

JUVENES.

At lubet innuptis ficto te carpere questu;
Quid tum si carpunt, tacita quem mente requirunt?
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe,

PUELLÆ.

Ut flos in septis secretus nascitur hortis,
Ignotus pecori, nullo contusus aratro,
Quem mulcent auræ, firmat sol, educat imber,
Multi illum pueri, multæ optavere puellæ;
Idem quom tenui carptus defloruit ungui,
Nulli illum pueri, nullæ optavere puellæ.
Sic virgo, dum innupta manet, dum cara suis est;
Quom castum amisit polluto corpore florem,
Nec pueris jucunda manet, nec cara puellis.
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

JUVENES.

Ut vidua in nudo vitis quæ nascitur arvo,
Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvam,
Sed tenerum prono deflectens pondere corpus,
Jam jam contingit summum radice flagellum,
Hanc nulli agricolæ, nulli coluere juvenci:
At si forte eadem est ulmo conjuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi coluere juvenci.
Sic virgo, dum innupta manet, dum inculta senescit;
Quum par connubium maturo tempore adepta est,
Cara viro magis, & minus est invisa parenti.
Et tu nec pugna cum tali conjuge virgo,

Non æquum eſt pugnare, pater quoi tradidit ipſe,
Ipſe pater cum matre, quibus parere neceſſe eſt.
Virginitas non tota tua eſt; ex parte parentum eſt:
Tertia pars patri data, pars data tertia matri,
Tertia ſola tua eſt: noli pugnare duobus,
Qui genero ſua jura ſimul cum dote dederunt.
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

COLLIS ô Heliconii
Cultor, Uraniæ genus,
Qui rapis teneram ad virum
Virginem, ô Hymenæe Hymen,
O Hymen Hymenæe.

Cinge tempora floribus
Suave-olentis amaraci:
Flammeum cape: lætus huc,
Huc veni, niveo gerens
Luteum pede ſoccum;

Excituſque hilari die,
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnula,
Pelle humum pedibus: manu
Pineam quate tædam.

Namque Junia Manlio,
Qualis Idalium colens
Venit ad Phrygium Venus
Judicem, bona cum bona
Nubet alite virgo.

Floridis velut enitens
Myrtus Aſia ramulis,
Quos Hamadryades Deæ
Ludicrum ſibi roſcido
Nutriunt humore.

Quare age, huc aditum ferens,
Perge linquere Thespiæ
Rupis Aonios specus,
Nympha quos super inrigat
Frigerans Aganippe,

Ad domum dominam voca
Conjugis cupidam novi,
Mentem amore revinciens,
Ut tenax hedera huc, & huc
Arborem implicat errans.

Vosque item simul integræ
Virgines, quibus advenit
Par dies, agite, in modum
Dicite: ô Hymenæe Hymen,
Hymen ô Hymenæe.

Ut lubentius audiens,
Se citarier ad suum
Munus, huc aditum ferat
Dux bonæ Veneris, boni
Conjugator amoris.

Quis Deus magis à magis
Est petendus amantibus?
Quem colant homines magis
Cœlitum? ô Hymenæe Hymen,
Hymen ô Hymenæe.

Te suis tremulus parens
Invocat; tibi virgines
Zonula solüunt sinus;
Te timens cupida novos
Captat aure maritos,

Tu fero juveni in manus
Floridam ipse puellulam
Matris è gremio suæ
Dedis, ô Hymenæe Hymen,

Hymen ô Hymenaee.

Nil poteſt ſine te Venus,
Fama quod bona comprobet,
Commodi capere; at poteſt,
Te volente: quis huic Deo
Compararier auſit?

Nulla quit ſine te domus
Liberos dare, nec parens
Stirpe vincier; at poteſt,
Te volente: quis huic Deo
Compararier auſit?

Quæ tuis careat ſacris,
Non queat dare præſides
Terra finibus; at queat,
Te volente: quis huic Deo
Compararier auſit?

Clauſtra pandite januæ,
Virgo adeſt. Viden', ut faces
Splendidas quatiunt comas?
Sed moraris, abit dies;
Prodeas, nova nupta.

Tardet ingenuus pudor,
Quem tamen magis audiens
Flet; quod ire neceſſe eſt.
Sed moraris, abit dies;
Prodeas, nova nupta.

Flere deſine: non tibi,
Aurunculeja, periculum eſt,
Ne qua femina pulchrior
Clarum ab Oceano diem
Viderit venientem.

Talis in vario ſolet
Divitis domini hortulo

Stare

Stare flos Hyacinthinus.
Sed moraris, abit dies;
Prodeas, nova nupta.

Prodeas, nova nupta, sis:
(Jam videtur) & audias
Nostra verba. Vide, ut faces
Aureas quatiunt comas:
Prodeas, nova nupta.

Non tuus levis in mala
Deditus vir adultera,
(Procatur pia persequens)
A tuis teneris volet
Secubare papillis.

Lenta qui velut adsitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum
Complexum: sed abit dies;
Prodeas, nova nupta.

O beata, nec atra nox!
O cubile, quot omnibus
Candido pede lectulis!
Sed moraris: abit dies;
Prodeas, nova nupta.

Quæ tuo veniunt hero,
Quanta gaudia, quæ vaga
Nocte, quæ media die
Gaudeat! sed abit dies;
Prodeas, nova nupta.

Tollite, ô pueri, faces,
Flammeum video venire.
Ire; concinite in modum,
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe io.

Nec diu taceat procax
Fescennina locutio;
Nec nuces pueris neget,
Desertum domini audiens
Concubinus amorem.

Da nuces pueris, iners
Concubine: satis diu
Lusisti nucibus; lubet
Jam servire Thalassio.
Concubine, nuces da.

Sordebant tibi villuli,
Concubine, hodie, atque heri.
Nunc tuum cinerarius
Tondet os; miser, ah miser
Concubine, nuces da.

Diceris male, te à tuis
Unguentate glabris marite
Abstinere; sed abstine.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe io.

Scimus hæc tibi, quæ licent
Sola, cognita; sed marito
Ista non eadem licent.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe io.

Nupta, tu quoque, quæ tuus
Vir petet, cave ne neges,
Ne petitum aliunde eat.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe io.

En tibi domus, vt potens,
Et beata viri tui,
Quæ tibi, sine, serviet.
Io Hymen Hymenæe io,

Io Hymen Hymenæe io.

Usque dum tremulum movens
Cana tempus anilitas
Omnia omnibus annuit.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe io.

Transfer omine cum bono
Limen aureolos pedes,
Rasilemque subi forem.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe io.

Adspice, imus ut accubans
Vir tuus Tyrio in toro,
Totus immineat tibi.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe io.

Illi, non minus ac tibi,
Pectore uritur intimo
Flamma, sed penite magis.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe io.

Mitte brachiolum teres,
Prætextate, puellulæ;
Jam cubile adeant viri.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe io.

Vos bonæ senibus unis
Cognitæ breve feminæ,
Conlocate puellulam.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe io.

Jam licet venias, marite;
Uxor in thalamo est tibi

Ore floridulo nitens,
Alba parthenice velut,
Luteumve papaver.

At, marite (ita me juvent
Cœlites) nihilominus
Pulcher es; neque te Venus
Negligit: ſed abit dies;
Perge, nec remorare.

Non diu remoratus es.
Jam venis; bona te Venus
Juverit, quoniam palam,
Quod cupis, capis, & bonum
Non abſcondis amorem.

Ille pulveris Erythri,
Siderumque micantium
Subducat numerum prius,
Qui voſtri numerare volt
Multa millia ludi.

Ludite, ut lubet, & brevi
Liberos date; non decet
Tam vetus ſine liberis
Nomen eſſe, ſed indidem
Semper ingenerari.

Torquatus volo parvulus
Matris è gremio ſuæ,
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem,
Semihiante labello.

Sit ſuo ſimilis patri
Manlio, & facile inſciis
Noſcitetur ab omnibus;
Et pudicitiam ſuæ
Matris indicet ore.

Talis illius à bona

Matre laus genus adprobet,
Qualis unica ab optima
Matre Telemacho manet
Fama Penelopæo.
Claudite ostia, virgines;
Lusimus satis: at boni
Conjuges, bene vivite, &
Munere assiduo valentem
Exercete juventam.

LVIII.

DE ATI.

SUPER alta vectus Atys celeri rate maria,
Phrygium nemus citato cupide pede tetigit,
Adiitque opaca silvis redimita loca Deæ;
Stimulatus ubi furenti rabie, vagus animi,
Devolvit illa acuta sibi pondera silice.
Itaque ut relicta sensit sibi membra sine viro,
Et jam recente terræ sola sanguine maculans,
Niveis citata cepit manibus leve tympanum,
Tympanum, tubam, Cybelle, tua, mater, initia,
Quatiensque terga tauri teneris cava digitis,
Canere hæc suis adorta est tremebunda comitibus:
Agite, ite ad alta, Gallæ, Cybeles nemora simul,
Simul ite, Dindymenæ dominæ vaga pecora,
Alienaque exules ite pede loca celeri.
Sectam meam exsecutæ, duce me, mihi comites
Rapidum salum tulistis, truculentaque pelagi,
Et corpus evirastis Veneris nimio odio:
Hilarate excitatis erroribus animum;
Mora tarda mente cedat, simul ite: sequimini
Phrygiam ad domum Cybelles, Phrygia ad nemora Deæ,

Ubi cymbalûm sonat vox, ubi tympana reboant,
Tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo,
Ubi capita Mænades vi jaciunt hederigeræ,
Ubi sacra sancta acutis ululatibus agitant,
Ubi suevit illa Divæ volitare vaga cohors;
Quo nos decet citatis celebrare tripudiis.
Simul hæc comitibus Atys cecinit notha mulier,
Thyasus repente linguis trepidantibus ululat,
Leve tympanum remugit, cava cymbala recrepant,
Viridem citus adit Idam properante pede chorus.
Furibunda simul, anhelans, vaga vadit, animi egens,
Comitata tympano Atys, per opaca nemora dux,
Veluti juvenca vitans onus indomita jugi.
Rapidæ ducem sequuntur Gallæ pede propero.
Itaque, ut domum Cybelles tetigere lassulæ
Nimio è labore, somnum capiunt sine Cerere.
Piget his labante languore oculos sopor operit.
Abit in quiete molli rabidus furor animi.
Sed ubi oris aurei sol radiantibus oculis
Lustravit æthera album, sola dura, mare ferum,
Pepulitque noctis umbras vegetis sonipedibus,
Ibi somnus excitum Atyn fugiens citus abiit;
Trepidantem eum recepit Dea Pasithea sinu.
Ita de quiete molli rapida sine rabie,
Simul ipse pectore Atys sua facta recoluit,
Liquidaque mente vidit sine queis, ubique foret,
Animo æstuante tursum reditum ad vada retulit.
Ibi maria vasta visens lacrymantibus oculis,
Patriam adlocuta voce est ita mœstus miseritus:
Patria, ô mea creatrix, patria, ô mea genetrix,
Ego quam, miser, relinquens, dominos ut herifugæ
Famuli solent, ad Idæ tetuli nemora pedem;
Ut apud, miser, ferarum gelida stabula forem,
Et earum omnia adirem furibunda latibula.
Ubinam, aut quibus locis te positam, patria, rear?
Cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem,
Rabie fera carens dum breve tempus animus est.

Egone à mea remota hæc ferar in nemora domo,
Patria, bonis, amicis, genitoribus abero?
Abero foro, palæstra, stadio, & gymnasiis?
Miser, ah miser, querendum est etiam atque etiam,
animæ.
Quod enim genus, figura est, ego non quod obierim?
Ego puber, ego adolescens, ego ephebus, ego puer,
Ego gymnasii fui flos, ego eram decus olei;
Mihi januæ frequentes, mihi limina tepida,
Mihi floridis corollis redimita domus erat,
Linquendum ubi esset orto mihi sole cubiculum.
Egone Deûm ministra, & Cybeles famula ferar?
Ego Mænas, ego mei pars, ego vir sterilis ero?
Ego viridis algida Idæ neamica loca colam?
Ego vitam agam sub altis Phrygiæ columinibus?
Jam jam dolet, quod egi, jam jamque pœnitet.
Roseis ut huic labellis palans sonitus abiit,
Ibi juncta juga resolvens Cybele leonibus,
Geminas eorum ad aureis nova nuncia referens,
Lævumque pecoris hostem stimulans, ita loquitur:
Agedum, inquit, age ferox, fac, hinc ut furoribus,
Fac ut hinc furoris ictu reditum in nemora ferat,
Mea, liber ah nimis, qui fugere imperia cupit.
Age, cæde terga cauda, tua verbera patere:
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent:
Rutilam ferox torosa cervice quate jubam.
Ait hæc minax Cybelle, religatque juga manu.
Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animum;
Vadit, fremit, refringit virgulta pede vago.
At ubi ultima albicantis loca litoris adiit,
Teneramque vidit Atyn prope marmora pelagi,
Facit impetum; ille demens fugit in nemora fera:
Ibi semper omne vitæ spatium famula fuit.
Dea magna, Dea Cybelle, Dea domina Dindymi,
Procul à mea tuus sit furor omnis, hera, domo.
Alios age incitatos, alios age rabidos.

LIX.

EPITHALAMIUM PELEI ET THETIDOS.

PELIACO quondam prognatæ vertice pinus
Dicuntur liquidas Neptuni nasse per undas
Phasidos ad fluctus, & fines Æetæos;
Quum lecti juvenes, Argivæ robora pubis,
Auratam optantes Colchis avertere pellem,
Ausi sunt vada salsa cita decurrere puppi,
Cærula verrentes abiegnis æquora palmis.
Diva quibus retinens in summis urbibus arces,
Ipsa levi fecit volitantem flamine currum,
Pinea conjungens inflexæ texta carinæ:
Illa rudem cursu primam imbuit Amphitriten;
Quæ simul ac rostro ventosum proscidit æquor,
Tortaque remigio spumis incanduit unda,
Emersere feri candenti è gurgite vultus,
Æquoreæ monstrum Nereïdes admirantes,
Illa, atque alia viderunt luce marinas
Mortales oculi nudato corpore nymphas,
Nutricum tenus exstantes è gurgite cano.
Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore,
Tum Thetis humanos non despexit hymœneos,
Tum Thetidi pater ipse jugandum Pelea sensit.
O nimis optato sæclorum tempore nati,
Heroës, salvete, Deûm genus! ô bona mater!
Vos ego sæpe meo vos carmine compellabo;
Teque adeo eximiè tædis felicibus aucte
Emathiæ columen Peleu, quoi Juppiter ipse,
Ipse suos Divûm genitor concessit amores.
Tene Thetis tenuit pulcherrima Neptunine?
Tene suam Thetys concessit ducere neptem;
Oceanusque, mari totum qui amplectitur orbem?

Quæ

Quæ simul optatæ, finito tempore, luces
Advenere, domum conventu tota frequentat
Thessalia; oppletur lætanti regia cœtu:
Dona ferunt: præ se declarant gaudia vultu:
Deseritur Scyros: linquunt Phthiotica Tempe,
Grajugenasque domos, ac mœnia Larissæa:
Pharsaliam coëunt, Pharsalia tecta frequentant:
Rura colit nemo; mollescunt colla juvencis.
Non humilis curvis purgatur vinea rastris,
Non glebam prono convellit vomere taurus,
Non falx attenuat frondatorum arboris umbram,
Squallida desertis rubigo infertur aratris.
Ipsius at sedes, quacunque opulenta recessit
Regia, fulgenti splendent auro, atque argento:
Candet ebur soliis, collucent pocula mensis;
Tota domus gaudet regali splendida gaza.
Pulvinar verò Divæ geniale locatur
Sedibus in mediis, Indo quod dente politum
Tincta tegit roseo conchylis purpura fuco.
Hæc vestis priscis hominum variata figuris,
Heroum mira virtutes indicat arte.
Namque fluentisono prospectans litore Diæ,
Thesea cedentem celeri cum classe tuetur
Indomitos in corde gerens Ariadna furores;
Nec dum etiam sese, quò sit visit, sibi credit,
Utpote fallaci quæ tum primùm excita somno
Desertam in sola miseram se cernit arena.
Immemor at juvenis fugiens pellit vada remis,
Irrita ventosæ linquens promissa procellæ;
Quem procul ex alga mœstis Minois ocellis,
Saxea ut effigies bacchantis prospicit Evoe,
Prospicit, & magnis curarum fluctuat undis:
Non flavo retinens subtilem vertice mitram,
Non contecta levi velatum pectus amictu,
Non tereti strophio lactanteis vincta papillas;
Omnia, quæ toto delapsa è corpore passim,
Ipsius ante pedes fluctus salis alludebant.

Sed neque tum mitræ, neque tum fluitantis amictus
Illa vicem curans, toto ex te pectore, Theseu,
Toto animo, tota pendebat perdita mente.
Ah misera, assiduis quam luctibus externavit
Spinosas Erycina serens in pectore curas;
Illa tempestate, ferox quo & tempore Theseus
Egressus curvis è litoribus Piræi,
Attigit injusti regis Cortynia tecta.
Nam perhibent olim crudeli peste coactam,
Quom Androgeoneæ pœnas exsolvere cædis,
Electos juvenes, simul & decus innuptarum
Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro:
Queis angusta malis quom mœnia vexarentur,
Ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis
Projicere optavit potiùs, quàm talia Cretam
Funera Cecropiæ, nefunera portarentur.
Atque ita nave levi nitens, ac lenibus auris,
Magnanimum ad Minoa venit, sedesque superbas.
Hunc simul ac cupido conspexit lumine virgo
Regia, quam suaveis expirans castus odores
Lectulus in molli complexu matris alebat:
Qualeis Eurotæ progignunt flumina myrtus,
Aurave distinctos educit verna colores,
Non priùs ex illo flagrantia declinavit
Lumina, quàm cuncto concepit pectore flammam
Funditus, atque imis exarsit tota medullis,
Heu miserè exagitans immiti corde furores.
Sancte puer, curis hominum qui gaudia misces,
Quæque regis Golgos, quæque Idalium frondosum,
Qualibet incensam jactastis mente puellam
Fluctibus, in flavo sæpe hospite suspirantem!
Quantos illa tulit languenti corde timores!
Quantùm sæpe magis fulgore expalluit auri!
Quùm sævum cupiens contra contendere monstrum,
Aut mortem oppeteret Theseus, aut præmia laudis,
Non, ingrata, tamen frustra, munuscula Divis
Promittens, tacito succendit vota labello.

Nam velut in summo quatientem brachia Tauro
Quercum, aut conigeram sudanti corpore pinum
Indomitus turbo contorquens flamine, robur
Eruit: illa procul radicibus exturbata
Prona cadit, latèque & cominus obvia frangens;
Sic domito sævum prosternit corpore Theseus
Nequicquam vanis jactantem cornua ventis:
Inde pedem sospes multa cum laude reflexit,
Errabunda regens tenui vestigia filo,
Ne Labyrintheis è flexibus egredientem
Tecti frustraretur inobservabilis error.
Sed quid ego in primo digressus carmine, plura
Commemorem? ut linquens genitoris filia voltum,
Ut consanguineæ complexum, ut denique matris,
Quæ misera in gnata flevit deperdita, læta
Omnibus his Thesei dulcem peroptarit amorem?
Aut ut vecta ratis spumosa ad litora Diæ?
Aut ut eam tristi devinctam lumina somno
Liquerit immemori discedens pectore conjux?
Sæpe illam perhibent ardenti corde furentem
Clarificas imo fudisse è pectore voces,
Ac tum præruptos tristis conscendere monteis,
Unde aciem in pelagi vastos protenderet æstus;
Tum tremuli salis adversas procurrere in undas,
Mollia nudatæ tollentem tegmina suræ,
Atque hæc extremis mœstam dixisse querelis,
Frigidulos udo singultus ore cientem.
Siccine me patriis avectam, perfide, ab oris,
Perfide, deserto liquisti in litore, Theseu?
Siccine discedens, neglecto numine Divûm,
Immemor, ah! devota domum perjuria portas!
Nullane res potuit crudelis flectere mentis
Consilium? tibi nulla fuit clementia præsto,
Immite, ut nostri vellet mitescere pectus?
At non hæc quondam nobis promissa dedisti
Voce, mihi non hoc miseræ sperare jubebas;
Sed connubia læta, sed optatos hymenæos:

Quæ contra aërii discerpunt inrita venti.
Tum jam nulla viro juranti femina credat;
Nulla viri speret sermones esse fideleis:
Quis cùm aliquid cupiens animus prægestit apisci,
Nil metuunt jurare, nihil promittere parcunt:
Sed simul ac cupidæ mentis satiata libido est,
Dicta nihil metuere, nihil perjuria curant.
Certè ego te in medio versantem turbine leti
Eripui, & potiùs germanum amittere crevi,
Quàm tibi fallaci supremo in tempore deessem;
Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusque
Præda, nec injecta tumulabor mortua terra.
Quænam te genuit sola sub rupe leæna?
Quod mare conceptum spumantibus expuit undis?
Quæ Syrtis, quæ Scylla rapax, quæ vasta Charybdis,
Talia qui reddis pro dulci præmia vita?
Si tibi non cordi fuerant connubia nostra,
Sæva quod horrebas prisci præcepta parentis;
Attamen in vestras potuisti ducere sedes,
Quæ tibi jucundo famularer serva labore,
Candida permulcens liquidis vestigia lymphis,
Purpureave tuum consternens veste cubile.
Sed quid ego ignaris nequicquam conqueror auris,
Extenuata malo, quæ nullis sensibus auctæ,
Nec missas audire queunt, nec reddere voces?
Ille autem propè jam mediis versatur in undis,
Nec quisquam apparet vacua mortalis in alga.
Sic nimis insultans extremo tempore sæva
Fors etiam nostris invidit questibus aureis.
Juppiter omnipotens, utinam ne tempore primo
Gnosia Cecropiæ tetigissent litora puppes;
Indomito nec dira ferens stipendia tauro
Perfidus in Cretam religasset navita funem;
Nec malus hic celans dulci crudelia forma
Consilium in nostris quæsisset sedibus hospes.
Nam quò me referam? quali spe perdita nitar?
Idomeniosne petam monteis? ah! gurgite lato

Discernens pontum truculentum dividit æquor.
An patris auxilium sperem? quemne ipsa reliqui,
Respersum juvenem fraterna cæde secuta?
Conjugis an fido consoler memet amore,
Quine fugit lentos incurvans gurgite remos?
Præterea litus, nullo sola insula tecto;
Nec patet egressus pelagi cingentibus undis.
Nulla fugæ ratio, nulla spes, omnia muta,
Omnia sunt deserta, ostentant omnia letum.
Non tamen antè mihi languescent lumina morte,
Nec priùs à fesso secedent corpore sensus,
Quàm justam à Divis exposcam prodita multam,
Cœlestûmque fidem postrema comprecer hora.
Quare facta virûm multantes vindice pœna
Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
Frons exspirantis præportat pectoris iras,
Huc huc adventate, meas audite querelas,
Quas ego, væ, misera extremis proferre medullis
Cogor inops, ardens, amenti cæca furore:
Quæ quoniam verè nascuntur pectore ab imo,
Vos nolite pati nostrum vanescere luctum;
Sed quali solam Theseus me mente reliquit,
Tali mente, Deæ, funestet seque, suosque.
Has postquam mœsto profudit pectore voces,
Supplicium sævis exposcens anxia factis,
Annuit invicto cœlestûm numine rector,
Quo tunc & tellus, atque horrida contremuerunt
Æquora, concussitque micantia sidera mundus.
Ipse autem cæca mente caligine Theseus
Consitus, oblito dimisit pectore cuncta,
Quæ mandata priùs constanti mente tenebat;
Dulcia nec mœsto sustollens signa parenti,
Sospitem erectum se ostendit visere portum.
Namque ferunt, olim classi quom mœnia Divæ
Linquentem gnatum ventis concrederet Ægeus,
Talia complexum juveni mandata dedisse:
Gnate, mihi longa jucundior unice vita,

Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
Reddite in extremæ nuper mihi fine senectæ;
Quandoquidem fortuna mea, ac tua fervida virtus
Eripit invito mihi te, quoi languida nondum
Lumina sunt gnati cara saturata figura;
Non ego te gaudens lætanti pectore mittam,
Nec te ferre sinam Fortunæ signa secundæ;
Sed primùm multas expromam mente querelas,
Canitiem terra, atque infuso pulvere fœdans;
Inde infecta vago suspendam lintea malo,
Nostros ut luctus, nostræque incendia mentis
Carbasus obscura dicet ferrugine Ibera.
Quòd tibi si sancti concesserit incola Itoni,
Quæ nostrum genus, has sedes defendere fretis
Annuit, ut tauri respergas sanguine dextram:
Tum verò facito, ut memori tibi condita corde
Hæc vigeant mandata, nec ulla obliteret ætas;
Ut, simul ac nostros invisent lumina colleis,
Funestam antennæ deponant undique vestem,
Candidaque intorti sustollant vela rudentes,
Lucida qua splendent summi carchesia mali,
Quamprimùm cernens ut læta gaudia mente
Agnoscam, quùm te reducem ætas prospera sistet.
Hæc mandata priùs constanti mente tenentem
Thesea, ceu pulsæ ventorum flamine nubes
Aërium nivei montis liquere cacumen.
At pater, ut summa prospectum ex arce petebat,
Anxia in assiduos absumens lumina fletus,
Cùm primùm inflati conspexit lintea veli,
Præcipitem sese scopulorum è vertice jecit,
Amissum credens immiti Thesea fato.
Sic funesta domûs ingressus tecta, paterna
Morte ferox Theseus, qualem Minoidi luctum
Obtulerat, mente immemori talem ipse recepit.
Quæ tamen adspectans cedentem mœsta carinam,
Multiplices animo volvebat saucia curas.
At pater ex alia florens volitabat Iacchus,

Cum thiaso Satyrorum, & Nysigenis Silenis,
Te quærens, Ariadna, tuoque incensus amore;
Qui tum alacres passim lymphata mente furebant,
Evoe bacchantes evoe, capita inflectentes.
Horum pars tecta quatiebant cuspide thyrsos;
Pars è divolso raptabant membra juvenco;
Pars sese tortis serpentibus incingebant;
Pars obscura cavis celebrabant orgia cistis,
Orgia quæ frustra cupiunt audire profani;
Plangebant aliæ proceris tympana palmis,
Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant;
Multi raucisonos efflabant cornua bombos,
Barbaraque horribili stridebat tibia cantu.
Talibus amplificè vestis decorata figuris,
Poluinar complexa suo velabat amictu.
Quæ postquam cupidè spectando Thessala pubes
Expleta est, sanctis cœpit decedere Divis.
Hic qualis flatu placidum mare matutino
Mortificans Zephyrus proclivas incitat undas,
Aurora exoriente, vagi sub lumina solis;
Quæ tardè primùm clementi flamine pulsæ
Procedunt, leni resonant plangore cachinni;
Post, vento crescente, magis magis increbrescunt,
Purpureaque procul nantes à luce refulgent:
Sic tum vestibuli linquentes regia tecta,
Ad se quisque vago passim pede discedebant.
Quorum post abitum, princeps è vertice Pelei
Advenit Chiron portans silvestria dona.
Nam quotcunque ferunt campi, quos Thessala magnis
Montibus ora creat, quos propter fluminis undas
Aura parit flores tepidi fœcunda Favonî,
Hos indistinctos plexis tulit ipse corollis,
Quòd permulsa domus jucundo risit odore.
Confestim Peneos adest, viridantia Tempe,
Tempe, quæ silvæ cingunt superimpendentes,
Vinosus linquens Doris celebranda choreis,
Nonacrios. Nam, quæ ille tulit radicitus altas.

Fagos, ac recto proceras stipite laurus,
Non sine nutanti platano, lentaque sorore
Flammati Phaetontis, & aëria cupressu:
Hæc circum sedes latè contexta locavit,
Vestibulum ut molli velatum fronde vireret.
Post hunc consequitur solerti corde Prometheus,
Extenuata gerens veteris vestigia pœnæ;
Quam quondam silici restrictus membra catena
Persolvit, pendens è verticibus præruptis.
Inde pater Divûm, sancta cum conjuge, natisque,
Advenit cœlo, te solum, Phœbe, relinquens,
Unigenamque simul cultricem montibus Idri:
Pelea nam tecum pariter soror adspernata est,
Nec Thetidis tædas voluit celebrare jugales.
Qui postquam niveos flexerunt sedibus artus,
Largè multiplici constructæ sunt dape mensæ:
Cùm interea infirmo quatientes corpora motu,
Veridicos Parcæ cœperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens undique quercus
Candida purpurea talos incinxerat ora:
At roseo niveæ residebant vertice vittæ,
Æternumque manus carpebant rite laborem:
Læva colum molli lana retinebat amictum;
Dextera tum leviter deducens fila supinis
Formabat digitis; tum prono in pollice torquens,
Libratum tereti versabat turbine fusum;
Atque ita decerpens æquabat semper opus dens,
Laneaque aridulis hærebant morsa labellis,
Quæ priùs in levi fuerant extantia filo.
Ante pedes autem candentis mollia lanæ
Vellera virgati custodibant calathisci.
Hæ tum clarisona pellentes vellera voce,
Talia divino fuderunt carmine fata,
Carmine perfidiæ quod post nulla arguet ætas.
O decus eximium, & magnis virtutibus augens,
Emathiæ, tutamen opis, carissime nato;
Accipe, quod læta tibi pandunt luce sorores,

Veridicum oraclum: sed vos, quos fata sequuntur,
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Adveniet tibi jam portans optata maritis
Hesperus: adveniet fausto cum sidere conjux,
Quæ tibi flexanimum mentis perfundat amorem,
Languidulosque paret tecum conjungere somnos,
Lævia substernens robusto brachia collo.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Nulla domus tales unquam contexit amores;
Nullus amor tali conjunxit fœdere amantes,
Qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Nascetur vobis expers terroris Achilles,
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus:
Qui persæpe vago victor certamine cursus,
Flammea prævortet celeris vestigia cervæ.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Non illi quisquam bello se conferet heros,
Quam Phrygii Teucro manabunt sanguine rivi,
Troicaque obsidens longinquo mœnia bello,
Perjuri Pelopis vastabit tertius hæres.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Illius egregias virtutes, claraque facta
Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres,
Quùm in cinerem canos solvent à vertice crineis,
Putridaque infirmis variabunt pectora palmis.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Namque velut densas præcernens cultor aristas,
Sole sub ardènti flaventia demetit arva;
Trojugenum infesto prosternet corpora ferro.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Testis erit magnis virtutibus unda Scamandri,
Quæ passim rapido diffunditur Hellesponto:
Quojus iter cæsis angustans corporum acervis,
Alta tepefaciet permista flumina cæde.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Denique testis erit morti quoque dedita præda,

Quùm teres excelso coacervatum aggere bustum
Excipiet niveos percussæ virginis artus.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Nam, simul ac fessis dederit fors copiam Achivis,
Urbis Dardaniæ Neptunia solvere vincla,
Alta Polyxenia madefient cæde sepulchra:
Quæ, velut ancipiti succumbens victima ferro,
Projiciet truncum submisso poplite corpus.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Quare agite, optatos animi conjungite amores:
Accipiat conjux felici fœdere Divam;
Dedatur cupido jamdudum nupta marito.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Non illam nutrix orienti luce revisens,
Hesterno collum poterit circundare filo.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Anxia nec mater discordis mœsta puellæ
Secubitu, caros mittet sperare nepotes.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Talia præfantes quondam, felicia Pelei
Carmina divino cecinerunt omine Parcæ.
Præsentes namque ante domos invisere castas
Heroum, & sese mortali ostendere cœtu
Cœlicolæ, nondum spreta pietate, solebant.
Sæpe pater Divûm templo in fulgente revisens,
Annua dum festis venissent sacra diebus,
Conspexit terra centum procurrere currus.
Sæpe vagus Liber Parnassi vertice summo
Thyadas effusis Evantes crinibus egit,
Quom Delphi tota certatim ex urbe ruentes,
Acciperent læti Divûm fumantibus aris.
Sæpe in lethifero belli certamine Mavors,
Aut rapidi Tritonis hera, aut Rhamnusia virgo,
Armatas hominum est præsens hortata catervas.
Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Justitiamque omnes cupida de mente fugarunt,
Perfudere manus fraterno sanguine fratres,

Destitit extinctos natus lugere parentes,
Optavit genitor primævi funera nati,
Liber ut innuptæ poteretur flore novercæ:
Ignaro mater substernens se impia nato,
Impia non verita est Divos scelerare parentes:
Omnia fanda, nefanda malo permista furore
Justificam nobis mentem avertère Deorum.
Quare nec tales dignantur visere cœtus,
Nec se contingi patiuntur lumine claro.

LX.

AD HORTALUM.

ETSI me assiduo confectum cura dolore
  Sevocat à doctis, Hortale, virginibus;
Nec potis est dulceis Musarum expromere fœtus
  Mens animi; tantis fluctuat ipsa malis.
Namque mei nuper Lethæo gurgite fratris
  Pallidulum manans alluit unda pedem,
Troïa Rhœteo quem subter litore tellus
  Ereptum nostris obterit ex oculis.
Ergo ego te audiero nunquam tua dicta loquentem?
  Nunquam ego te vita, frater, amabilior
Aspiciam posthac? at certe semper amabo,
  Semper mœsta tua carmina morte legam:
Qualia sub densis ramorum concinit umbris
  Daulias, absumti fata gemens Ityli.
Sed tamen in tantis mœroribus, Hortale, mitte
  Hæc expressa tibi carmina Battiadæ:
Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis
  Effluxisse meo fortè putes animo:
Ut missum sponsi furtivo munere malum
  Procurrit casto virginis è gremio,
Quod miseræ oblitæ molli sub veste locatum,

Dum adventu matris profilit, excutitur;
Atque illud prono præceps agitur decurfu:
Hinc manat trifti confcius ore rubor.

L X I.

De Coma Berenices.

Omnia qui magni defpexit lumina mundi,
Qui ftellarum ortus comperit, atque abitus:
Flammeus ut rapidi folis nitor obfcuretur,
Ut cedant certis fidera temporibus;
Ut Triviam furtim fub Latmia faxa relegans
Dulcis amor gyro devocet aërio.
Idem me ille Conon cœlefti lumine vidit
E Bereniceo vertice cæfariem,
Fulgentem clarè: quam multis illa Deorum,
Lævia protendens brachia, pollicita eft;
Qua rex tempeftate, novo auctus Hymenæo,
Vaftatum fineis iverat Affyrios,
Dulcia nocturnæ portans veftigia rixæ,
Quam de virgineis gefferat exuviis.
Eftne novis nuptis odio Venus? atque parentum
Fruftrantur falfis gaudia lacrymulis,
Ubertim thalami quas intra lumina fundunt?
Non, ita me Divi, vera gemunt, juverint.
Id mea me multis docuit Regina querelis,
Invifente novo prælia torva viro.
At tu non orbum luxti deferta cubile,
Sed fratris cari flebile difcidium,
Quùm penitus mœftas exedit cura medullas.
Ut tibi non toto pectore follicitæ
Senfibus ereptis mens excidit? atque ego certè
Cognoram à parva virgine magnanimam.
Anne bonum oblita 's facinus, quo regium adepta 's

Conjugium? quod non fortior ausit alis?
Sed tum mœsta virum mittens, quæ verba locuta es!
Juppiter, ut trîsti lumina sæpe manu!
Quis te mutavit tantus Deus? an quod amanteis
Non longè à caro corpore abesse volunt?
At quæ ibi, proh! cunctis, pro dulci conjuge, Divis,
Non sine taurino sanguine, pollicita es,
Si reditum retulisset! is aut in tempore longo
Captam Asiam Ægypti finibus addiderat?
Queis ego pro factis cœlesti reddita cœtu,
Pristina vota novo munere dissoluo.
Invita, ô Regina, tuo de vertice cessi,
Invita: adjuro teque, tuumque caput:
Digna ferat, quod si quis inaniter adjurarit.
Sed qui se ferro postulat esse parem?
Ille quoque eversus mons est, quem maximu' in oris
Progenies Thyæ clara supervehitur;
Cùm Medi properare novum mare, cùmque juventus
Per medium classi barbara navit Athon.
Quid facient crines, cùm ferro talia cedant?
Juppiter, ut Chalybum omne genus pereat!
Et qui principio sub terra quærere venas
Institit, ac ferri frangere duritiem!
Abjunctæ paulò ante comæ mea fata sorores
Lugebant, cùm se Memnonis Æthiopis
Unigena, impellens nutantibus aera pennis,
Obtulit Arsinoes Locricos alis equos.
Isque per ætherias me tollens advolat umbras,
Et Veneris casto collocat in gremio.
Ipsa suum Zephyritis eò famulum legarat,
Grata Canopiis incola litoribus;
Audit; ibi vario ne solùm in lumine cœli
Ex Ariadneis aurea temporibus
Fixa corona foret; sed nos quoque fulgeremus
Devotæ flavi verticis exuviæ.
Vividulum à fletu cedentem ad templa Deûm me
Sidus in antiquis Diva novum posuit.

Virginis, & sævi contingens namque leonis
  Lumina, Callisto justa Lycaonia,
Vertor in occasum, tardum dux ante Booten,
  Qui vix serò alto mergitur Oceano.
Sed quanquam me nocte premunt vestigia Divûm,
  Lux autem canæ Tethyi restituam;
(Pace tua fari hic liceat, Rhamnusia virgo,
  Namque ego non ullo vera timore tegam,
Non, si me infestis discerpant sidera dictis,
  Condita qui verè pectoris evoluo;)
Non his tam lætor rebus, quàm me affore semper,
  Affore me à dominæ vertice discrucior.
Quicum ego, dum virgo quondam fuit omnibus expers
  Unguentis, unà millia multa bibi.
Nunc vos, optato quùm junxit lumine tæda,
  Non post unanimis corpora conjugibus,
Tradite nudantes rejecta veste papillas,
  Quàm jucunda mihi munera libet onyx,
Vester onyx, casto petitis quæ jura cubili.
  Sed quæ se impuro dedit adulterio,
Illius, ah, mala dona levis bibat irrita pulvis;
  Namque ego ab indignis præmia nulla peto.
Sed magis, ô nuptæ, semper concordia vestras,
  Semper amor sedes incolat adsiduus.
Tu verò, Regina, tuens cùm sidera, Divam
  Plācabis festis luminibus Venerem
Sanguinis expertem, non vestris esse tuam me,
  Sed potiùs largis effice muneribus.
Sidera cur iterent? iterum ut Coma Regia fiam!
  Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion.

LXII.

AD JANUAM MOECHÆ CUIUSDAM.

CATULLUS.

O Dulci jucunda viro, jucunda parenti,
Salve, teque bona Juppiter auctet ope,
Janua; quam Balbo dicunt servisse benignè
Olim, cùm sedes ipse senex tenuit:
Quamque ferunt rursus voto servisse maligno,
Postquam est porrecto facta marita sene.
Dic agedum nobis, quare mutata feraris
In dominum veterem deseruisse fidem?

JANUA.

Non (ita Cæcilio placeam, quoi tradita nunc sum)
Culpa mea est, quanquam dicitur esse mea.
Nec peccatum à me quisquam pote dicere quidquam:
Verùm isti populi, janua, quine facit?
Qui? quacunque aliquid reperitur non benè factum,
Ad me omnes clamant; Janua, culpa tua est.

CATULLUS.

Non istuc satis est uno te dicere verbo,
Sed facere, ut quivis sentiat, & videat.

JANUA.

Quid possum? nemo quærit, nec scire laborat.

CATULLUS.

Nos volumus; nobis dicere ne dubita.

JANUA.

Primùm igitur, virgo quòd fertur tradita nobis,
Falsum est: non illam vir prior attigerat,

Languidior tenera quoi pendens sicula beta
  Nunquam se mediam sustulit ad tunicam:
Sed pater illius nati violasse cubile
  Dicitur, & miseram conscelerasse domum;
Sive quòd impia mens cæco flagrabat amore;
  Seu quòd iners sterili semine natus erat;
Et quærendum unde unde foret nervosius illud,
  Quod posset zonam solvere virgineam.

CATULLUS.

Egregium narras mira pietate parentem,
  Qui ipse sui gnati minxerit in gremium.

JANUA.

Atqui non solum hoc se dicit cognitum habere
  Brixia, Cycnæa suppositam specula,
Flavus quam molli percurrit flumine Mela,
  Brixia Veronæ mater amata meæ;
Sed de Posthumio, & Cornelî narrat amore,
  Cum quibus illa malum fecit adulterium.
Dixerit hìc aliquis: Quid tu istæc, Janua, nosti,
  Quoi nunquam demum limine abesse licet?
Nec populum auscultare; sed huic suffixa tigillo
  Tantùm operire soles, aut aperire domum?
Sæpe illam audivi furtiva voce loquentem
  Solam cum ancillis hæc sua flagitia,
Nomine dicentem, quos diximus; utpote quæ mî
  Speret, nec linguam esse, nec auriculam.
Præterea addebat quemdam, quem dicere nolo
  Nomine, ne tollat rubra supercilia.
Longus homo est, magnas qui lites intulit olim
  Falsum mendaci ventre puerperium.

LXIII.

LXIII.

AD MANLIUM.

QUOD mihi fortuna, caſuque oppreſſus acerbo,
  Conſcriptum lacrymis mittis epiſtolium;
Naufragum ut ejectum ſpumantibus æquoris undis
  Sublevem, & à mortis limine reſtituam;
Quem neque ſancta Venus molli requieſcere ſomno
  Deſertum in lecto cœlibe perpetitur;
Nec veterum dulci ſcriptorum carmine Muſæ
  Oblectant, cùm mens anxia pervigilat?
Id gratum eſt mihi, me quoniam tibi dicis amicum,
  Muneraque & Muſarum hinc petis, & Veneris.
Sed, tibi ne mea ſint ignota incommoda, Manli,
  Neu me odiſſe putes hoſpitis officium;
Accipe queis merſer fortunæ fluctibus ipſe,
  Ne ampliùs à miſero dona beata petas.
Tempore quo primùm veſtis mihi tradita pura eſt,
  Jucundum quùm ætas florida ver ageret,
Multa ſatis luſi; non eſt Dea neſcia noſtri,
  Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.
Sed totum hoc ſtudium luctu fraterna mihi mors
  Abſtulit: ô miſero frater adempte mihi!
Tu mea, tu moriens fregiſti commoda, frater:
  Tecum unà tota eſt noſtra ſepulta domus:
Omnia tecum unà perierunt gaudia noſtra,
  Quæ tuus in vita dulcis alebat amor.
Cuojus ego interitu tota de mente fugavi
  Hæc ſtudia, atque omneis delicias animi.
Quare quòd ſcribis, Veronæ turpe Catullo
  Eſſe, quòd hîc quiſquis de meliore nota
Frigida deſerto tepefecit membra cubili;
  Id, Manli, non eſt turpe, magis miſerum eſt.

Ignosces igitur, si, quæ mihi luctus ademit,
  Hæc tibi non tribuo munera, quùm nequeo.
Nam, quòd scriptorum non magna est copia apud me,
  Hoc fit, quòd Romæ vivimus: illa domus,
Illa mihi sedes, illic mea carpitur ætas;
  Huc una è multis capsula me sequitur.
Quod quùm ita sit, nolim statuas, nos mente maligna
  Id facere, aut animo non satis ingenuo;
Quòd tibi non utriusque petiti copia facta est:
  Ultro ego deferrem, copia si qua foret.
Non possum reticere, Deæ, quàm Manlius in re
  Juverit, aut quantis juverit officiis;
Ne fugiens seclis obliviscentibus ætas
  Illius hoc cæca nocte tegat studium.
Sed dicam vobis; vos porro dicite multis
  Millibus, & facite, hæc charta loquatur anus.
Vivat in ore hominum plus uno clarior ævo,
  Notescatque magis mortuus, atque magis,
Ne tenuem texens sublimis aranea telam,
  In deserto Auli nomine opus faciat.
Nam mihi quam dederit duplex Amathusia curam
  Scitis, & in quo me corruerit genere;
Quùm tantùm arderem, quantùm Trinacria rupes,
  Lymphaque in Oetæis Malia Termopylis;
Mœsta nec assiduo tabescere lumina fletu
  Cessarent, neque tristi imbre madere genæ.
Qualis in aerii perlucens vertice montis
  Rivus muscoso prosilit è lapide:
Qui, quom de prona præceps est valle volutus,
  Per medium densi transit iter populi,
Dulce viatori lasso in sudore levamen,
  Cùm gravis exustos æstus hiulcat agros.
Hic, veluti nigro jactatis turbine nautis
  Leniùs aspirans aura secunda venit,
Jam prece Pollucis, jam Castoris implorata;
  Tale fuit nobis Manlius auxilium.
Is clausum lato patefecit limite campum,

Isque domum nobis, isque dedit dominam,
Ad quam communes exerceremus amores;
Quò mea se molli candida diva pede
Intulit, & trito fulgentem in limine plantam
Innixa, arguta constituit solea:
Conjugis ut quondam flagrans advenit amore,
Protesilaëam Laodamia domum
Incœpta frustra, nondum cum sanguine sacro
Hostia cœlesteis pacificasset heros.
Nil mihi tam valdè placeat, Rhamnusia virgo,
Quod temerè invitis suscipiatur heris.
Quàm jejuna pium desiceret ara cruorem,
Docta est amisso Laodamia viro;
Conjugis ante coacta novi dimittere collum,
Quàm veniens una, atque altera rursus hiems,
Noctibus in longis avidum saturasset amorem,
Posset ut abrupto vivere conjugio:
Quod scibant Parcæ non longo tempore abisse,
Si miles muros isset ad Iliacos.
Nam tum, Helenæ raptu, primores Argivorum
Cœperat ad sese Troja ciere viros;
Troja nefas, commune sepulchrum Europæ, Asiæque,
Troja virûm, & virtutum omnium acerba cinis;
Quæ vecto id nostro letum miserabile fratri
Adtulit: hei misero frater adempte mihi!
Hei misero fratri jucundum lumen ademptum!
Tecum unà tota est nostra sepulta domus.
Omnia tecum unà perierunt gaudia nostra,
Quæ tuus in vita dulcis alebat amor.
Quem nunc tam longè non inter nota sepulchra,
Nec prope cognatos compositum cineres,
Sed Troja obscœna, Troja infelice sepultum
Detinet extremo terra aliena solo.
Ad quam tum properans fertur unde undique pubes
Græca penetraleis deseruisse focos:
Ne Paris abducta gavisus libera mœcha
Otia pacato degeret in thalamo.

Quod tibi tum casu, pulcherrima Laodamia,
  Ereptum est vita dulcius, atque anima
Conjugium: tanto te absorbens vertice amoris
  Æstus in abruptum detulerat barathrum:
Quale ferunt Graii Pheneum prope Cyllenæum
  Siccari emulsa pingue palude solum;
Quod quondam cæsis montis fudisse medullis
  Audet falsiparens Amphitryoniades;
Tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta
  Perculit, imperio deterioris heri;
Pluribus ut cœli tereretur janua Divis,
  Hebe nec longa virginitate foret.
Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,
  Qui tunc indomitam ferre jugum docuit.
Nam nec causa earum confecto ætate parenti
  Una caput seri gnata nepotis alit;
Qui cum divitiis vix tandem inventus avitis
  Nomen testatas intulit in tabulas,
Impia derisi gentilis gaudia tollens,
  Suscitat à cano volturium capiti.
Nec tantùm niveo gavisa est ulla columbo
  Compar, quæ multò dicitur improbius
Oscula mordenti semper decerpere rostro;
  Quanquam præcipuè multivola est mulier.
Sed tu olim magnos vicisti sola furores,
  Ut semel es flavo conciliata viro.
Aut nihil, aut paulò cui tum concedere digna
  Lux mea, se nostrum cùm tulit in gremium:
Quam circumcursans hinc illinc sæpe Cupido
  Fulgebat crocina candidus in tunica.
Quæ tamen etsi uno non est contenta Catullo,
  Rara verecundæ furta feremus heræ;
Ne nimiùm simus stultorum more molesti:
  Sæpe etiam Juno maxima Cœlicolûm
Conjugis in culpa flagravit cottidiana,
  Noscens omnivoli plurima furta Jovis.
Atqui nec Divis homines componier æquum est:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.
Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna
Fragrantem Assyrio venit odore domum;
Sed furtiva dedit mirè munuscula nocte,
Ipsius ex ipso dempta viri gremio.
Quare illud satis est, si nobis is datur unis,
Quem lapide illa diem candidiore notat.
Hoc tibi, quod potui, confectum carmine munus
Pro multis aliis redditur officiis;
Ne vostrum scabra tangat robigine nomen
Hæc, atque illa dies, atque alia, atque alia.
Huc addent Divi quamplurima, quæ Themis olim
Antiquis solita est munera ferre piis.
Sitis felices, & tu simul, & tua vita,
Et domus ipsa, in qua lusimus, & domina.
Et qui principio nobis terram dedit, offert,
A quo sunt primo omnia nata bona;
Et longè ante omnes mihi quæ me carior ipso est
Lux mea, qua viva vivere dulce mihi est.

LXIV.

IN RUFUM.

NOLI admirari, quare tibi femina nulla,
Rufe, velit tenerum suppossuisse femur.
Non si illam raræ labefactes munere vestis,
Aut perluciduli deliciis lapidis.
Lædit te quædam mala fabula, qua tibi fertur
Valle sub alarum trux habitare caper.
Hunc metuunt omnes; neque mirum: nam mala valdè est
Bestia, nec quîcum bella puella cubet.
Quare aut crudelem nasorum interfice pestem,
Aut admirari desine, cur fugiunt.

LXV.

De Lesbia.

Nulli se dicit mulier mea nubere malle,
Quàm mihi: non, si se Juppiter ipse petat.
Dicit; sed mulier cupido quod dicit amanti,
In vento, & rapida scribere oportet aqua.

LXVI.

Ad Virronem.

Si quoi, Virro, bono sacer alarum obstitit hircus,
Aut si quem meritò tarda podagra secat;
Æmulus iste tuus, qui vostrum exercet amorem,
Mirificè est à te nactus utrumque malum.
Nam quoties futuit, toties ulciscitur ambos;
Illam affligit odore, ipse perit podagrâ.

LXVII.

In Lesbiam.

Dicebas quondam solum te nôsse Catullum,
Lesbia, nec præ me velle tenere Jovem.
Dilexi tum te, non tantùm ut vulgus amicam,
Sed pater ut gnatos diligit, & generos.
Nunc te cognovi: quare, etsi impensiùs uror,
Multò ita ne es me vilior, & levior.
Qui potis est? inquis, quia amantem injuria talis
Cogit amare magis, sed bene velle minùs.

LXVIII.

In Ingratum ad Se ipsum.

Desine de quoquam quidquam bene velle mereri;
Aut aliquem fieri posse putare pium.
Omnia sunt ingrata: nihil fecisse benignè est?
Immò etiam tædet, statque magisque, magis.
Ut mihi, quem nemo graviùs, nec acerbiùs urget,
Quàm modò, qui me unum, atque unicum amicum habuit.

LXIX.

In Gellium.

Gellius audierat, patruum objurgare solere,
Si quis delicias diceret, aut faceret.
Hoc ne ipsi accideret, patrui perdepsuit ipsam
Uxorem, & patruum reddidit Harpocratem.
Quod voluit, fecit; nam, quamvis inrumet ipsum
Nunc patruum, verbum non faciet patruus.

LXX.

Ad Se ipsum.

Siqua recordanti bene facta priora voluptas
Est homini, cùm se cogitat esse pium;
Nec sanctam violasse fidem, nec fœdere in ullo
Divûm ad fallendos numine abusum homines;

Multa parata manent in longa ætate, Catulle,
  Ex hoc ingrato gaudia amore tibi.
Nam quæcumque homines bene quoiquam aut dicere possunt,
  Aut facere, hæc à te dictaque, factaque sunt.
Omnia quæ ingratæ perierunt credita menti.
  Quare jam te cur ampliùs excrucies?
Quin tu animo affirmas, teque, instructoque reducis?
  Et, Diis invitis, desinis esse miser?
Difficile est longum subitò deponere amorem.
  Difficile est, verùm hoc qualubet efficias.
Una salus hæc est, hoc est tibi pervincendum.
  Hoc facies, sive id non pote, sive pote.
O Dii, si vostrum est misereri, aut si quibus unquam
  Extrema jam ipsa in morte tulistis opem;
Me miserum adspicite; &, si vitam puriter egi,
  Eripite hanc pestem, perniciemque mihi.
Heu mihi subrepens imos, ut corpore, in artus,
  Expulit ex omni pectore lætitias!
Non jam illud quæro, contrà ut me diligat illa,
  Aut, quod non potis est, esse pudica velit.
Ipse valere opto, & tetrum hunc deponere morbum.
  O Dii, reddite mî hoc pro pietate mea.

LXXI.

IN RUFUM.

RUFE, mihi frustra, ac nequicquam credite amice:
  Frustra? immò magno cum precio, atque malo.
Siccine subrepsti mî, atque intestina perurens
  Mî misero eripuisti omnia nostra bona?
Eripuisti? heu heu nostræ crudele venenum
  Vitæ, heu heu nostræ pectus amicitiæ?

LXXII.

LXXII.

De Gallo.

Gallus habet fratres, quorum est lepidissima conjux
  Alterius, lepidus filius alterius.
Gallus homo est bellus: nam dulceis jungit amores,
  Cum puero ut bello bella puella cubet.
Gallus homo est stultus, nec se videt esse maritum,
  Qui patruus patrui monstret adulterium.

LXXIII.

In Lesbium.

Lesbius est polcher; quidni? quem Lesbia malit,
  Quàm te cum tota gente, Catulle, tua.
Sed tamen hic polcher vendat cum gente Catullum,
  Si tria natorum suavia reppererit.

LXXIV.

Ad Gellium.

Quid dicam, Gelli, quare rosea ista labella
  Hiberna fiant candidiora nive,
Manè domo quom exis, & quom te octava quiete
  E molli longo suscitat hora die?
Nescio quid certè est; an verè fama susurrat,
  Grandia te medii tenta vorare viri?
Sed certè clamant Victoris rupta miselli
  Ilia, & emulso labra notata sero.

LXXV.

AD JUVENTIUM.

NEMONE in tanto potuit populo esse, Juventi,
  Bellus homo, quem tu diligere inciperes,
Præterquam iste tuus moribunda à sede Pisauri
  Hospes, inaurata pallidior statua?
Qui tibi nunc cordi est, quem tu præponere nobis
  Audes? Ah, nescis, quod facinus facias.

LXXVI.

AD QUINCTIUM.

QUINCTI, si tibi vis oculos debere Catullum,
  Aut aliud, si quid carius est oculis;
Eripere ei noli, multò quod carius illi
  Est oculis, seu quid carius est oculis.

LXXVII.

IN LESBIÆ MARITUM.

LESBIA mî, presente viro, mala plurima dicit:
  Hoc illi fatuo maxima lætitia est.
Mulle, nihil sentis; si nostri oblita taceret,
  Sana esset; quòd nunc gannit, & obloquitur,
Non solùm meminit; sed, quæ multò acrior est res,
  Irata est: hoc est, uritur & loquitur.

LXXVIII.

DE ARRIO.

CHOMMODA dicebat, si quandò commoda vellet
 Dicere, & hinsidias Arrius insidias;
Et tunc mirificè sperabat se esse locutum,
 Cùm, quantùm poterat, dixerat hinsidias.
Credo sic mater, sic liber avnculus ejus,
 Sic maternus avus dixerit, atque avia.
Hic misso in Syriam, requièrant omnibus aures,
 Audibant eadem hæc leniter, & leviter.
Nec sic postilla metuebant talia verba,
 Cûm subitò adfertur nuntius horribilis;
Ionios fluctus, postquam illuc Atrius isset,
 Jam non Ionios esse, sed Hionios.

LXXIX.

DE QUINTIA ET LESBIA.

QUINTIA formosa est multis; mihi candida, longa,
 Recta est: hoc ego; sic singula confiteor,
Totum illud formosa nego. Nam nulla venustas,
 Nulla in tam magno est corpore mica salis.
Lesbia formosa est; quæ, cùm pulcherrima tota est,
 Tum omnibus unà omneis surripuit Veneres.

LXXX.

AD LESBIAM.

NULLA potest mulièr tantùm se dicere amatam
 Verè, quantùm à me, Lesbia, amata mea es.
Nulla fides ullo fuit unquam fœdere tanta,

Quanta in amore tuo ex parte reperta mea est.
Nunc est mens adducta tua, mea Lesbia, culpa,
Atque ita se officio perdidit ipsa pio.
Ut jam nec bene velle queam tibi, si optima fias,
Nec desistere amare, omnia si facias.

LXXXI.

In Gellium.

Quid facit is, Gelli, qui cum matre, atque sorore
Prurit, & abjectis pervigilat tunicis?
Quid facit is, patruum qui non sinit esse maritum?
Ecquid scis, quantum suscipiat sceleris?
Suscipit, ô Gelli, quantum non ultima Tethys,
Nec genitor Nympharum abluit Oceanus.
Nam nihil est quicquam sceleris, quod prodeat ultrà;
Non si demisso se ipse voret capite.

LXXXII.

In Gellium.

Gellius est tenuis; quidni? quoi tam bona mater,
Tamque valens vivat, tamque venusta soror,
Tamque bonus patruus, tamque omnia plena puellis
Cognatis, quare is desinat esse macer?
Qui ut nihil attingit, nisi quod fas tangere non est,
Quantumvis, quare sit macer, invenies.

LXXXIII.

IN EUNDEM.

NASCATUR magus ex Gelli, matrisque nefando
  Conjugio, & discat Persicum aruspicium.
Nam magus ex matre & gnato gignatur, oportet,
  Si vera est Persarum impia religio.
Gnatus ut accepto veneretur carmine Divos,
  Omentum in flamma pingue liquefaciens.

LXXXIV.

IN GELLIUM.

NON ideò, Gelli, sperabam te mihi fidum
  In misero hoc nostro, hoc perdito amore fore,
Quòd te cognôssem bene, constantemve putarem,
  Aut posse à turpi mentem inhibere probro.
Sed quòd nec matrem, nec germanam esse videbam
  Hanc tibi, cujus me magnus edebat amor.
Et quamvis tecum multo conjungerer usu,
  Non satis id causæ credideram esse tibi.
Tu satis id duxti; tantum tibi gaudium in omni
  Culpa est, in quacunque est aliquid sceleris.
Sed nunc id doleo, quòd puræ pura puellæ
  Suavia comminxit spurca saliva tua.
Verùm id non impunè feres. Nam te omnia sæcla
  Noscent, &, qui sis, fama loquetur anus.

LXXXV.

De Lesbia, et Sese.

Lesbia mî dîcit semper malè, nec tacet unquam
De me: Lesbia me, dispeream, nisi amat.
Quo signo? quasi non totidem mox deprecor illi
Assiduè: verùm dispeream, nisi amo.
Odi, & amo: quare id faciam, fortasse requiris,
Nescio, sed fieri sentio, & excrucior.

LXXXVI.

In Cæsarem.

Nil nimiùm studeo, Cæsar, tibi velle placere,
Nec scire, utrùm sis albus, an ater homo.
Mentula mœchatur? mœchatur mentula certè;
Hoc est, quod dicunt, Ipsa olera olla legit.

LXXXVII.

De Cinna et Volusio.

Zmyrna mei Cinnæ nonam post denique messem
Quàm cœpta est, nonamque edita post hiemem:
Millia cùm interea quingenta Hortensius uno
*   *   *   *
Zmyrna cavas Atracis penitùs mittetur ad undas;
Zmyrnam cana diu sæcula pervoluent.
At Volusî annales Gadium portentur ad ipsam,
Et laxas scombris sæpe dabunt tunicas.
Parva mei mihi sunt cordi monumenta laboris:
At populus tumido gaudeat Antimacho.

LXXXVIII.

AD CALVUM, DE QUINTILIA.

SI quicquam mutis gratum, acceptumve sepulchris
  Accidere à nostro, Calve, dolore potest,
Quo desiderio veteres renovamus amores,
  Atque olim amissas flemus amicitias;
Certè non tanto mors immatura dolori est
  Quintiliæ, quantùm gaudet amore tuo.

LXXXIX.

IN ÆMILIUM.

NON, ita me Dii ament, quicquam referre putavi,
  Utrùm os, an culum olfacerem Æmilio.
Nil immundius hoc, nihiloque immundius illud;
  Verùm etiam culus mundior, & melior.
Nam sine dentibus est: hos denteis sesquipedaleis,
  Gingivas verò ploxemi habet veteris.
Præterea rictum, qualem defessus in æstum
  Meientis mulæ cunnus habere solet.
Hic futuit multas, & se facit esse venustum;
  Et non pistrino traditur, atque asino?
Quem si qua attingit, non illam posse putemus
  Ægroti culum lingere carnificis?

XC.

In Vectium.

IN te, si quicquam, dici pote, putide Vecti,
  Id quod verbosis dicitur, & fatuis.
Ista cum lingua, si usus veniat tibi, possis
  Culos & crepidas lingere carbatinas.
Si nos omninò vis omneis perdere, Vecti,
  Hiscas: omninò, quod cupis, efficiès.

XCI.

Ad Juventium.

SURRIPUI tibi, dum ludis, mellite Juventi,
  Suaviolum dulci dulcius ambrosia.
Verùm id non impunè tuli: namque amplius horam
  Suffixum in summa me memini esse cruce;
Dum tibi me purgo, nec possum fletibus ullis
  Tantillum vostræ demere sævitiæ.
Nam simul id factum est, multis diluta labella
  Guttis, abstersti omnibus articulis:
Ne quicquam nostro contractum ex ore maneret,
  Tanquam comminctæ spurca saliva lupæ.
Præterea infesto miserum me tradere amori
  Non cessasti, omnique excruciare modo:
Ut mî ex ambrosio mutatum jam foret illud
  Suaviolum, tristi tristius helleboro.
Quam quoniam pœnam misero proponis amori,
  Non unquam posthac basia surripiam.

XCII.

De Cælio et Quintio.

CÆlius Aufilenum, & Quintius Aufilenam
  Flos Veronensum depereunt juvenum:
Hic fratrem, ille sororem; hoc est, quod dicitur, illud
  Fraternum verè dulce sodalitium.
Quoi faveam potiùs? Cœli, tibi; nam tua nobis
  Perfecta est igitur unica amicitia,
Cùm vesana meas torreret flamma medullas;
  Sis felix, Cœli, sis in amore potens.

XCIII.

Ad Tumulum Fratris.

MUltas per gentes, & multa per æquora vectus
  Advenio has miseras, frater, ad inferias;
Ut te postremo donarem munere mortis,
  Et mutam nequicquam alloquerer cinerem.
Quandoquidem fortuna mihi te abstulit ipsum:
  Heu, miser, indignè frater adempte mihi!
Nunc tamen interea, hæc (prisco de more parentum
  Tradita sunt tristi munere ad inferias)
Accipe, fraterno multùm manantia fletu,
  Atque in perpetuum, frater, have, atque vale.

XCIV.

AD CORNELIUM.

SI quicquam tacito commissum est fido ab amico,
Quojus sit penitùs nota fides animi;
Meque esse invenies illorum jure sacratum,
Corneli, & factum me puta Harpocratem.

XCV.

AD SILONEM.

AUT sodes mihi redde tuo sestertia, Silo,
Deinde esto quamvis sævus, & indomitus.
Aut, si te nimiùm delectant, desine, quæso,
Leno esse, atque idem sævus, & indomitus.

XCVI.

AD SILONEM.

CREDIS, me potuisse meæ maledicere vitæ,
Ambobus mihi quæ carior est oculis?
Non potui; nec, si possem, tam perditè amarem;
Sed tu cum Tappone omnia monstra facis.

XCVII.

IN MENTULAM.

MENTULA conatur Piplæum scindere montem;
Musæ furcillis præcipitem ejiciunt.

XCVIII.

De Puero et Præcone.

Cum puero bello præconem qui videt, ipsè
Quid credat, nisi se vendere discupere?

XCIX.

Ad Lesbiam.

Si quidquid cupido, optanti obtigit unquam,
Insperanti, hoc est gratum animo proprie.
Quare hoc est gratum nobis quoque, carius auro,
Quòd te restituis, Lesbia, mî cupido.
Restituis cupido, atque insperanti ipsa refers te
Nobis: ô lucem candidiore nota!
Quis me uno vivit felicior, aut magis me est
Optandus vita, dicere quis poterit?

C.

Ad Cominium.

Si, Comini, populi arbitrio tua cana senectus
Spurcata impuris moribus intereat;
Non quidem dubito, quin primùm inimica bonorum
Lingua exserta avido sit data volturio:
Effossos oculos voret atro gurgite corvus,
Intestina canes, cætera membra lupi.

CI.

AD LESBIAM.

JUCUNDUM, mea vita, mihi proponis amorem
Nunc nostrum inter nos, perpetuumque fore.
Dii magni, facite, ut verè promittere possit,
Atque id sincerè dicat, ex animo;
Ut liceat nobis tota producere vita
Æternum hoc sanctæ fœdus amicitiæ.

CII.

AD AUFILENAM.

AUFILENA, bonæ semper laudantur amicæ,
Accipiunt precium, quæ facere instituunt.
Tu quòd promisti mihi, quòd mentita inimica es,
Quòd nec das, nec fers, sæpe facis facinus.
Aut facere ingenuæ est, aut non promisse pudicæ,
Aufilena, fuit. Sed data corripere
Fraudando; effecit plusquam meretricis avaræ,
Quæ sese toto corpore prostituit.

CIII.

AD AUFILENAM.

AUFILENA, viro contentas vivere solo, est
Nuptarum laus è laudibus eximiis.
Sed quoivis quamvis potiùs succumbere fas est
Quàm matrem fratres efficere ex patruo.

CIV.

AD NASONEM.

MULTUS homo es, Naso, neque tecum; multus homo est, qui
Descendit; Naso, multus es & pathicus.

CV.

AD CINNAM.

CONSULE Pompeio primùm duo, Cinna, solebant
Mœchi; illo, ah, facto consule nunc iterùm
Manserunt duo; sed creverunt millia in unum
Singulum. Fœcundum semen adulterio.

CVI.

IN MENTULAM.

FIRMANUS saltus non falsò, Mentula, dives
Fertur; qui quot res in se habet egregias!
Aucupia omne genus, pisceis, prata, arva, ferasque,
Ne quidquam fructus sumptibus exsuperet.
Quare concedo sit dives, dum omnia desint.
Saltum laudemus, dummodò ipse egeat.

CVII.

In Eundem.

Mentula habet instar triginta jugera prati,
  Quadraginta arvi; cætera sunt maria.
Cur non divitiis Crœsum superare potis sit,
  Uno qui in saltu tot modo possideat?
Prata, arva, ingentes silvas, saltusque, paludesque
  Usque ad Hyperboreos, & mare Oceanum.
Omnia magna hæc sunt. Tamen ipse est maximus ultor,
  Non homo, sed verò mentula magna, minax.

CVIII.

Ad Gellium.

Sæpe tibi studioso animo venante requirens
  Carmina uti possem mittere Battiadæ,
Qui te lenirem nobis, neu conarere,
  Telis infesta mî icere, musca, caput:
Hunc video mihi nunc frustra sumptum esse laborem,
  Gelli, nec nostras hinc valuisse preces.
Contra nos tela ista tua evitamus amictu:
  At fixus nostris tu dabis supplicium.

Finem hîc habent vulgatæ Catulli Editiones, atque etiam Codices: at tria quæ sequuntur Epigrammata ex Libro Priapeïorum & quibusdam Poëtæ nostri Libris editis excerpta sunt.

CIX.

AD HORTORUM DEUM.

HUnc lucum tibi dedico, consecroque, Priape,
Qua domus tua Lampsaci est, quaque silva, Priape.
Nam te præcipuè in suis urbibus colit ora
Hellespontia, cæteris ostreosior oris.

CX.

HORTORUM DEUS.

HUnc ego, juvenes, locum, villulamque palustrem,
Tectam vimine junceo, caricisque maniplis,
Quercus arida, rustica conformata securi
Nutrivi: magis, & magis, ut beata quotannis.
Hujus nam Domini colunt me, Deumque salutant,
Pauperis tugurii Pater, filiusque coloni.
Alter assidua colens diligentia, ut herba
Dumosa, asperaque à meo sit remota sacello:
Alter parva ferens manu semper munera larga,
Florido mihi ponitur picta vere corolla
Primitu, & tenera virens spica mollis arista:
Luteæ violæ mihi, luteumque papaver,
Pallentesque cucurbitæ, & suave olentia mala;
Uva pampinea rubens educata sub umbra.
Sanguine honc etiam mihi (sed jacebitis) aram
Barbatus linit hirculus, cornipesque capella,
Pro queis omnia honoribus hæc necesse Priapo

Præſtare, & Domini hortulum, vineamque tueri.
Quare hinc, ô pueri, malas abſtinete rapinas.
Vicinus prope dives eſt, negligenſque Priapus.
Inde ſumite, ſemita hæc deinde vos feret ipſa.

CXI.

HORTORUM DEUS.

EGo hæc, ego arte fabricata ruſtica,
Ego arida, ô viator, ecce populus
Agellulum hunc, ſiniſtra, tute quem vides,
Herique villulam, hortulumque pauperis
Tuor, malaſque furis arceo manus,
Mihi corolla picta Vere ponitur:
Mihi rubens ariſta Sole fervido:
Mihi virente dulcis uva pampino:
Mihique glauca duro oliva frigore;
Meis capella delicata paſcuis
In urbem adulta lacte portat ubera;
Meiſque pinguis agnus ex ovilibus
Gravem domum remittit ære dexteram,
Tenerque, matre mugiente, vaccula
Deûm profundit ante templa ſanguinem.
Proin' viator, hunc Deum vereberis,
Manumque ſorſum habebis: hoc tibi expedit,
Parata namque crux, ſine arte mentula.
Velim pol, inquis: at pol ecce, villicus
Venit: valente cui revulſa brachio
Fit iſta mentula, apta clava dexteræ.

PERVIGILIUM

PERVIGILIUM VENERIS, QUOD MALE QUIDAM TRIBUUNT CATULLO.

Mens nostra non est carmen illud Trochaïcum, vel si mavis Coraïcum CATULLO nostro adjudicare. Sed ne manca hæc nostra crederetur Editio, visum est nobis hîc illud apponere; præcipuè ut mentem assequeremur Clariss. GRÆVII, qui versus istos, elegantes quidem, at Œvo Augusteo juniores, adjecit præclaræ Catulli Editioni, quam anno 1680. Trajecti ad Rhenum publici juris fecit.

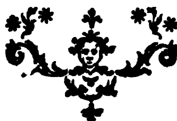
Cujus sit Auctoris ignoratur omninò: nec audiendi sunt ii, qui Senecæ, ut Barthius; aut Q. Catulo Urbicario, ut Jos. Scaliger; vel Luxurio cuidam Africano, ut Salmasius tribuerunt. Sed qua ducti ratione id fecerint vix conjicere licet. Nos quidem nil audemus affirmare, ne in aliorum reprehensionem incurramus. Sat nobis sit de carmine ipso aliquid dicere.

Diem festum verno tempore Veneri sacratum inter præcipua Religionis capita Veteres observarunt, de quo videndus est OVIDIUS libro IV. Fastorum. Hinc dimanavit apud eos sacrum illud Veneris nocturnum, quia nox præcipuè huic frugiferæ Deæ dicata est. Sed mirum est quantùm industriæ, quantùm

adhibeat ingenii elegans Poëta, ut multi, ac etiam omnes, si fieri posset, ope sua in Veneris servitutem, aut saltem clientelam adducantur. Quidquid fœcunda rerum Natura, quidquid veterum fabulæ, ac etiam vetustissimæ historiæ in gratiam Veneris narrant, hîc festivè & appositè locum habet.

Venerem principium rerum omnium non immeritò, cum LUCRETIO, statuit Auctor ingeniosus. Ope enim hujus Deæ terra fructus suos ubertim, & maria, fluviique pisces generant: per hanc etiam omne genus animantum immortalitatem sibi conciliat. Ne credas homini soli natam esse Deam: suo, id est verno tempore per aëra volitantes aves, aviumque progenies, atque terram quatientes quadrupedes Venus ipsa benignè curat & fovet. Nil aliud isto carmine repræsentatur.

Quis tamen crederet nullum carmen magis Librariorum incuria fœdatum esse, quàm istud PERVIGILIUM. Operam enim suam ducentis ab hinc annis Doctiores eo in emendando collocarunt. Sed nullus hoc in genere feliciùs mentem videtur assecutus Auctoris Anonymi, quàm N. S. SANADO clarissimus instituti Jesuitici alumnus. Aliorum igitur prætermissis, ejus emendationes hîc exhibere nobis visum est. Hujus igitur curis ac industria utatur & fruatur Lector benevolus.

PERVIGILIUM VENERIS.

CRAS amet, qui numquam amavit;
  Quique amavit, cras amet.
Ver novum, ver jam canorum,
  Ver renatus Orbis est.
Vere concordant Amores,
  Vere nubunt alites,
Et nemus comam resolvit
  E maritis imbribus.
Cras Amorum copulatrix
  Inter umbras arborum
Implicat casas virentes
  E flagello myrteo.
Cras Dione jura dicit
  Fulta sublimi throno.
Cras amet, qui numquam amavit;
  Quique amavit, cras amet.

Tunc cruore de superno ac
  Spumeo Pontus globo
Cærulas inter catervas
  Inter & bipedes equos
Fecit undantem Dionen
  In marinis fluctibus.
Cras amet, qui numquam amavit;
  Quique amavit, cras amet.

Ipsa gemmeis purpurantem
  Pingit annum floribus.
Ipsa turgentes papillas
  De Favonî spiritu

Mulget in toros tepentes.
  Ipsa roris lucidi,
Noctis aura quem relinquit,
  Spargit humentes aquas.
Ipsa jussit manè ut udæ
  Virgines nubant rosæ,
Fusæ aprugno de cruore,
  Atque Amoris osculis.
Cras amet, qui numquam amavit;
  Quique amavit, cras amet.

Ipsa Nymphas Diva lucos
  Jussit ire myrteos.
It puer comes puellis,
  Nec tamen credi potest
Esse Amorem feriatum,
  Si sagittas vexerit.
Ite, Nymphæ; ponit arma,
  Feriatus est Amor.
Jussus est inermis ire,
  Nudus ire jussus est,
Neu quid arcu, neu sagitta,
  Neu quid igne læderet.
Sed tamen, Nymphæ, cavete,
  Quòd Cupido pulcher est.
Totus est armatus idem
  Quandò nudus est Amor.
Cras amet, qui numquam amavit;
  Quique amavit, cras amet.

Compari Venus pudore
  Mittit ad te virgines.
Una res est quam rogamus;
  Cede, virgo Delia,
Ut nemus sit incruentum,
  A ferinis stragibus.
Ipsa vellet te rogare,
  Si pudicam flecteret;

Ipſa vellet ut venires,
 Si deceret virginem.
Jam tribus choros videres
 Feriatos noctibus
Congreges inter catervas
 Ire per ſaltus tuos,
Floreas inter coronas,
 Myrteas inter caſas.
Nec Ceres, nec Bacchus abſunt,
 Nec poëtarum deus.
Te ſinente, tota nox eſt
 Pervigilanda cantibus.
Regnet in ſylvis Dione;
 Tu recede, Delia.
Cras amet, qui numquam amavit;
 Quique amavit, cras amet.

Juſſit Hyblæis tribunal
 Stare Diva floribus.
Præſens ipſa jura dicet:
 Adſidebunt Gratiæ.
Hybla, totos funde flores,
 Quantus Ætnæ campus eſt:
Hybla, florum rumpe veſtem,
 Quotquot annus parturit.
Ruris hîc erunt puellæ,
 Et puellæ fontium,
Quæque ſylvas, quæque lucos,
 Quæque montes incolunt.
Juſſit omnes adſidere
 Pueri mater alitis,
Juſſit & nudo puellas
 Nil Amori credere.
Cras amet, qui numquam amavit;
 Quique amavit, cras amet.

Cras rigentibus vigentes
 Ducet umbras floribus

Fertiles qui primus æther
  Copulavit nuptias,
Ut paternis recrearet
  Veris annum nubibus.
In ſinum maritus imber
  Fluxit almæ conjugis,
Vultque fetus miſtus omnes
  Alere magno corpore.
Ipſa, venas atque mentem
  Permeante ſpiritu,
Intus occultis gubernat
  Procreatrix viribus;
Perque cœlum, perque terras,
  Perque pontum ſubditum,
Pervium ſui tenorem
  Seminali tramite
Imbuit, juſſitque Mundum
  Noſce naſcendi vias.
Cras amet, qui numquam amavit;
  Quique amavit, cras amet.

Ipſa Trojanos penates
  In Latinos tranſtulit,
Ipſa Laurentem puellam
  Conjugem nato dedit;
Moxque Marti de ſacello
  Dat pudicam virginem.
Romuleas ipſa fecit
  Cum Sabinis nuptias,
Unde Ramnes, & Quirites,
  Proque prole poſtera
Romuli, Patres creavit,
  Et nepotes Cæſares.
Cras amet, qui numquam amavit;
  Quique amavit, cras amet.

Rura fecundat voluptas,
  Rura Venerem ſentiunt,

Ipse Amor puer Diones
  Rure natus dicitur.
Hunc ager, quùm parturiret
  Illa, suscepit sinu;
Ipse florum delicatis
  Educavit osculis.
Cras amet, qui numquam amavit;
  Quique amavit, cras amet.

Ecce jam super genistas
  Explicant tauri latus;
Subter umbras cum maritis
  Ecce balantûm gregem.
Quisque cœtus continetur
  Conjugali fœdere.
Et canoras non tacere
  Diva jussit alites.
Jam loquaces ore rauco
  Stagna cycni perstrepunt.
Adsonat Terei puella
  Inter umbram populi;
Ut putes motus amoris
  Ore dici musico,
Et neges queri sororem
  De marito barbaro.
Illa cantat, nec tacemus;
  Meque Phœbus respicit,
Quandò feci quod Chelidon.
  Nî tacere desinam,
Perderem Musam tacendo,
  Quandò ver venit novum.
Sic Amyclas, quùm tacerent,
  Perdidit silentium.
Cras amet, qui numquam amavit;
  Quique amavit, cras amet.

Ad Pag. 92. Verſu 4. *Spargit humentes aquas.*

POſt hæc verba, decem verſiculos abſtulit elegantiſſimus SANADO. Sed ne jacturam ſibi putent eſſe factam eruditi, hîc eos rejicere viſum eſt. Hi ſunt igitur:

Et micant lacrymæ trementes
De caduco pondere.
Gutta præceps orbe parvo
Suſtinet caſus ſuos.
In pudorem florulentæ
Prodierunt purpuræ.
Humor ille quem ſerenis
Aſtra rorant noctibus,
Manè virgines papillas
Solvet humenti peplo.

Eò enim ductus eſt interpres ingenioſus ut verſus iſtos reſecaret, quòd multa in eo carmine confuſa ſunt, & à ſuo loco avulſa, neque etiam eò loci, nec alibi illa conveniant.

ALBII

ALBIUS
TIBULLUS.

Discentur numeri Culte
Tibulle tui.

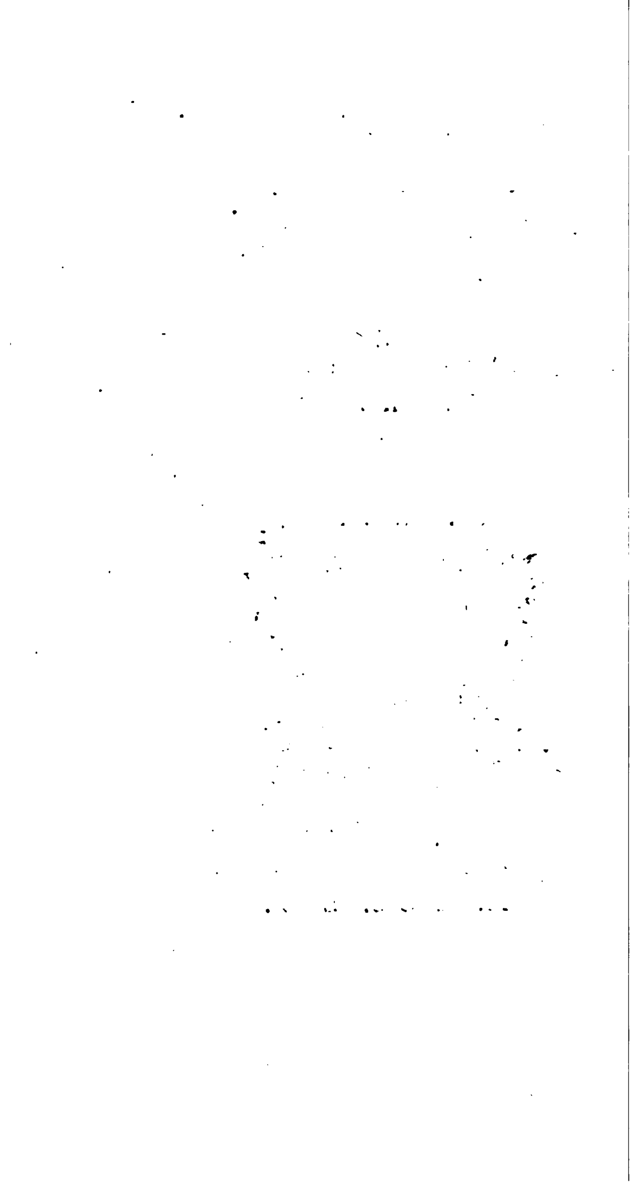
TIBULLI
EQUITIS ROMANI
ELEGIARUM
ALIORUMQUE CARMINUM
LIBRI IV.

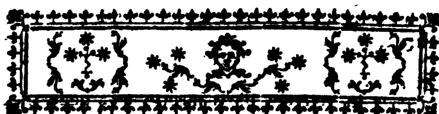
AD OPTIMOS CODICES EMENDATI.

PARISIIS,
Typis J. BARBOU, viâ San-Jacobeâ.

M. DCC. LIV.

VITA TIBULLI

EX LIBRO III. DE POETIS LATINIS PETRI CRINITI.

ALBIUS Tibullus Romæ, ut creditur, natus, Hircio & Pansa Coss. qui annus etiam Nasonis Poëtæ natalibus insignis fuit : nam uterque Consul cùm ad liberandum Brutum apud Mutinam mitteretur, fugato Antonio, occisus est. Parentes habuit ex equestri ordine, bello & pace satis illustres. Is autem Tibullus, quòd ingenio facili, & egregia forma foret, nobiliores etiam civitatis sibi conciliavit : in quorum numero fuit Messala Corvinus, qui mira diligentia, & assiduis officiis poëtam Tibullum fovit, Itaque sui studiosum vocat eum Tibullus, & insigni carmine laudes ejusdem, ac virtutem celebravit. Neque illud ignoratur, cùm in ejusdem Messalæ comitatu in provinciam Phæacum pergeret, in adversam eum valetudinem incidisse; ex quo tali carmine fidem suam, atque fortunam voluit posteris commendari :

Hîc jacet immiti consumptus morte Tibullus,
Messalam terra, dum sequiturque mari.

Horatium quoque Flaccum, & Macrum Poëtam, qui de herbis libros conscripsit, familiariter dilexit; eumque hortatur, ut relictis castris, & militia, ad amores, & Veneres redeat. Albius enim Tibullus in

amoribus & deliciis, ut apparet, pauló proclivior fuit, ut qui Marathum, & Cerinthum pueros maximo affectu dilexerit, sicuti Deliam, Sulpiciam, Neæram, & Nemesim, de cujus forma, & moribus frequens in veterum libris mentio est, unde illud notum:

Ussit amatorem Nemesis lasciva Tibullum,
In tota juvit quem nihil esse domo.

Sed & L. Apuleius, quo loco de amoribus differit apud Claudium Maximum Proconsulem, fictum Deliæ nomen à Poëta Tibullo refert, cùm Plaucia vocaretur. Quin etiam Flaccus liberè illum hortatur amicitiæ nomine, ut forti animo, & constanti, immitis Glyceræ fastum, & insolentiam perferat, tum aliorum exemplo discat, quanta sit in amore varietas. In scribendo autem carmine Cassio Parmensi eundem præponit, quo loco suorum sermonum judicem facit, bonaque animi, & corporis illi adscribit.

Albi nostrorum sermonum candide judex,
Non tu corpus eras sine pectore; Dii tibi formam,
Dii tibi divitias dederant, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Quàm sapere, & fari possit, quæ sentiat, & cui
Gratia, fama, valetudo, contingat abundè,
Et mundus victus non deficiente crumena?

Is verò Tibullus in carmine ad Messalam copiosè ostendit, parùm sibi licere in otio versari, quòd ipsa fortunæ iniquitas nimiùm illi obfuisset, & cùm satis illi opes florerent, conditione temporum factum, ut ad paupertatem redigeretur.

Cui fuerant flavi ditantes ordine sulci,
Horrea fœcundis indeficientia mensis;
Cuique pecus denso pascebant agmine colles,
Et domino satis, & nimiùm furique, lupoque;
Nunc desiderium superest.

Libros quatuor Elegiarum, sive amorum composuit, in quibus facilè probatur quàm elegans, &

candidum sit ejus carmen, ut in ejusmodi caloribus describendis Latinos omneis videatur superasse, tum affectibus exprimendis, tum suavitate ingenii, quod ipsum & Fab. Quintilianus ad Marcellum Victorium refert, cùm Poëtam Tibullum & elegantem in primis, ac tersum existimarit. Obiit autem cùm adhuc junior esset, neque sine maximo mœrore Ovidii Poëtæ, quod ille testatus est longo carmine, in quo probatur quanta literarum jactura Tibullus occiderit, eoque molestior fuit ejùs interitus, quo immaturior visus est. In ejus verò funere, & parens, & soror pietatis officium præstiterunt, quod & Nemesis, & Delia pari animo fecerunt, sicuti ab Ovidio refertur; vulgatumque illud est de elegantia, & carmine Tibulli:

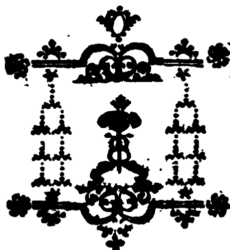
Donec erunt ignes, arcusque, Cupidinis arma,
Discentur numeri, culte Tibulle, tui.

ALIA TIBULLI VITA

PER MICH. MAITTAIRE.

EQUES Romanus, Hirtio & Pansa Coss. Olympiadis CLXXXIV. anno II. Minervæ Quinquatriis, 10. Kal. April. Romæ natus est; eodem scilicet tempore, & die, quò Ovidius. Parentes ex equestri ordine habuit bello & pace satis illustres. Ejus studiosus fuit Messala Corvinus, quîcum ad Phæacas populos Corcyræos navigans, ex adversa valetudine penè interiit. Familiariter dilexit Macrum poëtam, quem hortatur, ut relicto Marte ad Venerem redeat.

In amores enim utriusque sexûs proclivior, fœminas, Plautiam sub ficto Deliæ nomine, Nemesin eandem, ut quidam volunt, quæ Horatio Glycera, Neæram & Sulpitiam; mares, Marathum, Titium, & Sulpitiæ Cerinthum, affectu maximo dilexit. Horatius ad eum scripsit oden & epistolam: quarum una de Glyceræ fastu & insolentia mœrentem solatur; altera judicem suorum carminum appellat; Cassioque Parmensi anteponit, eique de bonis animi & corporis gratulatur. Ipse tamen questus est, se usum fortuna iniquiore, & ad paupertatem redactum. In Elegiis, quarum quatuor libros composuit, tersus author & maximè elegans Quintiliano visus est, comis & cultus Ovidio, argutus Martiali; habitus à Nerva Imperatore, cùm juvenis esset, dignus, cujus stylum imitaretur. Quid potuerit & in Heroïco carmine, satis constat ex eo ad Messalam, in quo ejus laudes & virtutem celebravit. Obiit adhuc junior morte immatura, quam deflevit Ovidius; illiusque funeri parens ac soror, Nemesis ac Delia justa fecerunt.

ALBII TIBULLI LIBER I.

ELEGIA PRIMA.

DIVITIAS alius fulvo sibi congerat auro,
Et teneat culti jugera multa soli:
Quem labor assiduus vicino terreat hoste,
Martia cui somnos classica pulsa fugent.
Me mea paupertas vitæ traducat inerti,
Dum meus exiguo luceat igne focus;
Nec spes destituat, sed frugum semper acervos
Præbeat, & pleno pinguia musta lacu.

I iiij

Ipse seram teneras maturo tempore vites
  Rusticus, & facili grandia poma manu.
Nec tamen interdùm pudeat tenuisse bidentem,
  Aut stimulo tardos increpuisse boves.
Non agnamve sinu pigeat, fœtumve capellæ
  Desertum oblita matre referre domum.
Hic ego pastoremque meum lustrare quotannis,
  Et placidam soleo spargere lacte Palem.
Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris,
  Seu vetus in trivio florea serta lapis;
Et quodcumque mihi pomum novus educat annus,
  Libatum agricolæ ponitur ante Deo.
Flava Ceres, tibi sit nostro de rure corona
  Spicea, quæ templi pendeat ante fores;
Pomosisque ruber custos ponatur in hortis,
  Terreat ut sæva falce Priapus aves.
Vos quoque felicis quondam, nunc pauperis agri
  Custodes, fertis munera vestra, Lares.
Tunc vitula innumeros lustrabat cæsa juvencos:
  Nunc agna exigui est hostia magna soli.
Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
  Clamet: Io messes, & bona vina date.
Adsitis, Divi: neu vos de paupere mensa
  Dona, nec è puris spernite fictilibus.
Fictilia antiquus primùm sibi fecit agrestis
  Pocula, de facili composuitque luto.
At vos exiguo pecori furesque, lupique,
  Parcite: de magno est præda petenda grege.
Non ego divitias patrum, fructusque requiro,
  Quos tulit antiquo condita messis avo.
Parva seges satis est: satis est requiescere tecto,
  Si licet, & solito membra levare toro.
Quàm juvat immites ventos audire cubantem,
  Et dominam tenero continuisse sinu:
Aut gelidas hibernus aquas quùm fuderit Auster,
  Securum somnos imbre juvante sequi!
Hoc mihi contingat. Sit dives jure, furorem

Qui maris, & tristes ferre potest pluvias.
Jam modò non possum contentus vivere parvo,
Nec semper longæ deditus esse viæ:
Sed Canis æstivos ortus vitare sub umbra
Arboris, ad rivos prætereuntis àquæ.
O quantum est auri potiùs, pereatque smaragdi,
Quàm fleat ob nostras ulla puella vias!
Te bellare decet terra, Messala, marique,
Ut domus hostiles præferat exuvias.
Me retinent vinctum formosæ vincla puellæ,
Et sedeo duras janitor ante fores.
Non ego laudari curo, mea Delia: tecum
Dummodò sim, quæso segnis, inersque vocer.
Ipse boves, mea, sim tecum modò, Delia, possim
Jungere, & in solo pascere monte pecus;
Et, te dum liceat teneris retinere lacertis,
Mollis in inculta sit mihi somnus humo!
Quid Tyrio recubare toro sine amore secundo
Prodest, cùm fletu nox vigilanda venit?
Nam neque tum plumæ, nec stragula picta soporem,
Nec sonitus placidæ ducere possit aquæ.
Ferreus ille fuit, qui, te cùm posset habere,
Maluerit prædas stultus, & arma sequi.
Ille licet Cilicum victas agat ante catervas,
Ponat & in capto Martia castra solo;
Totus & argento contextus, totus & auro
Insideat celeri conspiciendus equo.
Te spectem, suprema mihi cùm venerit hora,
Te teneam moriens, deficiente manu.
Flebis & arsuro positum me, Delia, lecto;
Tristibus & lacrimis oscula mixta dabis.
Flebis: non tua sunt duro præcordia ferro
Vincta, nec in tenero stat tibi corde silex.
Illo non juvenis poterit de funere quisquam
Lumina, non virgo sicca referre domum.
Tu manes ne lædę meos: sed parce solutis
Crinibus, & teneris, Delia, parce genis.

Interea, dum fata sinunt, jungamus amores.
 Jam veniet tenebris mors adoperta caput.
Jam subrepet iners ætas; nec amare decebit,
 Dicere nec cano blanditias capite.
Nunc levis est tractanda Venus, dum frangere postes
 Non pudet, & rixas inseruisse juvat.
Hic ego dux, milesque bonus: vos signa, tubæque,
 Ite procul; cupidis vulnera ferte viris:
Ferte & opes; ego composito securus acervo,
 Despiciam dites, despiciamque famem.

ELEGIA II.

ADDE merum, vinoque novos compesce dolores,
 Occupet ut fessi lumina victa sopor.
Neu quisquam multo persusum tempora Baccho
 Excitet, infelix dum requiescit amor.
Nam posita est nostræ custodia sæva puellæ,
 Clauditur & dura janua fulta sera.
Janua difficilis domini, te verberet imber,
 Te Jovis imperio fulmina missa petant.
Janua, jam pateas uni mihi victa querelis;
 Neu furtim verso cardine aperta sones.
Et, mala si qua tibi dixit dementia nostra,
 Ignoscas: capiti sint, precor, illa meo.
Te meminisse decet quæ plurima voce peregi
 Supplice, cùm posti florida serta darem.
Tu quoque ne timidè custodes, Delia, falle.
 Audendum est. Fortes adjuvat ipsa Venus.
Illa favet, seu quis juvenis nova limina tentat,
 Seu reserat fixo dente puella fores.
Illa docet furtim molli decedere lecto;
 Illa pedem nullo ponere posse sono;
Illa viro coram nutus conferre loquaces,
 Blandaque compositis abdere verba notis.

c docet hoc omnes, ſed quos nec inertia tardat,
Nec vetat obſcura ſurgere nocte timor.
c ſinit occurrat quiſquam, qui corpora ferro
Vulneret, aut rapta præmia veſte petat.
uiſquis amore tenetur, eat tutuſque, ſacerque
Qualibet; inſidias non timuiſſe decet.
on mihi pigra nocent hibernæ frigora noctis;
Non mihi, cùm multa decidit imber aqua.
on labor hic lædit, reſeret modò Delia poſtes,
Et vocet ad digiti me taciturna ſonum.
arcite luminibus, ſeu vir, ſeu femina fias
Obvia! celari vult ſua furta Venus.
eu ſtrepitu terrete pedum, neu quærite nomen,
Neu prope fulgenti lumina ferte face.
i quis & imprudens adſpexerit, occulat ille,
Perque Deos omnes ſe meminiſſe neget.
am fuerit quicumque loquax, is ſanguine natam,
Is Venerem è rapido ſentiet eſſe mari.
ec tamen huic credet conjux tuus, ut mihi verax
Pollicita eſt magico ſaga miniſterio.
Hanc ego de cœlo ducentem ſidera vidi:
Fulminis hæc rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu finditque ſolum, maneſque ſepulcris
Elicit, & tepido devocat oſſa rogo.
Jam ciet infernas magico ſtridore catervas;
Jam jubet adſperſas lacte referre pedem.
Cùm libet, hæc triſti depellit nubila cœlo;
Cùm libet, æſtivas convocat ore nives.
ola tenere malas Medeæ dicitur herbas;
Sola feros Hecatæ perdomuiſſe canes.
Hæc mihi compoſuit cantus, queis fallere poſſes.
Ter cane, ter dictis deſpue carminibus.
lle nihil poterit de nobis credere cuiquam;
Non ſibi, ſi in molli viderit ipſe toro.
u tamen abſtineas aliis: nam cætera cernet
Omnia; de me uno ſentiet ille nihil.
uid credam? nempe hæc eadem ſe dixit amores

Cantibus, aut herbis ſolvere poſſe meos.
Et me luſtravit tædis, & nocte ſerena
Concidit ad magicos hoſtia pulla Deos.
Non ego, totus abeſſet amor, ſed mutuus eſſet,
Orabam; nec te poſſe carere velim.

ELEGIA III.

IBITIS Ægeas ſine me, Meſſala, per undas,
O utinam memores ipſe, cohorſque mei!
Me tenet ignotis ægrum Phæacia terris:
Abſtineas avidas, mors violenta, manus.
Abſtineas, mors atra, precor. Non hîc mihi mater
Quæ legat in mœſtos oſſa peruſta ſinus:
Non ſoror, Aſſyrios cineri quæ dedat odores,
Et fleat effuſis ante ſepulcra comis:
Delia non uſquam, quæ me cùm mitteret urbe,
Dicitur antè omnes conſuluiſſe Deos.
Illa ſacras pueri ſortes ter ſuſtulit: illi
Rettulit è triviis omina certa puer.
Cuncta dabant reditus: tamen eſt deterrita nunquam,
Quin fleret, noſtras reſpiceretque vias.
Ipſe ego ſolator, cùm jam mandata dediſſem,
Quærebam tardas anxius uſque moras.
Aut ego ſum cauſſatus aves, aut omina dira,
Saturni aut ſacram me tenuiſſe diem.
O quoties ingreſſus iter, mihi triſtia dixi
Offenſum in porta ſigna dediſſe pedem!
Audeat invito ne quis diſcedere amore;
Aut ſciat egreſſum ſe prohibente Deo.
Quid tua nunc Iſis mihi, Delia? quid mihi proſunt
Illa tua toties æra repulſa manu?
Quidve, piè dum ſacra colis, purèque lavari
Te memini, & puro ſecubuiſſe toro?
Nunc, Dea, nunc ſuccurre mihi: nam poſſe mederi

Picta docet templis multa tabella tuis:
mea votivas persolvens Delia noctes,
Ante sacras lino tecta fores sedeat;
que die resoluta comas, tibi dicere laudes
Insignis turba debeat in Pharia.
mihi contingat patrios celebrare Penates,
Reddereque antiquo menstrua thura Lari.
uàm bene Saturno vivebant rege, priùs quàm
Tellus in longas est patefacta vias!
ondum cæruleas pinus contemserat undas,
Effusum ventis præbueratque sinum;
ec vagus ignotis repetens compendia terris,
Presserat externa navita merce ratem.
o non validus subiit juga tempore taurus;
Non domito frenos ore momordit equus:
on domus ulla fores habuit: non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arva, lapis.
sæ mella dabant quercus, ultròque ferebant
Obvia securis ubera lactis oves.
on acies, non ira fuit, non bella; nec ensem
Immiti sævus duxerat arte faber.
unc Jove sub domino cœdes, & vulnera semper;
Nunc mare; nunc lethi mille repentè viæ.
arce, pater: timidum non me perjuria terrent,
Non dicta in sanctos impia verba Deos.
uòd si fatales jam nunc explevimus annos,
Fac lapis inscriptis stet super ossa notis:
, Hic jacet immiti consumtus morte Tibullus,
,, Messalam terra dum sequiturque mari.
ed me, quòd facilis tenero sum semper Amori,
Ipsa Venus campos ducet in Elysios.
Hic choreæ, cantusque vigent, passimque vagantes
Dulce sonant tenui gutture carmen aves.
ert casiam non culta seges, totosque per agros
Floret odoratis terra benigna rosis.
ac juvenum series teneris immista puellis
Ludit, & assiduè prælia miscet Amor.

Illic est, cuicumque rapax mors venit amanti,
Et gerit insigni myrtea serta coma:
At scelerata jacet sedes in nocte profunda
Abdita, quam circum flumina nigra sonant;
Tisiphoneque impexa feros pro crinibus angues
Sævit, & huc illuc impia turba fugit.
Tum niger in porta serpentum Cerberus ore
Stridet, & æratas excubat ante fores.
Illic Junonem tentare Ixionis ausi
Versantur celeri noxia membra rota;
Porrectusque novem Tityus per jugera terræ,
Adsiduas atro viscere pascit aves.
Tantalus est illic, & circum stagna, sed acrem
Jam jam poturi deserit unda sitim;
Et Danai proles, Veneris quæ numina læsit,
In cava lætæas dolia portat aquas.
Illic sit, quicumque meos violavit amores,
Optavit lentas & mihi militias.
At tu casta, precor, maneas, sanctique pudoris
Adsideat custos sedula semper anus.
Hæc tibi fabellas referat, positaque lucerna
Deducat plena stamina longa colo.
At circa gravibus pensis affixa puella
Paulatim somno fessa remittat opus.
Tunc veniam subitò, ne quisquam nuntiet antè:
Sed videar cœlo missus adesse tibi.
Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos,
Obvia nudato, Delia, curre pede,
Hoc precor; hunc illum nobis Aurora nitentem
Luciferum roseis candida portet equis.

ELEGIA IV.

AD PRIAPUM.

Sic umbrosa tibi contingant tecta, Priape,
  Ne capiti soles, ne noceantque nives.
Quæ tua formosos cepit solertia? certè
  Non tibi barba nitet, non tibi culta coma est.
Nudus & hibernæ producis frigora brumæ,
  Nudus & æstivi tempora sicca Canis.
Sic ego: tum Bacchi respondet rustica proles,
  Armatus curva sic mihi falce Deus.
Tu, puero quodcumque tuo tentare libebit,
  Cedas. Obsequio plurima vincit amor.
Sed te ne capiant, primò si fortè negabit,
  Tædia; paulatim sub juga colla dabit.
Longa dies homini docuit parere leones;
  Longa dies molli saxa peredit aqua.
Annus in apricis maturat collibus uvas;
  Annus agit certa lucida signa vice.
Nec jurare time. Veneris perjuria venti
  Irrita per terras, & freta summa ferunt.
Gratia magna Jovi: vetuit pater ipse valere,
  Jurâsset cupidè quidquid ineptus amor.
Perque suas impunè sinit Dictynna sagittas
  Adfirmes, crines perque Minerva suos.
At si tardus eris, errabis. Transiet ætas
  Quàm citò! non segnis stat, remeatque dies.
Quàm citò purpureos deperdit terra colores!
  Quàm citò formosas populus alta comas!
Quàm jacet, infirmæ venere ubi fata senectæ,
  Qui prior Elæo est carcere missus equus!
Vidi jam juvenem, premeret quùm serior ætas,
  Mœrentem stultos præteriisse dies.

Crudeles Divi! ſerpens novus exuit annos:
  Formæ non ullam fata dedere moram.
Solis æterna eſt Phœbo, Bacchoque juventa:
  Nam decet intonſus crinis utrumque Deum.
Neu comes ire neges, quamvis via longa paretur,
  Et canis arenti torreat arva ſiti.
Quamvis prætexens picta ferrugine cœlum,
  Venturam admittat imbrifer arcus aquam.
Vel ſi cæruleas puppi volet ire per undas,
  Ipſe levem remo per freta pelle ratem.
Nec te pœniteat duros ſubiiſſe labores,
  Aut operi inſuetas atteruiſſe manus.
Nec, velit inſidiis altas ſi claudere valles,
  Dum placeas, humeri retia ferre negent.
Si volet arma, levi tentabis ludere dextra:
  Sæpe dabis nudum, vincat ut ille, latus.
Tunc tibi mitis erit; rapias tum cara licebit
  Oſcula: pugnabit, ſed tamen apta dabit.
Rapta dabit primò: poſt offeret ipſe volenti;
  Poſt etiam collo ſe implicuiſſe volet.
Heu malè nunc artes miſeras hæc ſecula tractant!
  Jam tener adſuevit munera velle puer.
Jam tu, qui Venerem docuiſti vendere primus,
  Quiſquis es, infelix urgeat oſſa lapis.
Pieridas, pueri, doctos & amate Poëtas;
  Aurea nec ſuperent munera Pieridas.
Carmine purpurea eſt Niſi coma: carmina nî ſint,
  Ex humero Pelopis non nituiſſet ebur.
Quem referent Muſæ, vivet, dum robora tellus,
  Dum cœlum ſtellas, dum vehet amnis aquas.
At qui non audit Muſas, qui vendit amorem,
  Idææ currus ille ſequatur Opis;
Et ter centenas erroribus expleat urbes;
  Et ſecet ad Phrygios vilia membra modos.
Blanditiis vult eſſe locum Venus ipſa: querelis
  Supplicibus, miſeris fletibus illa favet.
Hæc mihi, quæ canerem Titio Deus edidit ore;

Sed

Sed Titium conjux hæc meminiſſe vetat.
O fuge te teneræ puerorum credere turbæ:
Nam cauſſam juſti ſemper amoris habent.
Hic placet, anguſtis quòd equum compeſcit habenis:
Hic placidam niveo pectore pellit aquam.
Hic, quia fortis adeſt audacia, cepit: at illi
Virgineus teneras ſtat pudor ante genas.
Pareat ille ſuæ: vos me celebrate magiſtrum,
Quos malè habet multa callidus arte puer.
Gloria cuique ſua eſt: me, qui ſpernentur amantes,
Conſultent; cunctis janua noſtra patet.
Tempus erit, cùm me Veneris præcepta ferentem
Deducat juvenum ſedula turba ſenem.
Heu, heu, quàm lento Marathus me torquet amore!
Deficiunt artes, deficiuntque doli.
Parce, puer, quæſo, ne turbis fabula fiam,
Quùm mea ridebunt vana magiſteria.

ELEGIA V.

ASPER eram, & bene diſſidium me ferre loquebar:
At mihi nunc longè gloria fortis abeſt.
Namque agor, ut per plana citus ſola verbere turben,
Quem celer adſueta verſat ab arte puer.
Ure ferum, & torque: libeat ne dicere quidquam
Magnificum poſthac; horrida verba doma.
Parce tamen: per te furtivi fœdera lecti,
Per Venerem quæſo, compoſitumque caput.
Ille ego, quùm triſti morbo defeſſa jaceres,
Te dicor votis eripuiſſe meis;
Ipſeque te circùm luſtravi ſulfure puro,
Carmine quùm magico procubuiſſet anus.
Ipſe procuravi, ne poſſent ſæva nocere
Somnia, ter ſancta deveneranda mola.
Ipſe ego velatus filo, tunicíſque ſolutis,

Vota novem Triviæ nocte silente dedi.
Omnia persolvi: fruitur nunc alter amore,
Et precibus felix utitur ille meis.
At mihi felicem vitam, si salva fuisses,
Fingebam demens, sed renuente Deo.
Rura colam, frugumque aderit mea Delia custos,
Area dum messes sole calente teret.
Aut mihi servabit plenis in lintribus uvas,
Pressaque veloci candida musta pede.
Consuescet numerare pecus, consuescet amantis
Garrulus in dominæ ludere verna sinu.
Illa Deo sciet agricolæ pro vitibus uvam,
Pro segete spicas, pro grege ferre dapem.
Illa regat cunctos; illi sint omnia curæ,
Et juvet in tota me nihil esse domo.
Huc veniet Messala meus, cui dulcia poma
Delia selectis detrahet arboribus;
Et tantum venerata virum, hunc sedula curet;
Huic paret, atque epulas ipsa ministra gerat.
Hæc mihi fingebam, quæ nunc Eurusque, Notusque
Jactat odoratos vota per Armenios.
Num Veneris magnæ violavi numina verbo,
Et mea nunc pœnas impia lingua luit?
Num feror incestus sedes adiisse Deorum,
Sertaque de sanctis deripuisse focis?
Non ego, si merui, dubitem procumbere templis,
Et dare sacratis oscula liminibus;
Non ego tellurem genibus perrepere supplex,
Et miserum sancto tundere poste caput.
At tu, qui lætus rides mala nostra, caveto
Mox tibi: non unus sæviet usque Deus.
Vidi ego, quòd juvenum miseros risisset amores,
Post Veneris vinclis subdere colla senem;
Et sibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, caræve puellæ
Ancillam medio detinuisse foro.

Hunc puer, hunc juvenis turba circumstetit arcta;
  Despuit in molles & sibi quisque sinus.
At mihi parce, Venus: semper tibi dedita servit
  Mens mea; quid messes uris acerba tuas?

ELEGIA VI.

SÆPE ego tentavi curas depellere vino:
  At dolor in lacrymas verterat omne merum.
Sæpe aliam tenui: sed jam quùm gaudia adirem,
  Admonuit dominæ, deseruitque Venus.
Tunc me discedens devotum femina dixit;
  Et, pudet heu, narrat scire nefanda mea.
Non facit hoc verbis: facie, tenerisque lacertis
  Devovet, & flavis nostra puella comis.
Talis ad Æmonium Nereïs Pelea quondam
  Vecta est frenato cærula pisce Thetis.
Hæc nocuere mihi; quòd adest huic dives amator,
  Venit in exitium callida lena meum.
Sanguineas edat illa dapes, atque ore cruento
  Tristia cum multo pocula felle bibat.
Hanc volitent animæ circum sua fata querentes
  Semper, & è tectis strix violenta canat.
Ipsa fame stimulante furens, herbasque sepulcris
  Quærat, & à sævis ossa relicta lupis.
Currat & inguinibus nudis, ululetque per urbes:
  Post agat è triviis aspera turba canum.
Eveniet: dat signa Deus, sunt numina amanti;
  Sævit & injusta lege relicta Venus.
At tu quàm primùm sagæ præcepta rapacis
  Desere: nam donis vincitur omnis amor.
Pauper erit præstò tibi, præstò pauper adibit
  Primus, & in tenero fixus erit latere.
Pauper in angusto fidus comes agmine turbæ,
  Subjicietque manus, efficietque viam.

Pauper ad occultos furtim deducet amicos,
Vinclaque de niveo detrahet ipse pede.
Heu canimus frustra, nec verbis victa patescit
Janua: sed plena est percutienda manu.
At tu, qui potior nunc es, mea furta caveto:
'Versatur celeri sors levis orbe rotæ.

ELEGIA VII.

SEMPER ut inducas, blandos offers mihi vultus;
Post tamen es misero tristis & asper, Amor.
Quid tibi, sæve puer, mecum est? an gloria magna
Insidias homini composuisse Deum?
Jam mihi tenduntur casses; jam Delia furtim
Nescio quem tacita callida nocte fovet.
Illa quidem tam multa negat: sed credere durum est,
Sic etiam de me pernegat usque viro.
Ipse miser docui, quo posset ludere pacto
Custodes: heu, heu, nunc premor arte mea!
Fingere nunc didicit caussas, cur sola cubaret:
Cardine nunc tacito vertere posse fores.
Tunc succos, herbasque dedi, queis livor abiret,
Quem facit impresso mutua dente Venus.
At tu fallacis conjux incaute puellæ,
Me quoque servato, peccet ut illa nihil.
Neu juvenes celebret multo sermone, caveto;
Neve cubet laxo pectus aperta sinu;
Neu te decipiat nutu, digitoque liquorem
Ne trahat, & mensæ ducat in orbe notas.
Exibit quàm sæpe, time: seu visere dicet
Sacra Bonæ maribus non adeunda Deæ.
At mihi si credas, illam sequar unus ad aras.
Tunc mihi non oculis sit timuisse meis.
Sæpe, velut gemmas ejus, signumque probarem,
Per caussam memini me tetigisse manum.

Sæpe mero somnum peperi tibi: at ipse bibebam
 Sobria supposita pocula victor aqua.
Non ego te læsi prudens: ignosce fatenti.
 Jussit Amor. Contra quis ferat arma Deos?
Ille ego sum, nec me jam dicere vera pudebit,
 Instabat tota cui tua nocte canis.
Non frustra quidam jam nunc in limine perstat
 Sedulus, ac crebrò prospicit, ac refugit;
Et simulat transire domum, mox deinde recurrit
 Solus, & ante ipsas excreat usque fores.
Nescio quid furtivus amor parat: utere, quæso,
 Dum licet; in liquida nat tibi linter aqua.
Quid tenera tibi conjuge òpus, tua si bona nescis
 Servare? ah, frustra clavis inest foribus.
Te tenet, absentes alios suspirat amores,
 Et simulat subitò condoluisse caput.
At mihi servandam credas: non sæva recuso
 Verbera, detrecto non ego vincla pedum.
Tunc procul absitis, quisquis colit arte capillos,
 Effluit effuso cui toga laxa sinu.
Quisquis & occurret, ne possit crimen habere,
 Stet procul, atque alia stet procul antè via.
Sic fieri jubet ipse Deus: sic magna sacerdos
 Est mihi divino vaticinata sono.
Hæc ubi Bellonæ motu est agitata, nec acrem
 Flammam, non amens verbera torta timet.
Ipsa bipenne suos cædit violenta lacertos,
 Sanguineque effuso spargit inulta Deam.
Statque latus præfixa veru, stat saucia pectus;
 Et canit eventus, quos Dea magna monet.
Parcite, quam custodit Amor, violare puellam,
 Ne pigeat magno post didicisse malo.
Attigeris: labentur opes, ut vulnere nostro
 Sanguis, ut hic ventis diripiturque cinis.
Et tibi nescio quas dixit, mea Delia, pœnas:
 Si tamen admittas, sit, precor, illa levis.
Non ego te propter parco tibi; sed tua mater

Me movet, atque iras aurea vincit anus.
Hæc mihi te adducit tenebris, multoque timore
Conjungit nostras clàm taciturna manus.
Hæc foribusque manet noctu me adfixa, proculque
Cognoscit strepitus me veniente pedum.
Vive diu mî, dulcis anus: proprios ego tecum,
Sit modò fas, annos contemuisse velim.
Te semper, gnatamque tuam te propter amabo:
Quidquid agat, sanguis est tamen ipsa tuus.
Sit modò casta doce, quamvis non vitta ligatos
Impediat crines, nec stola longa pedes.
Et mihi sint duræ leges, laudare nec ullam
Possim ego, quin oculos appetat illa meos.
Et si quid peccasse puter, ducarque capillis
Immeritò, pronas proripiarque vias,
Non ego te pulsare velim: sed venerit iste
Si furor, optarim non habuisse manus.
Nec sævo sis casta metu, sed mente fideli.
Mutuus absenti te mihi servet amor.
At quæ fida fuit nulli, post victa senecta,
Ducit inops tremula stamina torta manu;
Firmaque conductis annectit licia telis,
Tractaque de niveo vellere ducta putat.
Hanc animo gaudente vident, juvenumque catervæ
Commemorant meritò tot mala ferre senem.
Hanc Venus ex alto flentem sublimis Olympo
Spectat, & infidis quàm sit acerba, monet.
Hæc aliis maledicta cadant: nos, Delia, amoris
Exemplum cana simus uterque coma.

ELEGIA VIII.

Hunc cecinere diem Parcæ fatalia nentes
Stamina, non ulli dissolvenda Deo;
Hunc fore, Aquitanas posset qui fundere gentes,

Quam tremeret forti milite victus Atur.
Evenere. Novos pubes Romana triumphos
Vidit, & evinctos brachia capta duces.
At te victrices lauros, Messalla, gerentem
Portabat niveis currus eburnus equis.
Non sine me est tibi partus honos: Tarbella Pyrene
Testis, & Oceani litora Santonici.
Testis Arar, Rhodanusque celer, magnusque Garumna,
Carnuti & flavi cærula lympha Liger.
At te, Cydne, canam tacitis qui leniter undis
Cæruleis placidus per vada serpis aquis;
Quantus & æthereo contingens vertice nubes
Frigidus intonsos Taurus arat Cilicas.
Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes
Alba Palæstino sancta columba Syro?
Utque maris vastum prospectet turribus æquor
Prima ratem ventis credere docta Tyros?
Qualis &, arentes cùm findit Sirius agros,
Fertilis æstiva Nilus abundet aqua?
Nile pater, quanam possum te dicere caussa,
Aut quibus in terris occuluisse caput?
Te propter nullos tellus tua postulat imbres,
Arida nec pluvio supplicat herba Jovi.
Te canit, atque suum pubes miratur Osirim
Barbara, Memphitem plangere docta bovem.
Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
Et teneram ferro sollicitavit humum.
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adjungere vitem:
Hic viridem dura cædere falce comam.
Illi jucundos primùm matura sapores
Expressa incultis uva dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Movit & ad certos nescia membra modos.
Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora tristitiæ dissolvenda dedit.

Bacchus & afflictis requiem mortalibus adfert,
  Crura licet dura compede pulsa sonent.
Non tibi sunt tristes curæ, nec luctus, Osiri:
  Sed chorus, & cantus, & levis aptus Amor.
Sed varii flores, & frons redimita corymbis;
  Fusa sed ad teneros lutea palla pedes,
Et Tyriæ vestes, & dulcis tibia cantu,
  Et levis occultis conscia cista sacris.
Huc ades; & centum ludos, Geniumque choreis
  Concelebra, & multo tempora funde mero.
Illius è nitido stillent unguenta capillo;
  Et capite, & collo mollia serta gerat.
Sic venias hodierne: tibi dem thuris honores,
  Liba & *Mopsopio dulcia melle feram.
At tibi succrescat proles, quæ facta parentis
  Augeat, & circa stet venerata senem.
Nec taceant monumenta viæ, quæ Tuscula tellus,
  Candidaque antiquo detinet Alba lare.
Namque opibus congesta tuis hic glarea dura
  Sternitur: hic apta jungitur arte silex.
Te canit agricola, è magna quùm venerit Urbe
  Serus, inoffensum rettuleritque pedem.
At tu, natalis multos celebrande per annos,
  Candidior semper, candidiorque veni.

ELEGIA IX.

NON ego celari possum, quid nutus amantis,
  Quidve ferant miti lenia verba sono.
Nec mihi sunt sortes, nec conscia fibra Deorum;
  Præcinit eventus nec mihi cantus avis.
Ipsa Venus magico religatum brachia nodo
  Perdocuit multis non sine verberibus.
Desine dissimulare. Deus crudeliùs urit,
  Quos videt invitos succubuisse sibi.

Quid

Quid tibi nunc molles prodest coluisse capillos,
Sæpeque mutatas disposuisse comas?
Quid fuco splendente genas ornasse? quid ungues
Artificis docta subsecuisse manu?
Frustra jam vestes, frustra mutantur amictus,
Ansaque compressos colligat arcta pedes.
Ipsa placet, quamvis inculto venerit ore,
Nec nitidum tarda comserit arte caput.
Num te carminibus, num te pallentibus herbis
Devovit tacito tempore noctis anus?
Cantus vicinis fruges traducit ab agris:
Cantus & iratæ detinet anguis iter:
Cantus & è curru Lunam deducere tentat;
Et faceret, si non æra repulsa sonent.
Quid queror heu misero carmen nocuisse? quid herbas?
Forma nihil magicis utitur auxiliis.
Sed corpus tetigisse nocet, sed longa dedisse
Oscula, sed femori conseruisse femur.
Nec tu difficilis puero tamen esse memento:
Persequitur pœnis tristia facta Venus.
Munera ne poscas: det munera canus amator,
Ut foveas molli frigida membra sinu.
Carior est auro juvenis, cui levia fulgent
Ora, nec amplexus aspera barba terit.
Huic tu candentes humero suppone lacertos,
Et regum magnæ despiciantur opes.
At Venus inveniet puero succumbere furtim,
Dum tumet, & teneros conserit usque sinus;
Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis
Oscula, & in collo figere dente notas.
Non lapis hanc, gemmæque juvent, quæ frigore sola
Dormiat, & nulli sit cupienda viro.
Heu serò revocatur amor, seròque juventa,
Cùm vetus infecit cana senecta caput.
Tum studium formæ, coma tum mutatur, ut annos
Dissimulet viridi cortice tincta nucis.
Tollere tunc albos cura est à stirpe capillos,

Et faciem dempta pelle referre novam.
At tu, dum primæ floret tibi temporis ætas,
  Utere: non tardo labitur illa pede.
Neu Marathum torque: puero quæ gloria victo est?
  In veteres esto dura puella senes.
Parce, precor, tenero: non illi sontica caussa est;
  Sed nimius luto corpora tingit amor.
Veh miser! absenti mœstas quàm sæpe querelas
  Conjicit, & lacrymis omnia plena madent!
Quid me spernis, ait? poterat custodia vinci:
  Ipse dedit cupidis fallere posse Deus.
Nota Venus furtiva mihi est, ut lenis agatur
  Spiritus, ut nec dent oscula rapta sonum.
Et possum media quamvis obrepere nocte,
  Et strepitu nullo clam reserare fores.
Quid prosunt artes, miserum si spernit amantem,
  Et fugit ex ipso sæva puella toro?
Vel cùm promittit, subitò sed perfida fallit,
  Est mihi nox multis evigilanda modis.
Dum mihi venturam fingo, quodcumque movetur,
  Illius credo tunc sonuisse pedem.
Ah pereant artes, & mollia jura colendi!
  Horrida villosa corpora veste tegam.
Nunc si clausa mea est, si copia rara videndi,
  Heu miserum, in laxa quid juvat esse toga?
Desistas lacrymare, puer: non frangitur illa;
  Et tua jam fletu lumina fessa tument.
Oderunt, Pholoë, moneo, fastidia Divi;
  Nec prodest sanctis thura dedisse focis.
Hic Marathus quondam miseros ludebat amantes,
  Nescius ultorem post caput esse Deum.
Sæpe etiam lacrymas fertur risisse dolentis,
  Et cupidum ficta detinuisse mora.
Nunc omnes odit fastus, nunc displicet illi
  Quæcumque opposita est janua dura sera.
At te pœna manet, nisi desinis esse superba.
  Quàm cupies votis hunc revocare diem!

ELEGIA X.

QUID mihi, si fueras miseros læsurus amores,
Fœdera per Divos clam violanda dabas?
Ah miser, etsi quis primùm perjuria celat,
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.
Parcite, Cœlestes: æquum est impunè licere
Numina formosis lædere vestra semel.
Lucra petens habili tauros adjungit aratro,
Et durum terræ rusticus urget opus.
Lucra petituras freta per parentia ventis
Ducunt instabiles sidera certa rates.
Muneribus meus est captus puer: at Deus illa
In cinerem, & liquidas munera vertat aquas.
Jam mihi persolvet pœnas, pulvisque decorem
Detrahet, & ventis horrida facta coma.
Uretur facies, urentur sole capilli:
Deteret invalidos & via longa pedes.
Admonui quoties? auro ne pollue formam:
Sæpe solent auro multa subesse mala.
Divitiis captus si quis violavit amorem;
Asperaque est illi, difficilisque Venus.
Ure meum potiùs flamma caput, & pete ferro
Corpus, & intorto verbere terga seca.
Nec tibi celandi spes sit peccare paranti.
Est Deus, occultos qui vetat esse dolos.
Ipse Deus tacito permisit vela ministro,
Ederet ut multo libera verba mero.
Ipse Deus somno domitos emittere vocem
Jussit, & invitos facta tegenda loqui.
Hæc ego dicebam: nunc me flevisse loquentem,
Nunc pudet ad teneros procubuisse pedes.
Tunc mihi jurabas, nullo te divitis auri
Pondere, non gemmis vendere velle fidem,

Non, tibi si precium Campania terra daretur:
  Non, tibi si Bacchi cura Falernus ager.
Illis eriperes verbis mihi sidera cœlo
  Lucere, & puras fluminis esse vias.
Quin etiam flebas: at non ego fallere doctus,
  Tergebam humentes credulus usque genas.
Quid faceres, nisi & ipse fores in amore puellæ?
  Sic, precor, exemplo sit levis illa tuo.
O quoties, verbis ne quisquam conscius esset,
  Ipse comes multa lumina nocte tuli!
Sæpe insperanti venit tibi munere nostro,
  Et latuit clausas post adoperta fores.
Tum miser interii, stultè confisus amari:
  Nam poteram ad laqueos cautior esse tuos.
Quin etiam attonita laudes tibi mente canebam;
  At me nunc nostri, Pieridumque pudet.
Illa velim rapida Vulcanus carmina flamma
  Torreat, & liquida deleat amnis aqua.
Sit procul à nobis, formam cui vendere cura est,
  Et precium plena grande referre manu.
At te, qui puerum donis corrumpere es ausus,
  Rideat assiduis uxor inulta dolis.
Et cùm furtivo juvenem lassaverit usu,
  Tecum interposita languida veste cubet.
Semper sint externa tuo vestigia lecto,
  Et pateat cupidis semper aperta domus.
Nec lasciva soror dicatur plura bibisse
  Pocula, vel plures emeruisse viros.
Illam sæpe ferunt convivia ducere Baccho,
  Dum tota Luciferi provocet orta diem.
Illa nulla queat meliùs consumere noctem,
  Aut operum varias disposuisse vices.
At tua perdidicit; nec tu, stultissime, sentis,
  Cùm tibi non solita corpus ab arte movet.
Tune putas illam pro te disponere crines,
  Aut tenues denso pectere dente comas?
Ista hæc persuadet facies, auroque lacertos

Vinciat, & Tyrio prodeat apta sinu?
Non tibi, sed juveni cuidam vult bella videri:
Devoveat pro quo remque, domumque tuam.
Nec facit hoc vitio; sed corpora fœda podagra,
Et senis amplexus culta puella fugit.
Huic tamen accubuit noster puer: hunc ego credam
Cum trucibus Venerem jungere posse feris.
Blanditiasne meas aliis tu vendere es ausus?
Tu-ne aliis demens oscula ferre mea?
Tunc flebis, cùm me vinctum puer alter habebit,
Et geret in gremio regna superba tuo.
At tua tum me pœna juvet; Venerique merenti
Fixa notet casus aurea palma meos:
„ Hanc tibi fallaci resolutus amore Tibullus
„ Dedicat, & grata sis, Dea, mente rogat.

ELEGIA XI.

Quis fuit, horrendos primus qui protulit enses?
Quàm ferus, & verè ferreus ille fuit!
Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata;
Tunc brevior diræ mortis aperta via est.
At nihil ille miser meruit: nos ad mala nostra
Vertimus, in sævas quod dedit ille feras.
Divitis hoc vitium est auri: nec bella fuerunt,
Faginus adstabat cùm scyphus ante dapes.
Non arces, non vallus erat; somnumque petebat
Securus saturas dux gregis inter oves.
Tunc mihi vita foret, vulgi nec tristia nôssem
Arma, nec audîssem corde micante tubam.
Nunc ad bella trahor; & jam quis forsitan hostis
Hæsura in nostro tela gerit latere.
Sed patrii servate Lares: aluistis & iidem,
Cursarem vestros cùm tener ante pedes.
Neu pudeat prisco vos esse è stipite factos:

Sic veteris sedes incoluistis avi.
Tunc meliùs tenuere fidem, cùm paupere cultus
Stabat in exigua ligneus æde Deus.
Hic placatus erat, seu quis libaverat uvam,
Seu dederat sanctæ spicea serta comæ.
Atque aliquis voti compos liba ipse ferebat,
Postque comes purum filia parva favum.
At nobis ærata, Lares, depellite tela:
Hostia erit plena rustica porcus hara.
Hanc pura cum veste sequar, myrtoque canistra
Vincta geram, myrto vinctus & ipse caput.
Sic placeam vobis: alius sit fortis in armis,
Sternat & adversos Marte favente duces:
Ut mihi potanti possit sua dicere facta
Miles, & in mensa pingere castra mero.
Quis furor est atram bellis arcessere mortem?
Imminet, & tacito clam venit illa pede.
Non seges est infra, non vinea culta; sed audax
Cerberus, & Stygiæ navita puppis aquæ.
Illic percussisque genis, ustoque capillo
Errat ad obscuros pallida turba lacus.
Quàm potiùs laudandus hic est, quem prole parata
Occupat in parva pigra senecta casa!
Ipse suas sectatur oves, at filius agnos;
Et calidam fesso comparat uxor aquam.
Sic ego sim; liceatque caput candescere canis,
Temporis & prisci facta referre senem.
Interea Pax arva colat. Pax candida primùm
Duxit araturos sub juga curva boves.
Pax aluit vites, & succos condidit uvæ,
Funderet ut gnato testa paterna merum.
Pace bidens, vomerque vigent: at tristia duri
Militis in tenebris occupat arma situs.
Rusticus è lucoque vehit, malè sobrius, ipse
Uxorem plaustro, progeniemque domum.
Sed Veneris tunc bella calent; scissosque capillos
Femina, perfractas conquerriturque fores.

Flet teneras subtusa genas; sed victor & ipse
  Flet sibi dementes tam valuisse manus.
At lascivus Amor rixae mala verba ministrat;
  Inter & iratum lentus utrumque sedet.
Ah lapis est, ferrumque, suam quicumque puellam
  Verberat: è caelo deripit ille Deos.
Sit satis è membris tenuem perscindere vestem:
  Sit satis ornatus dissoluisse comae:
Sit lacrymas movisse satis: quater ille beatus,
  Quo tenera irato flere puella potest.
Sed manibus qui saevus erit, scutumque, sudemque
  Is gerat, & miti sit procul à Venere.
At nobis, Pax alma, veni, spicamque teneto,
  Perfluat & pomis candidus ante sinus.

ALBII TIBULLI

LIBER II.

ELEGIA PRIMA.

QUISQUIS adest, faveat: fruges lustramus, & agros,
  Ritus ut à prisco traditus extat avo.
Bacche veni, dulcisque tuis è cornibus uva
  Pendeat; & spicis tempora cinge, Ceres.

Luce sacra requiescat humus, requiescat arator;
 Et grave suspenso vomere cesset opus.
Solvite vincla jugis: nunc ad præsepia debent
 Plena coronato stare boves capite.
Omnia sint operata Deo: non audeat ulla
 Lanificam pensis imposuisse manum.
Vos quoque abesse procul jubeo, discedite ab aris,
 Queis tulit hesterna gaudia nocte Venus.
Casta placent Superis: pura cum veste venite,
 Et manibus puris sumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes ut eat sacer agnus ad aras,
 Vinctaque post olea candida turba comas.
Dî patrii, purgamus agros, purgamus agrestes:
 Vos mala de nostris pellite limitibus.
Neu seges eludat messem fallacibus herbis;
 Neu timeat celeres tardior agna lupos.
Tunc nitidus plenis confisus rusticus agris,
 Ingeret ardenti grandia ligna foco.
Turbaque vernarum, saturi bona signa coloni,
 Ludet, & ex virgis exstruet antè casas.
Eventura precor. Viden' ut felicibus extis
 Significet placidos nuntia fibra Deos?
Nunc mihi fumosum veteris proferte Falernum
 Consulis, & Chio solvite vincla cado.
Vina diem celebrent: non festa luce madere
 Est rubor, errantes & malè ferre pedes.
Sed benè Messallam sua quisque ad pocula dicat,
 Nomen & absentis singula verba sonent,
Gentis Aquitanæ celeber Messalla triumphis,
 Et magna intonsis gloria victor avis,
Huc ades, adspiraque mihi, dum carmine nostro
 Redditur agricolis gratia Cœlitibus.
Rura cano, rurisque Deos: his vita magistris
 Desuevit querna pellere glande famem.
Illi compositis primùm docuère tigillis
 Exiguam viridi fronde operire casam.
Illi etiam tauros primi docuisse feruntur

Servitium, & plaustro supposuisse rotam.
Tunc victus abiere feri; tunc insita pomus;
Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas;
Aurea tunc pressos pedibus dedit uva liquores;
Mistaque securo est sobria lympha mero.
Rura ferunt messes, calidi cùm sideris æstu
Deponit flavas annua terra comas.
Rure levis verno flores apis ingerit alveo,
Compleat ut dulci sedula melle favos.
Agricola assiduo primùm satiatus aratro
Cantavit certo rustica verba pede;
Et satur arenti primùm est modulatus avena
Carmen, ut ornatos diceret ante Deos.
Agricola & minio suffusus, Bacche, rubenti
Primus inexperta duxit ab arte choros:
Huic datus à pleno memorabile munus ovili
Dux pecoris hircus: duxerat hircus oves.
Rure puer verno primùm de flore coronam
Fecit, & antiquis imposuit Laribus.
Rure etiam teneris curam exhibitura puellis
Molle gerit tergo lucida vellus ovis.
Hinc & femineus labor est; hinc pensa, colusque,
Fusus & adposito pollice versat opus.
Atque aliqua assiduè textrix operata Minervam
Cantat, & adplauso tela sonat latere.
Ipse quoque inter agros, interque armenta Cupido
Natus, & indomitas dicitur inter equas.
Illic indocto primùm se exercuit arcu.
Hei mihi, quàm doctas nunc habet ille manus!
Nec pecudes, velut antè, petit: fixisse puellas
Gestit, & audaces perdomuisse viros.
Hic juveni detraxit opes: hic dicere jussit
Limen ad iratæ verba pudenda senem.
Hoc duce custodes furtim transgressa jacentes,
Ad juvenem tenebris sola puella venit;
Et pedibus prætentat iter suspensa timore,
Explorat cæcas cui manus antè vias.

Ah miseri, quos hic graviter Deus urget! at ille
  Felix, cui placidus leniter afflat Amor.
Sancte veni dapibus festis; sed pone sagittas,
  Et procul ardentes hinc procul abde faces.
Vos celebrem cantate Deum, pecorique vocate
  Voce, palam pecori, clam sibi quisque vocet.
Aut etiam sibi quisque palam: nam turba jocosa
  Obstrepit, & Phrygio tibia curva sono.
Ludite: jam nox jungit equos, currumque sequuntur
  Matris lascivo sidera fulva choro;
Postque venit tacitus fuscis circumdatus alis
  Somnus, & incerto somnia nigra pede.

ELEGIA II.

Dicamus bona verba, venit natalis, ad aras.
  Quisquis ades, lingua vir, mulierque fave.
Urantur pia thura focis, urantur odores,
  Quos tener è terra divite mittit Arabs.
Ipse suos Genius adsit visurus honores,
  Cui decorent sanctas mollia serta comas.
Illius puro distillent tempora nardo,
  Atque satur libo sit, madeatque mero.
Adnuat &, Cornute, tibi quodcumque rogabis.
  En age, quid cessas? adnuet ille, roga.
Auguror, uxoris fidos optabis amores:
  Jam reor hoc ipsos edidicisse Deos.
Nec tibi malueris totum quàcumque per orbem
  Fortis arat valido rusticus arva bove:
Nec tibi gemmarum quidquid felicibus Indis
  Nascitur, Eoi quà maris unda rubet.
Vota cadunt. Utinam strepitantibus advolet alis,
  Flavaque conjugio vincula portet Amor:
Vincula quæ maneant semper, dum tarda senectus
  Inducat rugas, inficiatque comas.

Huc veniat natalis avis, prolemque ministret;
  Ludat & ante tuos turba novella pedes.

ELEGIA III.

RURA meam, Cornute, tenent, villæque puellam.
  Ferreus est, eheu, quisquis in urbe manet.
Ipsa Venus lætos jam nunc migravit in agros,
  Verbaque aratoris rustica discit Amor.
O ego, cùm dominam adspicerem, quàm fortiter illic
  Versarem valido pingue bidente solum!
Agricolæque modo curvum sectarer aratrum,
  Dum subigunt steriles arva serenda boves!
Nec quererer, quòd Sol graciles exureret artus,
  Læderet & teneras pustula rupta manus.
Pavit & Admeti tauros formosus Apollo;
  Nec cithara, intonsæ profueruntve comæ:
Nec potuit curas sanare salubribus herbis.
  Quidquid erat medicæ vicerat artis amor.
Tunc fiscella levi detexta est vimine junci,
  Raraque per nexus est via facta sero.
O quoties, illo vitulum gestante per agros,
  Dicitur occurrens erubuisse soror!
O quoties ausæ, caneret dum valle sub alta,
  Rumpere mugitu carmina docta boves!
Sæpe duces trepidis petiere oracula rebus;
  Venit & à templis irrita turba domum.
Sæpe horrere sacros doluit Latona capillos,
  Quos admirata est ipsa noverca prius.
Quisquis inornatumque caput, crinesque solutos
  Adspiceret, Phœbi quæreret ille comam.
Delos ubi nunc, Phœbe, tua est? ubi Delphica Pytho?
  Nempe Amor in parva te jubet esse casa.
Felices olim, Veneri cùm fertur apertè
  Servire æternos non puduisse Deos.

Fabula nunc ille est; sed cui sua cura puella est
  Fabula sit, mavult, quàm sine amore Deos.
At tibi, dura Ceres, Nemesin quæ abducis ab urbe,
  Persolvat nulla semina terra fide.
Et tu, Bacche tener, jucundæ consitor uvæ,
  Tu quoque devotos, Bacche, relinque lacus.
Haud impunè licet formosas tristibus agris
  Abdere: non tanti sunt tua musta, pater.
O valeant fruges: ne sint modò rure puellæ,
  Glans alat, & prisco more bibantur aquæ.
Glans aluit veteres, & passim semper amarunt.
  Quid nocuit, sulcos non habuisse satos?
Tum quibus adspirabat amor, præbebat apertè
  Mitis in umbrosa gaudia valle Venus.
Nullus erat custos, nulla exclusura volentes
  Janua: si fas est, mos, precor, ille redi.
Ducite: ad imperium dominæ sulcabimus agros.
  Non ego me vinclis, verberibusque nego.

ELEGIA IV.

HIc mihi servitium video, dominamque paratam:
  Jam mihi libertas illa paterna vale.
Servitium sed triste datur, teneorque catenis,
  Et nunquam misero vincla remittet Amor.
Et, seu quid merui, seu quid peccavimus, urit.
  Uror: iô remove, sæva puella, faces.
O ego, ne possim tales sentire dolores,
  Quàm mallem in gelidis montibus esse lapis!
Stare vel insanis cautes obnoxia ventis,
  Naufraga quam vasti tunderet unda maris!
Nunc & amara dies, & noctis amarior umbra est:
  Omnia jam tristi tempora felle madent.
Nec prosunt Elegi, nec carminis auctor Apollo.
  Illa cava precium flagitat usque manu.

Ite procul, Musæ, si nil prodestis amanti:
  Non ego vos, ut sint bella canenda, colo.
Nec refero Solisque vias; & qualis, ubi orbem
  Complevit, versis Luna recurrat equis.
Ad dominam faciles aditus per carmina quæro.
  Ite procul, Musæ, si nihil ista valent.
At mihi per cædem, & facinus sunt dona paranda,
  Ne jaceam clausam flebilis ante domum.
Aut rapiam suspensa sacris insignia fanis.
  Sed Venus ante alios est violanda mihi.
Illa malum facinus suadet, dominamque rapacem
  Dat mihi: sacrilegas sentiat illa manus.
O pereat quicumque legit viridesque smaragdos,
  Et niveam Tyrio murice tingit ovem!
Hic dat avaritiæ stimulos: hinc Coa puellis
  Vestis, & è rubro lucida concha mari.
Hæc fecere malas: hinc clavem janua sensit,
  Et cœpit custos liminis esse canis.
Sed precium si grande feras, custodia victa est;
  Nec prohibent claves, & canis ipse tacet.
Heu quicumque dedit formam cœlestis avaræ,
  Quale bonum multis abdidit ille malis!
Hinc fletus, rixæque sonant: hæc denique caussa
  Fecit, ut infamis hic Deus esset Amor.
At tibi, quæ precio victos excludis amantes,
  Eripiant partas ventus & ignis opes.
Quin tua tunc juvenes spectent incendia læti,
  Nec quisquam flammæ sedulus addat aquam.
Seu veniet tibi mors, neque sit qui lugeat ullus,
  Nec qui det mœstas munus in exsequias.
At bona, quæ nec avara fuit, centum licet annos
  Vixerit, ardentem flebitur ante rogum.
Atque aliquis senior, veteres veneratus amores,
  Annua constructo serta dabit tumulo;
Et bene, discedens, dicet, placidèque quiescas,
  Terraque securæ sit super ossa levis.
Vera quidem moneo: sed prosunt quid mihi vera?

Qua sua de cœlo prospicit arva Ceres;
Quaque patent ortus, & qua fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.
Vera cano: sic usque sacras innoxia lauros
Vescar, & æternùm sit mihi virginitas.
Hæc cecinit vates, & te sibi, Phœbe, vocavit;
Jactavit fusa sed caput antè coma.
Quidquid Amalthea, quidquid Merpessia dixit,
Herophile Phœbo grata quod admonuit;
Quotque Albuna sacras Tiberis per flumina sortes
Portarit, sicco pertuleritque sinu:
Hæ fore dixerunt belli mala signa cometen,
Multus ut in terras deplueretque lapis;
Atque tubas, atque arma ferunt crepitantia cœlo
Audita, & lucos præcinuisse fugam.
Ipsum etiam solem defectum lumine vidit
Jungere pallentes nubilus annus equos;
Et simulacra Deûm lacrymas fudisse tepentes,
Fataque vocales præmonuisse boves.
Hæc fuerint olim: sed, tu jam mitis, Apollo,
Prodigia indomitis merge sub æquoribus;
Et succensa sacris crepitet bene laurea flammis,
Omine quo felix, & sacer annus eat.
Laurus iò bona signa dedit; gaudete coloni:
Distendet spicis horrea plena Ceres.
Oblitus & musto feriet pede rusticus uvas,
Dolia dum, magni deficiantque lacus.
At madidus Baccho sua festa Palilia pastor
Concinet: à stabulis tunc procul este, lupi.
Ille levis stipulæ solennes potus acervos
Accendet, flammas transilietque sacras;
Et fœtus matrona dabit, natusque parenti
Oscula comprensis auribus eripiet;
Nec tædebit avum parvo advigilare nepoti,
Balbaque cum puero dicere verba senem.
Tunc operata Deo pubes discumbet in herba,
Arboris antiquæ qua levis umbra cadit,

Aut

Aut è veste sua tendent umbracula sertis
  Vincta: coronatus stabit & antè calix.
At sibi quisque dapes, & festas exstruet altè
  Cespitibus mensas, cespitibusque torum.
Ingeret hîc potus juvenis maledicta puellæ,
  Postmodò quæ votis irrita facta velit.
Nam ferus ille suæ plorabit sobrius idem,
  Et se jurabit mente fuisse mala.
Pace tua, pereant arcus, pereantque sagittæ,
  Phœbe: modò in terris erret inermis Amor.
Ars bona; sed postquam sumsit sibi tela Cupido,
  Heu, heu, quàm multis ars dedit illa malum!
Et mihi præcipuè, jaceo cùm saucius annum,
  Et faveo morbo, cùm juvat ipse dolor.
Vixque cano Nemesim, sine qua versus mihi nullus
  Verba potest, justos aut reperire pedes.
Acer Amor, fractas utinam tua tela sagittas,
  Si licet, exstinctas adspiciamque faces!
Tu miserum torques, tu me mihi dira precari
  Cogis, & insana mente nefanda loqui.
At tu (nam Divûm servat tutela poëtas)
  Præmoneo, vati parce, puella, sacro:
Ut Messalinum celebrem, cùm præmia belli
  Ante suos currus oppida victa feret.
Ipse gerens laurus, lauro devinctus agresti,
  Miles ïô, magna voce, triumphe canet.
Tum Messalla meus pia det spectacula turbæ,
  Et plaudat curru prætereunte pater.
Annue: sic tibi sint intonsi, Phœbe, capilli:
  Sic tua perpetuò sit tibi casta soror.

ELEGIA VI.

CAstra Macer sequitur: tenero quid fiet Amori?
  Sit comes, & collo fortiter arma gerat.
Et, seu longa virum terræ via, seu vaga ducent
  Æquora, cum telis ad latus ire volet.
Ure, puer, quæso, tua qui ferus otia liquit;
  Atque iterum erronem sub tua signa voca.
Quòd si militibus parces, erit hic quoque miles
  Ipse, levem galea qui sibi portet aquam.
Castra peto: valeatque Venus, valeantque puellæ.
  Et mihi sunt vires, & mihi facta tuba est.
Magna loquor: sed magnificè mihi magna locuto
  Excutiunt clausæ fortia verba fores.
Juravi quoties rediturum ad limina nunquam?
  Cùm bene juravi, pes tamen ipse redit.
At tu, quisquis is es, cui tristi fronte Cupido
  Imperitat, nostra sint tua castra domo.
Ferrea non Venerem, sed prædam sæcula laudant.
  Præda tamen multis est operata malis.
Præda feras acies cinxit discordibus armis:
  Hinc furor, hinc cædes, mors propiorque venit.
Præda vago jussit geminare pericula ponto,
  Bellica cùm dubiis rostra dedit ratibus.
Prædator cupit immensos obsidere campos,
  Ut multa innumera jugera pascat ove.
Cui lapis externus curæ est, urbisque tumultus,
  Portatur validis mille columna jugis;
Claudit & indomitum moles mare, lentus ut intra
  Negligat hibernas piscis adesse minas.
At tibi læta trahant Samiæ convivia testæ,
  Fictaque Cumana lubrica terra rota.
Heu, heu, divitibus video gaudere puellas.

Jam veniant prædæ, si Venus optat opes:
Ut mea luxuria Nemesis fluat, utque per urbem
Incedat donis conspicienda meis.
Illa gerat vestes tenues, quas femina Coa
Texuit, auratas disposuitque vias.
Illi sint comites fusci, quos India torret,
Solis & admotis inficit ignis equis.
Illi selectos certent præbere colores,
Africa puniceum, purpureumque Tyros.
Nota loquor: regnum ipse tenet, quem sæpe coëgit
Barbara gypsatos ferre catasta pedes.

ELEGIA VII.

Jam mala finissem letho: sed credula vitam
Spes fovet, & meliùs cras fore semper ait.
Spes alit agricolas: spes sulcis credit aratis
Semina, quæ magno fœnore reddat ager.
Hæc laqueo volucres, hæc captat arundine pisces,
Cùm tenues hamos abdidit antè cibus.
Spes etiam valida solatur compede vinctum:
Crura sonant ferro; sed canit inter opus.
Spes facilem Nemesim spondet mihi; sed negat illa.
Hei mihi, ne vincas, dura puella, Deam.
Parce, per immatura tuæ præcor ossa sororis:
Sic bene sub tenera parva quiescat humo.
Illa mihi sancta est; illius dona sepulcro,
Et madefacta meis serta feram lacrymis.
Illius ad tumulum fugiam, supplexque sedebo,
Et mea cum muto fata querar cinere.
Non feret usque suum te propter flere clientem.
Illius ut verbis sis mihi lenta, veto.
Ne tibi neglecti mittant mala somnia manes,
Mœstaque sopitæ stet soror ante torum:
Qualis ab excelsa præceps delapsa fenestra

Venit ad infernos sanguinolenta lacus.
Desino, ne dominæ luctus renoventur acerbi.
Non ego sum tanti, ploret ut illa semel.
Nec lacrymis oculos digna est fœdare loquaces.
Lena nocet nobis; ipsa puella bona est.
Lena vetat miserum Phryne, furtimque tabellas
Occulto portans, itque, reditque sinu.
Sæpe, ego cùm dominæ dulces à limine duro
Agnosco voces, hæc negat esse domi.
Sæpe, ubi nox promissa mihi est, languere puellam
Nuntiat, aut aliquas extimuisse minas.
Tunc morior curis: tunc mens mihi perdita fingit,
Quisve meam teneat, quot teneatve modis.
Tunc tibi, lena, precor diras: satis anxia vivas,
Moverit è votis pars quotacùmque Deos.

ALBII TIBULLI

LIBER III.

ELEGIA PRIMA.

ARTIS Romani festæ venere Calendæ.
Exoriens nostris hinc fuit annus avis;
Et vaga nunc certa discurrunt undique pompa
Perque vias urbis munera, perque domos.

Dicite, Pierides, quonam donetur honore,
Seu mea, ſeu fallor, cara Neæra tamen?
Carmine formoſæ, precio capiuntur avaræ.
Gaudeat, ut digna eſt, verſibus illa meis.
Lutea ſed niveum involvat membrana libellum,
Pumex & canas tondeat antè comas;
Summaque prætexat tenuis faſtigia chartæ,
Indicet ut nomen litera facta tuum;
Atque inter geminas pingantur cornua frontes.
Sic etenim comtum mittere oportet opus.
Per vos auctores hujus mihi carminis oro,
Caſtaliamque umbram, Pierioſque lacus;
Ite domum, cultumque illi donate libellum,
Sicut erit: nullus defluat inde color.
Illa mihi refert, ſi noſtri mutua cura eſt,
An minor, an toto pectore deciderim.
Sed primùm meritam longa donate ſalute,
Atque hæc ſubmiſſo dicite verba ſono:
Hæc tibi vir quondam, nunc frater, caſta Neæra,
Mittit, &, accipias munera parva, rogat.
Teque ſuis jurat caram magis eſſe medullis;
Sive ſibi conjux, ſive futura ſoror.
Sed potiùs conjux; hujus ſpem nominis illi
Auferet exſtincto pallida Ditis aqua.

ELEGIA II.

Qui primus caram juveni, carumque puellæ
Eripuit juvenem, ferreus ille fuit.
Durus & ille fuit, qui tantum ferre dolorem,
Vivere & erepta conjuge qui potuit.
Non ego firmus in hoc; non hæc patientia noſtro
Ingenio. Frangit fortia corda dolor.
Nec mihi vera loqui pudor eſt, vitæque fateri
Tot mala perpeſſæ tædia nata meæ.

Ergo cùm tenuem fuero mutatus in umbram,
  Candidaque ossa super nigra favilla teget,
Ante meum veniat longos incomta capillos,
  Et fleat ante meum mœsta Neæra rogum.
Sed veniat caræ matris comitata dolore:
  Mœreat hæc genero, mœreat illa viro.
Præfatæ antè meos manes, animamque precatæ,
  Perfusæque pias antè liquore manus:
Pars quæ sola mei superabit corporis, ossa
  Incinctæ nigra candida veste legant;
Et primùm annoso spargant collecta Lyæo,
  Mox etiam niveo fundere lacte parent:
Post hæc carbaseis humorem tollere velis,
  Atque in marmorea ponere sicca domo.
Illuc, quas mittit pinguis Panchaïa merces,
  Eoique Arabes, dives & Assyria,
Et nostri memores lacrymæ fundantur eodem.
  Sic ego compositi versus in ossa velim.
Sed tristem mortis demonstret litera caussam,
  Atque hæc in celebri carmina fronte notet:
„ Lygdamus hic situs est: dolor huic, & cura Neæræ
  „ Conjugis ereptæ, caussa perire fuit.

ELEGIA III.

QUID prodest cœlum votis implêsse, Neæra?
  Blandaque cum multa thura dedisse prece?
Non, ut marmorei prodirem è limine tecti,
  Insignis clara conspicuusque domo;
Aut ut multa mei renovarent jugera tauri,
  Et magnas messes terra benigna daret:
Sed tecum ut longæ sociarem gaudia vitæ,
  Inque tuo caderet nostra senecta sinu;
Tunc, cùm permenso defunctus tempore lucis,
  Nudus Lethæa cogerer ire rate.

Nam grave quid prodest pondus mihi divitis auri?
  Arvaque si findant pinguia mille boves?
Quidve domus prodest Phrygiis innixa columnis,
  Tænare sive tuis, sive Caryste tuis?
Et nemora in domibus sacros imitantia lucos?
  Aurataeque trabes, marmoreumque solum?
Quidve, in Erythræo legitur quæ litore, concha,
  Tinctaque Sidonio murice lana juvat?
Et quæ præterea populus miratur? in illis
  Invidia est: falsò plurima vulgus amat.
Non opibus mentes hominum, curæque levantur:
  Nam Fortuna sua tempora lege regit.
Sit mihi paupertas tecum jucunda, Neæra:
  At sine te, regum munera nulla volo.
O niveam, quæ te poterit mihi reddere, lucem!
  O mihi felicem terque quaterque diem!
At si, pro dulci reditu quæcumque voventur,
  Audiat aversa non meus aure Deus:
Nec me regna juvent, nec Lydius aurifer amnis,
  Nec quas terrarum sustinet orbis opes.
Hæc alii cupiant: liceat mihi paupere cultu
  Securo cara conjuge posse frui.
Adsis, & timidis faveas, Saturnia, votis;
  Et faveas concha, Cypria, vecta tua.
Aut, si fata negant reditum, tristesque sorores,
  Stamina quæ ducunt, quæque futura neunt;
Me vocet in vastos amnes, nigramque paludem
  Dives in ignava luridus Orcus aqua.

ELEGIA IV.

DI meliora ferant; nec sint insomnia vera,
  Quæ tulit extrema pessima nocte quies.
Ite procul: vanum, falsumque avertite visum:
  Desinite in vobis quærere velle fidem.

Divi vera monent: venturæ nuncia sortis
  Vera monent Tuscis exta probata viris.
Somnia fallaci ludunt temeraria nocte,
  Et pavidas mentes falsa timere jubent.
Et vanum ventura hominum genus omina noctis
  Farre pio placant, & saliente sale.
Et tamen, utcumque est, sive illi vera moneri,
  Mendaci somno credere sive volent:
Efficiat vanos noctis Lucina timores,
  Et frustra immeritum prætimuisse velit:
Si mea nec turpi mens est obnoxia facto,
  Nec læsit magnos impia lingua Deos.
Jam nox æthereum nigris emensa quadrigis
  Mundum, cæruleas laverat amne rotas:
Nec me sopierat menti Deus utilis ægræ
  Somnus: sollicitas deficit ante domos.
Tandem cùm summo Phœbus prospexit ab ortu,
  Pressit languentis lumina sera quies.
Hîc juvenis casta redimitus tempora lauro
  Est visus nostra ponere sede pedem.
Non illo quidquam formosius ulla priorum
  Ætas, humanum nec videt illud opus.
Intonsi crines longa cervice fluebant:
  Stillabat Tyrio myrtea rore coma.
Candor erat, qualem præfert Latonia Luna;
  Et color in niveo corpore purpureus:
Ut juveni primùm virgo deducta marito
  Inficitur teneras ore rubente genas:
Ut cùm contexunt amaranthis alba puellæ
  Lilia, & autumno candida mala rubent.
Ima videbatur talis illudere palla;
  Namque hæc in nitido corpore vestis erat.
Artis opus raræ, fulgens testudine & auro,
  Pendebat læva garrula parte lyra.
Hanc primùm veniens plectro modulatus eburno,
  Felices cantus ore sonante dedit.
Sed postquam fuerant digiti cum voce locuti,

Edidit

Edidit hæc tristi dulcia verba modo.
Salve, cura Deûm: casto nam rite poëtæ
 Phœbusque, & Bacchus, Pieridesque favent.
Sed proles Semeles Bacchus, doctæque sorores
 Dicere non norunt, quid ferat hora sequens.
At mihi fatorum leges, ævique futuri
 Eventura pater posse videre dedit.
Quare, ego quæ dico non fallax, accipe, vates,
 Quodque Deus vero Cynthius ore ferat.
Tantùm cara tibi, quantùm nec filia matri,
 Quantùm nec cupido bella puella viro,
Pro qua sollicitas cœlestia numina votis,
 Quæ tibi securos non sinit ire dies,
Et, cùm te fusco somnus velavit amictu,
 Vanum nocturnis fallit imaginibus,
Carminibus celebrata tuis formosa Neæra,
 Alterius mavult esse puella viri;
Diversásque tuis agitat mens impia curas,
 Nec gaudet casta nupta Neæra domo.
Ah crudele genus, nec fidum femina nomen!
 Ah pereat, didicit fallere si qua virum!
Sed flecti poterit: mens est mutabilis illis.
 Tu modò cum multa brachia tende fide.
Sævus Amor docuit dominæ fera verba minantis,
 Sævus Amor docuit verbera posse pati.
Me quondam Admeti niveas pavisse juvencas,
 Non est in vanum fabula ficta jocum.
Tunc ego nec cithara poteram gaudere sonora,
 Nec similes chordis reddere voce sonos;
Sed perlucenti cantus meditabar avena,
 Ille ego Latonæ filius, atque Jovis.
Nescis quid sit Amor, juvenis, si ferre recusas
 Immitem dominam, conjugiumque ferum.
Ergo ne dubita blandas adhibere querelas:
 Vincuntur molli pectora dura prece.
Quòd si vera canunt sacris oracula templis,
 Hæc illi nostro nomine dicta refer:

Hoc tibi conjugium promittit Delius ipse:
  Felix hoc; alium desine velle virum.
Dixit, & ignavus defluxit corpore somnus.
  Ah, ego ne possim tanta videre mala.
Nec tibi crediderim votis contraria vota,
  Nec tantum crimen pectore inesse tuo.
Nam te nec vasti genuerunt æquora Ponti,
  Nec flammam volvens ore Chimæra fero;
Nec consanguinea redimitus terga caterva,
  Cui tres sunt linguæ, tergeminumque caput;
Scyllaque virgineam canibus succincta figuram;
  Nec te conceptam sæva leæna tulit;
Barbara nec Scythiæ tellus, horrendave Syrtis:
  Sed culta, & duris non habitanda domus;
Et longè ante alias omnes mitissima mater,
  Isque pater, quo non alter amabilior.
Hæc Deus in melius crudelia somnia vertat,
  Et jubeat tepidos irrita ferre Notos.

ELEGIA V.

Vos tenet, Etruscis manat quæ fontibus unda,
  Unda sub æstivum non adeunda Canem.
Nunc autem sacris Bajarum maxima lymphis,
  Cùm se purpureo vere remittit hiems.
At mihi Persephone nigram denuntiat horam.
  Immerito juveni parce nocere, Dea.
Non ego tentavi nulli temeranda virorum
  Audax laudandæ sacra docere Deæ;
Nec mea mortiferis infecit pocula succis
  Dextera; nec cuiquam tetra venena dedit;
Nec nos sacrilegos templis admovimus ignes;
  Nec cor sollicitant facta nefanda meum;
Nec nos insanæ meditantes jurgia linguæ,
  Impia in adversos solvimus ora Deos.

Et nondum cani nigros læsere capillos,
  Nec venit tardo curva senecta pede.
Natalem primò nostrum videre parentes,
  Cùm cecidit fato Consul uterque pari.
Quid fraudare juvat vitem crescentibus uvis?
  Et modò nata mala vellere poma manu?
Parcite, pallentes undas quicumque tenetis,
  Duraque sortiti tertia regna Dei.
Elysios olim liceat cognoscere campos,
  Lethæamque ratem, Cimmeriosque lacus;
Cùm mea rugosa pallebunt ora senecta,
  Et referam pueris tempora prisca senex.
Atque utinam vano nequicquam terreat æstu!
  Languent ter quinos sed mea membra dies.
At vobis Tuscæ celebrantur numina nymphæ,
  Et facilis lenta pellitur unda manu.
Vivite felices, memores & vivite nostri;
  Sive erimus, seu nos fata fuisse velint.
Interea nigras pecudes promittite Diti,
  Et nivei lactis pocula mista mero.

ELEGIA VI.

CANDIDE Liber, ades: sic sit tibi mystica vitis
  Semper: sic edera tempora vincta feras.
Aufer & ipse meum pariter medicando dolorem:
  Sæpe tuo cecidit munere victus Amor.
Care puer, madeant generoso pocula Baccho;
  Et nobis prona funde Falerna manu.
Ite procul durum curæ genus, ite labores:
  Fulserit hîc niveis Delius alitibus.
Vos modò proposito dulces faveatis amici,
  Neve neget quisquam me duce se comitem.
Aut si quis vini certamen mite recuset,
  Fallat eum tecto cara puella dolo.

Ille facit dites animos Deus: ille ferocem
Contudit, & dominæ misit in arbitrium.
Armeniæ tigres, & fulvas ille leænas
Vicit, & indomitis mollia corda dedit.
Hæc Amor, & majora valet; sed poscite Bacchi
Munera. Quem vestrûm pocula sicca juvant?
Convenit ex æquo, nec torvus Liber in illos,
Qui se, quique unà vina jocosa colunt.
Jam venit iratus nimiùm, nimiùmque severis.
Qui timet irati Numina magna, bibat.
Quales his pœnas qualis quantusque minetur,
Cadmææ matris præda cruenta docet.
Sed procul à nobis hic sit timor; illaque, si qua est,
Quid valeat, læsi sentiat ira Dei.
Quid precor ah demens! venti temeraria vota,
Aeriæ & nubes diripienda ferant.
Quamvis nulla mei superest tibi cura, Neæra:
Sis felix, & sint candida fata tua.
At nos securæ reddamus tempora mensæ.
Venit post multos una serena dies.
Hei mihi! difficile est imitari gaudia falsa:
Difficile est tristi fingere mente jocum.
Nec bene mendaci risus componitur ore,
Nec bene sollicitis ebria verba sonant.
Quid queror, infelix? turpes discedite curæ.
Odit Lenæus tristia verba pater.
Gnossia, Thesex quondam perjuria linguæ
Flevisti ignoto sola relicta mari.
Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus,
Ingrati referens impia facta viri.
Vos ego nunc moneo: Felix, quicumque dolore
Alterius disces posse carere tuo.
Nec vos aut capiant pendentia brachia collo,
Aut fallat blanda sordida lingua fide.
Et si perque suos fallax juravit ocellos,
Junonemque suam, perque suam Venerem,
Nulla fides inerit: perjuria ridet amantum

Juppiter, & ventos irrita ferre jubet.
Ergo quid toties fallacis verba puellæ
Conqueror? ite à me seriá verba, precor.
Quàm vellem tecum longas requiescere noctes,
Et tecum longos pervigilare dies,
Perfida, nec meritò nobis inimica merenti,
Perfida; sed quamvis perfida, cara tamen!
Najada Bacchus amat: cessas, ô lente minister?
Temperet annosum Martia lympha merum.
Non ego, si fugiat nostræ convivia mensæ
Ignotum cupiens vana puella torum,
Sollicitus repetam tota suspiria nocte.
Tu puer huc, liquidum fortius adde merum.
Jamdudum Tyrio madefactus tempora nardo
Debueram sertis implicuisse comas.

ALBII TIBULLI LIBER IV.

PANEGYRICUS AD MESSALLAM.

E, Messalla, canam. Quanquam me cognita virtus
Terret, ut infirmæ nequeant subsistere vires;
Incipiam tamen. At meritas si carmina laudes
Deficiant, humilis tantis sim conditor actis.
Nec tua, te præter, chartis intexere quisquam

Facta queat, dictis ut non majora supersint.
Est nobis voluisse satis. Nec munera parva
Respueris: etiam Phœbo gratissima dona
Cres tulit, & cunctis Baccho jucundior hospes
Icarus, ut puro testantur sidera cœlo,
Erigoneque, Canisque; neget ne longior ætas.
Quin etiam Alcides Deus ascensurus Olympum,
Læta Molorchæis posuit vestigia tectis;
Parvaque cœlestes pacavit mica, nec illis
Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.
Hic quoque sit gratus parvus labor, ut tibi possim
Inde alios, aliosque memor componere versus.
Alter dicat opus magni mirabile mundi,
Qualis in immenso desederit aëre tellus,
Qualis & in curvum pontus confluxerit orbem,
Et vagus è terris qua surgere nititur aër,
Hinc & contextus passim fluat igneus æther,
Pendentique super claudantur ut omnia cœlo.
At quodcunque meæ poterunt audere Camœnæ,
Seu tibi par poterunt, seu, quod spes abnuit, ultrà,
Sive minus, certèque canent minus; omne vovemus
Hoc tibi, ne tanto careat mihi carmine charta.
Nam, quamquam antiquæ gentis superant tibi laudes,
Non tua majorum contenta est gloria fama,
Nec quæris, quid quaque index sub imagine dicat:
Sed generis priscos contendis vincere honores,
Quàm tibi majores, majus decus ipse futurus.
At tua non titulus capiet sub nomine facta;
Æterno sed erunt tibi magna volumina versu,
Convenientque tuas cupidi componere laudes
Undique, quique canent vincto pede, quique soluto.
Quis potior, certamen erit: sim victor in illis,
Ut nostrum tantis inscribam nomen in actis.
Nam quis te majora gerit castrisve, foròve?
Nec tamen hinc aut hinc tibi laus majorve, minorve:
Justa pari premitur veluti cùm pondere libra
Prona; nec hac plus parte sedet, nec surgit ab illa:

Qualis, inæquatum si quandò opus urget utrinque,
Instabilis natat alterno depressior orbe.
Nam seu diversi fremat inconstantia vulgi,
Non alius sedare queat; seu judicis ira
Sit placanda, tuis poterit mitescere verbis.
Non Pylos, aut Ithace tantos genuisse feruntur
Nestora, vel parvæ magnum decus urbis Ulyssem.
Vixerit ille senex quamvis, dum terna per orbem
Secula fertilibus Titan decurrerit horis;
Ille per ignotas audax erraverit urbes,
Qua maris extremis tellus includitur undis.
Nam Ciconumque manus adversis reppulit armis;
Nec valuit Lotos cœptos avertere cursus;
Cessit & Ætnææ Neptunius incola rupis
Victa Maroneo fœdatus lumina Baccho.
Vexit & Æolios placidum per Nerea ventos:
Incultos adiit Læstrygonas, Antiphatenque,
Mobilis Artacie gelida quos irrigat unda.
Solum nec doctæ verterunt pocula Circes;
Quamvis illa foret Solis genus, apta vel herbis,
Aptaque vel cantu veteres mutare figuras.
Cimmerion etiam obscuras accessit ad arces,
Queis nunquam candente dies apparuit ortu,
Sive supra terras Phœbus, seu curreret infra.
Vidit ut inferno Plutoni subdita regna
Magna Deûm proles levibus discurreret umbris;
Præteriitque cita Sirenum litora puppi.
Illum inter geminæ nantem confinia mortis,
Nec Scyllæ sævo conterruit impetus ore,
Cùm canibus rapidas inter freta serperet undas;
Nec violenta suo consumsit more Charybdis,
Vel si sublimis fluctu consurgeret imo,
Vel si interrupto nudaret gurgite pontum.
Non violata vagi sileantur pascua Solis,
Non Amor, & fœcunda Atlantidos arva Calypsûs,
Finis & erroris miseri Phæacia tellus.
Atque hæc seu nostras inter sunt cognita terras,

Fabula five novum dedit his erroribus orbem;
Sit labor illius, tua dum facundia major.
Nam te non alius belli tenet aptiùs artes;
Qua deceat tutam castris præducere fossam;
Qualiter adversos hosti defigere cervos;
Quemve locum ducto melius sit claudere vallo,
Fontibus ut dulces erumpat terra liquores;
Ut facilisque tuis aditus sit, & arduus hosti,
Laudis & assiduo vigeat certamine miles.
Quis tardamve sudem meliùs, celeremve sagittam
Jecerit, aut lento perfregerit obvia pilo?
Aut quis equum celerem arctato compescere freno
Possit, & effusas tardo permittere habenas?
Inque vicem modò directo contendere cursu,
Seu libeat curvo breviùs contendere gyro?
Quis parma, seu dextra velit, seu læva tueri;
Sive hac, sive illac veniat gravis impetus hastæ,
Amplior, aut signata cita loca tangere funda?
Jam simul audacis veniant certamina Martis;
Adversisque parent acies concurrere signis:
Tunc tibi non desit faciem componere pugnæ;
Seu sit opus, quadratum acies consistat in agmen,
Rectus ut æquatis decurrat frontibus ordo;
Seu libeat duplicem, seu junctum cernere Martem,
Dexter uti lævum teneat, dextrumque sinister
Miles, sitque duplex geminis victoria castris.
At non per dubias errant mea carmina laudes:
Nam bellis experta cano. Testis mihi victæ
Fortis Iapidiæ miles: testis quoque fallax
Pannonius, gelidas passim disjectus in Alpes.
Testis Arupinas & pauper natus in armis;
Quem si quis videat, vetus ut non fregerit ætas,
Terna minùs Pyliæ miretur secula famæ.
Centum fœcundos Titan renovaverit annos,
Ipse tamen velox celerem super edere corpus
Audet equum, validisque sedet moderator habenis.
Te duce, non aliàs conversus terga domator

Libera Romanæ subjecit colla catenæ.
Nec tamen his contentus eris: majora peractis
Instant; compertum est veracibus ut mihi signis,
Queis Amythaonius nequeat certare Melampus.
Nam modò fulgentem Tyrio subtemine vestem
Indueras, oriente die duce fertilis anni,
Splendidior liquidis cùm sol caput extulit undis;
Et fera discordes tenuerunt flamina venti,
Curva nec assuetos egerunt flumina cursus.
Quin rapidum placidis etiam mare constitit undis;
Ulla nec aërias volucris perlabitur auras,
Nec quadrupes densas depascitur aspera silvas,
Quin largita tuis sunt multa silentia votis.
Juppiter ipse levi vectus per inania curru
Adfuit, & cœlo vicinum liquit Olympum,
Intentaque tuis precibus se præbuit aure,
Cunctaque veraci capite annuit abditus aris.
Lætior eluxit structos super ignis acervos.
Quin, hortante Deo, magnis insistere rebus
Incipe: non iidem tibi sint, aliisque triumphis
Non te vicino remorabitur obvia Marte.
Gallia, nec latis audax Hispania terris;
Nec fera te Tyrio tellus obsessa colono;
Nec quà vel Nilus, vel regia lympha Choaspes
Profluit, aut rapidus Cyri dementia, Gindes.
Radit Arecteos haud una per ostia campos;
Nec quà regna vago Tomyris finivit Araxe;
Impia nec sævis celebrans convivia mensis
Ultima vicinus Phœbo tenet arva Padæus;
Quàque Histrus, Tanaïsque Getas rigat, atque Mosynos.
Quid moror? Oceanus ponto quà continet orbem,
Nulla tibi adversis regio sese offeret armis.
Te manet invictus Romano Marte Britannus,
Teque interjecto mundi pars altera Sole.
Nam circumfuso consistit in aëre tellus,
Et quinque in partes toto disponitur orbe;
Atque duæ gelido vastantur frigore semper.

Illic & densâ tellus absconditur umbra,
Et nulla incepto perlabitur unda liquore;
Sed durata riget densam in glaciemque, nivemque:
Quippe ubi non unquam Titan superegerit ortus.
At media est Phœbi semper subjecta calori,
Seu propior terris æstivum fertur in orbem,
Seu celer hibernas properat decurrere luces.
Non ergo presso tellus consurgit aratro;
Nec frugem segetes præbent, nec pabula terræ.
Non illic colit arva Deus, Bacchusve, Ceresve;
Ulla nec exustas habitant animalia partes.
Fertilis hanc inter posita est, interque rigentes,
Nostraque, & huic adversa solo pars altera nostro,
Quas utrinque tenens similis vicinia cœli
Temperat, alter & alterius vires necat aër.
Hinc placidus nobis per tempora vertitur annus.
Hîc & colla jugo didicit summittere taurus,
Et lenta excelsos vitis conscendere ramos;
Tonditurque seges maturos annua partus;
Et ferro tellus, pontus confinditur ære.
Quin etiam structis exurgunt oppida muris.
Ergo ubi per claros ierint tua facta triumphos,
Solus utroque idem diceris magnus in orbe.
Non ego sum satis ad tantæ præconia laudis;
Ipse mihi non si præscribat carmina Phœbus.
Est tibi, qui possit magnis se accingere rebus
Valgius; æterno propior non alter Homero.
Languida non noster peragit labor otia, quamvis
Fortuna, ut mos est illi, me adversa fatiget.
Nam mihi cùm magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flavi ditantes ordine sulci
Horrea, fœcundas ad deficientia messes;
Cuique pecus denso pascebant agmine colles,
Et domino satis, & nimiùm furique, lupoque:
Nunc desiderium superest; nam cura novatur,
Cùm memor anteactos semper dolor admonet annos.
Sed licet asperiora cadant, spolierque relictis;

Non te deficient nostræ memorare Camœnæ;
Nec solùm tibi Pierii tribuentur honores.
Pro te vel rapidas ausim maris ire per undas,
Adversis hiberna licèt tumeant freta ventis.
Pro te vel solus densis subsistere turmis,
Vel parvum Ætnææ corpus committere flammæ.
Sum quodcumque, tuum est: nostri sit parvula cura,
Sit tibi quanta libet, si sit modò, non mihi regna
Lydia, non magni potior sit fama Gylippi,
Posse Meleteas nec mallem vincere chartas.
Quòd tibi si versus noster totusve, minùsve,
Vel bene sit notus, summo vel inerret in ore;
Nulla mihi statuent finem te fata canendi.
Quin etiam mea cùm tumulus contexerit ossa;
Seu matura dies celerem properat mihi mortem;
Longa manet seu vita tamen mutata figuram;
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum; seu tardi pecoris sim gloria taurus;
Sive ego per liquidum volucri vehar aëra penna;
In quencunque hominem me longa receperit ætas,
Inceptis de te subtexam carmina chartis.

I I.

Laus Sulpitiæ ad Martem.

Sulpitia est tibi culta tuis, Mars magne, Calendis.
Spectatum è cœlo, si sapis, ipse veni.
Hoc Venus ignoscet: at tu, violente, caveto,
Ne tibi miranti turpiter arma cadant.
Illius ex oculis, cùm vult exurere Divos,
Accendit geminas lampadas acer Amor.
Illam, quicquid agit, quoquò vestigia movit,
Componit furtim, subsequiturque decor.

Seu solvit crines, fusis decet esse capillis:
  Seu comsit, comtis est veneranda comis.
Urit, seu Tyria voluit procedere palla:
  Urit, seu nivea candida veste venit.
Talis in æterno felix Vertumnus Olympo
  Mille habet ornatus, mille decenter habet.
Sola puellarum digna est, cui mollia caris
  Vellera det succis bis madefacta Tyros;
Possideatque, metit quicquid bene olentibus arvis
  Cultor odoratæ dives Arabs segetis;
Et quascunque niger rubro de litore conchas
  Proximus Eois colligit Indus equis.
Hanc vos, Pierides, festis cantate Calendis,
  Et testudinea, Phœbe superbe, lyra.
Hoc solenne sacrum multos celebretur in annos.
  Dignior est vestro nulla puella choro.

III.

Sulpitia ad Cerinthum.

PARCE meo juveni, seu quis bona pascua campi,
  Seu colis umbrosi devia montis, aper.
Nec tibi sit duros acuisse in prælia dentes.
  Incolumem custos hunc mihi servet Amor.
Sed procul abducit venandi Delia cura.
  O pereant silvæ, deficiantque canes!
Quis furor est, quæ mens, densos indagine colles
  Claudentem, teneras lædere velle manus?
Quidve juvat furtim latebras intrare ferarum,
  Candidaque hamatis crura notare rubis?
Sed tamen, ut tecum liceat, Cerinthe, vagari,
  Ipsa ego per montes retia torta feram.
Ipsa ego velocis quæram vestigia cervi,
  Et demam celeri ferrea vincla cani.

Tunc mihi, tunc placeant silvæ, si, lux mea, tecum
  Arguar ante ipsas concubuisse plagas.
Tunc veniat licet ad casses, illæsus abibit,
  Ne Veneris cupidæ gaudia turbet, aper.
Tunc sine me sit nulla Venus: sed lege Dianæ,
  Caste puer, casta retia tange manu;
Et quæcunque meo furtim subrepit amori,
  Incidat in sævas diripienda feras.
At tu venandi studium concede parenti,
  Et celer in nostros ipse recurre sinus.

IV.

AD PHOEBUM.

HUc ades, & teneræ morbos expelle puellæ:
  Huc ades, intonsa, Phœbe superbe, coma.
Crede mihi, propera; nec te jam, Phœbe, pigebit
  Formosæ medicas applicuisse manus.
Effice, ne macies pallentes occupet artus,
  Neu notet informis pallida membra color;
Et quodcunque mali est, & quicquid triste timemus,
  In pelagus rapidis devehat amnis aquis.
Sancte veni, tecumque feras quicunque sapores,
  Quicunque & cantus corpora fessa levant.
Neu juvenem torque, metuit qui fata puellæ,
  Votaque pro domina vix numeranda facit.
Interdum vovet: interdum, quòd langueat illa,
  Dicit in æternos aspera verba Deos.
Pone metum, Cerinthe: Deus non lædit amantes.
  Tu modò semper ama: salva puella tibi est.
Nil opus est fletu: lacrymis erit aptiùs uti,
  Si quandò fuerit tristior illa tibi.
At nunc tota tua est: te solum candida secum
  Cogitat, & frustra credula turba sedet.

VII.

SULPITIA LOQUITUR.

TANDEM venit Amor, qualem texisse, pudori,
Quàm nudâsse alicui, sit mihi fama magis.
Exorata meis illum Cytherea Camœnis
Attulit in nostrum, deposuitque sinum.
Exsolvit promissa Venus: mea gaudia narret,
Dicetur si quis non habuisse suam.
Non ego signatis quidquam mandare tabellis,
Ne legat id nemo, quàm meus antè, velim:
Sed peccâsse juvat; vultus componere famæ
Tædet, cùm digno digna fuisse ferar.

VIII.

AD MESSALLAM.

INVISUS natalis adest, qui rure molesto,
Et sine Cerintho tristis agendus erit.
Dulcius urbe quid est? an villa sit apta puellæ,
Atque Eretino frigidus annus agro?
Jam nimiùm, Messalla, mei studiose quiescas,
Non tempestivæ sæpe propinque viæ.
Hîc animum, sensusque meos abducta relinquo,
Arbitrio quamvis non sinis esse meo.

IX.

De Natali Die.

SCis iter ex animo sublatum triste puellæ,
Natali Romæ jam licet esse tuo.
Omnibus ille dies nobis natalis agatur,
Qui nec opinanti nunc tibi fortè venit.

X.

Sulpitia ad Cerinthum.

GRatum est, securus multùm quòd jam mihi de me
Permittis subitò, nec male inepta cadam.
Sit tibi cura togæ potior, pressumque quasillo
Scortum, quàm Servî filia Sulpitia.
Solliciti sunt pro nobis, quibus illa dolori est,
Ne cedam ignoto, maxima caussa, toro.

XI.

Ad Cerinthum.

EStne tibi, Cerinthe tuæ placiture puellæ,
Qui mea nunc vexat corpora fessa calor?
Ah, ego non aliter tristes evincere morbos
Optarim, quàm te si quoque velle putem.

Nam mihi quid prosit morbos evincere? quid tu
  Nostra potes lento pectore ferre mala?

XII.

Ad Eundem.

NE tibi sim, mea lux, æquè tam fervida cura,
  Ac videor paucos ante fuisse dies;
Si quidquam tota commisi stulta juventa,
  Cujus me fatear pœnituisse magis,
Hesterna quàm te solum quòd nocte reliqui,
  Ardorem cupiens dissimulare meum.

XIII.

Ad Amicam.

NULLA tuum nobis subducet femina lectum.
  Hoc primùm juncta est fœdere nostra Venus.
Tu modò sola places; nec jam, te præter, in urbe
  Formosa est oculis ulla puella meis.
Atque utinam posses uni mihi bella videri!
  Displiceas aliis: sic ego tutus ero.
Nil opus invidia est: procul absit gloria vulgi.
  Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.
Sic ego secretis possum bene vivere silvis,
  Quà nulla humano sit via trita pede.
Tu mihi curarum requies, tu nocte vel atra
  Lumen, & in solis tu mihi turba locis.
Nunc licet è cœlo mittatur amica Tibullo,
  Mittetur frustra, deficietque Venus.
Hæc tibi sancta tuæ Junonis numina juro,

Quæ sola ante alios est mihi magna Deos.
Quid facio demens? heu, heu mea pignora cedo.
Juravi stultè: proderit iste timor.
Nunc tu fortis eris, nunc tu me audaciùs ures:
Hoc peperit misero garrula lingua malum.
Jam faciam quodcunque voles; tuus usque manebo,
Nec fugiam notæ servitium dominæ.
Sed Veneris sanctæ considam vinctus ad aras.
Hæc notat injustos, supplicibusque favet.

XIV.

De Infamia suæ Puellæ.

Rumor ait crebrò nostram peccare puellam.
Nunc ego me surdis auribus esse velim.
Crimina non hæc sunt nostro sine ficta dolore.
Quid miserum torques? rumor acerbe, tace.

XV.

Ad Priapum.

Ex Priapeis.

Villicus ærarî quondam, nunc cultor agelli,
Hæc tibi Perspectus templa, Priape, dico.
Pro quibus officiis, si fas est, sancte, paciscor,
Assiduus custos ruris ut esse velis:
Improbus ut si quis nostrum violârit agellum,
Hunc tu; sed taceo: scis, puto, quod sequitur.

XVI.

AD PRIAPUM.

DE INERTIA INGUINIS.

Quid hoc novi est? quid ira nunciat Deûm?
Silente nocte candidus mihi puer
Tepente cùm jaceret abditus sinu,
Venus fuit quieta; nec viriliter
Iners senile penis extulit caput.
Placet, Priape? qui sub arboris coma
Sacrum soles revincte pampino caput
Ruber sedere cum rubente fascino.
At, ô Tripalle, sæpe floribus novis
Tuas sine arte deligavimus comas;
Abegimusque voce sæpe, cùm tibi
Senexve corvus, impigerve gracculus
Sacrum feriret ore corneo caput.
Vale, nefande destitutor inguinum;
Vale, Priape: debeo tibi nihil.
Jacebis inter arva squallidus situ;
Canisque fœdus usque imminget, aut tibi
Lutosa sus fricabit oblitum latus.
Scelesto penis, ô meum malum grave,
Gravi, piaque lege noxiam lues.
Licet querare; nec tibi tener puer
Patebit ullus, ingemente qui toro,
Juvante verset arte mobilem natem;
Puella nec jocosa te levi manu
Fovebit, adprimetve lubricum femur.
Bidens amica Romuli senis memor
Paratur; inter atra cujus inguina
Latet jacente pantice abditus specus,

Vacuaque pelle, tectus annuo gelu
Araneosus obsidet fores situs.
Tibi hæc paratur; ut tuum ter, & quater
Voret profunda fossa lubricum caput.
Licebit æger, aut languentior cubes,
Tereris usque, donec, ah miser, miser,
Triplexque, quadruplexque compleas specum.
Superbia ista proderit nihil; simul
Vagum sonante merseris caput luto.
Quid est, iners? pigetne lentitudinis?
Licebit hoc inultus auferas semel.
Sed ille cùm redibit aureus puer,
Simul sonante senseris iter pede,
Repentè nervus excitet libidinem,
Et inquietus inguina arrigat tumor.
Neque hinnitare cesset, usque dum mihi
Venus jocosa molle ruperit latus.

XVII.

DOMITII MARSI DE MORTE TIBULLI.

Te quoque Virgilio comitem non æqua, Tibulle,
 Mors juvenem campos misit ad Elysios:
Ne foret, aut elegis molles qui fleret amores,
 Aut caneret forti regia bella pede.

XVIII.

OVIDII NASONIS

De Morte Tibulli.

EX LIB. IV. AMOR. ELEG. VIII.

Memnona si mater, mater ploravit Achillem,
  Et tangunt magnas tristia fata Deas:
Flebilis indignos, elegia, solve capillos.
  Ah, nimis ex vero nunc tibi nomen erit.
Ille tui vates operis, tua fama Tibullus,
  Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert eversamque pharetram,
  Et fractos arcus, & sine luce facem.
Aspice, demissis ut eat miserabilis alis,
  Pectoraque infestà tundat aperta manu.
Excipiunt lacrymas sparsi per colla capilli,
  Oraque singultu concutiente sonant.
Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
  Egressum tectis, pulcher Iule, tuis.
Nec minùs est confusa Venus moriente Tibullo,
  Quàm juveni rupit cùm ferus inguen aper.
At sacri vates, & Divûm cura vocamur;
  Sunt etiam qui nos numen habere putent?
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat;
  Omnibus obscuras injicit illa manus.
Quid pater Ismario? quid mater profuit Orpheo?
  Carmine quid victas obstupuisse feras?
Et Linon in silvis idem pater edidit altis,
  Dicitur invicta concinuisse lyra.

Aspice Mæoniden, à quo, ceu fonte perenni,
  Vatum Pieriis ora rigantur aquis.
Hunc quoque summa dies nigro summersit Averno;
  Effugiunt avidos carmina sola rogos.
Durat opus vatum Trojani fama laboris,
  Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebit,
  Altera cura recens, altera primus amor.
Quid nunc sacra juvant? quid nunc Ægyptia prosunt
  Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
Cùm rapiant mala fata bonos, ignoscite fasso,
  Sollicitor nullos esse putare Deos.
Vive pius; moriere pius: cole sacra; colentem
  Mors gravis à templis in cava busta trahet.
Carminibus confide bonis; jacet ecce Tibullus:
  Vix manet è toto parva quod urna capit.
Te ne, sacer vates, flammæ rapuere rogales?
  Pectoribus pasci nec timuere tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
  Urere, quæ tantum sustinuere nefas.
Avertit vultus Erycis quæ possidet arces.
  Sunt quoque qui lacrymas continuisse negent.
Sed tamen hoc meliùs, quàm si Phæacia tellus
  Ignotum vili supposuisset humo.
Hîc certè manibus fugientes pressit ocellos
  Mater, & in cineres ultima dona tulit.
Hîc soror in partem misera cum matre doloris
  Venit, inornatas dilaniata comas.
Cumque tuis sua junxerunt Nemesisque, priorque
  Oscula, nec solos destituere rogos.
Delia discedens, feliciùs, inquit, amata
  Sum tibi; vixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, quid ait, tibi sunt mea damna dolori?
  Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid nisi nomen, & umbra
  Restat, in Elysia valle Tibullus erit.
Obvius huic venies hedera juvenilia cinctus

Tempora cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque, si falsum est temerati crimen amici
Sanguinis, atque animæ prodige Galle tuæ,
His comes umbra tua est; si qua est modò corporis umbra,
Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.
Ossa quieta precor tuta requiescere in urna,
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

SEX. AURELIUS
PROPERTIUS.

Sæpe suos Solitus recitare
Propertius ignes.

PROPERTII

ELEGIARUM

LIBRI IV.

AD OPTIMOS CODICES

NUNC DENUO EMENDATI.

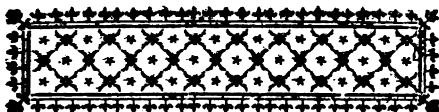

PARISIIS,

Typis J. BARBOU, viâ San-Jacobeâ.

M. DCC. LIV.

VITA PROPERTII

EX LIBRO III. DE POETIS LATINIS

PETRI CRINITI.

SEx. Aurelius Propertius ex Mevania oppido oriundus, quod in Umbria est: hoc enim & ipse autor alicubi testatur, sicuti cùm ipsam Umbriam Romani Callimachi patriam vocat:

Ut nostris tumefacta superbiat Umbria libris,
Umbria Romani patria Callimachi.

Sunt qui scribant ejus patrem equestri dignitate ornatum, ac Triumvirali potestate fuisse, tum inter eos connumeratum, qui L. Antonium secuti (Perusia capta) ex Octavii Cæsaris autoritate ad aram Divi Julii perducti, ibidem occisi fuerunt. Illud omninò constat, Aurelium hunc Propertium, magna ex parte amissis bonis, Romam se recepisse, cùm patrem suum in tenera adhuc ætate amisisset, quod illis versibus apparet:

Aspice me, cui parva domûs fortuna relicta est,
Nullus & antiquo Marte triumphus avi.

Et alibi clariùs:

Ossaque legisti, non illa ætate legenda
Patris; & in tenues cogeris ipse Lares.
Nam tua cùm multi versarent rura juvenci,
Abstulit excultas pertica tristis opes.

Mox ubi bulla rudi demissa est aurea collo,
Matris & ante deos libera sumpta toga;
Tum mihi pauca suo de carmine dictat Apollo,
Et vetat insano verba tonare foro.

In Urbe autem brevi nominis celebritatem adeptus est, cum ingenii comitate, tum elegantia carminum. Mecœnati & Cor. Gallo maximè acceptus fuit, quòd uterque poëtæ studiis, & doctrinæ pro similitudine professionis faverent. Ovidium quoque, Tibullum & Bassum inter principes amicos coluit, ad quos de suis caloribus & puellæ ingenio sæpiùs scripsit. C. verò Plinius in Epistola ad Romanum Paulum refert, Passienum in scribendis elegiis eruditum habuisse inter suos majores Propertium: itaque id, inquit, Passieno gentile est: nam & ex eodem municipio est quo Propertius; unde maximum studium Passieno fuit, calores Propertii, atque ingenium suo carmine exprimere, cùm in elegiis (ut inquit Plinius) foret egregius, atque præcipuus Propertius. Libros quatuor elegiarum composuit, in quibus ferè suos calores, & Hostiæ laudem, ac formam celebrat. Nam puellam Hostiam miro quodam affectu exarsit, quam mutato nomine (ut est auctor L. Apuleius) Cynthiam appellare maluit; ex quo Sidonius Apollinaris sic ad Hesperum scribit: Memineris, inquit, quòd sæpe versum Corinna cum suo Nasone complevit, Lesbia cum Catullo, Cæsennia cum Getulio, Argentaria cum Lucano, & Cynthia cum Propertio, Delia cum Tibullo. Callimachum præcipuè, Cyrenum Mimnermum, & Philetam Græcos poëtas in carmine secutus est, quorum manibus comitem se profitetur: nam ut illi apud Græcos in Elegia consensu omnium præstiterunt, ita Propertius quidem apud Latinos, eorum imitatione primas videtur quorumdam judicio consecutus. Fab. autem Quintilianus censor in literis acerrimus, cùm

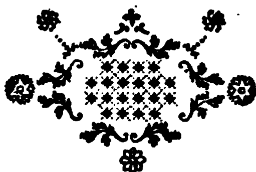
Tibullum maximè commendaverit, non deesse tamen inquit, qui Propertium malint, cùm sit Ovidius lascivior, Gallus in elegia durior. Ovidius certè cùm sæpe de ipso Propertio agat, blandum, tenerum ac dulcem appellat, multùmque illius carmini semper concessit, cùm eundem poëtam suos ignes recensentem audiret:

Sæpe suos solitus recitare Propertius ignes,
Jure sodalitii qui mihi junctus erat.

Sed & Val. Martial. Propertii ingenio, & amoribus plurimùm tribuit, tum eo maximè loco quo Galli Lycoridem, Tibulli Nemesim, & Lesbiam Catulli celebrat; nam & in Apophoretis sic de eodem:

Cynthia facundi carmen juvenile Propertî
Accepit famam, nec minùs ipsa dedit.

De obitu ejus parùm compertum. Quidam scripserunt illum annos alterum & XL. natum periisse. Alium verò Propertium fuisse Fulgentius ostendit, qui in libro ad Calcidium de prisco sermone verba hæc ex Propertio refert: Catillata geris vadimonia publicum prostibulum.

ALIA PROPERTII VITA

PER MICH. MAITTAIRE.

UMBER ex Mevania oppido, vel potiùs Assisia vel Essisia, oriundus, Patre equestris dignitatis potestatisque triumviralis, Lucium Antonium secuto, & ad Divi Julii Aram, cùm Propertius tenera adhuc ætate esset, occiso. Post cujus interitum magna ex parte amissis bonis Romam se contulit. Ejus municeps Paulus Passienus eques, & elegorum scriptor, ab eo genus duxit. Callimachi, Mimnermi, & Coi Philetæ fuit imitator, unde se Romanum Callimachum vocat. Poëta lascivus, tener, blandi oris, à quibusdam Tibullo prælatus, suos ignes Ovidio, cui sodalitii jure erat junctus, sæpe recitavit; Mæcenati & Corn. Gallo acceptus, Tibullo & Basso amicus. Elegiarum quatuor composuit libros, in quibus suos calores, & Hostiæ, quam mutato nomine Cynthiam maluit appellare, laudem formamque celebrat; suamque vitam, patriam ac fortunam sub Hori mathematici persona recenset. De obitu ejus parùm compertum est. Quidam scripserunt illum periisse annos alterum & XL. natum.

SEX. AURELII PROPERTII LIBER I.

ELEGIA PRIMA.

AD TULLUM.

YNTHIA prima ſuis miſerum me cepit ocellis
Contactum nullis antè cupidinibus.
Tum mihi conſtantis dejecit lumina faſtûs,
Et caput impoſitis preſſit Amor pedibus.
Donec me docuit caſtas odiſſe puellas
Improbus, & nullo vivere conſilio.
Et mihi jam toto furor hic non deficit anno,

Cùm tamen adversos cogor habere Deos.
Milanion nullos fugiendo, Tulle, labores
Sævitiam duræ contudit Iasidos.
Nam modò Partheniis amens errabat in antris,
Ibat & hirsutas ille videre feras.
Ille etiam Hylæi percussus vulnere rami,
Saucius Arcadiis rupibus ingemuit.
Ergo velocem potuit domuisse puellam:
Tantùm in amore preces, & bene facta valent.
In me tardus Amor non ullas cogitat artes;
Nec meminit notas, ut priùs, ire vias.
At vos, deductæ quibus est fallacia Lunæ,
Et labor in magicis sacra piare focis;
En agedum dominæ mentem convertite nostræ,
Et facite illa meo palleat ore magis.
Tunc ego crediderim vobis, & sidera, & amnes
Posse Cytæinis ducere carminibus.
Et vos, qui serò lapsum revocatis, amici,
Quærite non sani pectoris auxilia.
Fortiter & ferrum, sævos patiemur & ignes,
Sit modò libertas, quæ velit ira, loqui.
Ferte per extremas gentes, & ferte per undas,
Qua non ulla meum femina nôrit iter.
Vos remanete, quibus facili Deus annuit aure;
Sitis & in tuto semper amore pares.
In me nostra Venus noctes exercet amaras,
Et nullo vacuus tempore desit Amor.
Hoc, moneo, vitate malum: sua quemque moretur
Cura, neque assueto mutet amore locum.
Quòd si quis monitis tardas adverterit aures,
Heu referet quanto verba dolore mea!

ELEGIA II.

AD CYNTHIAM.

QUID juvat ornato procedere, vita, capillo?
  Et tenues Coa veste movere sinus?
Aut quid Orontea crines perfundere myrrha?
  Teque peregrinis vendere muneribus?
Naturæque decus mercato perdere cultu?
  Nec sinere in propriis membra nitere bonis?
Crede mihi, non ulla tuæ medicina figuræ est.
  Nudus Amor formæ non amat artificem.
Adspice quot summittat humus formosa colores,
  Et veniant hederæ sponte sua meliùs:
Surgat & in solis formosiùs arbutus antris,
  Et sciat indociles currere lympha vias:
Litora nativi perlucent picta lapilli,
  Et volucres nulla dulciùs arte canant.
Non sic Leucippis succendit Castora Phœbe,
  Pollucem cultu non Elaïra soror.
Non Idæ, & cupido quondam discordia Phœbo
  Eveni patriis filia litoribus.
Nec Phrygium falso traxit candore maritum
  Avecta externis Hippodamia rotis:
Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis,
  Qualis Apelleis est color in tabulis.
Non illis studium vulgo conquirere amantes:
  Illis ampla satìs forma, pudicitia.
Non ego nunc vereor, ne sis mihi vilior istis:
  Uni si qua placet, culta puella sat est;
Cùm tibi præsertim Phœbus sua carmina donet,
  Aoniamque libens Calliopea lyram;
Unica nec desit jucundis gratia verbis,
  Omnia quæque Venus, quæque Minerva probat.

His tu semper eris nostræ gratissima vitæ,
Tædia dum miseræ sint tibi luxuriæ.

ELEGIA III.

AD CYNTHIAM.

QUALIS Thesea jacuit cedente carina
Languida desertis Gnosia litoribus:
Qualis & accubuit primo Cepheïa somno
Libera jam duris cotibus Andromede:
Nec minùs assiduis Edonis fessa choreis
Qualis in herboso concidit Apidano:
Talis visa mihi mollem spirare quietem
Cynthia, non certis nixa caput manibus;
Ebria cùm multo traherem vestigia Baccho,
Et quaterent sera nocte facem pueri.
Hanc ego, nondum etiam sensus deperditus omnes,
Molliter impresso conor adire toro;
Et quamvis duplici correptum ardore juberent
Hàc Amor, hàc Liber, durus uterque Deus,
Subjecto leviter positam tentare lacerto,
Osculaque admota sumere, & arma manu.
Non tamen ausus eram dominæ turbare quietem,
Expertæ metuens jurgia sævitiæ:
Sed sic intentis hærebam fixus ocellis,
Argus ut ignotis cornibus Inachidos.
Et modò solvebam nostra de fronte corollas,
Ponebamque tuis, Cynthia, temporibus;
Et modò gaudebam lapsos formare capillos;
Nunc furtiva cavis poma dabam manibus:
Omnia quæ ingrato largibar munera Somno,
Munera de prono sæpe voluta sinu.
Et, quoties raro duxti suspiria motu,
Obstupui vano credulus auspicio;

Ne qua tibi insolitos portarent visa timores,
  Neve quis invitam cogeret esse suam:
Donec diversas percurrens Luna fenestras,
  Luna moraturis sedula luminibus,
Compositos levibus radiis patefecit ocellos.
  Sic ait in molli fixa toro cubitum:
Tandem te nostro referens injuria lecto,
  Alterius clausis expulit è foribus.
Namque ubi longa meæ consumpsti tempora noctis,
  Languidus exactis, hei mihi, sideribus!
O utinam tales producas, improbe, noctes,
  Me miseram quales semper habere jubes.
Nam modò purpureo fallebam stamine somnum,
  Rursus & Orpheæ carmine fessa lyræ.
Interdùm graviter mecum deserta querebar
  Externo longas sæpe in amore moras:
Dum me jucundis lapsam Sopor impulit alis.
  Illa fuit lacrymis ultima cura meis.

ELEGIA IV.

AD BASSUM.

QUID mihi tam multas laudando, Basse, puellas
  Mutatum domina cogis abire mea?
Quid me non pateris, vitæ quodcumque sequetur,
  Hoc magis assueto ducere servitio?
Tu licèt Antiopæ formam Nycteidos, & tu
  Spartanæ referas laudibus Hermionæ,
Et quascumque tulit formosi temporis ætas:
  Cynthia non illas nomen habere sinet.
Nedum, si levibus fuerit collata figuris,
  Inferior duro judice turpis eat.
Hæc sed forma mei pars est extrema furoris:
  Sunt majora, quibus, Basse, perire juvat:

Ingenuus color, & multis decus artibus, & quæ
  Gaudia sub tacita ducere veste libet.
Quo magis & nostros contendis solvere amores,
  Hoc magis accepta fallit uterque fide.
Non impunè feres: sciet hæc insana puella,
  Et tibi non tacitis vocibus hostis erit.
Nec tibi me post hæc committet Cynthia, nec te
  Quæret: erit tanti criminis illa memor.
Et te circum omnes alias irata puellas
  Differet: heu nullo limine carus eris!
Nullas illa suis contemnet fletibus aras,
  Et quicumque sacer, qualis ubique, lapis.
Non ullo graviùs tentatur Cynthia damno,
  Quàm sibi cùm rapto cessat amore Deus,
Præcipuè nostri. Maneat sic semper, adoro:
  Ne quicquam ex illa, quod querar, inveniam.

ELEGIA V.

AD GALLUM.

INVIDE, tu tandem voces compesce molestas,
  Et sine nos cursu, quo sumus, ire pares.
Quid tibi vis, insane? meos sentire furores?
  Infelix properas ultima nôsse mala;
Et miser ignotos vestigia ferre per ignes,
  Et bibere è tota toxica Thessalia.
Non est illa vagis similis collata puellis:
  Molliter irasci non sciet illa tibi.
Quòd si fortè tuis non est contraria nostris:
  At tibi curarum millia quanta dabit?
Non tibi jam somnos, non illa relinquet ocellos.
  Illa feros animis alligat una viros.
Ah mea contemptus quoties ad limina curres!
  Cùm tibi singultu fortia verba cadent;

Et tremulus mœstis orietur fletibus horror,
  Et timor informem ducet in ore notam;
Et quæcumque voles fugient tibi verba querenti;
  Nec poteris qui sis, aut ubi, nôsse miser.
Tum grave servitium nostræ cogêre puellæ
  Discere, & exclusum quid sit abire domum.
Nec jam pallorem toties mirabere nostrum,
  Aut cur sim toto corpore nullus ego.
Nec tibi nobilitas poterit succurrere amanti:
  Nescit amor priscis cedere imaginibus.
Quòd si parva tuæ dederis vestigia culpæ,
  Quàm citò de tanto nomine rumor eris?
Non ego tum potero solatia ferre roganti,
  Cùm mihi nulla mei sit medicina mali.
Sed pariter miseri socio cogemur amore
  Alter in alterius mutua flere sinu.
Quare, quid possit mea Cynthia, desine, Galle,
  Quærere: non impunè illa rogata venit.

ELEGIA VI.

AD TULLUM.

NON ego nunc Hadriæ vereor mare noscere tecum,
  Tulle, neque Ægæo ducere vela salo:
Cum quo Riphæos possim conscendere montes,
  Ulteriusque domos vadere Memnonias.
Sed me complexæ remorantur verba puellæ,
  Mutatoque graves sæpe colore preces.
Illa mihi totis argutat noctibus ignes,
  Et queritur nullos esse relicta Deos.
Illa meam mihi se jam denegat, illa minatur,
  Quæ solet ingrato tristis amica viro.
His ego non horam possum durare querelis,
  Ah pereat, si quis lentus amare potest!

An mihi sit tanti doctas cognoscere Athenas,
 Atque Asiæ veteres cernere divitias;
Ut mihi deducta faciat convicia puppi
 Cynthia, & insanis ora notet manibus;
Osculaque opposito dicat sibi debita vento,
 Et nihil infido durius esse viro?
Tu patrui meritas conare anteire secures,
 Et vetera oblitis jura refer sociis.
Nam tua non ætas unquam cessavit Amori;
 Semper at armatæ cura fuit patriæ.
Et tibi non unquam nostros puer iste labores
 Afferat, & lacrymis omnia nota meis.
Me sine, quem semper voluit Fortuna jacere,
 Hanc animam extremæ reddere nequitiæ.
Multi longinquo periere in amore libenter,
 In quorum numero me quoque terra tegat.
Non ego sum laudi, non natus idoneus armis:
 Hanc me militiam fata subire volunt.
At tu, seu mollis quà tendit Ionia, seu quà
 Lydia Pactoli tingit aratra liquor;
Seu pedibus terras, seu pontum carpere remis
 Ibis, & accepti pars eris imperii.
Tum tibi si qua mei veniet non immemor hora,
 Vivere me duro sidere certus eris.

ELEGIA VII.

AD PONTICUM POETAM.

CUM tibi Cadmeæ dicuntur, Pontice, Thebæ,
 Armaque fraternæ tristia militiæ;
Atque, ita sim felix, primo contendis Homero,
 Sint modò fata tuis mollia carminibus:
Nos, ut consuemus, nostros agitamus amores,
 Atque aliquid duram quærimus in dominam;

Nec tantùm ingenio, quantùm servire dolori
  Cogor, & ætatis tempora dura queri.
Hic mihi conteritur vitæ modus: hæc mea fama est:
  Hinc cupio nomen carminis ire mei.
Me laudent doctæ solum placuisse puellæ,
  Pontice, & injustas sæpe tulisse minas.
Me legat assiduè post hæc neglectus amator,
  Et prosint illi cognita nostra mala.
Te quoque si certo puer hic concusserit arcu,
  Quod nolim nostros evoluisse Deos;
Longè castra tibi, longè miser agmina septem
  Flebis in æterno surda jacere situ;
Et frustra cupies mollem componere versum,
  Nec tibi subjiciet carmina serus Amor.
Tunc me non humilem mirabere sæpe poetam:
  Tunc ego Romanis præferar ingeniis.
Nec poterunt juvenes nostro reticere sepulcro:
  Ardoris nostri magne poëta, vale.
Tu cave nostra tuo contemnas carmina fastu.
  Sæpe venit magno fœnore tardus Amor.

ELEGIA VIII.

AD CYNTHIAM.

TUne igitur demens? nec te mea cura moratur?
  An tibi sum gelida vilior Illyria?
Et tibi jam tanti, quicumque est iste, videtur,
  Ut sine me vento quolibet ire velis?
Tune audire potes vesani murmura ponti
  Fortis, & in dura nave jacere potes?
Tu pedibus teneris positas fulcare pruinas?
  Tu potes insolitas, Cynthia, ferre nives?
O utinam hibernæ duplicentur tempora brumæ,
  Et sit iners tardis navita Vergiliis!

Ne tibi Tyrrhena solvatur funis arena,
  Neve inimica meas elevet aura preces,
Et me defixum vacua patiatur in ora
  Crudelem infesta sæpe vocare manu!
Atque ego non videam tales subsidere ventos,
  Cùm tibi provectas auferet unda rates.
Sed quocumque modo de me, perjura, mereris,
  Sit Galatea tuæ non aliena viæ;
Ut te felici prævecta Ceraunia remo,
  Accipiat placidis Oricos æquoribus.
Nam me non ullæ poterunt corrumpere tædæ,
  Quin ego, vita, tuo limine vera querar.
Nec me deficiet nautas rogitare citatos:
  Dicite, quo portu clausa puella mea est?
Et dicam, licèt Atraciis considat in oris,
  Et licèt Eleis, illa futura mea est.
Hîc erit: hîc jurata manet: rumpantur iniqui.
  Vicimus: assiduas non tulit illa preces.
Falsa licet cupidus depónat gaudia livor:
  Destitit ire novas Cynthia nostra vias.
Illi carus ego: per me carissima Roma
  Dicitur; & sine me dulcia regna negat.
Illa vel angusto mecum requiescere lecto,
  Et quocumque modo maluit esse mea,
Quàm sibi dotatæ regnum vetus Hippodamiæ,
  Et quas Elis opes antè parârat equis.
Quamvis magna daret, quamvis majora daturus,
  Non tamen illa meos fugit avara sinus.
Hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,
  Sed potui blandi carminis obsequio.
Sunt igitur Musæ, neque amanti tardus Apollo,
  Queis ego fretus amo. Cynthia rara mea est.
Nunc mihi summa licet contingere sidera plantis.
  Sive dies, seu nox venerit, illa mea est.
Nec mihi rivalis certos subducet amores,
  Ista meam nôrit gloria canitiem.

ELEGIA

ELEGIA IX.

AD PONTICUM SUUM.

DICEBAM tibi venturos, irrisor, amores,
Nec tibi perpetuò libera verba fore.
Ecce jaces, supplexque venis ad jura puellæ,
Et tibi nunc quovis imperat empta modo.
Non me Chaoniæ vincant in amore columbæ
Dicere, quos juvenes quæque puella domet.
Me dolor & lacrymæ meritò fecêre peritum:
Atque utinam posito dicar amore rudis!
Quid tibi nunc misero prodest grave dicere carmen,
Aut Amphioniæ mœnia flere lyræ?
Plus in amore valet Mimnermi versus Homero:
Carmina mansuetus lenia quærit Amor.
I, quæso, & tristes istos depone libellos,
Et cane, quod quævis nosse puella velit.
Quid si non esset facilis tibi copia? nunc tu
Insanus medio flumine quæris aquam.
Nec dum etiam palles, vero nec tangeris igni.
Hæc est venturi prima favilla mali.
Tunc magis Armenias cupies accedere tigres,
Et magis infernæ vincula nôsse rotæ;
Quàm pueri toties arcum senrire medullis,
Es nihil iratæ posse negare tuæ.
Nullus Amor cuiquam faciles ita præbuit alas,
Ut non alterna presserit ille manu.
Nec te decipiat, quòd sit satis illa parata.
Acriùs illa subit, Pontice, si qua tua est.
Quippe ubi non liceat vacuos seducere ocellos,
Nec vigilare alio nomine cedat Amor.
Qui non antè patet, donec manus attigit ossa.
Quisquis es, assiduas aufuge blanditias.

Illis & silices, & possunt cedere quercus:
  Nedum tu possis, spiritus iste levis.
Quare, si pudor est, quàm primùm errata fatere:
  Dicere, quo pereas, sæpe in amore juvat.

ELEGIA X.

Ad Gallum.

O Jucunda quies, primo cùm testis amori
  Assueram vestris conscius in lacrymis!
O noctem meminisse mihi jucunda voluptas!
  O quoties votis illa vocanda meis!
Cùm te complexa morientem, Galle, puella
  Vidimus in longam ducere verba moram.
Quamvis labentes premeret mihi somnus ocellos,
  Et mediis cœlo Luna ruberet equis;
Non tamen à vestro potui secedere lusu,
  Tantus in alternis vocibus ardor erat.
Sed quoniam non es veritus concredere nobis,
  Accipe commissæ munera lætitiæ.
Non solùm vestros didici reticere dolores;
  Est quiddam in nobis majus, amice, fide.
Possum ego divisos iterùm conjungere amantes;
  Et dominæ tardas possum aperire fores:
Et possum alterius curas sanare recentes;
  Nec levis in verbis est medicina meis.
Cynthia me docuit semper, quæcumque petenda,
  Quæque cavenda forent: non nihil egit Amor.
Tu cave, ne tristi cupias pugnare puellæ,
  Neve superba loqui, neve tacere diu:
Neu, si quid periit, ingrata fronte negâris:
  Neu tibi pro vano verba benigna cadant.
Irritata venit, quandò contemnitur illa;
  Nec meminit justas ponere læsa minas.

At quo sis humilis magis, & subjectus Amori,
Hoc magis effectu sæpe fruare bono.
Is poterit felix una remanere puella,
Qui numquam vacuo pectore liber erit.

ELEGIA XI.

AD CYNTHIAM.

Ecquid te mediis cessantem, Cynthia, Baiis,
Quà jacet Herculeis semita litoribus,
Et modò Thesproti mirantem subdita regno,
Et modò Misenis æquora nobilibus,
Nostrî cura subit memores ah ducere noctes?
Ecquis in extremo restat amore locus?
An te nescio quis simulatis ignibus hostis
Sustulit è nostris, Cynthia, carminibus?
Atque utinam magè te remis confisa minutis
Parvula Lucrina cymba moretur aqua:
Aut teneat clausam tenui Teuthrantis in unda
Alternæ facilis cedere lympha manu;
Quàm vacet alterius blandos audire susurros
Molliter in tacito litore compositam:
Ut solet amoto labi custode puella
Perfida, communes nec meminisse Deos!
Non quia perspecta non es mihi cognita fama;
Sed quòd in hac omnis parte timetur amor.
Ignosces igitur, si quid tibi triste libelli
Attulerint nostri: culpa timoris erit.
An mihi sit major caræ custodia matris?
Aut sine te vitæ cura sit ulla meæ?
Tu mihi sola domus, tu, Cynthia, sola parentes;
Omnia tu nostræ tempora lætitiæ.
Seu tristis veniam, seu contrà lætus amicis:
Quidquid ero, dicam, Cynthia causa fuit.

Tu modò quàm primùm corruptas desere Baias:
  Multis ista dabunt litora dissidium:
Litora, quæ fuerunt castis inimica puellis.
  Ah pereant Baiæ, crimen amoris, aquæ!

ELEGIA XII.

AD CYNTHIAM.

QUID mihi desidiæ non cessas fingere crimen?
  Quòd faciat nobis conscia Roma moram,
Tam multa illa meo divisa est millia lecto,
  Quantùm Hypanis Veneto dissidet Eridano.
Nec mihi consuetos amplexu nutrit amores
  Cynthia, nec nostra dulcis in aure sonat.
Olim gratus eram: non illo tempore cuiquam
  Contigit, ut simili posset amare fide.
Invidiæ fuimus: num me Deus obruit? an quæ
  Lecta Prometheis dividit herba jugis?
Non sum ego, qui fueram: mutat via longa puellas:
  Quantus in exiguo tempore fugit Amor!
Nunc primùm longas solus cognoscere noctes
  Cogor, & ipse meis auribus esse gravis.
Felix qui potuit præsenti flere puellæ:
  Non nihil aspersis gaudet Amor lacrymis.
Aut si despectus potuit mutare calores;
  Sunt quoque translato gaudia servitio.
Mî neque amare aliam, neque ab hac discedere fas est.
  Cynthia prima fuit, Cynthia finis erit.

ELEGIA XIII.

AD GALLUM.

TU, quod sæpe soles, nostro lætabere casu,
  Galle, quòd abrepto solus amore vacem.
At non ipse tuas imitabor, perfide, voces?
  Fallere te nunquam, Galle, puella velit.
Dum tibi deceptis augetur fama puellis,
  Certus & in nullo quæris amore moram;
Perditus in quadam tardis pallescere curis
  Incipis, & primo lapsus adire gradu.
Hæc erit illarum contempti pœna doloris:
  Multarum miseras exiget una vices.
Hæc tibi vulgares istos compescet amores;
  Nec nova quærendo semper amicus eris.
Hæc ego non rumore malo, non augure doctus;
  Vidi ego: me, quæso, teste negare potes?
Vidi ego te toto vinctum languescere collo,
  Et flere injectis, Galle, diu manibus;
Et cupere optatis animam deponere labris,
  Et quæ deinde meus celat, amice, pudor.
Non ego complexus potui diducere vestros:
  Tantus erat demens inter utrosque furor.
Non sic Æmonio Salmonida mistus Enipeo,
  Tænarius facili pressit amore Deus;
Nec sic cœlestem flagrans amor Herculis Heben
  Sensit in Oetæis gaudia prima jugis.
Una dies omnes potuit præcurrere amantes:
  Nam tibi non tepidas subdidit illa faces;
Nec tibi præteritos passa est succedere fastus;
  Nec sinet abduci: te tuus ardor aget.
Nec mirum; cùm sit Jove digna, & proxima Ledæ,
  Et Ledæ partu, gratior una tribus;

Illa sit Inachiis & blandior Heroïnis:
  Illa suis verbis cogat amare Jovem.
Tu verò, quoniam semel es periturus amore,
  Urere; non alio lumine dignus eras.
Quæ tibi sit felix, quoniam novus incidit error;
  Et quodcunque voles, una sit ista tibi.

ELEGIA XIV.

AD TULLUM.

TU licèt abjectus Tiberina molliter unda
  Lesbia Mentoreo vina bibas opere;
Et modò tam celeres mireris currere lintres,
  Et modò tam tardas funibus ire rates;
Et nemus omne satas intendat vertice silvas,
  Urgetur quantis Caucasus arboribus:
Non tamen ista meo valeant contendere amori.
  Nescit Amor magnis cedere divitiis.
Nam sive optatam mecum trahit illa quietem,
  Seu facili totum ducit amore diem;
Tum mihi Pactoli veniunt sub tecta liquores,
  Et legitur rubris gemma sub æquoribus;
Tum mihi cessuros spondent mea gaudia reges:
  Quæ maneant, dum me fata perire volent.
Nam quis divitiis adverso gaudet amore?
  Nulla mihi tristi præmia sint Venere.
Illa potest magnas Heroum infringere vires;
  Illa etiam duris mentibus esse dolor:
Illa neque Arabium metuit transcendere limen,
  Nec timet ostrino, Tulle, subire toro;
Et miserum toto juvenem versare cubili.
  Quid relevant variis serica textilibus?
Quæ mihi dum placata aderit, non ulla verebor
  Regna, nec Alcinoi munera despicere.

ELEGIA XV.

AD CYNTHIAM.

SÆPE ego multa tuæ levitatis dura timebam,
Hac tamen excepta, Cynthia, perfidia.
Adſpice me quanto rapiat Fortuna periclo:
Tu tamen in noſtro lenta timore venis.
Et potes externos manibus componere crines,
Et longa faciem quærere deſidia;
Nec minùs Eois pectus variare lapillis,
Ut formoſa novo quæ parat ire viro!
At non ſic Ithaci digreſſu mota Calypſo
Deſertis olim fleverat æquoribus.
Multos illa dies incomptis mœſta capillis
Sederat, injuſto multa locuta ſalo;
Et, quamvìs nunquam poſthac viſura dolebat,
Illa tamen longæ conſcia lætitiæ.
Alpheſibœa ſuos ulta eſt pro conjuge fratres,
Sanguinis & cari vincula rupit Amor.
Nec ſic Æſonidem rapientibus anxia ventis
Hypſipyle vacuo conſtitit in thalamo.
Hypſipyle nullos poſt illos ſenſit amores,
Ut ſemel Æmonio tabuit hoſpitio.
Conjugis Evadne miſeros elata per ignes,
Occidit, Argivæ fama pudicitiæ.
Quarum nulla tuos potuit convertere mores,
Tu quoque utì fieres nobilis hiſtoria.
Deſine jam revocare tuis perjuria verbis,
Cynthia, & oblitos parce movere Deos.
Audax ah nimiùm, noſtro dolitura periclo,
Si quid fortè tibi durius inciderit.
Multa priùs vaſto labantur flumina ponto,
Annus & inverſas duxerit antè vices;

Quàm tua ſub noſtro mutetur pectore cura:
 Sis quodcumque voles, non aliena tamen;
Quàmve mihi viles iſti videantur ocelli,
 Per quos ſæpe mihi credita perfidia eſt.
Hos tu jurabas, ſi quid mentita fuiſſes,
 Ut tibi ſuppoſitis exciderent manibus.
Et contra magnum potes hos attollere ſolem?
 Nec tremis admiſſæ conſcia nequitiæ?
Quis te cogebat multos pallere colores?
 Et fletum invitis ducere luminibus?
Queis ego nunc pereo, ſimiles moniturus amantes,
 O nullis tutum credere blanditiis.

ELEGIA XVI.

VERBA JANUÆ CONQUERENTIS.

QUÆ fueram magnis olim patefacta triumphis
 Janua Tarpeiæ nota pudicitiæ;
Cujus inaurati celebrârunt limina currus
 Captorum lacrymis humida ſupplicibus;
Nunc ego nocturnis potorum ſaucia rixis,
 Pulſata indignis ſæpe queror manibus.
Et mihi non deſunt turpes pendere corollæ
 Semper, & excluſi ſigna jacere faces;
Nec poſſum infamis dominæ defendere noctes
 Nobilis, obſcœnis tradita carminibus.
Nec tamen illa ſuæ revocatur parcere famæ
 Turpior, & ſæcli vivere luxuria.
Has inter graviùs conor deflere querelas
 Supplicis à longis triſtior excubiis.
Ille meos nunquam patitur requieſcere poſtes,
 Arguta referens carmina blanditia:
Janua vel domina penitùs crudelior ipſa,
 Quid mihi tam duris clauſa taces foribus?

Cur

Cur nunquam reserata meos admittis amores,
 Nescia furtivas reddere mota proces?
Nullane finis erit nostro concessa dolori?
 Tristis & in tepido limine somnus erit?
Me mediæ noctes, me sidera prona jacentem,
 Frigidaque Eoo me dolet aura gelu.
Tu sola humanos nunquam miserata labores,
 Respondes tacitis mutua cardinibus.
O utinam trajecta cava mea vocula rima,
 Percussas dominæ vertat in auriculas!
Sit licèt & saxo patientior illa Sicano,
 Sit licèt & ferro durior, & chalybe;
Non tamen illa suos poterit compescere ocellos,
 Surget & invitis spiritus in lacrymis.
Nunc jacet alterius felici nixa lacerto;
 At mea nocturno verba cadunt Zephyro.
Sed tu sola mei, tu maxima caussa doloris,
 Victa meis nunquam, janua, muneribus:
Te non ulla meæ læsit petulantia linguæ,
 Quæ solet iratus dicere trita loco:
Ut me tam longa raucum patiare querela
 Sollicitas trivio pervigilare moras.
At tibi sæpe novo deduxi carmina versu,
 Osculaque impressis nixa dedi gradibus.
Ante tuos quoties verti me, perfida, postes;
 Debitaque occultis vota tuli manibus?
Hæc ille, & si quæ miseri novistis amantes,
 Et matutinis obstrepit alitibus.
Sic ego nunc dominæ vitiis, & semper amantis
 Fletibus, æterna differor invidia.

ELEGIA XVII.

AD CYNTHIAM, DE MARIS TEMPESTATE.

ET meritò, quoniam potui fugisse puellam,
Nunc ego desertas alloquor Alcyonas;
Nec mihi Cassiope solito visura carinam
Ominat; ingrato litore vota cadunt.
Quin etiam absenti prosunt tibi, Cynthia, venti:
Aspice quàm sævas increpat aura minas.
Nullane placatæ veniet fortuna procellæ?
Hæccine parva meum funus arena teget?
Tu tamen in melius sævas converte querelas;
Sat tibi sit pœnæ nox, & iniqua vada.
An poteris siccis mea fata reponere ocellis?
Ossaque nulla tuo nostra tenere sinu?
Ah pereat, quicumque rates, & vela paravit
Primus, & invito gurgite fecit iter.
Nonne fuit melius dominæ pervincere mores,
(Quamvis dura, tamen rara puella fuit)
Quàm sic ignotis circumdata litora silvis
Cernere, & optatos quærere Tyndaridas?
Illic si qua meum sepelissent fata dolorem,
Ultimus & posito staret amore lapis;
Illa meo caros donâsset funere crines,
Molliter & tenera poneret ossa rosa;
Illa meum extremo clamâsset pulvere nomen,
Ut mihi non ullo pondere terra foret.
At vos æquoreæ formosa Doride natæ,
Candida felici solvite vela choro.
Si quandò vestras labens Amor attigit undas,
Mansuetis socio parcite litoribus.

ELEGIA XVIII.

DE CYNTHIÆ FASTU ET LEVITATE.

HÆc certè deserta loca, & taciturna querenti,
  Et vacuum Zephyri possidet aura nemus.
Hîc licet occultos proferre impunè dolores,
  Si modò sola queant saxa tenere fidem.
Unde tuos primùm repetam, mea Cynthia, fastus?
  Quod mihi das flendi, Cynthia, principium?
Qui modò felices inter numerabar amantes,
  Nunc in amore tuo cogor habere notam.
Quid tantum merui? quæ te mihi crimina mutant?
  An nova tristitiæ caussa puella tuæ?
Sic mihi te referas levis, ut non altera nostro
  Limine formosos intulit ulla pedes.
Quamvis multa tibi dolor hic meus aspera debet,
  Non ita sæva tamen venerit ira mea;
Ut tibi sim meritò semper furor, & tua flendo
  Lumina dejectis turpia sint lacrymis.
An quia parva damus mutato signa calore?
  Et non ulla meo clámat in ore fides?
Vos eritis testes, si quos habet arbor amores,
  Fagus, & Arcadio pinus amata Deo.
Ah quoties teneras resonant mea verba sub umbras,
  Scribitur & vestris Cynthia corticibus!
An, tua quæ peperit nobis injuria, curas,
  Quæ solùm tacitis cognita sunt foribus?
Omnia consúevi timidus perferre superbæ
  Jussa, neque arguto facta dolore queri:
Pro quo, Dî, vivi fontes, & frigida rupes,
  Et datur inculto tramite dura quies;
Et quodcumque meæ possunt narrare querelæ,
  Cogor ad argutas dicere solus aves.

Sed qualiscumque es, resonant mihi, Cynthia, silvæ;
Nec deserta tuo nomine saxa vacant.

ELEGIA XIX.

AD CYNTHIAM.

NON ego nunc tristes vereor, mea Cynthia, manes,
Nec moror extremo debita fata rogo:
Sed ne fortè tuo careat mihi funus amore;
Hic timor est ipsis durior exequiis.
Non adeò leviter nostris puer hæsit ocellis,
Ut meus oblito pulvis amore vacet.
Illic Phylacides jucundæ conjugis heros
Non potuit cæcis immemor esse locis:
Sed cupidus falsis attingere gaudia palmis,
Thessalis antiquam venerat umbra domum.
Illic quidquid ero, semper tua dicar imago:
Trajicit & fati litora magnus Amor.
Illic formosæ veniant chorus heroïnæ,
Quas dedit Argivis Dardana præda viris;
Quarum nulla tua fuerit mihi, Cynthia, forma
Gratior; & tellus hoc ita justa sinat.
Quamvis te longæ remorentur fata senectæ,
Cara tamen lacrymis ossa futura meis:
Quæ tu viva mea possis sentire favilla.
Tum mihi non ullo mors sit amara loco.
Quàm vereor, ne te contemto, Cynthia, busto
Abstrahat à nostro pulvere iniquus Amor;
Cogat & invitam lacrymas siccare cadentes!
Flectitur assiduis certa puella minis.
Quare, dum licet, inter nos lætemur amantes,
Non satis est ullo tempore longus amor.

ELEGIA XX.

AD GALLUM.

HOc pro continuo te, Galle, monemus amore,
Id tibi ne vacuo defluat ex animo:
Sæpe imprudenti fortuna occurrit amanti;
Crudelis Minyis dixerit Ascanius.
Est tibi non infra speciem, non nomine dispar
Thiodamanteo proximus ardor Hylæ.
Huic tu, sive leges umbrosæ flumina silvæ,
Sive Aniena tuos tinxerit unda pedes;
Sive Gigantea spatiabere litoris ora,
Sive ubicumque vago fluminis hospitio;
Nympharum semper cupidas defende rapinas:
Non minor Ausoniis est amor in Dryasin.
Ne tibi sit duros montes, & frigida saxa,
Galle, neque expertos semper adire lacus:
Quæ miser ignotis error perpessus in oris
Herculis indomito fleverat Ascanio.
Namque ferunt olim Pagasæ navalibus Argo
Egressam longè Phasidos isse viam;
Et jam præteritis labentem Athamantidos undis
Mysorum scopulis applicuisse ratem.
Hic manus heroum placitis ut constitit oris,
Mollia composita litora fronde tegit.
At comes invicti juvenis processerat ultrà
Raram sepositi quærere fontis aquam.
Hunc duo sectati fratres, Aquilonia proles,
Hunc super & Zethes, hunc super & Calaïs,
Oscula suspensis instabant carpere palmis,
Oscula & alterna ferre supina fuga.
Ille sub extrema pendens secluditur ala,
Et volucres ramo submovet insidias.
Jam Pandioniæ cesset genus Orithyiæ:

Ah dolor, ibat Hylas, ibat Hamadryasin:
Hic erat Arganthi Pegæ sub vertice montis
  Grata domus nymphis humida Thyniasin:
Quam supra nullæ pendebant debita curæ
  Roscida desertis poma sub arboribus;
Et circùm irriguo surgebant lilia prato
  Candida purpureis mista papaveribus:
Quæ modò decerpens tenero pueriliter ungui,
  Proposito florem prætulit officio:
Et modò formosis incumbens nescius undis,
  Errorem blandis tardat imaginibus.
Tandem haurire parat demissis flumina palmis,
  Innixus dextro plena trahens humero.
Cujus ut accensæ Dryades candore puellæ,
  Miratæ solitos destituêre choros,
Prolapsum leviter facili traxere liquore:
  Tum sonitum rapto corpore fecit Hylas.
Cui procul Alcides iterat responsa; sed illi
  Nomen ab extremis fontibus aura refert.
His, ô Galle, tuos monitis servabis amores,
  Formosum nymphis credere tutus Hylam.

ELEGIA XXI.

GALLUS LOQUITUR.

TU, qui consortem properas evadere casum,
  Miles ab Etruscis saucius aggeribus;
Quid nostro gemitu turgentia lumina torques?
  Pars ego sum vestræ proxima militiæ.
Sic te servato possint gaudere parentes,
  Hæc soror Acca tuis sentiat è lacrymis,
Gallum per medios ereptum Cæsaris enses,
  Effugere ignotas non potuisse manus.
Et quicumque super dispersa invenerit ossa
  Montibus Etruscis, hæc sciat esse mea.

ELEGIA XXII.

AD TULLUM.

QUALIS, & unde genus, qui sint mihi, Tulle, penates,
Quæris, pro nostra semper amicitia.
Si Perusina tibi patriæ sunt nota sepulcra
Italiæ duris funera temporibus,
Cùm Romana suos egit discordia cives:
(Sis mihi præcipuè pulvis Etrusca dolor;
Tu projecta mei perpessa es membra propinqui;
Tu nullo miseri contegis ossa solo;)
Proxima supposito contingens Umbria campo
Me genuit, terris fertilis uberibus.

SEX. AURELII PROPERTII LIBER II.

ELEGIA PRIMA.

AD MÆCENATEM.

QUÆRITIS, unde mihi toties scribantur amores?
Unde meus veniat mollis in ora liber?
Non hæc Calliope, non hæc mihi cantat Apollo:
Ingeniumnobis ipsa puella facit.

Sive togis illam fulgentem incedere Cois;
  Hoc totum è Coa veste volumen erit;
Seu vidi ad frontem sparsos errare capillos,
  Gaudet laudatis ire superba comis;
Sive lyræ carmen digitis percussit eburnis,
  Miramur, faciles ut premat arte manus;
Seu cùm poscentes somnum declinat ocellos,
  Invenio caussas mille poëta novas;
Seu nuda erepto mecum luctatur amictu,
  Tunc verò longas condimus Iliadas;
Seu quicquid fecit, sive est quodcumque locuta,
  Maxima de nihilo nascitur historia.
Quòd mihi si tantùm, Mæcenas, fata dedissent,
  Ut possem heroas ducere in arma manus;
Non ego Titanas canerem, non Ossan Olympo
  Impositum, ut cœli Pelion esset iter;
Non veteres Thebas, nec Pergama nomen Homeri,
  Xerxis & imperio bina coïsse vada;
Regnave prima Remi, aut animos Carthaginis altæ,
  Cimbrorumque minas, & benefacta Marî.
Bellaque, resque tui memorarem Cæsaris; & tu
  Cæsare sub magno cura secunda fores.
Nam quoties Mutinam, aut civilia busta Philippos,
  Aut canerem Siculæ classica bella fugæ;
Eversosque focos antiquæ gentis Etruscæ,
  Et Ptolemææ litora capta Phari;
Aut canerem Ægyptum, & Nilum, cùm tractus in urbem
  Septem captivis debilis ibat aquis;
Aut regum auratis circumdata colla catenis,
  Actiaque in Sacra currere rostra via;
Te mea Musa illis semper contexeret armis,
  Et sumta, & posita pace fidele caput.
Theseus infernis, superis testatur Achilles,
  Hic Ixioniden, ille Menœtiaden.
Sed neque Phlegræos Jovis, Enceladique tumultus
  Intonet angusto pectore Callimachus;

Nec mea conveniunt duro præcordia versu
  Cæsaris in Phrygios condere nomen avos.
Navita de ventis, de tauris narrat arator;
  Enumerat miles vulnera, pastor oves.
Nos contrà angusto versamus prælia lecto.
  Quà pote quisque, in ea conterat arte diem.
Laus in amore mori; laus altera, si datur uno
  Posse frui: fruar ô solus amore meo,
His saltem ut tenear jam finibus; aut, mihi si quis
  Venerit alter amor, acriùs ut moriar.
Si memini, solet illa leves culpare puellas;
  Et totam ex Helena non probat Iliada.
Seu mihi sint tangenda novercæ pocula Phædræ,
  Pocula privigno non nocitura suo;
Seu mihi Circæo pereundum est gramine, sive
  Colchis Iolciacis urat ahena focis;
Una meos quoniam prædata est femina sensus,
  Ex hac ducentur funera nostra domo.
Omnes humanos sanat medicina dolores:
  Solus Amor morbi non amat artificem.
Tarda Philoctetæ sanavit crura Machaon,
  Phœnicis Chiron lumina Phillyrides;
Et Deus extinctum Cressis Epidaurius herbis
  Restituit patriis Androgeona focis;
Mysus & Æmonia juvenis qua cuspide vulnus
  Senserat, hac ipsa cuspide sensit opem.
Hoc si quis vitium poterit mihi demere, solus
  Tantaleæ poterit tradere poma manu.
Dolia virgineis idem ille repleverit urnis,
  Ne tenera assidua colla graventur aqua.
Idem Caucasea solvet de rupe Promethei
  Brachia, & à medio pectore pellet avem.
Non hîc herba valet: non hîc nocturna Cytæis:
  Non Perimedea gramina cocta manu.
Quippe ubi nec caussas, nec apertos cernimus ictus,
  Unde tamen veniant tot mala, cæca via est.
Non eget hic medicis, non lectis mollibus æger:

Huic nullum coeli tempus, & aura nocet.
Ambulat, & subitò mirantur funus amici.
Sic est incautum quidquid habetur amor.
Quandocumque igitur vitam mea fata reposcent,
Et breve in exiguo marmore nomen ero;
Mæcenas nostræ spes invidiosa juventæ,
Et vitæ & morti gloria justa meæ,
Si te fortè meo ducet via proxima busto,
Esseda cælatis siste Britanna jugis;
Taliaque illacrymans mutæ jace verba favillæ:
„ Huic misero fatum dura puella fuit.

ELEGIA II.

ADVERSUM SE.

QUI nullum tibi dicebas jam posse nocere,
Hæsisti: cecidit spiritus ille tuus.
Vix unum potes, infelix, requiescere mensem,
Et turpis de te jam liber alter erit.
Liber eram, & vacuo quærebam vivere lecto:
At me composita pace fefellit Amor.
Quærebam sicca si posset piscis arena,
Nec solitus ponto vivere torvus aper;
Aut egò si possem studiis vigilare severis.
Differtur, nunquam tollitur ullus amor.
Ac veluti primò taurus detrectat aratra,
Mox venit adsueto mollis ad arva jugo;
Sic primo juvenes trepidant in amore feroces,
Dehinc domiti post hæc æqua, & iniqua ferunt.
Turpia perpessus vates est vincla Melampus,
Cognitus Iphicli subripuisse boves;
Quem non lucra, magis Pero formosa coëgit,
Mox Amythaonia nupta futura domo.
Nec me tam facies, quamvis sit candida, cepit;

Lilia non domina sint magis alba mea:
Ut Mæotica nix minio si certet Ibero,
Utque rosæ puro lacte natant folia.
Nec de more comæ per levia colla fluentes,
Non oculi, geminæ, sidera nostra, faces:
Nec si qua Arabio lucet bombyce puella:
Non sum de nihilo blandus amator ego:
Quantùm, quòd posito formosè saltat Iaccho,
Egit ut evantes dux Ariadna choros;
Et quantùm, Æolio cùm tentat carmina plectro,
Par Aganippeæ ludere docta lyræ,
Et sua cùm antiquæ committit scripta Corinnæ,
Carminaque æquævis non putat esse suis.
Num tibi nascenti primis, mea vita, diebus
Aridus argutum sternuit omen Amor?
Hæc tibi contulerunt cœlestia munera Divi,
Hæc tibi: ne matrem fortè dedisse putes.
Non, non humani sunt partus talia dona:
Ista decem menses non peperere bona.
Gloria Romanis una es tu nata puellis:
Romano accumbes prima puella loco;
Nec semper mecum Romana cubilia vises.
Post Helenam hæc terris forma secunda redit.
Hac ego nunc mirer, si flagret nostra juventus?
Pulcriùs hac fuerat, Troja, perire tibi.
Olim mirabar, cur tanti ad Pergama belli
Europæ, atque Asiæ caussa puella fuit.
Nunc, Pari, tu sapiens, & tu, Menelae, fuisti;
Tu, quia poscebas; tu, quia lentus eras.
Digna quidem facies, pro qua vel obiret Achilles,
Vel Priamus: belli caussa probanda fuit.
Si quis vult fama tabulas anteire vetustas,
Hic dominam exemplo ponat inante meam.
Sive illam Hesperiis, sive illam ostendit Eois,
Uret & Eoos, uret & Hesperios.
Cur hæc in terris facies humana moratur?
Jupiter, ignoro pristina furta tua.

Fulva coma est, longæque manus, & maxima toto
  Corpore; & incedit vel Jove digna soror:
Aut cùm Dulichias Pallas spatiatur ad aras,
  Gorgonis anguiferæ pectus operta comis:
Qualis & Ischomache Lapithæ genus heroïne
  Centauris medio grata rapina mero:
Mercurio & sanctis fertur Bœbeidos undis
  Virgineum Brimo composuisse latus.
Credite jam, Divæ, quas pastor viderat olim
  Idæis tunicam ponere verticibus.
Hanc utinam faciem nolit mutare senectus,
  Etsi Cumææ sæcula vatis aget!

ELEGIA III.

AD AMANTEM.

MULTA priùs dominæ delicta queraris oportet;
  Sæpe roges aliquid, sæpe repulsus eas;
Et sæpe immeritos corrumpas dentibus ungues,
  Et crepitum dubio suscitet ira pede.
Nequicquam perfusa meis unguenta capillis;
  Ibat & expenso planta morata gradu.
Nam cui non ego sum fallaci præmia vati?
  Quæ mea non decies somnia versat anus?
Hostis si quis erit nobis, amet ille puellas:
  Gaudeat in puero si quis amicus erit.
Tranquillo tuta descendis flumine cymba:
  Quid tibi tam parvi litoris unda nocet?
Alter sæpe uno mutat præcordia verbo;
  Altera vix ipso sanguine mollis erit.

ELEGIA IV.

AD CYNTHIAM.

HOc verum est tota te ferri, Cynthia, Roma;
Et non ignota vivere nequitia?
Hæc merui sperare? dabis mihi, perfida, pœnas;
Et nobis Aquilo, Cynthia, ventus erit.
Inveniam tamen è multis fallacibus unam,
Quæ fieri nostro carmine nota velit;
Nec mihi tam duris insultet moribus, & te
Vellicet. Heu serò flebis amata diu.
Nunc est ira recens, nunc est discedere tempus:
Si dolor absfuerit, crede, redibit amor.
Non ita Carpathiæ variant Aquilonibus undæ,
Nec dubio nubes vertitur atra Noto;
Quàm facilè irati verbo mutantur amantes:
Dum licet, injusto subtrahe colla jugo.
Nec tu non aliquid, sed prima nocte dolebis.
Omne in amore malum, si patiare, leve est.
At tu, per dominæ Junonis dulcia jura,
Parce tuis animis, vita, nocere tibi.
Non solùm taurus ferit uncis cornibus hostem,
Verùm etiam instanti læsa repugnat ovis.
Nec tibi perjuro scindam de corpore vestes,
Nec mea præclusas fregerit ira fores:
Nec tibi connexos iratus carpere crines,
Nec duris ausim lædere pollicibus.
Rusticus hæc aliquis tam turpia prælia quærat,
Cujus non hederæ circumiere caput.
Scribam igitur quod non unquam tua deleat ætas:
„ Cynthia forma potens, Cynthia forma levis.
Crede mihi, quamvis contemnis murmura famæ,
Hic tibi pallori, Cynthia, versus erit.

ELEGIA V.

AD EANDEM.

NON ita complebant Ephyreæ Laïdos ædes,
  Ad cujus jacuit Græcia tota fores:
Turba Menandreæ fuerat nec Thaïdos olim
  Tanta, in qua populus lusit Erichthonius:
Nec quæ deletas potuit componere Thebas
  Phryne, tam multis facta beata viris.
Quin etiam falsos fingis tibi sæpe propinquos,
  Oscula ne desint qui tibi jure ferant.
Me juvenum facies pictæ, me Numina lædunt,
  Me tenet in cunis, & sine voce puer:
Me lædit, si multa tibi dabit oscula, mater,
  Me soror, &, cum qua dormit, amica simul.
Omnia me lædent: timidus sum; ignosce timori.
  Et miser in tunica suspicor esse virum.
Felix Admeti conjux, & lectus Ulyssis,
  Et quæcumque viri femina limen amat!
Templa pudicitiæ quid opus statuisse puellis,
  Si cuivis nuptæ quidlibet esse licet?
Quæ manus obscœnas depinxit prima tabellas,
  Et posuit casta turpia visa domo;
Illa puellarum ingenuos corrupit ocellos,
  Nequitiæque suæ noluit esse rudes.
Ah gemat, in terris ista qui protulit arte
  Jurgia sub tacita condita lætitia.
Non istis olim variabant tecta figuris:
  Tum paries nullo crimine pictus erat.
Sed non immeritò velavit aranea fanum,
  Et mala desertos occupat herba Deos.
Quos igitur tibi custodes, quæ limina ponam,
  Quæ nunquam supra pes inimicus eat?

Nam nihil invitæ tristis custodia prodest:
  Quam peccare pudet, Cynthia, tuta sat est.

ELEGIA XI.

AD CYNTHIAM.

Gavisa est certè sublatam Cynthia legem,
  Qua quondam edicta, flemus uterque diu,
Ne nos divideret: quamvis diducere amantes
  Non queat invitos Juppiter ipse duos.
At magnus Cæsar, sed magnus Cæsar in armis.
  Devictæ gentes nil in amore valent.
Nam citiùs paterer caput hoc discedere collo,
  Quàm possem nuptæ perdere amore faces.
Anne ego transirem tua limina clausa maritus,
  Respiciens udis prodita luminibus?
Ah mea tum quales caneret tibi, Cynthia, somnos
  Tibia, funesta tristior illa tuba!
Unde mihi patriis gnatos præbere triumphis?
  Nullus de nostro sanguine miles erit.
Quòd si vera meæ comitarem castra puellæ,
  Non mihi sat magnus Castoris iret equus.
Hinc etenim tantum meruit mea gloria nomen,
  Gloria ad hibernos lata Boristhenidas.
Tu mihi sola places: placeam tibi, Cynthia, solus.
  Hic erit & patrio sanguine pluris amor.
Uxor me nunquam, nunquam me ducet amica.
  Semper amica mihi, semper & uxor eris.

ELEGIA VII.

AD AMICUM.

ERIPITUR nobis jam pridem cara puella;
  Et tu me lacrymas fundere, amice, vetas!
Nullæ sunt inimicitiæ, nisi amoris, acerbæ:
  Ipsum me jugula, lenior hostis ero.
Possum ego in alterius positam spectare lacerto?
  Nec mea dicetur, quæ modò dicta mea est?
Hic olim ignaros luctus populavit Achivos,
  Atridæ magno cùm stetit alter amor.
His olim, ut fama est, vitiis ad prælia ventum est;
  His Trojana vides funera principiis.
Aspera Centauros eadem dementia jussit
  Frangere in adversum pocula Pirithoum.
Cur exempla petam Graiûm? tu criminis auctor
  Nutritus duro, Romule, lacte lupæ.
Tu rapere intactas docuisti impunè Sabinas:
  Per te nunc Romæ quidlibet audet Amor.
Ille etiam abrepta desertus conjuge Achilles
  Cessare in tectis pertulit arma sua.
Viderat ille fugas, fractos in litore Achivos,
  Fervere & Hectorea Dorica castra face.
Viderat informem multa Patroclon arena
  Porrectum, & sparsas cæde jacere comas,
Omnia formosam propter Briseïda passus;
  Tantus in erepto sævit amore dolor.
At postquam sera captiva est reddita pœna,
  Fortem illum Æmoniis Hectora traxit equis.
Inferior multo cùm sim vel matre, vel armis,
  Mirum si de me jure triumphat Amor?
Magni sæpe duces, magni cecidere tyranni.
  Et Thebæ steterunt, altaque Troja fuit.

Omnia

Omnia vertuntur : certè vertuntur amores.
    Vinceris, aut vincis : hæc in amore rota est.
Iste quod est, ego sæpe fui : sed forsit in hora
    Hoc ipso ejecto carior alter erit.
Munera quanta dedi, vel qualia carmina feci ?
    Illa tamen nunquam ferrea dixit, Amo.
Ergo jam multos nimiùm temerarius annos,
    Improba, qui tulerim teque, tuamque domum,
Ecquandone tibi liber sum visus ? an usque
    In nostrum jacies verba superba caput ?
Penelope poterat bis denos salva per annos
    Vivere, tam multis femina digna procis.
Conjugium falsa poterat differre Minerva,
    Nocturno solvens texta diurna dolo :
Visura & quamvis nunquam speraret Ulyssem,
    Illum exspectando facta remansit anus.
Nec non exanimem amplectens Briseis Achillem,
    Candida vesana verberat ora manu ;
Et dominum lavit mœrens captiva cruentum,
    Appositum fluviis in Simoënta vadis ;
Fœdavitque comas, & tanti corpus Achillis,
    Maximaque in parva sustulit ossa manu :
Cùm tibi nec Peleus aderat, nec cærula mater,
    Scyria nec viduo Deïdamia toro.
Tunc igitur veris gaudebat Græcia gnatis :
    Tunc etiam felix inter & arma pudor.
At tu non una potuisti nocte vacare,
    Impia ; non unum sola manere diem.
Quin etiam multo duxisti pocula risu ;
    Forsitan & de me verba fuere mala.
Hic etiam petitur, qui te priùs ipse reliquit.
    Dî faciant, isto capta fruare viro !
Hæc mihi vota tuam propter suscepta salutem,
    Cùm capite hoc Stygiæ jam peterentur aquæ ;
Et lectum flentes circumstaremus amici :
    Hic ubi tum, prô Dî, perfida, quisve fuit ?
Quid si longinquos retinerer miles ad Indos ?

Aut mea si staret navis in Oceano?
Sed vobis facile est verba, & componere fraudes:
Hoc unum didicit femina semper opus.
Non sic incerto mutantur flamine Syrtes,
Nec folia hiberno tam tremefacta Noto;
Quàm citò feminea non constat fœdus in ira,
Sive ea caussa gravis, sive ea caussa levis.
Nunc quoniam ista tibi placuit sententia, cedam.
Tela, precor, pueri, promite acuta magis.
Figite certantes, atque hanc mihi solvite vitam:
Sanguis erit vobis maxima palma meus.
Sic igitur prima moriere ætate, Properti?
Sed morere: interitu gaudeat illa tuo.
Exagitet nostros manes, sectetur & umbras,
Insultetque rogis, calcet & ossa mea.
Quid? non Antigones tumulo Bœotius Hæmon
Corruit ipse suo saucius ense latus?
Et sua cum miseræ commiscuit ossa puellæ,
Qua sine Thebanam noluit ire domum?
Sed non effugies; mecum moriaris oportet:
Hoc eodem ferro stillet uterque cruor.
Quamvis ista mihi mors est inhonesta futura,
Mors inhonesta quidem; tu moriere tamen.
Sidera sunt testes, & matutina pruina,
Et furtim misero janua aperta mihi,
Te nihil in vita nobis acceptius unquam.
Nunc quoque eris, quamvis sis inimica mihi.
Nec domina ulla meo ponet vestigia lecto:
Solus ero, quoniam non licet esse tuo.
Atque utinam, si fortè pios eduximus annos,
Ille vir in medio fiat amore lapis!

ELEGIA VIII.

AD MUSAM.

NON ob regna magis diris cecidere sub armis
  Thebani, media non sine matre, duces;
Quàm, mihi si media liceat pugnare puella,
  Mortem ego non fugiam morte subire tua.
Sed tempus lustrare aliis Helicona choreis,
  Et campum Æmonio jam dare tempus equo.
Jam libet & fortes memorare ad prælia turmas,
  Et Romana mei dicere castra ducis.
Quòd si deficiant vires, audacia certè
  Laus erit: in magnis & voluisse sat est.
Ætas prima canat Veneres, extrema tumultus.
  Bella canam, quandò scripta puella mihi est.
Nunc volo subducto gravior procedere vultu:
  Nunc aliam citharam me mea Musa docet.
Surge, anima, ex humili jam carmine: sumite vires,
  Pierides: magni nunc erit oris opus.
Jam negat Euphrates equitem post terga tueri
  Parthorum, & Crassos se tenuisse dolet.
India quin, Auguste, tuo dat colla triumpho;
  Et domus intactæ te tremit Arabiæ;
Et, si qua extremis tellus se subtrahit oris,
  Sentiet illa tuas postmodò capta manus.
Hæc ego castra sequar vates: tua castra canendo
  Magnus ero: servent hunc mihi fata diem.
Ut caput in magnis ubi non est tangere signis,
  Ponitur hîc imos ante corona pedes:
Sic nos nunc inopes laudis conscendere carmen,
  Pauperibus sacris vilia thura damus.
Nondum etiam Ascræos nôrunt mea carmina fontes,
  Sed modò Permessi flumine lavit Amor.

Scribant de te alii, vel sis ignota licebit.
  Ludet, qui sterili semina ponit humo.
Omnia, crede mihi, secum unum munera lecto
  Auferet extremi funeris atra dies.
Et tua transibit contemnens ossa viator;
  Nec dicet: Cinis hic, docta puella fuit.

ELEGIA IX.

DE AMORE.

QUICUMQUE ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
  Nonne putas miras hunc habuisse manus?
Hic primùm vidit sine sensu vivere amantes,
  Et levibus curis magna perire bona.
Idem non frustra ventosas addidit alas,
  Fecit & humano corde volare Deum.
Scilicet alterna quoniam jactamur in unda;
  Nostraque non ullis permanet aura locis.
Et meritò hamatis manus est armata sagittis,
  Et pharetra ex humero Gnosia utroque jacet:
Antè ferit quoniam, tuti quàm cernimus hostem;
  Nec quisquam ex illo vulnere sanus abit.
In me tela manent, manet & puerilis imago;
  Sed certè pennas perdidit ille suas:
Evolat heu nostro quoniam de pectore nusquam,
  Assiduusque meo sanguine bella gerit.
Quid tibi jucundum siccis habitare medullis?
  Si pudor est, aliò trajice tela tua.
Intactos isto satius tentare veneno:
  Non ego, sed tenuis vapulat umbra mei.
Quam si perdideris, quis erit qui talia cantet?
  Hæc mea Musa levis, gloria magna tua est;

Quæ caput, & digitos, & lumina nigra puellæ,
  Et canit, ut ſoleant molliter ire pedes.

ELEGIA X.

AD CYNTHIAM.

NON tot Achæmeniis armantur Suſa ſagittis,
  Spicula quot noſtro pectore fixit Amor.
Hic me tam graciles vetuit contemnere Muſas,
  Juſſit & Aſcræum ſic habitare nemus;
Non ut Pieriæ quercus mea verba ſequantur,
  Aut poſſim Iſmaria ducere valle feras;
Sed magis ut noſtro ſtupefiat Cynthia verſu:
  Tunc ego ſim Inachio notior arte Lino.
Non ego ſum formæ tantùm mirator honeſtæ;
  Néc ſi qua illuſtres femina jactat avos.
Me juvat in gremio doctæ legiſſe puellæ,
  Auribus & puris ſcripta probâſſe mea.
Hæc ubi contigerint, populi confuſa valeto
  Fabula: nam domina judice tutus ero.
Quæ ſi fortè bonas ad pacem verterit aures,
  Poſſum inimicitias tunc ego ferre Jovis.
Quandocumque igitur noſtros mors claudet ocellos,
  Accipe quæ ſerves funeris acta mei.
Nec mea tunc longa ſpatietur imagine pompa,
  Nec tuba ſit fati vana querela mei;
Nec mihi tum fulcro ſternatur lectus eburno;
  Nec ſit in Attalico mors mea nixa toro.
Deſit odoriferis ordo mihi lancibus: adſint
  Plebeii parvæ funeris exſequiæ.
Sat mea, ſat magna eſt, ſi tres ſint, pompa, libelli,
  Quos ego Perſephonæ maxima dona feram.
Tu verò nudum pectus lacerata ſequaris,
  Nec fueris nomen laſſa vocare meum;

Osculaque in gelidis ponas suprema labellis,
Cùm dabitur Syrio munere plenus onyx.
Deinde, ubi suppositus cinerem me fecerit ardor,
Accipiat manes parvula testa meos;
Et sit in exiguo laurus superaddita busto,
Quæ tegat exstincti funeris umbra locum.
Et duo sint versus: „ Qui nunc jacet horrida pulvis,
„ Unius hic quondam servus Amoris erat. “
Nec minùs hæc nostri notescet fama sepulchri,
Quàm fuerant Phthii busta cruenta viri.
Tu quoque, si quandò venies ad fata, mementò
Hoc iter ad lapides cana venire meos.
Intereà cave sis nos aspernata sepultos:
Non nihil ad verum conscia terra sapit.
Atque utinam primis animam me ponere cunis
Jussisset quævis de tribus una soror!
Nam quò tam dubiæ servetur spiritus horæ?
Nestoris est visus post tria secla cinis.
Quis tam longævæ meminisset fata senectæ
Gallicus Iliacis miles in aggeribus?
Non ille Antilochi vidisset corpus humari:
Diceret aut, ô mors, cur mihi sera venis?
Tu tamen amisso nonnunquam flebis amico.
Fas est præteritos semper amare viros.
Testis, qui niveum quondam percussit Adonin
Venantem Idalio vertice durus aper.
Illis formosum flevisse paludibus, illuc
Diceris effusa tu, Venus, isse coma.
Sed frustra mutos revocabis, Cynthia, manes:
Nam mea quid poterunt ossa minuta loqui?

ELEGIA XI.

LÆTATUR POTITUS AMICA.

NON ita Dardanio gavisus Atrida triumpho est;
Cùm caderent magnæ Laomedontis opes;
Nec sic errore exacto lætatus Ulysses,
Cùm tetigit caræ litora Dulichiæ;
Nec sic Electra, salvum cùm aspexit Orestem,
Cujus falsa tenens fleverat ossa soror;
Nec sic incolumem Minois Thesea vidit,
Dædaleum lino cùm duce rexit iter:
Quanta ego præterita collegi gaudia nocte.
Immortalis ero, si altera talis erit.
At dum demissis supplex cervicibus ibam,
Dicebar sicco vilior esse lacu.
Nec mihi jam fastus opponere quærit iniquos,
Nec mihi ploranti lenta sedere potest.
Atque utinam non tam serò mihi nota fuisset
Conditio: cineri nunc medicina datur.
Ante pedes cæcis lucebat semita nobis.
Scilicet insano nemo in amore videt.
Hoc sensi prodesse magis: contemnite amantes.
Sic hodie veniet, si qua negavit heri.
Pulsabant alii frustra, dominamque vocabant:
Mecum habuit positum lenta puella caput.
Hæc mihi devictis potior victoria Parthis:
Hæc spolia, hæc reges, hæc mihi currus erunt.
Magna ego dona tua figam, Cytherea, columna,
Taleque sub nostro nomine carmen erit:
,, Has pono ante tuas tibi, Diva, Propertius ædes
,, Exuvias, tota nocte receptus amans.
Nunc ad te, mea lux, veniat mea litore navis
Servata; an mediis sidat onusta vadis?

Quòd si fortè aliqua nobis mutabere culpa,
  Vestibulum jaceam mortuus ante tuum.

ELEGIA XII.

NARRAT VOLUPTATES SUAS.

O Me felicem, nox ô mihi candida, & ô tu
  Lectule deliciis facte beate meis!
Quàm multa apposita narramus verba lucerna!
  Quantaque sublato lumine rixa fuit!
Nam modò nudatis mecum est luctata papillis:
  Interdùm tunica duxit operta moram.
Illa meos somno lassos patefecit ocellos
  Ore suo, & dixit: Siccine, lente, jaces?
Quàm vario amplexu mutamus brachia! quantùm
  Oscula sunt labris nostra morata tuis!
Non juvat in cæco Venerem corrumpere motu.
  Si nescis, oculi sunt in amore duces.
Ipse Paris nuda fertur periisse Lacæna,
  Cùm Menelaëo surgeret è thalamo.
Nudus & Endymion Phœbi cepisse sororem
  Dicitur, & nudæ concubuisse Deæ.
Quòd si pertendens animo vestita cubâris,
  Scissa veste meas experiere manus.
Quin etiam, si me ulteriùs provexerit ira,
  Ostendes matri brachia læsa tuæ.
Necdum inclinatæ prohibent te ludere mammæ:
  Viderit hoc, si quam jam peperisse pudet.
Dum nos fata sinunt, oculos satiemus amore.
  Nox tibi longa venit, nec reditura dies.
Atque utinam hærentes sic nos vincire catena
  Velles, ut numquam solveret ulla dies!
Exemplo junctæ tibi sint in amore columbæ,
  Masculus, & totum femina conjugium.

Errat, qui finem vesani quærit amoris.
  Verus amor nullum novit habere modum.
Terra priùs falso partu deludet arantes,
  Et citiùs nigros Sol agitabit equos;
Fluminaque ad caput incipient revocare liquores,
  Aridus & sicco gurgite piscis erit;
Quàm possim nostros aliò transferre calores.
  Hujus ero vivus, mortuus hujus ero.
Quòd mihi si secum tales concedere noctes
  Illa velit, vitæ longus & annus erit.
Si dabit hæc multas, fiam immortalis in illis.
  Nocte una quivis vel Deus esse potest.
Qualem si cuncti vellent decurrere vitam,
  Et pressi multo membra jacere mero;
Non ferrum crudele, neque esset bellica navis,
  Nec nostra Actiacum verteret ossa mare;
Nec toties propriis circùm oppugnata triumphis,
  Lassa foret crines solvere Roma suos.
Hæc certè meritò poterunt laudare minores.
  Læserunt nullos pocula nostra Deos.
Tu modò, dum licet, hunc fructum ne desere vitæ;
  Omnia si dederis oscula, pauca dabis.
Ac veluti folia arentes liquere corollas,
  Quæ passim calathis strata natare vides:
Sic nobis, qui nunc magnum spiramus amantes,
  Forsitan includet crastina fata dies.

ELEGIA XIII.

AD CYNTHIAM.

Prætor ab Illyricis venit modò, Cynthia, terris,
  Maxima præda tibi, maxima cura mihi.
Non potuit saxo vitam posuisse Cerauno?
  Ah, Neptune, tibi qualia dona darem!

Nunc sine me plena fiunt convivia mensa:
  Nunc sine me tota janua nocte patet.
Quare, si sapis, oblatas ne desere messes;
  Et stolidum pleno vellere carpe pecus.
Deinde, ubi consumpto restabit munere pauper,
  Dic, alias iterum naviget Illyrias.
Cynthia non sequitur fasces, nec curat honores:
  Semper amatorum ponderat illa sinus.
At tu nunc nostro, Venus ô, succurre dolori,
  Rumpat ut assiduis membra libidinibus.
Ergo muneribus quivis mercatur amorem?
  Juppiter! indigna merce puella perit.
Semper in Oceanum mittit me quærere gemmas,
  Et jubet ex ipsa tollere dona Tyro.
Atque utinam Romæ nemo esset dives; & ipse
  Straminea posset dux habitare casa.
Nunquam venales essent ad munus amicæ,
  Atque una fieret cana puella domo.
Non quia septenas noctes sejuncta cubâris,
  Candida tam fœdo brachia fusa viro;
Non quia peccâris, testor te; sed quia vulgò
  Formosis levitas semper amica fuit.
Barbarus excussis agitat vestigia lumbis,
  Et subitò felix nunc mea regna tenet.
Aspice quid donis Eriphyle invenit amaris,
  Arserit & quantis nupta Creüsa malis.
Nulla-ne sedabit nostros injuria fletus?
  An dolor hic vitiis nescit abesse suis?
Tot jam abiere dies, cùm me nec cura theatri,
  Nec tetigit campi, nec mea Musa juvat.
Ah pudeat certê, pudeat: nisi fortè, quod aiunt,
  Turpis amor surdis auribus esse solet.
Cerne ducem, modò qui fremitu complevit inani
  Actia damnatis æquora militibus.
Hunc infamis amor versis dare terga carinis
  Jussit, & extremo quærere in orbe fugam.
Cæsaris hæc virtus, & gloria Cæsaris hæc est:

Illa, qua vicit, condidit arma manu.
Seu quascumque tibi vestes, quoscumque smaragdos,
  Quosve dedit flavo lumine chrysolitos;
Hæc videam rapidas in vanum ferre procellas;
  Quæ tibi terra, velim, quæ tibi fiat aqua.
Non semper placidus perjuros ridet amantes
  Juppiter, & surda negligit aure preces.
Vidistin' toto sonitus percurrere cœlo?
  Fulminaque ætherea dissiluisse domo?
Non hæc Pleïades faciunt, neque aquosus Orion:
  Nec sic de nihilo fulminis ira cadit.
Perjuras tunc ille solet punire puellas,
  Deceptus quoniam flevit & ipse Deus.
Quare ne tibi sit tanti Sidonia vestis,
  Ut timeas, quoties nubilus Auster erit.
Mentiri noctem, promissis ducere amantem,
  Hoc erit infectas sanguine habere manus.
Horum ego sum vates, quoties desertus amaras
  Explevi noctes, fractus utroque toro.
Vel tu Tantalea moveare ad flumina sorte,
  Ut liquor arenti fallat ab ore sitim:
Vel tu Sisyphios licet admirere labores,
  Difficile ut toto monte volutet onus.
Durius in terris nihil est quod vivat amante,
  Nec, modò si sapias, quod minùs esse velis.
Quem modò felicem invidia admirante ferebant,
  Nunc decimo admittor vix ego quoque die.
Nunc jacere è duro corpus juvat, impia, saxo,
  Sumere & in nostras tetra venena manus.
Nunc licet in triviis sicca requiescere Luna,
  Aut per rimosas mittere verba fores.
Quod quamvis ita sit, dominam mutare cavebo:
  Tum flebit, cùm in me senserit esse fidem.

ELEGIA XIV.
AD CYNTHIAM.

ASSIDUÆ multis odium peperere querelæ.
Frangitur in tacito femina sæpe viro.
Si quid vidisti, semper vidisse negato:
Aut si quid doluit fortè, dolere nega.
Quin ego diminuo curam, quòd sæpe Cupido
Huic malus esse solet, cui bonus antè fuit.
Quid si jam canis ætas mea caneret annis?
Et faceret scissas languida ruga genas?
At non Tithoni spernens Aurora senectam,
Desertum Eoa passa jacere domo est.
Illum sæpe suis decedens fovit in ulnis,
Quàm priùs abjunctos sedula lavit equos.
Illum ad vicinos cùm amplexa quiesceret Indos,
Maturos iterum est questa redire dies.
Illa Deos, currum conscendens, dixit iniquos;
Invitum & terris præstitit officium:
Cui majora senis Tithoni gaudia vivi,
Quàm gravis amisso Memnone luctus erat.
Cum sene non puduit talem dormire puellam,
Et canæ toties oscula ferre comæ.
At tu etiam juvenem odisti me, perfida, cùm sis
Ipsa anus, haud longa curva futura die.
Cùm tibi nec frater, nec sit tibi filius ullus;
Frater ego, & tibi sim filius unus ego.
Nunc etiam infectos demens imitare Britannos,
Ludis & externo tincta nitore caput.
An, si cæruleo quædam sua tempora fuco
Tinxerit, idcircò cærula forma bona est?
Ut natura dedit, sic omnis recta figura.
Turpis Romano Belgicus ore color.
Illi sub terris fiant mala multa puellæ,
Quæ mentita suas vertit inepta comas.

De me, mî certè poteris formosa videri,
  Mî formosa satis, si modò sæpe venis.
Ipse tuus semper tibi sit custodia lectus;
  Nec nimis ornata fronte sedere velis.
Credam ego narranti, noli committere, famæ.
  Et terram rumor transilit, & maria.

ELEGIA XV.

AD CYNTHIAM.

Et si me invito discedis, Cynthia, Roma,
  Lætor, quòd sine me devia rura colis.
Nullus erit castis juvenis corruptor in agris,
  Qui te blanditiis non sinat esse probam.
Nulla neque ante tuas orietur rixa fenestras,
  Nec tibi clamatæ somnus amarus erit.
Sola eris, & solos spectabis, Cynthia, montes,
  Et pecus, & fines pauperis agricolæ.
Illic te nulli poterunt corrumpere ludi,
  Fanaque peccatis plurima caussa tuis.
Illic assiduè tauros spectabis arantes,
  Et vitem docta ponere falce comas.
Atque ibi rara feres inculto thura sacello,
  Hœdus ubi agrestes corruet ante focos.
Protinùs & nuda choreas imitabere sura;
  Omnia ab externo sint modò tuta viro.
Ipse ego venabor: jam nunc me sacra Dianæ
  Suscipere, & Veneri ponere vota juvat.
Incipiam captare feras, & reddere pinu
  Cornua, & audaces ipse monere canes:
Non tamen ut vastos ausim tentare leones,
  Aut celer agrestes comminùs ire sues.
Hæc igitur mihi sit lepores audacia molles
  Excipere, & stricto figere avem calamo;

Qua formosa suo Clitumnus flumina luco
  Integit, & niveos abluit unda boves.
Tu, quoties aliquid conabere; vita, memento
  Venturum paucis me tibi luciferis.
Sic me nec solæ poterunt avertere silvæ,
  Nec vaga muscosis flumina fusa jugis:
Quin ego in assidua mutem tua nomina lingua,
  Absenti nemo ne nocuisse velit.

ELEGIA XVI.

AD CYNTHIAM.

QUID fles abducta graviùs Briseide? quid fles
  Anxia captiva tristiùs Andromacha?
Quidve mea de fraude Deos, insana, fatigas?
  Quid quereris nostram sic cecidisse fidem?
Non tam nocturna volucris funesta querela
  Attica Cecropiis obstrepit in foliis:
Nec tantùm Niobe bis sex ad busta superba
  Sollicito lacrymans defluit à Sipylo.
Me licèt æratis adstringant brachia nodis,
  Sint mea vel Danaës condita membra domo;
In te ego & æratas rumpam, mea vita, catenas,
  Ferratam Danaës transiliamque domum.
De te quodcumque, ad surdas mihi dicitur aures:
  Tu modò ne dubita de gravitate mea.
Ossa tibi juro per matris, & ossa parentis,
  (Si fallo, cinis heu sit mihi uterque gravis)
Me tibi ad extremas mansurum, vita, tenebras.
  Ambos una fides auferet, una dies.
Quòd si nec nomen, nec me tua forma teneret,
  Posset servitium mite tenere tuum.
Septima jam plenæ deducitur orbita Lunæ,
  Cùm de me, & de te compita nulla tacent.

Interea nobis non nunquam janua mollis,
  Non nunquam lecti copia facta tui:
Nec mihi muneribus nox ulla est emta beatis.
  Quicquid eram, hoc animi gratia magna tui.
Cùm te tam multi peterent, tu me una petisti.
  Possum ego naturæ non meminisse tuæ?
Tunc me vel tragicæ vexetis Erinnyes; & me
  Inferno damnes, Æace, judicio,
Atque inter Tityi volucres mea pœna vagetur;
  Tumque ego Sisyphio saxa labore geram.
Nec tu supplicibus me sis venerata tabellis:
  Ultima talis erit, quæ mea prima fides.
Hoc mihi perpetuò jus est, quòd solus amator
  Nec citò desisto, nec temerè incipio.

ELEGIA XVII.

AD CYNTHIAM, DE PANTHO.

Ah quantùm de me Panthi tibi pagina finxit,
  Tantùm illi Pantho ne sit amica Venus.
Sed tibi jam videor Dodona verior augur?
  Uxorem ille tuus pulcher amator habet.
Tot noctes periere: nihil pudet? adspice, cantat
  Liber: tu nimiùm credula sola jaces.
Et nunc inter eos tu sermo es: te ille superbus
  Dicit se invito sæpe fuisse domi.
Dispeream, si quicquam aliud, quàm gloria de te
  Quæritur: has laudes ille maritus habet.
Colchida sic hospes quondam decepit Iason:
  Ejecta est tenui namque Creüsa domo.
Sic à Dulichio juvene est elusa Calypso:
  Vidit amatorem pandere vela suum.
Ah nimiùm faciles aurem præbere puellæ,
  Discite desertæ, non temerè esse bonæ.

Huic quoque, qui restat, jam pridem quæritur alter.
  Experta in primo stulta cavere potes.
Nos quocumque loco, nos omni tempore tecum,
  Sive ægra pariter, sive valente, sumus.

ELEGIA XVIII.

AD DEMOPHOONTEM.

SCIS here mî multas pariter placuisse puellas;
  Scis mihi, Demophoon, multa venire mala.
Nulla meis frustra lustrantur compita plantis.
  O nimis exitio nata theatra meo!
Sive aliquis molli deducit candida gestu
  Brachia, seu varios incinit ore modos.
Interea nostri quærunt sibi vulnus ocelli,
  Candida non tecto pectore si qua sedet;
Sive vagi crines puris in frontibus errant,
  Indica quos medio vertice gemma tenet.
Quæ si fortè aliquid vultu mihi dura negârat,
  Frigida de tota fronte cadebat aqua.
Quæris, Demophoon, cur sim tam mollis in omnes?
  Quod quæris, quare non habet ullus amor?
Cur aliquis sacr s laniat sua brachia cultris?
  Et Phrygis insanos cæditur ad numeros?
Unicuique dedit vitium natura creato:
  Mî natura aliquid semper amare dedit.
Me licèt & Thamyræ cantoris fata sequantur,
  Nunquam ad formosas, invide, cæcus ero.
Sed, tibi si exiles videor tenuatus in artus,
  Falleris. Haud unquam est culta labore Venus.
Percontere licet: sæpe est experta puella
  Officium tota nocte valere meum.
Juppiter Alcmenæ geminas requieverat arctos,
  Et cœlum noctu bis sine rege fuit:

Nec tamen idcircò languens ad fulmina venit.
  Nullus amor vires eripit ipse suas.
Quid? cùm è complexu Briseidos iret Achilles,
  Num fugêre minùs Thessala tela Phryges?
Quid? ferus Andromachæ lecto cùm surgeret Hector,
  Bella Mycenææ non timuere rates?
Ille, vel hic classes poterat, vel perdere muros:
  Hic ego Pelides, hic ferus Hector ego.
Adspice uti cœlo modò Sol, modò Luna ministret:
  Sic etiam nobis una puella parùm est.
Altera me cupidis teneat, foveatque lacertis,
  Altera si quandò non sinit esse locum:
Aut, si fortè irata meo sit facta ministro,
  Ut sciat esse aliam, quæ velit esse mea.
Nam meliùs duo defendunt retinacula navem,
  Tutiùs & geminos anxia mater alit.
Aut, si es dura, nega: sin es non dura, venito.
  Quid juvat in nullo pondere verba loqui?
Hic unus dolor est ex omnibus acer amanti,
  Speranti subitò si qua venire negat.
Quanta illum toto versant suspiria lecto,
  Cùm recipi, quem non noverit illa, vetat:
Et rursum puerum quærendo audita fatigat:
  Quem, quæ scire timet, dicere plura jubet.
Cui fuit indocto fugienda hæc semita vulgi,
  Ipsa petita lacu nunc mihi dulcis aqua est.
Ingenuus quisquam alterius dat munera servo,
  Ut promissa suæ verba ferat dominæ?
Et quærit toties, quænam nunc porticus illam
  Integit? & Campo quo movet illa pedes?
Deinde ubi pertuleris, quos dicit fama, labores
  Herculis, ut scribat, muneris ecquid habes?
Et modò pavonis caudæ flabella superbæ,
  Et manibus dura frigus habere pila,
Et cupit iratum talos me poscere eburnos,
  Quæque nitent Sacra vilia dona via.
Ah peream, si me ista movent dispendia! verùm

Fallaci dominæ jam pudet esse jocum.
Cernere uti possis vultum custodis avari,
Captus & immunda sæpe latere casa,
Quàm carè semel in toto nox vertitur anno?
Ah pereant, si quos janua clausa juvat.
Contrà rejecto quæ libera vadit amictu,
Custodum & nullo septa tumore, placet;
Cui sæpe immundo Sacra conteritur via socco,
Nec sinît esse moram, si quis adire velit;
Differet hæc nunquam, nec poscet garrula, quæ te
Adstrictus ploret sæpe dedisse pater.
Nec dicet, timeo, propera jam surgere, quæso:
Infelix, hodie vir mihi rure venit.
Et quas Euphrates, & quas mihi misit Orontes,
Me capiant: nolim furta pudica tori.
Libertas quoniam nulli jam rèstat amanti,
Nullus liber erit, si quis amare volet.
Tu loqueris, cùm sis jam noto fabula libro,
Et tua sit toto Cynthia lecta foro?
Cui non his verbis adspergat tempora surdo
Aut pudor ingenuus, aut reticendus amor?
Quòd si tam facilis spiraret Cynthia nobis,
Non ego nequitiæ dicerer esse caput;
Nec sic per totam infamis traduceret urbem;
Urerer & quamvis nomine, verba darem.
Quare ne tibi sit mirum me quærere viles.
Parciùs infamant: num tibi caussa levis?

ELEGIA XIX.

AD CYNTHIAM.

HOc erat in primis quod me gaudere jubebas,
Tam te formosam non pudet esse levem?
Una aut altera nox nondum est in amore peracta,

Et dicor lecto jam gravis esse tuo.
Me modò laudabas, & carmina nostra legebas.
Ille tuus pennas tam citò vertit amor?
Contendat mecum ingenio, contendat & arte;
In primis una discat amare domo.
Si libitum tibi erit, Lernæas pugnet ad hydras;
Et tibi ab Hesperio mala dracone ferat.
Tetra venena libens, & naufragus ebibat undas,
Et nunquam pro te deneget esse miser:
(Quos utinam in nobis, vita, experiare labores)
Jam tibi de timidis iste protervus erit,
Qui nunc se in timidum jactando venit honorem.
Dissidium vobis proximus annus erit.
Dura est, quæ multis simulatum fingit amorem,
Et se plus uni si qua parare potest.
At me non ætas mutabit tota Sibyllæ,
Non labor Alcidæ, non niger ille dies.
Tu mea compones, & dices, Ossa, Properti,
Hæc tua sunt: eheu tu mihi certus eras.
Certus eras eheu, quamvis nec sanguine avito
Nobilis, & quamvis non ita dives eras.
Nil ego non patiar: nunquam me injuria mutat.
Ferre ego formosam nullum onus esse puto.
Credo ego non paucos ista periisse figura:
Credo ego, sed multos non habuisse fidem.
Parvo dilexit spatio Minoïda Theseus,
Phyllida Demophoon; hospes uterque malus.
Jam tibi Iasonia nota est Medea carina,
Et modò servato sola relicta viro.
Noli nobilibus, noli conferre beatis.
Vix venit, extremo qui legat ossa die.
Ii tibi nos erimus: sed tu potiùs, precor, ut me
Demissis plangas pectore nuda comis.
Unica nata meo pulcherrima cura dolori,
Excludit quoniam sors mea, sæpe veni.
Ista meis fiet notissima forma libellis:
Calve, tua venia; pace, Catulle, tua.

Miles depositis annosus secubat armis;
  Grandævique negant ducere aratra boves:
Putris & in vacua requiescit navis arena;
  Et vetus in templo bellica parma vacat.
At me ab amore tuo deducet nulla senectus,
  Sive ego Tithonus, sive ego Nestor ero.
Et si secla forent antiquis grata puellis,
  Essem ego, quod nunc tu: tempore vincor ego.
Non tamen ista meos mutabunt secula mores.
  Unusquisque sua noverit ire via.
Nonne fuit satiùs duro servire tyranno?
  Et gemere in tauro, sæve Perille, tuo?
Gorgonis & satiùs fuit obdurescere vultu?
  Caucasias etiam si pateremur aves?
Sed tamen obsistam: teritur rubigine mucro
  Ferreus, & parvo sæpe liquore silex.
At nullo dominæ teritur sub limine amor, qui
  Restat, & immerita sustinet aure minas.
Ultrò contemtus rogat, & peccâsse fatetur
  Læsus, & invitis ipse redit pedibus.
Tu quoque, qui pleno fastus assumis amore,
  Credule, nulla diu femina pondus habet.
An quisquam in mediis persolvit vota procellis,
  Cùm sæpe in portu fracta carina natet?
Aut priùs infecto deposcit præmia cursu,
  Septima quàm metam triverit antè rota?
Mendaces ludunt flatus in amore secundi:
  Si qua venit serò, magna ruina venit.
Tu tamen interea, quamvis te diligat illa,
  In tacito cohibe gaudia clausa sinu.
Namque in amore suo semper sua maxima cuique,
  Nescio quo pacto, verba nocere solent.
Quamvis te persæpe vocet, semel ire memento.
  Invidiam quod habet, non solet esse diu.
At vos, qui officia in multos revocatis amores,
  Quantùm sic cruciat lumina vestra dolor?
Vidistis pleno teneram candore puellam;

Vidistis fusco: ducit uterque color.
Vidistis quandam Argiva prodire figura;
Vidistis nostras: utraque forma rapit.
Illaque plebeio, vel sit sandicis amictu,
Hæc atque illa mali vulneris una via est.
Cùm satis una tuis insomnia portet ocellis,
Una sit & cuivis femina multa mala.

ELEGIA XX.

Ad Cynthiam, de Somnio Naufragii.

Vidi te in somnis fracta, mea vita, carina
Ionio lassas ducere rore manus;
Et quæcumque in me fueras mentita, fateri;
Nec jam humore graves tollere posse comas:
Qualem purpureis agitatam fluctibus Hellen,
Aurea quam molli tergore vexit ovis.
Quàm timui, ne fortè tuum mare nomen haberet,
Atque tua labens navita fleret aqua!
Quæ tum ego Neptuno, quæ tum cùm Castore fratri,
Quæque tibi excepi tum, Dea Leucothoë?
At tu, vix primas extollens gurgite palmas,
Sæpe meum nomen jam peritura vocas.
Quòd si fortè tuos vidisset Glaucus ocellos,
Esses Ionii facta puella maris;
Et tibi præ invidia Nereïdes increpitarent,
Candida Nisæe, cærula Cymothoë.
Sed tibi subsidio Delphinum currere vidi,
Qui, puto, Arioniam vexerat antè lyram.
Jamque ego conabar summo me mittere saxo,
Cùm mihi discussit talia visa metus.
Nunc admirentur, quòd tam mihi pulchra puella
Serviat, & tota dicar in urbe potens.
Non, si Cambysæ redeant, & flumina Crœsi,

Dicat: De noſtro ſurge, poëta, toro.
Nam mea cùm recitat, dicit ſe odiſſe beatos.
Carmina tam ſanctè nulla puella colit.
Multùm in amore fides, multùm conſtantia prodeſt.
Qui dare multa poteſt, multa & amare poteſt.
Seu mare per longum mea cogitet ire puella,
Hanc ſequar, & fidos una aget aura duos.
Unum litus erit ſopitis, unaque tecto
Arbor, & ex una ſæpe bibemus aqua.
Et tabula una duos poterit componere amantes,
Prora cubile mihi, ſeu mihi puppis erit.
Omnia perpetiar, ſævus licèt urgeat Eurus,
Velaque in incertum frigidus Auſter agat;
Quicumque & venti miſerum vexaſtis Ulyſſem,
Et Danaûm Euboico litore mille rates;
Et qui moviſtis duo litora, cùm rudis Argûs
Dux erat ignoto miſſa columba mari.
Illa meis tantùm non unquam deſit ocellis,
Incendat navem Juppiter ipſe licèt.
Certè îſdem nudi pariter jactabimur oris,
Me licèt unda ferat, te modò terra tegat.
Sed non Neptunus tanto crudelis amori,
Neptunus fratri par in amore Jovi.
Teſtis Amymone, latices cùm ferret in arvis
Compreſſa, & Lerne pulſa tridente palus.
Jam Deus amplexu votum perſolvit; at illi
Aurea divinas urna profudit aquas.
Crudelem & Boream rapta Orithyia negavit.
Hic Deus & terras, & maria alta domat.
Crede mihi, nobis miteſcet Scylla, nec unquam
Alternante vorans vaſta Charybdis aqua.
Ipſaque ſidera erunt nullis obſcura tenebris.
Purrus & Orion, purus & Hœdus erit.
Quòd mihi ſi ponenda tuo ſit corpore vita,
Exitus hic nobis non inhoneſtus erit.
At vos incertam, mortales, funeris horam
Quæritis, & qua ſit mors aditura via:

Quæritis & cælo Phœnicum inventa sereno,
  Quæ sit stella homini commoda, quæque mala:
Seu pedibus Parthos sequimur, seu classe Britannos,
  Et maris & terræ cæca pericla viæ.
Rursùs & objectum fletis capiti esse tumultum,
  Cùm Mavors dubias miscet utrinque manus.
Præterea domibus flammam, domibusque ruinam;
  Neu subeant labris pocula nigra suis.
Solus amans novit, quandò periturus, & à qua
  Morte; neque hic Bóreæ flabra, neque arma timet.
Jam licèt & Stygia sedeat sub arundine remex,
  Cernat & infernæ tristia vela ratis;
Si modò clamantis revocaverit aura puellæ,
  Concessum nulla lege redibit iter.

ELEGIA XXI.

AD JOVEM, PRO AMICA ÆGROTANTE.

JUPPITER affectæ tandem miserere puellæ:
  Tam formosa tuum mortua crimen erit.
Hoc tibi vel poterit conjux ignoscere Juno.
  Frangitur & Juno, si qua puella perit.
Venit enim tempus, quo torridus æstuat aër,
  Incipit & sicco fervere terra cane.
Sed non tam ardoris culpa est, neque crimina cœli,
  Quàm toties sanctos non habuisse Deos.
Hoc perdit miseras, hoc perdidit antè puellas:
  Quicquid jurârunt, ventus, & unda rapit.
Num sibi collatam doluit Venus? illà peræque
  Præ se formosis invidiosa Dea est.
An contemta tibi Junonis templa Pelasgæ?
  Palladis aut oculos ausa negare bonos?
Semper, formosæ, non nostis parcere verbis.
  Hoc tibi lingua nocens, hoc tibi forma dedit.

Sed tibi vexatæ per multa pericula vitæ
  Extremo veniet mollior hora die.
Io versa caput primos mugiverat annos:
  Nunc Dea, quæ Nili flumina vacca bibit.
Ino etiam prima terras ætate vagata est:
  Hanc miser implorat navita Leucothoën.
Andromede monstris fuerat devota marinis:
  Hæc eadem Persei nobilis uxor erat.
Callisto Arcadios erraverat ursa per agros:
  Hæc nocturna suo sidere vela regit.
Quòd si fortè tibi properârint fata quietem,
  Illa sepulturæ fata beata tuæ;
Narrabis Semelæ, quo sit formosa periclo,
  Credet & illa suo docta puella malo.
Et tibi Mæonias inter Heroïdas omnes
  Primus erit, nulla non tribuente, locus.
Nunc, ut cunque potes, fato gere saucia morem:
  Et Deus, & durus vertitur ipse dies.
Deficiunt magico torti sub carmine rhombi:
  Et tacet extincto laurus adusta foco.
Et jam Luna negat toties descendere cœlo;
  Nigraque funestum concinit omen avis.
Una ratis fati nostros portabit amores
  Cærula ad infernos velificata lacus.
Si non unius, quæso, miserere duorum:
  Vivam, si vivet: si cadet illa, cadam.
Pro quibus optatis sacro me carmine damno:
  Scribam ego: „ Per magnum est salva puella Jovem.
Ante tuosque pedes illa ipsa adoperta sedebit,
  Narrabitque sedens longa pericla sua.
Hæc tua, Persephone, maneat clementia; nec tu
  Persephones conjux, sævior esse velis.
Sunt apud infernos tot millia formosarum:
  Pulchra sit in superis, si licet, una locis.
Vobiscum est Iole, vobiscum candida Tyro,
  Vobiscum Europe, nec proba Pasiphae;
Et quot Iona tulit, vetus & quot Achaïa formas,

Et

Et Thebæ, & Priami diruta regna senis;
Et quæcunque erat in numero Romana puella,
Occidit; has omnes ignis avarus habet.
Nec forma æternum, aut cuiquam est fortuna perennis:
Longiùs, aut propiùs, mors sua quemque manet.
Tu quoniam es, mea lux, magno demissa periclo,
Muneræ Dianæ debita redde choros.
Redde etiam excubias Divæ nunc, antè juvencæ:
Votivas noctes & mihi redde decem.

ELEGIA XXII.

AD CYNTHIAM.

HESTERNA, mea lux, cùm potus nocte vagarer,
Nec me servorum duceret ulla manus,
Obvia, nescio quot pueri, mihi turba minuta
Venerat: hos vetuit me numerare timor.
Quorum alii faculas, alii retinere sagittas,
Pars etiam visa est vincla parare mihi.
Sed nudi fuerant: quorum lascivior unus,
Arripite hunc, inquit; nam bene nôstis eum.
Hic erat; hunc mulier nobis irata locavit.
Dixit, & in collo jam mihi nodus erat.
Hic alter jubet in medium propellere; & alter,
Intereat, qui nos non putat esse Deos.
Hæc te non meritum totas exspectat in horas;
At tu nescio quas quæris, inepte, fores.
Quæ cùm Sidoniæ nocturna ligamina mitræ
Solverit, atque oculos moverit illa graves,
Afflabunt tibi non Arabum de gramine odores;
Sed quos ipse suis fecit Amor manibus.
Parcite jam, fratres: jam certos spondet amores;
Et jam ad mandatam venimus ecce domum.
Atque ita mî injecto dixerunt rursus amictu,

I nunc, & noctes disce manere domi.
Mane erat, & volui, si sola quiesceret illa,
Visere: at in lecto Cynthia sola fuit.
Obstupui: non illa mihi formosior unquam
Visa, neque ostrina cùm fuit in tunica.
Ibat & hinc castæ narratum somnia Vestæ,
Neu sibi, neve mihi quæ nocitura forent.
Talis visa mihi somno demissa recenti.
Heu quantùm per se candida forma valet!
Quid tu matutinus, ait, speculator amicæ,
Me similem vestris moribus esse putas?
Non ego tam facilis: sat erit mihi cognitus unus,
Vel tu, vel si quis verior esse potest.
Apparent non ulla toro vestigia presso
Signa voluptatis, nec jacuisse duos.
Adspice ut in toto nullus mihi corpore surgat
Spiritus, admisso notus adulterio.
Dixit, & opposita propellens suavia dextra,
Prosilit in laxa nixa pedem solea.
Sic ego tam sancti custos excludor amoris.
Ex illo felix nox mihi nulla fuit.

ELEGIA XXIII.

AD CYNTHIAM.

QUæris, cur veniam tibi tardior? aurea Phœbi
Porticus à magno Cæsare aperta fuit.
Tota erat in spatium Pœnis digesta columnis;
Inter quas Danai femina turba senis.
Hic equidem Phœbo visus mihi pulcrior ipso
Marmoreus tacita carmen hiare lyra.
Atque aram circum steterant armenta Myronis,
Quatuor artificis vivida signa boves.
Tum medium Clario surgebat marmore templum,

Et patria Phœbo carius Ortygia.
Auro Solis erat supra fastigia currus,
Et valvæ Libyci nobile dentis opus.
Altera dejectos Parnassi vertice Gallos,
Altera mœrebat funera Tantalidos.
Deinde inter matrem Deus ipse, interque sororem,
Pythius in longa carmina veste sonat.
Illic adspicias scopulis hærere sorores,
Et canere antiqui dulcia furta Jovis;
Ut Semele est combustus, ut est deperditus Io;
Denique ut ad Trojæ tecta volarit avis.
Qui videt, is peccat: qui non & viderit, ergo
Non cupiet: facti crimina lumen habet.
Quòd si nemo exstat, qui vicerit alitis arma,
Communis culpæ cur reus unus agor?
Una contentum pudeat me vivere amica?
Hoc si crimen erit, crimen amoris erit.
Mî nemo objiciat: libeat tibi, Cynthia, mecum
Roscida muscosis antra tenere jugis.
Nec tu Virginibus reverentia moveris ora:
Hic quoque non nescit, quid sit amare, chorus.
Si tamen Oeagri quædam compressa figura
Bistoniis olim rupibus accubuit.
Hîc ubi me prima statuent in parte choreæ,
Et medius tecta cuspide Bacchus erit;
Tum capiti sacros patiar pendere corymbos:
Nam sine te nostrum non valet ingenium.
Hoc utinam spatiere loco, quodcumque vacabis,
Cynthia: sed tibi me credere turba vetat,
Cùm videt accensis devotam currere tædis
In nemus, & Triviæ lumina ferre Deæ.
Nam quid Prænestis dubias, ô Cynthia, sortes,
Quid petis Ææi mœnia Telegoni?
Cur-ve te in Herculeum deportant esseda Tibur?
Appia cur toties te via ducit anum?
Scilicet umbrosis sordet Pompeia columnis
Porticus aulæis nobilis Attalicis;

Et creber platanis pariter surgentibus ordo,
  Flumina sopito quæque Marone cadunt;
Et leviter nymphis tota crepitantibus urbe,
  Cùm subitò Triton ore recondit aquam.
Falleris; ista tui furtum via monstrat amoris.
  Non urbem, demens, lumina nostra fugis.
Quò fugis, ah demens? nulla est fuga: tu licèt usque
  Ad Tanaïm fugias, usque sequetur Amor.
Non, si Pegaseo vecteris in aëre dorso;
  Nec, tibi si Persei moverit ala pedes.
Vel si te sectæ rapiant talaribus auræ,
  Nil tibi Mercurii proderit alta via.
Instat semper Amor supra caput, instat amanti;
  Et gravis ipse super libera colla sedet.
Excubat ille acer custos, & tollere nunquam
  Te patietur humo lumina capta semel.
Et jam si pecces, Deus exorabilis ille est,
  Si modò præsentes viderit esse preces.
Num jam, dura, paras Phrygias nunc ire per undas,
  Et petere Hyrcani litora nota maris?
Spargereque alterna communes cæde penates,
  Et ferre ad patrios præmia dira lares?
Nil agis: insidias in me componis inanes:
  Tendis iners docto retia nota mihi.
Sed de me minùs est: famæ jactura pudicæ
  Tanta tibi miseræ, quanta mereris, erit.
Nuper enim de te nostras me lædit ad aures
  Rumor, & in tota non bonus urbe fuit.
Sed te non debes inimicæ credere linguæ:
  Semper formosis fabula pœna fuit.
Non tua deprenso damnata est fama veneno:
  Testis eris puras, Phœbe, videre manus.
Sin autem longo nox una, aut altera lusu
  Consumta est, non me crimina parva movent.
Ista senes licet accusent convivia duri:
  Nos modò propositum, vita, teramus iter.
Illorum antiquis onerentur legibus aures:

Hic locus est, in quo, tibia docta, sones;
Quæ non jure vado Mæandri jacta natasti,
Turpia cùm faceret Palladis ora tumor.
Tyndaris externo patriam mutavit amore,
Et sine decreto est viva reducta domum.
Ipsa Venus quamvis corrupta libidine Martis,
Nec minùs in cœlo semper honesta fuit.
Quamvis Ida Parim pastorem dicat amâsse,
Atque inter pecudes accubuisse Deam:
Hoc & Hamadryadum spectavit turba sororum,
Silenique senes, & pater ipse chori;
Cum quibus Idæo legisti poma sub antro
Supposita excipiens, Naï, caduca manu.
An quisquam in tanto stuprorum examine quærit,
Cur hæc tam dives? quis dedit? unde dedit?
O nimiùm nostro felicem tempore Romam,
Si contra mores una puella facit.
Hæc eadem ante illam impunè & Lesbia fecit.
Quæ sequitur, certè est invidiosa minùs.
Qui quærit Tatios veteres, durosque Sabinos,
Hic posuit nostra nuper in urbe pedem.
Tu priùs & fluctus poteris siccare marinos,
Altaque mortali deligere astra manu,
Quàm facere, ut nostræ nolint peccare puellæ.
Hic mos Saturno regna tenente fuit;
Et cùm Deucalionis aquæ fluxere per orbem,
Et post antiquas Deucalionis aquas.
Dic mihi; quis potuit lectum servare pudicum?
Quæ Dea cum solo vivere sola Deo?
Uxorem quondam magni Minois, ut aiunt,
Corrupit torvi candida forma bovis.
Nec minùs ærato Danae circumdata muro,
Non potuit magno casta negare Jovi.
Quòd si tu Grajas, seu sis imitata Latinas,
Semper vive meo libera judicio.

ELEGIA XXIV.

AD CYNTHIAM.

TRistia jam redeunt iterum solennia nobis:
Cynthia jam noctes est operata decem.
Atque utinam Nilo pereat quæ sacra tepente
Misit matronis Inachis Ausoniis.
Quæ Dea tam cupidos toties divisit amantes,
Quæcumque illa fuit, semper amara fuit.
Tu certè Jovis occultis in amoribus, Io,
Sensisti, multas quid sit inire vias;
Cùm te jussit habere puellam cornua Juno,
Et pecoris duro perdere verba sono.
Ah! quoties quernis læsisti frondibus ora;
Mansisti stabulis abdita pasta tuis.
An, quoniam agrestem detraxit ab ore figuram
Juppiter, idcircò facta superba Dea es?
An tibi non satis est fuscis Ægyptus alumnis?
Cur tibi tam longa Roma petita via est;
Quidve tibi prodest viduas dormire puellas?
Sed tibi, crede mihi, cornua rursùs erunt:
Aut nos è nostra te, sæva, fugabimus urbe.
Cum Tiberi Nilo gratia nulla fuit.
At tu quæ nôstro nimiùm placata dolori es,
Noctibus his vacui ter faciamus iter.
Non audis, & verba sinis mea ludere, cùm jam
Flectant Icarii sidera tarda boves.
Lenta bibis: mediæ nequeunt te frangere noctes.
An nondum est talos mittere lassa manus?
Ah pereat quicumque meracas repperit uvas,
Corrupitque bonas nectare primus aquas.
Icare Cecropiis meritò jugulate colonis,
Pampineus, nôsti, quàm sit amarus odor.

Tu quoque, ô Eurytion, vino, Centaure, perîsti;
  Necnon Ismario, tu Polypheme, mero.
Vino forma perit, vino corrumpitur ætas,
  Vino sæpe suum nescit amica virum.
Me miserum, ut multo nihil es mutata Lyæo!
  Jam bibe: formosa es; nil tibi vina nocent.
Cùm tua prępendent demissa in pocula serta,
  Et mea deducta carmina voce legis,
Largiùs effuso madeat tibi mensa Falerno,
  Spumet & aurato molliùs in calice.
Nulla tamen lecto recipit se sola libenter:
  Est quiddam, quod vos quærere cogat amor.
Semper in absentes felicior æstus amantes.
  Elevat assiduos copia longa viros.

ELEGIA XXV.

AD LYNCEUM POETAM.

Cur quisquam faciem dominæ jam credat Amori?
  Sic erepta mihi penè puella mea est.
Expertus dico: nemo est in amore fidelis.
  Formosam rarò non sibi quisque petit.
Polluit ille Deus cognatos, solvit amicos,
  Et bene concordes tristia ad arma vocat.
Hospes in hospitium Menelao venit adulter;
  Colchis & ignotum nonne secuta virum est?
Lynceu, tune meam potuisti tangere curam?
  Perfide, nonne tuæ tunc cecidere manus!
Quid, si non constans illa & tam certa fuisset?
  Posses in tanto vivere flagitio?
Tu mihi vel ferro pectus, vel perde veneno:
  A domina tantùm te modò tolle mea.
Te socium vitæ, te corporis esse licebit,

Te dominum admitto rebus, amice, meis.
Lecto te solùm, lecto te deprecor uno:
Rivalem possum non ego ferre Jovem.
Ipse meas solus, quod nil est, æmulor umbras;
Stultus, quòd stulto sæpe timore tremo.
Una tamen caussa est, qua crimina tanta remitto,
Errabant multo quòd tua verba mero.
Sed nunquam vitæ me fallet ruga severæ.
Omnes jam nôrunt, quàm sit amare bonum.
Lynceus ipse meus seros insanit amores:
Solum te nostros lætor adire Deos.
Quid tua Socraticis tibi nunc sapientia libris
Proderit? aut rerum dicere posse vias?
Aut quid Lucretî tibi prosunt carmina lecta?
Nil juvat in magno vester amore senex.
Tu satiùs Musis meliorem imitere Philetam,
Et non inflati somnia Callimachi.
Non rursùs licèt Ætoli referas Acheloi
Fluxerit ut magno factus amore liquor;
Atque etiam ut Phrygio fallax Mæandria campo
Errat, & ipsa suas decipit unda vias;
Qualis & Adrasti fuerit vocalis Arion,
Tristis ad Archemori funera victor equus.
Amphiaraëæ nil prosunt fata quadrigæ,
Aut Capanei magno grata ruina Jovi.
Desine & Æschyleo componere verba cothurno;
Desine, & ad molles membra resolve choros.
Incipe jam angusto versus includere torno;
Inque tuos ignes, dure poëta, veni.
Tu non Antimacho, non tutior ibis Homero.
Despicit & magnos recta puella Deos.
Sed non antè gravis taurus succumbit aratro,
Cornua quàm validis hæserit in laqueis.
Nec tu tam duros per te patieris amores:
Trux tamen à nobis antè domandus eris.
Harum nulla solet rationem quærere mundi;
Nec cur fraternis Luna laboret equis;

Nec

Nec si post Stygias aliquid restaverit undas;
  Nec si consultò fulmina missa tonent.
Aspice me, cui parva domi fortuna relicta est,
  Nullus & antiquo Marte triumphus avi;
Ut regnem mistas inter conviva puellas,
  Hoc ego, quo tibi nunc elevor, ingenio.
Me juvet hesternis positum languere corollis,
  Quem tetigit jactu certus ad ossa Deus;
Actia Virgilium custodis litora Phœbi,
  Cæsaris & fortes dicere posse rates;
Qui nunc Æneæ Trojani suscitat arma,
  Jactaque Lavinis mœnia litoribus.
Cedite, Romani scriptores, cedite, Graii:
  Nescio quid majus nascitur Iliade.
Tu canis umbrosi subter pineta Galesi
  Thyrsin, & attritis Daphnin arundinibus;
Utque decem possint corrumpere mala puellam,
  Missus & impressis hœdus ab uberibus.
Felix, qui viles pomis mercaris amores,
  Huic licèt ingratæ Tityrus ipse canat.
Felix, intactum Corydon qui tentat Alexin
  Agricolæ domini carpere delicias.
Quamvis ille sua lassus requiescat avena,
  Laudatur faciles inter Hamadryadas.
Tu canis Ascræi veteris præcepta poëtæ,
  Quo seges in campo, quo viret uva jugo.
Tale facis carmen docta testudine, quale
  Cynthius impositis temperat articulis.
Non tamen hæc ulli venient ingrata legenti,
  Sive in amore rudis, sive peritus erit.
Nec minor his animis, nec se minor ore canorus
  Anseris indocto carmine cessit olor.
Hæc quoque perfecto ludebat Iasone Varro,
  Varro Leucadiæ maxima flamma suæ.
Hæc quoque lascivi cantârunt scripta Catulli,
  Lesbia queis ipsa notior est Helena.
Hæc etiam docti confessa est pagina Calvi,

Cùm caneret miseræ funera Quintiliæ;
Et modò formosa qui multa Lycoride Gallus
Mortuus inferna vulnera lavit aqua.
Cynthia quin etiam versu laudata Propertî:
Hos inter si me ponere fama volet.

SEX. AURELII PROPERTII LIBER III.

ELEGIA PRIMA.

AD CALLIMACHI MANES.

ALLIMACHI manes, & Coi sacra Philetæ,
In vestrum, quæso, me sinite ire nemus.
Primus ego ingredior puro de fonte sacerdos
Itala per Grajos orgia ferre choros.
Dicite, quo pariter carmen tenuâstis in antro,
Quove pede ingressi, quamve bibistis aquam.
Ah! valeat, Phœbum quicumque moratur in armis.
Exactus tenui pumice versus eat.
Quò me fama levat terra sublimis, & à me
Nata coronatis Musa triumphat equis,
Et mecum in curru parvi vectantur Amores,
Scriptorumque meas turba secuta rotas.

Quid frustra missis in me certatis habenis?
  Non datur ad Musas currere lata via.
Multi, Roma, tuas laudes annalibus addent,
  Qui finem imperii Bactra futura canent.
Sed, quod pace legas, opus hoc de monte Sororum
  Detulit intacta pagina nostra via.
Mollia, Pegasides, vestro date serta poëtæ:
  Non faciet capiti dura corona meo.
At mihi, quod vivo detraxerit invida turba,
  Post obitum duplici fœnore reddet honos.
Omnia post obitum fingit majora vetustas;
  Majus ab exequiis nomen in ora venit.
Nam quis equo pulsas abiegno nosceret arces?
  Fluminaque Æmonio comminùs isse viro?
Idæum Simoënta Jovis cunabula parvi?
  Hectora per campos ter maculâsse rotas?
Deiphobumq; Helenumq; & Polydamanta sine armis,
  Qualemcunque Parin vix sua nôsset humus.
Exiguo sermone fores nunc, Ilion, & tu,
  Troja, bis Oetæi numine capta Dei.
Necnon ille tui casûs memorator Homerus
  Posteritate suum crescere sentit opus.
Meque inter seros laudabit Roma nepotes.
  Illum post cineres auguror ipse diem.
Ne mea contemto lapis indicet ossa sepulcro
  Provisum est, Lycio vota probante Deo.
Carminis interea nostri redeamus in orbem,
  Gaudeat ut solito tacta puella sono.
Orpheu, te duxisse feras, & concita dicunt
  Flumina Threicia detinuisse lyra.
Saxa Cithærônis Thebas agitata per artem
  Sponte sua in muri membra coïsse ferunt.
Quin etiam, Polypheme, fera Galatea sub Ætna
  Ad tua rorantes carmina flexit equos.
Miremur, nobis & Baccho & Apolline dextro,
  Turba puellarum si mea verba colit?
Quòd non Tænariis domus est mihi fulta columnis,

Nec camera auratas inter eburna trabes,
Nec mea Phæacas æquant pomaria silvas,
Non operosa rigat Marcius antra liquor:
At Musæ comites, & carmina cara legenti,
Et defessa choris Calliopea meis.
Fortunata, meo si qua es celebrata libello!
Carmina erunt formæ tot monumenta tuæ.
Nam neque Pyramidum sumtus ad sidera ducti,
Nec Jovis Elæi cœlum imitata domus;
Nec Mausolei dives fortuna sepulcri
Mortis ab extrema conditione vacant.
Aut illis flamma, aut imber subducet honores;
Annorum aut ictu pondera victa ruent.
At non ingenio quæsitum nomen ab ævo
Excidet: ingenio stat sine morte decus.

ELEGIA II.

PROPERTII SOMNIUM.

Visus eram molli recubans Heliconis in umbra,
Bellerophontei quà fluit humor equi,
Reges, Alba, tuos, & regum facta tuorum,
Tantùm operis, nervis hiscere posse meis.
Parvaque tam magnis admôram fontibus ora,
Unde pater sitiens Ennius antè bibit;
Et cecini Curios fratres, & Horatia pila,
Regiaque Æmilia vecta trophæa rate;
Victricesque moras Fabii, pugnamque sinistram
Cannensem, & versos ad pia vota Deos;
Hannibalemque Lares Romana sede fugantes,
Anseris & tutum voce fuisse Jovem:
Cùm me Castalia speculans ex arbore Phœbus,
Sic ait, aurata nixus ad antra lyra:
Quid tibi cum tali, demens, est flumine? quis te

Carminis heroi tangere jussit opus?
Non hinc ulla tibi speranda est fama, Properti.
Mollia sunt parvis prata terenda rotis,
Ut tuus in scamno jactetur sæpe libellus,
Quem legat exspectans sola puella virum.
Cur tua præscriptos evecta est pagina gyros?
Non est ingenii cymba gravanda tui.
Alter remus aquas, alter tibi radat arenas;
Tutus eris: medio maxima turba mari est.
Dixerat, & plectro sedem mihi monstrat eburno,
Quà nova muscoso semita facta solo est.
Hîc erat affixis viridis spelunca lapillis,
Pendebantque cavis tympana pumicibus;
Ergo Musarum, & Sileni patris imago
Fictilis, & calami, Pan Tegeæe, tui;
Et Veneris dominæ volucres, mea turba, columbæ
Tingunt Gorgoneo punica rostra lacu;
Diversæque novem sortitæ jura puellæ
Exercent teneras in sua dona manus.
Hæc hederas legit in thyrsos, hæc carmina nervis
Aptat, & illa manu texit utraque rosam.
E quarum numero me contigit una Dearum:
Ut reor à facie, Calliopea fuit.
Contentus niveis semper vectabere cycnis;
Nec te fortis equi ducet ad arma sonus.
Nil tibi sit rauco Prætoria classica cornu
Flare, nec Aonium cingere Marte nemus;
Aut quibus in campis Mariano prælia signo
Stent, & Teutonicas Roma refringat opes;
Barbarus aut Suevo perfusus sanguine Rhenus
Saucia mœrenti corpora vectet aqua.
Quippe coronatos alienum ad limen amantes,
Nocturnæque canes ebria signa fugæ.
Ut per te clausas sciat excantare puellas,
Qui volet austeros arte ferire viros.
Talia Calliope; lymphisque à fonte petitis,
Ora Philetea nostra rigavit aqua.

ELEGIA III.

DESCRIPTIO TRIUMPHI.

ARMA Deus Cæsar dites meditatur ad Indos,
  Et freta gemmiferi findere classe maris.
Magna viri merces: parat ultima terra triumphos.
  Tigris, & Euphrates sub tua jura fluent.
Seres & Ausoniis venient provincia virgis.
  Assuescent Latio Partha trophæa Jovi.
Ite, agite; expertæ bello date lintea proræ,
  Et solitum armigeri ducite munus equi.
Omnia fausta cano. Crassos, cladesque piate:
  Ite, & Romanæ consulite historiæ.
Mars pater, & sacræ fatalia lumina Vestæ,
  Ante meos obitus sit, precor, illa dies;
Qua videam spoliis onerato Cæsaris axe,
  Ad vulgi plausus sæpe resistere equos;
Inque sinu caræ nixus spectare puellæ
  Incipiam, & titulis oppida capta legam;
Tela fugacis equi, & bracchati militis arcus,
  Et subter captos arma sedere duces.
Ipsa tuam prolem serva, Venus: hoc sit in ævum,
  Cernis ab Ænea quod superesse caput.
Præda sit hæc illis, quorum meruere labores:
  Mî sat erit Sacra plaudere posse via.
Pacis Amor Deus est; pacem veneramur amantes:
  Stant mihi cum domina prælia dura mea.
Nec tamen inviso pectus mihi carpitur auro;
  Nec bibit è gemma divite nostra sitis;
Nec mihi mille jugis Campania pinguis aratur;
  Nec miser æra paro clade, Corinthe, tua.
O prima infelix fingenti terra Prometheo!
  Ille parùm cauti pectoris egit opus.

Corpora disponens, mentem non vidit in arte:
Recta animi primùm debuit esse via.
Nunc maris in tantum vento jactamur, & hostem
Quærimus; atque armis nectimus arma nova.
Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas:
Nudus ab inferna, stulte, vehere rate.
Victor cum victis pariter miscebimur Indis.
Consule cum Mario, capte Jugurtha, sedes.
Lydus Dulichio non distat Crœsus ab Iro.
Optima mors, parca quæ venit apta die.
Me juvat in prima coluisse Helicona juventa,
Musarumque choris implicuisse manus.
Me juvat & multo mentem vincire Lyæo,
Et caput in verna semper habere rosa.
Atque ubi jam Venerem gravis interceperit ætas,
Sparserit & nigras alba senecta comas;
Tum mihi naturæ libeat perdiscere mores;
Quis Deus hanc mundi temperet arte domum;
Qua venit exoriens, qua deficit, unde coactis
Cornibus in plenum menstrua Luna redit;
Unde salo superant venti; quid flamine captet
Eurus, & in nubes unde perennis aqua;
Sit ventura dies mundi quæ subruat arces;
Purpureus pluvias cur bibit arcus aquas;
Aut cur Perrhæbi tremuere cacumina Pindi;
Solis & atratis luxerit orbis equis;
Cur serus versare boves, & plaustra Bootes;
Pleïadum spisso cur coit igne chorus;
Cur-ve suos fines altum non exeat æquor;
Plenus & in partes quatuor annus eat;
Sub terris si jura Deûm & tormenta Gigantum;
Tisiphones atro si furit angue caput;
Aut Alcmæoniæ furiæ, aut jejunia Phinei;
Num rota, num scopuli, num sitis inter aquas;
Num tribus infernum custodit faucibus antrum
Cerberus, & Tityo jugera pauca novem;
An ficta in miseras descendit fabula gentes,

Et timor haud ultrà, quàm rogus, esse potest.
Exitus hic vitæ superest mihi. Vos, quibus arma
  Grata magis, Crassi signa referte domum.

ELEGIA IV.

AD LYGDAMUM.

DIc mihi de nostra, quæ sentis vera, puella:
  Sic tibi sint dominæ, Lygdame, demta juga.
Num me lætitia tumefactum fallis inani,
  Hæc referens, quæ me credere velle putas?
Omnis enim debet sine vano nuncius esse,
  Majoremque metu servus habere fidem.
Nunc mihi, si qua tenes, ab origine dicere prima
  Incipe: suspensis auribus ista bibam.
Siccine eam incomtis vidisti flere capillis?
  Illius ex oculis multa cadebat aqua?
Nec speculum strato vidisti, Lygdame, lecto?
  Ornabat niveas nullane gemma manus?
Ac mœstam teneris vestem pendere lacertis?
  Scriniaque ad lecti clausa jacere pedes?
Tristis erat domus? & tristes sua pensa ministræ
  Carpebant? medio nebat & ipsa loco?
Humidaque impressa siccabat lumina lana?
  Rettulit & querulo jurgia nostra sono?
Hæc te teste mihi promissa est, Lygdame, merces?
  Est pœnæ servo rumpere teste fidem.
Ille potest nullo miseram me linquere facto?
  Et qualem nulla dicere habere domo,
Gaudet me vacuo solam tabescere lecto?
  Si placet, insultet, Lygdame, morte mea.
Non me moribus illa, sed herbis improba vicit.
  Staminea rhombi ducitur ille rota.
Illum turgentis ranæ portenta rubetæ,

Et lecta exsectis anguibus ossa trahunt;
Et strigis inventæ per busta jacentia plumæ,
Cinctaque funesto lanea vitta viro.
Si non vana canunt mea, Lygdame, somnia, testor:
Pœna erit ante meos sera, sed ampla, pedes.
Putris & in vacuo texetur aranea lecto.
Noctibus illorum dormiet ipsa Venus.
Quæ tibi si veris animis est questa puella,
Hac eadem rursùs, Lygdame, curre via;
Et mea cum multis lacrymis mandata reporta;
Iram, non fraudes esse in amore meo:
Me quoque consimili impositum torquerier igni
Jurabo, & bis sex integer esse dies.
Quòd mihi si tanto felix concordia bello
Exstiterit, per me, Lygdame, liber eris.

ELEGIA V.

DE MORTE PÆTI OB AVARITIAM.

ERGO sollicitæ tu caussa, Pecunia, vitæ es:
Per te immaturum mortis adimus iter.
Tu vitiis hominum crudelia pabula præbes:
Semina curarum de capite orta tuo.
Tu Pætum ad Pharios tendentem lintea portus
Obruis insano terque quaterque mari.
Nam dum te sequitur, primo miser excidit ævo;
Et nova longinquis piscibus esca natat.
Flens tamen extremis dedit hæc mandata querelis,
Cùm moribunda niger clauderet ora liquor:
Dî maris Ægei, quos sunt penès æquora, Venti,
Et quæcumque meum degravat unda caput;
Quò rapitis miseros primæ lanuginis annos?
Attulimus longas in freta vestra manus.
Ah miser! Alcyonum scopulis affigar acutis:

In me cæruleo fuscina sumta Deo est.
At saltem Italiæ regionibus evehat æstus:
Hoc de me, sat erit, si modò matris erit.
Subtrahit hæc fantem torta vertigine fluctus:
Ultima quæ Pæto noxque diesque fuit.
Pæte, quid ætatem numeras? quid cara natanti
Mater in ore tibi est? non habet unda Deos.
Nam tibi nocturnis ad saxa ligata procellis
Omnia detrito vincula fune cadunt.
Et mater non justa piæ dare debita terræ,
Nec pote cognatos inter humare rogos.
Sed tua nunc volucres adstant super ossa marinæ:
Nunc tibi pro tumulo Carpathium omne mare.
Infelix Aquilo, raptæ timor Orithyiæ,
Quæ spolia ex illo tanta fuere tibi?
Aut quidnam fracta gaudes, Neptune, carina?
Portabat sanctos alveus ille viros.
O centum æquoreæ Nereo genitore puellæ,
Et tu materno tacta dolore Thetis,
Vos decuit lasso subponere brachia mento:
Non poterat vestras ille gravare manus.
Reddite corpus humo; positaque in gurgite vita
Pætum sponte tua, vilis arena, tegas.
Ut, quoties Pæti transibit nauta sepulcrum,
Dicat: Et audaci, tu timor, esse potes.
Ite, rates curvas, & lethi texite caussas.
Ista per humanas mors venit acta manus.
Terra parùm fuerat; fatis adjecimus undas:
Fortunæ miseras auximus arte vias.
Anchora te teneat, quem non tenuere penates?
Quid meritum dicas, cui sua terra parùm est?
Natura insidians pontum substraxit avaris.
Ut tibi succedat, vix semel esse potest.
Ventorum est quodcumque paras: haud ulla carina
Consenuit; fallit portus & ipse fidem.
Sunt Agamemnonias testantia litora curas,
Quæ notat Argyni pœna natantis aqua.

Hoc juvene amisso classem non solvit Atrides:
  Pro qua mactata est Iphigenia mora.
Saxa triumphales fregere Capharea puppes,
  Naufraga cùm vasto Græcia tracta salo est.
Paulatim sociûm jacturam flevit Ulysses,
  In mare cui soliti non valuere doli.
Hunc parvo ferri vidit nox improba ligno:
  Pætus ut occideret, tot coiere mala.
Non tulit huic pectus stridorem audire procellæ,
  Et duro teneras lædere fune manus:
Sed Thyiæ thalamo, aut Oriciæ terebinthi
  Effulto pluma versicolore caput.
Huic fluctus vivo radicitùs abstulit ungues,
  Et miser invitam traxit hiatus aquam.
Quòd si contentus patrio bove verteret agros,
  Verbaque duxisset pondus habere mea:
Viveret ante suos dulcis conviva penates,
  Pauper, at in terra, nil ubi flere potest.
At tu, sæve Aquilo, nunquam mea vela videbis.
  Ante fores dominæ condar oportet iners.

ELEGIA VI.

AD CYNTHIAM.

DULCIS ad extremas fuerat mihi rixa lucernas,
  Vocis & insanæ tot maledicta tuæ;
Cùm furibunda mero mensam propellis, & in me
  Projicis insana cymbia plena manu.
Tu verò nostros audax invade capillos,
  Et mea formosis unguibus ora nota.
Tu minitare oculos subjecta exurere flamma:
  Fac mea rescisso pectora nuda sinu.
Nimirum veri dantur mihi signa caloris:
  Nam sine amore gravi femina nulla dolet.

Quæ mulier rabida jactat convicia lingua,
  Et Veneris magnæ volvitur ante pedes;
Custodum gregibus circum se stipat euntem,
  Seu sequitur medias, Mænas ut acta, vias;
Seu timidam crebrò dementia somnia terrent,
  Seu miseram in tabula picta puella movet;
His ego tormentis animi sum verus aruspex:
  Has didici certo sæpe in amore notas.
Non est certa fides, quam non injuria versat.
  Hostibus eveniat lenta puella meis.
In morso æquales videant mea vulnera collo:
  Me doceat livor mecum habuisse meam.
Aut in amore dolere volo, aut audire dolentem;
  Sive meas lacrymas, sive videre tuas;
Tecta superciliis si quandò verba remittis,
  Aut tua cùm digitis scripta silenda notas.
Odi ego quos nunquam pungunt suspiria somnos.
  Semper in iratam pallidus esse velim.
Dulcior ignis erat Paridi, cùm Graia per arma
  Tyndaridi poterat gaudia ferre suæ.
Dum vincunt Danai, dum restat barbarus Hector,
  Ille Helenæ In gremio maxima bella gerit.
Aut tecum, aut pro te mihi cum rivalibus arma
  Semper erunt; in te pax mihi nulla placet.
Gaude quòd nulla est æquè formosa; doleres,
  Si qua foret; nunc sis jure superba, licet.
At tibi, qui nostro nexisti retia lecto,
  Sit socer æternùm, nec sine matre domus:
Cui nunc si qua data est furandæ copia noctis,
  Offensa illa mihi, non tibi amica dedit.

ELEGIA VII.

AD MÆCENATEM.

MÆCENAS eques Etrusco de sanguine regum,
Infra fortunam quid cupis esse tuam?
Quid me scribendi tam vastum mittis in æquor?
Non sunt apta meæ grandia vela rati.
Turpe est, quod nequeas, capiti committere pondus;
Et pressum inflexo mox dare terga genu.
Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta,
Fama nec ex æquo ducitur ulla jugo.
Gloria Lysippo est, animosa effingere signa;
Exactis Calamis se mihi jactat equis.
In Veneris tabula summam sibi ponit Apelles;
Parrhasius parva vindicat arte locum.
Argumenta magis sunt Mentoris addita formæ:
At Myos exiguum flectit acanthus iter.
Phidiacus signo se Juppiter ornat eburno;
Praxitelem Parius vindicat arte lapis.
Est quibus Elææ concurrit palma quadrigæ,
Est quibus in celeres gloria nata pedes;
Hic satus ad pacem; hic castrensibus utilis armis:
Naturæ sequitur semina quisque suæ.
At tua, Mæcenas, vitæ præcepta recepi,
Cogor & exemplis te superare tuis.
Cùm tibi Romano dominas in honore secures,
Et liceat medio ponere jura foro;
Vel tibi Medorum pugnaces ire per hostes,
Atque onerare tuam fixa per arma domum;
Et tibi ad effectum vires det Cæsar, & omni
Tempore tam faciles insinuentur opes;
Parcis, & in tenues humilem te colligis umbras:
Velorum plenos subtrahis ipse sinus.

Crede mihi, magnos æquabunt ista Camillos
  Judicia, & venies tu quoque in ora virûm;
Cæsaris & famæ vestigia juncta tenebis.
  Mæcenatis erunt vera trophæa fides.
Non ego velifera tumidum mare findo carina:
  Tota sub exiguo flumine nostra mora est.
Non flebo in cineres arcem sedisse paternos
  Cadmi, nec semper prælia clade pari.
Nec referam Scæas, & Pergama, Apollinis arces,
  Et Danaûm undecimo vere redîsse rates,
Mœnia cùm Graio Neptunia pressit aratro
  Victor Palladiæ ligneus artis equus.
Inter Callimachi sat erit placuisse libellos,
  Et cecinisse modis, Coe poeta, tuis.
Hæc curent pueri, hæc curent scripta puellæ;
  Meque Deum clament, & mihi sacra ferant.
Te duce, vel Jovis arma canam, cœloque minantem
  Cœum, & Phlegræis Oromedonta jugis:
Celsaque Romanis decerpta palatia tauris
  Ordiar, & cæso mœnia firma Remo:
Eductosque pares silvestri ex ubere reges;
  Crescet & ingenium sub tua jussa meum.
Prosequar & currus utroque ab litore ovantes
  Parthorum, astutæ tela remissa fugæ;
Claustraque Pelusî Romano subruta ferro,
  Antonique graves in sua fata manus.
Mollia tu cœptæ fautor cape lora juventæ,
  Dexteraque immissis da mihi signa rotis.
Hoc mihi, Mæcenas, laudis concedis; & à te est,
  Quòd ferar in partes ipse fuisse tuas.

ELEGIA VIII.

DE NATALI AMICÆ SUÆ.

MIRABAR quidnam misissent manè Camœnæ,
  Ante meum stantes, sole rubente, torum.
Natalis nostræ signum misere puellæ,
  Et manibus faustos ter crepuere sonos.
Transeat hic sine nube dies, stent aëre venti,
  Ponat & in sicco molliter unda minas.
Adspiciam nullos hodierna luce dolentes,
  Et Niobe lacrymas supprimat ipse lapis.
Alcyonum positis requiescant ora querelis;
  Increpet absumtum nec sua mater Ityn.
Tuque, ô cara mihi, felicibus edita pennis,
  Surge, & poscentes justa precare Deos.
Ac primùm pura somnum tibi discute lympha,
  Et nitidas presso pollice finge comas.
Dein qua pridem oculos cepisti veste Properti,
  Indue; nec vacuum flore relinque caput;
Et pete, qua polles, ut sit tibi forma perennis,
  Inque meum semper stent tua regna caput.
Inde coronatas ubi thure piaveris aras,
  Luxerit & tota flamma secunda domo;
Sit mensæ ratio, nonque inter pocula currat,
  Et crocino nares murrheus ungat onyx.
Tibia nocturnis succumbat rauca choreis;
  Et sint nequitiæ libera verba tuæ.
Dulciaque ingratos adimant convivia somnos;
  Publica vicinæ perstrepat aura viæ.
Sit sors & nobis talorum interprete jactu,
  Quem gravibus pennis verberet ille puer.
Cùm fuerit multis exacta trientibus hora,
  Noctis & instituet sacra ministra Venus;

Annua solvamus thalamo solennia nostro,
  Natalisque tui sic peragamus iter.

ELEGIA IX.

FOEMINAS IMPERARE AMANTIBUS.

QUID mirare, meam si versat femina vitam,
  Et trahit addictum sub sua jura virum?
Criminaque ignavi capitis mihi turpia fingis,
  Quòd nequeam fracto rumpere vincla jugo?
Venturam meliùs præsagit navita noctem:
  Vulneribus didicit miles habere metum.
Ista ego præterita jactavi verba juventa:
  Tu nunc exemplo disce timere meo.
Colchis flagrantes adamantina sub juga tauros
  Egit, & armigera prælia sevit humo;
Custodisque feros clausit serpentis hiatus,
  Iret ut Æsonias aurea lana domos.
Ausa ferox ab equo quondam oppugnare sagittis
  Mæotis Danaûm Penthesilea rates:
Aurea cui postquam nudavit cassida frontem,
  Vicit victorem candida forma virum.
Omphale in tantum formæ processit honorem,
  Lydia Gygæo tincta puella lacu,
Ut, qui pacato statuisset in orbe columnas,
  Tam dura traheret mollia pensa manu.
Persarum statuit Babylona Semiramis urbem,
  Ut solidum cocto tolleret aggere opus;
Et duo in adversum immissi per mœnia currus,
  Ne possent tacto stringere ab axe latus.
Duxit & Euphratem medium, qua condidit arces,
  Jussit & imperio surgere Bactra caput.
Nam quid ego heroas, quid raptem in crimina Divos?
  Juppiter infamat seque, suamque domum.

Quid?

Quid? modò quæ nostris opprobria vexerit armis,
  Et famulos inter femina trita suos?
Conjugii obscœni pretium Romana poposcit
  Mœnia, & addictos in sua regna Patres.
Noxia Alexandrina, dolis aptissima tellus,
  Et toties nostro, Memphi, cruenta malo,
Tres ubi Pompeio detraxit arena triumphos,
  Tollet nulla dies hanc tibi, Roma, notam.
Issent Phlegræo meliùs tibi munera campo;
  Vel tua si socero colla daturus eras.
Scilicet incesti meretrix regina Canopi,
  Una Philippeo sanguine inusta nota,
Ausa Jovi nostro latrantem opponere Anubin,
  Et Tiberim Nili cogere ferre minas;
Romanamque tubam crepitanti pellere sistro,
  Baridos & contis rostra Liburna sequi;
Fœdaque Tarpeio conopea tendere saxo,
  Jura dare statuas inter & arma Marî.
Quid nunc Tarquinii fractas juvat esse secures,
  Nomine quem simili vita superba notat,
Si mulier patienda fuit? cape, Roma, triumphum,
  Et longam Augusto salva precare diem.
Fugisti tamen in timidi vaga flumina Nili:
  Accepere tuæ Romula vincla manus.
Brachia spectavi sacris admorsa colubris,
  Et trahere occultum membra soporis iter.
Non hæc, Roma, fuit tanto tibi cive verenda
  Nec ducis assiduo lingua sepulta mero.
Septem urbs alta jugis, toto quæ præsidet orbi,
  Femineas timuit territa Marte minas.
Nunc ubi Scipiadæ classes? ubi signa Camilli?
  Aut modò Pompeia Bosphora capta manu?
Hannibalis spolia, & victi monumenta Syphacis,
  Et Pyrrhi ad nostros gloria fracta pedes.
Curtius expletis statuit monumenta lacunis:
  At Decius misso prælia rupit equo.
Coclitis abscissos testatur semita pontes,

Et cui cognomen corvus habere dedit.
Hæc Dî condiderunt, hæc Dî quoque mœnia servant:
Vix timeat salvo Cæsare Roma Jovem.
Leucadius versas acies memorabit Apollo:
Tantum operis belli sustulit una dies.
At tu sive petes portus, seu, navita, linques,
Cæsaris in toto sis memor Ionio.

ELEGIA X.

AD POSTHUMUM, DE GALLA.

POSTHUME, plorantem potuisti linquere Gallam?
Miles & Augusti fortia signa sequi?
Tanti-ne ulla fuit spoliati gloria Parthi,
Ne faceres Galla multa rogante tua?
Si fas est, omnes pariter pereatis, avari;
Et quisquis fido prætulit arma toro.
Tu tamen injecta tectus, vesane, lacerna
Potabis galea fessus Araxis aquam.
Illa quidem interea fama tabescet inani,
Hæc tua ne virtus fiat amara tibi:
Neve tua Medæ lætentur cæde sagittæ,
Ferreus armato neu cataphractus equo:
Neve aliquid de te flendum referatur in urna:
Sic redeunt, illis qui cecidere locis.
Ter quater in casta felix, ô Posthume, Galla:
Moribus his alia conjuge dignus eras.
Quid faciet nullo munita puella timore,
Cùm sis luxuriæ norma magistra tuæ?
Sed securus eas. Gallam non munera vincent,
Duritiæque tuæ non erit illa memor.
Nam quocumque die salvum te fata remittent,
Pendebit collo Galla pudica tuo.
Posthumus alter erit miranda conjuge Ulysses:

Non illi longæ tot nocuere moræ.
Castra decem annorum, & Ciconum mons, Ismara, Calpe,
Exustæque tuæ mox, Polypheme, genæ;
Et Circæ fraudes, lotósque, herbæque tenaces,
Scyllaque, & alternas scissa Charybdis aquas;
Lampeties Ithacis verubus mugîsse juvencos,
(Paverat hos Phœbo filia Lampetie)
Et thalamum Ææ flentis fugisse puellæ,
Totque hiemis noctes, totque natâsse dies;
Nigrantesque domos animarum intrâsse silentum,
Sirenum surdo remige adîsse lacus;
Et veteres arcus letho renovâsse procorum,
Errorisque sui sic statuisse modum.
Nec frustra: quia casta domi persederat uxor.
Vincet Penelopes Lælia Galla fidem.

ELEGIA XI.

DE AVARITIA PUELLARUM.

Quæritis unde avidis nox sit preciosa puellis,
Et Venere exhaustæ damna querantur opes?
Certa quidem tantis caussa & manifesta ruinis:
Luxuriæ nimiùm libera facta via est.
Inda cavis aurum mittit formica metallis,
Et venit è rubro concha Erycina salo;
Et Tyros ostrinos præbet Cadmea colores,
Cinnamon & multi pastor odoris Arabs.
Hæc etiam clausas expugnant arma pudicas,
Quæque terunt fastus, Icarioti, tuos.
Matrona incedit census induta nepotum,
Et spolia opprobrii nostra per ora trahit.
Nulla est poscendi, nulla est reverentia dandi:
Aut si qua est, precio tollitur ipsa mora.
Felix Eois lex funeris una maritis,

Quos Aurora suis rubra colorat equis.
Namque ubi mortifero jacta est fax ultima lecto,
Uxorum fusis stat pia turba comis;
Et certamen habent lethi, quae viva sequatur
Conjugium: pudor est, non licuisse mori.
Ardent victrices, & flammae pectora praebent,
Imponuntque suis ora perusta viris.
Hîc genus infidum nuptarum, hîc nulla puella,
Nec fida Evadne, nec pia Penelope.
Felix agrestum quondam pacata juventus,
Divitiae quorum messis, & arbor erant!
Illis pompa fuit decussa Cydonia ramo,
Et dare puniceis plena canistra rubis;
Nunc violas tondere manu, nunc mista referre
Lilia virgineos lucida per calathos;
Et portare suis vestitas frondibus uvas,
Aut variam plumae versicoloris avem.
His tum blanditiis furtiva per antra puellae
Oscula silvicolis emta dedere viris.
Hinnulei pellis totos operibat amantes;
Altaque nativo creverat herba toro.
Pinus & incumbens latas circumdabat umbras,
Nec fuerat nudas poena videre Deas.
Corniger Idaei vacuam pastoris in aulam
Dux aries saturas ipse reduxit oves.
Dîque, Deaeque omnes, quibus est tutela per agros,
Praebebant vestris verba secunda focis.
Et leporem, quicumque venis, venaberis, hospes,
Et si fortè meo tramite quaeris avem;
Et me Pana tibi comitem de rupe vocato,
Sive petas calamo praemia, sive cane.
At nunc desertis cessant sacraria lucis:
Aurum omnes victa jam pietate colunt.
Aurea nunc verè sunt secula: plurimus auro
Venit honos; auro conciliatur amor.
Auro pulsa fides, auro venalia jura;
Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.

Torrida sacrilegum testantur limina Brennum,
  Dum petit intonsi Pythia regna Dei.
At mons laurigero concussus vertice duras
  Gallica Parnassus sparsit in arma nives.
Te scelus accepto Thracis Polymestoris auro
  Nutrit in hospitio non, Polydore, pio.
Tu quoque, ut auratos gereres, Eryphila, lacertos,
  Dilapsis nusquam est Amphiaraus equis.
Proloquar, atque utinam patriæ sim vanus aruspex;
  Frangitur ipsa suis Roma superba bonis.
Certa loquor, sed nulla fides: neque enim Ilia quondam
  Verax Pergameis Mænas habenda malis.
Sola Parin Phrygiæ fatum componere, sola
  Fallacem patriæ serpere dixit equum.
Ille furor patriæ fuit utilis, ille parenti:
  Experta est veros irrita lingua Deos.

ELEGIA XII.

AD SPARTEN, DE LUDIS LACONICIS.

MULTA tuæ, Sparte, miramur jura palæstræ,
  Sed magè virginei tot bona gymnasii;
Quòd non infames exercet corpore ludos
  Inter luctantes nuda puella viros;
Cùm pila veloci fallit per brachia jactu,
  Increpat & versi clavis adunca trochi;
Pulverulentaque ad extremas stat femina metas,
  Et patitur duro vulnera Pancratio;
Nunc ligat ad cæstum gaudentia brachia loris,
  Missile nunc disci pondus in orbe rotat;
Gyrum pulsat equis, niveum latus ense revincit,
  Virgineumque cavo protegit ære caput;
Et modò Taygeti crines adspersa pruina
  Sectatur patrios per juga longa canes.

Qualis Amazonidum nudatis bellica mammis
  Thermodontiacis turma lavatur aquis:
Qualis & Eurotæ Pollux & Castor arenis,
  Hic victor pugnis, ille futurus equis.
Inter quos Helene nudis capere arma papillis
  Fertur, nec fratres erubuisse Deos.
Lex igitur Spartana vetat secedere amantes,
  Et licet in triviis ad latus esse suæ.
Nec timor, aut ulla est clausæ tutela puellæ,
  Nec gravis austeri pœna cavenda viri.
Nullo præmisso, de rebus tute loquaris
  Ipse tuis: longæ nulla repulsa moræ.
Non Tyriæ vestes errantia lumina fallunt,
  Est neque odoratæ cura molesta domi.
At nostra ingenti vadit circumdata turba,
  Nec digitum angusta est inseruisse via;
Nec quæ sint facies, nec quæ sint verba rogandi
  Invenias: cæcum versat amator iter.
Quòd si jura fores, pugnasque imitata Laconum,
  Carior hoc esses tu mihi, Roma, bono.

ELEGIA XIII.

AD CYNTHIAM, DE LYCINNA.

SIc ego non ullos jam nôrim in amore tumultus,
  Nec veniat sine te nox vigilanda mihi;
Ut mihi prætextæ pudor exvelatus amictu,
  Et data libertas noscere amoris iter.
Illa rudes animos per noctes conscia primas
  Imbuit, heu! nullis capta Lycinna datis.
Tertius, haud multò minus est, cùm ducitur annus,
  Vix memini nobis verba coîsse decem.
Cuncta tuus sepelivit amor; nec femina post te
  Ulla dedit collo dulcia vincla meo.

Testis erit Dirce tam vero crimine sæva
  Nycteos Antiopen accubuisse Lyco.
Ah! quoties pulcros ussit regina capillos,
  Molliaque immites fixit in ora manus?
Ah! quoties famulam pensis oneravit iniquis,
  Et caput in dura ponere jussit humo?
Sæpe illam immundis passa est habitare tenebris;
  Vilem jejunæ sæpe negavit aquam.
Juppiter Antiopæ nusquam succurris habenti
  Tot mala? corrumpit dura catena manus.
Si Deus es, tibi turpe tuam servire puellam.
  Invocet Antiope quem nisi vincta Jovem?
Sola tamen, quæcunque aderant in corpore vires,
  Regales manicas rupit utraque manu.
Inde Cytheronis timido pede currit in arces:
  Nox erat, & sparso triste cubile gelu.
Sæpe vago Asopi sonitu permota fluentis
  Credebat dominæ ponè venire pedes;
Et durum Zethum, & lacrymis Amphiona mollem
  Experta est stabulis mater abacta suis.
Ac veluti, magnos cùm ponunt æquora motus,
  Eurus in adversos desinit ire Notos,
Litore si tacito sonitus rarescit arenæ:
  Sic cadit inflexo lapsa puella genu.
Sera tamen pietas, natis est cognitus error.
  Digne Jovis natos qui tueare senex:
Tu reddis pueris matrem, puerique trahendam
  Vinxerunt Dircen sub trucis ora bovis.
Antiope, cognosce Jovem: tibi gloria Dirce
  Ducitur, in multis mortem habitura locis.
Prata cruentantur Zethi, victorque canebat
  Pæana Amphion rupe, Aracynthe, tua.
At tu non meritam parcas vexare Lycinnam:
  Nescit vestra ruens ira referre pedem.
Fabula nulla tuas de nobis concitet aures:
  Te solam & lignis funeris ustus amem.

ELEGIA XIV.

DE IMPERIO AMICÆ.

NOx media, & dominæ mihi venit epiſtola noſtræ:
  Tibure me miſſa juſſit adeſſe mora,
Candida qua geminas oſtendunt culmina turres,
  Et cadit in patulos Nympha Aniena lacus.
Quid faciam? obductis committam mene tenebris,
  Ut timeam audaces in mea membra manus?
At, ſi hæc diſtulero noſtro mandata timore,
  Nocturno fletus ſævior hoſte mihi.
Peccârim ſemel, & totum ſum pulſus in annum:
  In me manſuetas non habet illa manus.
Nec tamen eſt quiſquam, ſacros qui lædat amantes,
  Scyronis medias his licet ire vias.
Quiſquis amator erit, Scythicis licèt ambulet oris,
  Nemo adeò, ut noceat, barbarus eſſe volet.
Luna miniſtrat iter; demonſtrant aſtra ſalebras;
  Ipſe Amor accenſas percutit antè faces.
Sæva canum rabies morſus avertit hiantes:
  Huic generi quovis tempore tuta via eſt.
Sanguine tam parvo quis enim ſpargatur amantis
  Improbus? excluſis ſit comes ipſa Venus.
Quòd ſi certa meos ſequerentur funera caſus,
  Talis mors pretio vel ſit emenda mihi.
Afferet huc unguenta mihi, ſertiſque ſepulcrum
  Ornabit cuſtos ad mea buſta ſedens.
Dî faciant, mea ne terra locet oſſa frequenti,
  Qua facit aſſiduo tramite vulgus iter.
Poſt mortem tumuli ſic infamantur amantum:
  Me tegat arborea devia terra coma;
Aut humet ignotæ cumulus vallatus arenæ.
  Non juvat in media nomen habere via.

ELEGIA

ELEGIA XV.

AD BACCHUM.

NUNC, ô Bacche, tuis humiles advolvimur aris:
  Da mihi pacato vela secunda, pater.
Tu potes insanæ Veneris compescere fastus;
  Curarumque tuo fit medicina mero.
Per te junguntur, per te solvuntur amantes.
  Tu vitium ex animo dilue, Bacche, meo.
Te quoque enim non esse rudem testatur in astris
  Lyncibus in cœlum vecta Ariadna tuis.
Hoc mihi, quod veteres custodit in ossibus ignes,
  Funera sanabunt, vel tua vina, malum.
Semper enim vacuos nox sobria torquet amantes;
  Spesque timorque animos versat utroque modo.
Quod si, Bacche, tuis per fervida tempora donis
  Accersitus erit somnus in ossa mea;
Ipse feram vites, pangamque ex ordine colles,
  Quos carpant nullæ, me vigilante, feræ:
Dummodò purpureo spument mihi dolia musto,
  Et nova pressantes inquinet uva pedes.
Quod superest vitæ, per te, & tua cornua, vivam;
  Virtutisque tuæ, Bacche, poëta ferar.
Dicam ego maternos Ætnæo fulmine partus;
  Indica Nysæis arma fugata choris;
Vesanumque nova nequicquam in vite Lycurgum;
  Pentheos in triplices funera grata greges;
Curvaque Tyrrhenos delphinum corpora nautas
  In vada pampinea desiluisse rate;
Et tibi per mediam beneolenti flumine Naxon,
  Unde tuum potant Naxia turba merum;
Candida laxatis onerato colla corymbis
  Cinget Bassaricas Lydia mitra comas.

Levis odorato cervix manabit olivo,
  Et feries nudos veste fluente pedes.
Mollia Dircææ pulsabunt tympana Thebæ:
  Capripedes calamo Panes hiante canent:
Vertice turrigero juxtà Dea magna Cybelle
  Tundet ad Idæos cymbala rauca choros.
Ante fores templi crater antistitis auro
  Libatum fundens in tua sacra merum.
Hæc ego non humili referam memoranda cothurno,
  Qualis Pindarico spiritus ore tonat.
Tu modò servitio vacuum me siste superbo,
  Atque hoc sollicitum vince sopore caput.

ELEGIA XVI.

MORTEM MARCELLI DEFLET.

PLAUSUS ab umbroso qua ludit Pontus Averno,
  Fumida Bajarum stagna tepentis aquæ,
Qua jacet & Trojæ tubicen Misenus arena,
  Et sonat Herculeo structa labore via:
Hîc ubi, mortales dextra cùm quæreret urbes,
  Cymbala Thebano concrepuere Deo:
At nunc invisæ magno cum crimine Bajæ,
  Quis Deus in vestra constitit hostis aqua?
His pressus Stygias vultum demisit in undas,
  Errat & in vestro spiritus ille lacu.
Quid genus, aut virtus, aut optima profuit illi
  Mater, & amplexum Cæsaris esse focos?
Aut modò tam pleno fluitantia vela theatro,
  Et per maternas omnia gesta manus?
Occidit, & misero steterat vigesimus annus.
  Tot bona tam parvo clausit in orbe dies.
I nunc, tolle animos, & tecum finge triumphos,
  Stantiaque in plausum tota theatra juvent.

Attalicas supera vestes, atque omnia magnis
  Gemmea sint ludis: ignibus ista dabis.
Sed tamen huc omnes; huc primus, & ultimus ordo.
  Est mala, sed cunctis ista terenda via est.
Exoranda canis tria sunt latrantia colla:
  Scandenda est torvi publica cymba senis.
Ille licèt ferro cautus se condat, & ære;
  Mors tamen inclusum protrahit inde caput.
Nirea non facies, non vis exemit Achillem,
  Crœsum aut Pactoli quas parit humor, opes.
At tibi, nauta, pias hominum qui trajicis umbras,
  Huc animæ portent corpus inane tuæ,
Qua Siculæ victor telluris Claudius, & qua
  Cæsar ab humana cessit in astra via.

ELEGIA XVII.

MULIERUM INCONTINENTIA.

OBJICITUR toties à te mihi nostra libido:
  Crede mihi, vobis imperat ista magis.
Vos, ubi contemti rupistis frena pudoris,
  Nescitis captæ mentis habere modum.
Flamma per incensas citiùs sedetur aristas,
  Fluminaque ad fontis sint reditura caput;
Et placitum Syrtes portum, & bona litora nautis
  Præbeat hospitio sæva Malea suo;
Quàm possit vestros quisquam reprehendere cursus,
  Et rapidæ stimulos frangere nequitiæ.
Testis, Cretæi fastus quæ passa juvenci,
  Induit abiegnæ cornua falsa bovis.
Testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo,
  Quæ voluit liquido tota subire Deo.
Crimen & illa fuit patria succensa senecta
  Arboris in frondes condita Myrrha novæ.

Nam quid Medeæ referam, quo tempore matris
  Iram natorum cæde piavit amor?
Quid-ve Clytemnestræ, propter quam tota Mycenis
  Infamis stupro stat Pelopea domus?
Tuque ô Minoa venundata, Scylla, figura,
  Tondens purpurea regna paterna coma?
Hanc igitur dotem virgo desponderat hosti!
  Nise, tuas portas fraude reclusit amor.
At vos, innuptæ, feliciùs urite tædas:
  Pendet Cretæa tracta puella rate.
Non tamen immeritò Minos sedet arbiter Orci:
  Victor erat quamvis, æquus in hoste fuit.

ELEGIA XVIII.

HORTATIO AD AMICAM.

CREDIS eum jam posse tuæ meminisse figuræ,
  Vidisti à lecto quem dare vela tuo?
Durus, qui lucro potuit mutare puellam.
  Tantisne in lacrymis Africa tota fuit?
At tu, stulta, Deos, tu fingis inania verba.
  Forsitan ille alio pectus amore terit.
Est tibi forma potens, sunt castæ Palladis artes,
  Splendidaque à docto fama refulget avo.
Fortunata domus, modò sit tibi fidus amicus.
  Fidus ero: in nostros curre, puella, sinus,

ELEGIA XIX.

De Amicæ contemptore.

Nox mihi prima venit: primæ data tempora noctis.
Longiùs in primo, Luna, morare toro.
Tu quoque, qui æstivos spatiosiùs exigis ignes,
Phœbe, moraturæ contrahe lucis iter.
Fœdera sunt ponenda priùs, signandaque jura,
Et scribenda mihi lex in amore novo,
Quàm multæ antè meis cedant sermonibus horæ,
Dulcia quàm nobis concitet arma Venus.
Hæc Amor ipse suo constringit pignora signo:
Testis siderei tota corona chori.
Namque, ubi non certo vincitur fœdere lectus,
Non habet ultores nox vigilanda Deos;
Et quibus imposuit, solvit mox vincla libido.
Contineant nobis omina prima fidem.
Ergo qui tactas in fœdera ruperit aras,
Pollueritque novo sacra marita toro,
Illi sint quicumque solent in amore dolores,
Et caput argutæ præbeat historiæ;
Nec flenti dominæ patefiant nocte fenestræ;
Semper amet, fructu semper amoris egens.

ELEGIA XX.

AD CYNTHIAM.

MAGNUM iter ad doctas proficisci cogor Athenas,
  Ut me longa gravi solvat amore via:
Crescit enim assiduè spectando cura puellæ;
  Ipse alimenta sibi maxima præbet Amor.
Omnia sunt tentata mihi, quacumque fugari
  Possit: at ex omni me premit ipse Deus.
Vix tamen aut semel admittit, cùm sæpe negavit:
  Seu venit, extremo dormit amicta toro.
Unum erit auxilium, mutatis, Cynthia, terris:
  Quantùm oculis, animo tam procul ibit Amor.
Nunc agite, ô socii, propellite in æquora navem,
  Remorumque pares ducite sorte vices,
Jungiteque extremo felicia lintea malo:
  Jam liquidum nautis aura secundat iter.
Romanæ turres, & vos valeatis, amici,
  Qualiscumque mihi tuque, puella, vale.
Ergo ego nunc rudis Adriaci vehar æquoris hospes,
  Cogar & undisonos nunc prece adire Deos.
Deinde per Ionium vectus cùm fessa Lechæo
  Sedârit placida vela phaselus aqua;
Quod superest, sufferte pedes, properate laborem,
  Isthmos qua terris arcet utrumque mare.
Inde ubi Piræi capient me litora portûs,
  Scandam ego Theseæ brachia longa viæ.
Illic vel studiis animum emendare Platonis
  Incipiam; aut hortis, docte Epicure, tuis:
Persequar aut studium linguæ, Demosthenis arma,
  Librorumque tuos, docte Menandre, sales:
Aut certè tabulæ capient mea lumina pictæ,
  Sive ebore exactæ, seu magis ære manus:

Aut spatia annorum, aut longa intervalla profundi
  Lenibunt tacito vulnera nostra sinu.
Seu moriar, fato, non turpi fractus amore;
  Atque erit illa mihi mortis honesta dies.

ELEGIA XXI.

AD TULLUM.

FRIGIDA tam multos placuit tibi Cyzicus annos,
  Tulle, Propontiaca qua fluit Isthmus aqua,
Dindymus, & sacræ fabricata juvenca Cybellæ,
  Raptorisque tulit qua via Ditis equos.
Si te fortè juvent Helles Athamantidos urbes,
  Nec desiderio, Tulle, movere meo:
Tu licèt aspicias cœlum omne Atlanta gerentem,
  Sectaque Persea Phorcidos ora manu;
Geryonæ stabula, & luctantum in pulvere signa
  Herculis, Antæique, Hesperidumque choros:
Tuque tuo Colchum propellas remige Phasim,
  Peliacæque trabis totum iter ipse legas,
Qua rudis Argoa natat inter saxa columba
  In faciem proræ pinus adacta novæ:
Et qua Gygæi visenda est ora Caystri,
  Et qua septenas temperat unda vias:
Omnia Romanæ cedent miracula terræ.
  Natura hîc posuit, quidquid ubique fuit.
Armis apta magis tellus, quàm commoda noxæ:
  Famam, Roma, tuæ non pudet historiæ.
Nam quantùm ferro, tantùm pietate potentes
  Stamus: victrices temperat illa manus.
Hîc Anio Tiburne fluis, Clitumnus ab Umbro
  Tramite, & æternum Marcius humor opus;
Albanusque lacus socii Nemorensis ab unda,
  Potaque Pollucis nympha salubris equo.

At non squamoso labuntur ventre cerastæ;
  Itala portentis nec furit unda novis.
Non hîc Andromedæ resonant pro matre catenæ;
  Nec tremis Ausonias, Phœbe fugate, dapes.
Nec cuiquam absentes arserunt in caput ignes,
  Exitium nato matre movente suo.
Penthea non sævæ venantur in arbore Bacchæ;
  Nec solvit Danaas subdita cerva rates;
Cornua nec valuit curvare in pellice Juno,
  Aut faciem turpi dedecorare bove;
Arboreasque cruces Sinis, & non hospita Graiis
  Saxa, & curvatas in sua fata trabes.
Hæc tibi, Tulle, parens, hæc est pulcherrima sedes:
  Hîc tibi pro digna gente petendus honos.
Hîc tibi ad eloquium cives, hîc ampla nepotum
  Spes, & venturæ conjugis aptus amor.

ELEGIA XXII.

DE TABULIS PERDITIS.

ERGO tam doctæ nobis periere tabellæ,
  Scripta quibus pariter tot periere bona!
Has quondam nostris manibus detriverat usus,
  Qui non signatas jussit habere fidem.
Illæ jam sine me nôrant placare puellas,
  Et quædam sine me verba diserta loqui.
Non illas fixum caras effecerat aurum:
  Vulgari buxo sordida cera fuit.
Qualescumque mihi semper mansere fideles,
  Semper & effectus promeruere bonos.
Forsitan hæc illis fuerant mandata tabellis:
  Irascor, quoniam es, lente, moratus heri.
An tibi nescio quæ visa est formosior? an tu
  Non bene de nobis crimina ficta jacis?

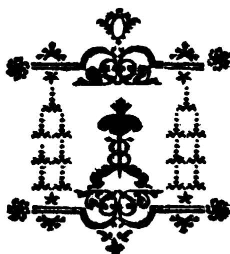
Aut dixit, Venias hodie, cessabimus unà:
  Hospitium tota nocte paravit Amor.
Et quæcumque dolens reperit non stulta puella,
  Garrula cùm blandis ducitur hora dolis.
Me miserum! his aliquis rationem scribit avarus,
  Et ponit duras inter ephemeridas.
Quas si quis mihi rettulerit, donabitur auro.
  Quis pro divitiis ligna retenta velit?
I, puer, & citus hæc aliqua propone columna;
  Et dominum Exquiliis scribe habitare tuum.

ELEGIA XXIII.

AD CYNTHIAM SUPERBIENTEM.

FALSA est ista tuæ, mulier, fiducia formæ,
  Olim oculis nimiùm facta superba meis.
Noster amor tales tribuit tibi, Cynthia, laudes:
  Versibus insignem te pudet esse meis.
Mistam te varia laudavi sæpe figura,
  Ut, quod non esses, esse putaret amor.
Et color est toties roseo collatus Eoo,
  Cùm tibi quæsitus candor in ore foret.
Quod mihi non patrii poterant avertere amici,
  Eluere aut vasto Thessala saga mari:
Hæc ego non ferro, non igne coactus, & ipsa
  Naufragus Ægæa vera fatebar aqua.
Correptus sævo Veneris torrebar aheno:
  Vinctus eram versas in mea terga manus.
Ecce coronatæ portum tetigere carinæ,
  Trajectæ Syrtes, anchora jacta mihi est.
Nunc demum vasto fessi resipiscimus æstu,
  Vulnera & ad sanum nunc coïere mea.
Mens bona, si qua Dea es, tua me in sacraria dono:
  Exciderunt surdo tot mea vota Jovi.

Risus eram positis inter convivia mensis,
  Et de me poterat quilibet esse loquax.
Quinque tibi potui servire fideliter annos.
  Ungue meam morso sæpe querere fidem.
Nil moveor lacrymis; ista sum captus ab arte:
  Semper ab insidiis, Cynthia, flere soles.
Flebo ego discedens; sed fletum injuria vincit:
  Tu bene conveniens non sinis ire jugum.
Limina jam nostris valeant lacrymantia verbis,
  Nec tamen irata janua fracta manu.
At te celatis ætas gravis urgeat annis,
  Et veniat formæ ruga sinistra tuæ.
Vellere tum cupies albos à stirpe capillos,
  Ah! speculo rugas increpitante tibi.
Exclusa inque vicem fastus patiere superbos;
  Et quæ fecisti, facta queraris anus.
Has tibi fatales cecinit mea pagina diras.
  Eventum formæ disce timere tuæ.

SEX. AURELII PROPERTII LIBER IV.

ELEGIA PRIMA.

De Urbe Roma.

Oc, quodcumque vides, hospes, quàm maxima Roma est,
Ante Phrygem Æneam collis & herba fuit;
Atque ubi navali stant sacra palatia Phœbo,
Evandri profugæ procubuere boves.
Fictilibus crevere Deis hæc aurea templa;
Nec fuit opprobrio facta sine arte casa.
Tarpeiusque pater nuda de rupe tonabat;
Et Tiberis nostris advena bubus erat.
Quo gradibus domus ista Remi se sustulit, olim
Unus erat fratrum maxima regna focus.
Curia, prætexto quæ nunc nitet alta Senatu,
Pellitos habuit rustica corda Patres.
Buccina cogebat priscos ad verba Quirites:
Centum illi in prato sæpe Senatus erat.
Nec sinuosa cavo pendebant vela theatro:
Pulpita solennes non oluere crocos.
Nulli cura fuit externos quærere Divos,
Cùm tremeret patrio pendula turba sacro.

Annuaque accenſo celebrare Palilia fœno,
  Qualia nunc curto luſtra novantur equo.
Veſta coronatis pauper gaudebat aſellis;
  Ducebant macræ vilia ſacra boves.
Parva ſaginati luſtrabant compita porci;
  Paſtor & ad calamos exta litabat ovis.
Verbera pellitus ſetoſa movebat arator,
  Unde licens Fabius ſacra Lupercus habet.
Nec rudis infeſtis miles radiabat in armis:
  Miſcebant uſta prælia nuda ſude.
Prima galeritus poſuit prætoria Lucmo;
  Magnaque pars Tatio rerum erat inter oves.
Hinc Tities, Ramneſque viri, Luceresque coloni:
  Quattuor hinc albos Romulus egit equos.
Quippe ſuburbanæ parva minus urbe Bovillæ,
  Et, qui nunc nulli, maxima turba Gabî;
Et ſtetit Alba potens, albæ ſuis omine nata,
  Hac, ubi Fidenas longè erat ire, via.
Nil patrium, niſi nomen, habet Romanus alumnus:
  Sanguinis altricem nunc pudet eſſe lupam.
Huc meliùs profugos miſiſti, Troja, penates.
  O quali vecta eſt Dardana puppis ave!
Jam bene ſpondebant tunc omina, quòd nihil illam
  Læſerat abiegni venter apertus equi,
Cùm pater in gnati tremulus cervice pependit,
  Et verita eſt humeros urere flamma pios.
Tunc animi venere Decî, Brutique ſecures,
  Vexit & ipſa ſui Cæſaris arma Venus,
Arma reſurgentis portans victricia Trojæ.
  Felix terra tuos cepit, Iule, Deos:
Si modò Avernalis tremulæ cortina Sibyllæ
  Dixit Aventino rura pianda Remo:
Aut ſi Pergameæ ſerò rata carmina vatis
  Longævum ad Priami vera fuere caput.
Vertite equum, Danai; male vincitis: Ilia tellus
  Vivet; & huic cineri Juppiter arma dabit.
Optima nutricum noſtris Lupa Martia rebus,

Qualia creverunt mœnia lacte tuo!
Mœnia namque pio conor disponere versu:
  Hei mihi, quòd nostro est parvus in ore sonus!
Sed tamen exiguo quodcunque è pectore rivi
  Fluxerit, hoc patriæ serviat omne meæ.
Ennius hirsuta cingat sua dicta corona:
  Mî folia ex hedera porrige, Bacche, tua;
Ut nostris tumefacta superbiat Umbria libris,
  Umbria Romani patria Callimachi.
Scandentes si quis cernet de vallibus arces,
  Ingenio muros æstimet ille meo.
Roma, fave, tibi surgit opus: date candida cives
  Omina, & inceptis dextera cantet avis.
Sacra, diesque canam, & cognomina prisca locorum:
  Has meus ad metas sudet oportet equus.
Dicam, Troja cades, & Troica Roma resurges;
  Et maris, & terræ longa sepulcra canam.
Quò ruis imprudens vaga dicere facta Properti?
  Non sunt à dextra condita fila colo.
Aversis Charisin cantas: aversus Apollo
  Poscitur; ab invita verba pigenda lyra.
Certa feram certis auctoribus; aut ego vates
  Nescius ærata signa movere pila.
Me creat Architæ soboles Babylonius Horos,
  Horos, & à proavo ducta Conone domus.
Dî mihi sunt testes, non degenerâsse propinquis;
  Inque meis libris nil prius esse fide.
Nunc pretium fecere Deos, & fallitur auro
  Juppiter: obliquæ signa iterata rotæ.
Dixi ego, cùm geminos produceret Arria natos;
  (Illa dabat natis arma vetante Deo)
Non posse ad patrios sua pila referre penates.
  Nempe meam firmant nunc duo busta fidem.
Quippe Lupercus, equi dum saucia protegit ora;
  Heu sibi prolapso non bene cavit equo.
Gallus at in castris dum credita signa tuetur,
  Concidit ante aquilæ rostra cruenta suæ.

Fatales pueri, duo funera matris avaræ;
Vera, sed invito, contigit ista fides.
Idem ego, cùm Cynaræ traheret Lucina dolores;
Et facerent uteri pondera lenta moram,
Junoni votum facite impetrabile, dixi.
Illa parit: libris est data palma meis.
Hoc neque arenosum Libyci Jovis explicat antrum,
Aut sibi commissos fibra locuta Deos;
Aut si quis motas cornicis senserit alas,
Umbra neque hæc magicis mortua prodit aquis.
Adspicienda via est cœli, versusque per astra
Trames, & ab zonis quinque petenda fides,
Felicesque Jovis stellæ, Martisque rapacis,
Et grave Saturni sidus in omne caput;
Quid moveant pisces, animosaque signa Leonis,
Lotus & Hesperia quid Capricornus aqua.
Exemplum grave erit Calchas: namque Aulide solvit
Ille bene hærentes ad pia saxa rates.
Idem Agamemnoniæ ferrum cervice puellæ
Tinxit; & Atrides vela cruenta dedit.
Nec rediere tamen Danai: tu diruta fletum
Supprime, & Euboïcos respice, Troja, sinus.
Nauplius ultores sub noctem porrigit ignes,
Et natat exuviis Græcia pressa tuis.
Victor Oïlide, rape nunc, & dilige vatem,
Quam vetat avelli veste Minerva sua.
Hactenùs historiæ. Nunc ad tua devehor astra:
Incipe tu lacrymis æquus adesse novis.
Umbria te notis antiqua penatibus edit.
Mentior? an patriæ tangitur ora tuæ?
Qua nebulosa cavo rorat Mevania campo,
Et lacus æstivis intepet Umber aquis;
Scandentisque arcis consurgit vertice murus,
Murus ab ingenio notior ille tuo.
Ossaque legisti, non illa ætate legenda
Patris, & in tenues cogeris ipse Lares.
Nam, tua cùm multi versarent rura juvenci,

Abstulit excultas pertica tristis opes.
Mox ubi bulla rudi demissa est aurea collo,
Matris & ante Deos libera sumta toga;
Tum tibi pauca suo de carmine dictat Apollo,
Et vetat insano verba tonare foro.
At tu finge elegos, fallax opus: hæc tua castra;
Scribat ut exemplo cætera turba tuo.
Militiam Veneris blandis patiere sub armis,
Et Veneris pueris utilis hostis eris.
Nam tibi victrices, quascunque labore parâsti,
Eludet palmas una puella tuas;
Et bene cùm fixum mento discusseris uncum,
Nil erit hoc: rostro te premet ansa suo.
Illius arbitrio noctem, lucemque videbis;
Gutta quoque ex oculis non nisi jussa cadet;
Nec mille excubiæ, nec te signata juvabunt
Limina: persuasæ fallere rima sat est.
Nunc tua vel mediis puppis luctetur in undis,
Vel licèt armatis hostis inermis eas,
Vel tremefacta cavo tellus diducat hiatum;
Octipedis cancri terga sinistra time.

ELEGIA II.

FABULA VERTUMNI.

Quid mirare meas tot in uno corpore formas?
Accipe Vertumni signa paterna Dei.
Tuscus ego, & Tuscis orior; nec pœnitet inter
Prælia Volscinos deseruisse focos.
Hæc me turba juvat, nec templo lætor eburno:
Romanum satis est posse videre forum.
Hac quondam Tiberinus iter faciebat; & aiunt
Remorum auditos per vada pulsa sonos.
At, postquam ille suis tantùm concessit alumnis,

Vertumnus verso dicor ab amne Deus:
Seu quia vertentis fructum percepimus anni,
Vertumni rursùs creditur esse sacrum.
Prima mihi variat liventibus uva racemis,
Et coma lactenti spicea fruge tumet.
Hîc dulces cerasos, hîc autumnalia pruna
Cernis, & æstivo mota rubere die.
Insitor hîc solvit pomosa vota corona,
Cùm pyrus invito stipite mala tulit.
Mendax fama, noces: alius mihi nominis index.
De se narranti tu modò crede Deo.
Opportuna mea est cunctis naturá figuris:
In quacumque voles, verte; decorus ero.
Indue me Cois, fiam non dura puella;
Meque virum sumta quis neget esse toga?
Da falcem, & torto frontem mihi comprime fœno:
Jurabis nostra gramina secta manu.
Arma tuli quondam, & memini, laudabar in illis;
Corbis & imposito pondere, messor eram.
Sobrius ad lites: at cùm est imposta corona,
Clamabis capiti vina subîsse meo.
Cinge caput mitra; speciem furabor Iacchi:
Furabor Phœbi, si modò plectra dabis.
Cassibus impositis venor: sed arundine sumta,
Faunus plumoso sum Deus aucupio.
Est etiam aurigæ species Vertumnus, & ejus,
Trajicit alterno qui leve pondus equo.
Suppetat hoc, pisces calamo prædabor, & ibo
Mundus demissis institor in tunicis.
Pastorem ad baculum possum curare, vel idem
Sirpiculis medio pulvere ferre rosam.
Nam quid ego adjiciam, de quo mihi maxima cura est,
Hortorum in manibus dona probata meis?
Cæruleus cucumis, tumidoque cucurbita ventre
Me notat, & junco brassica vincta levi.
Nec flos ullus hiat pratis, quin ille decenter
Impositus fronti langueat antè meæ.

At

At mihi, quòd formas unus vertebar in omnes,
  Nomen ab eventu patria lingua dedit.
At tu, Roma, meis tribuisti præmia Tuscis,
  Unde hodie vicus nomina Tuscus habet.
Tempore quo sociis venit Lucomedius armis,
  Atque Sabina feri contudit arma Tatî;
Vidi ego labentes acies, & tela caduca,
  Atque hostes turpi terga dedisse fugæ.
Sed facias, Divûm sator, ut Romana per ævum
  Transeat ante meos turba togata pedes.
Sex superant versus: te, qui ad vadimonia curris,
  Non moror; hæc spatiis ultima meta meis.
„ Stipes acernus eram, properanti falce dolatus,
  „ Ante Numam grata pauper in urbe Deus.
„ At tibi Mamurî, formæ cælator ahenæ,
  „ Tellus artifices ne terat Osca manus;
„ Qui me tam dociles potuisti fundere in usus.
  „ Unum opus est, operi non datur unus honos.

ELEGIA III.

EPISTOLA ARETHUSÆ AD LYCOTAM.

HÆc Arethusa suo mittit mandata Lycotæ,
  Cùm toties absis, si potes esse meus.
Si qua tamen tibi lecturo pars oblita deerit,
  Hæc erit è lacrymis facta litura meis:
Aut si qua incerto fallet te litera tractu,
  Signa meæ dextræ jam morientis erunt.
Te modò viderunt iteratos Bactra per ortus;
  Te modò munito Sericus hostis equo;
Hibernique Getæ; pictoque Britannia curru;
  Ustus & Eoa discolor Indus aqua.
Hæcne marita fides, hæ pactæ sunt mihi noctes,
  Cùm rudis urgenti brachia victa dedi?

A 4

Quæ mihi deductæ fax omen prætulit, illa
  Traxit ab everso lumina nigra rogo;
Et Stygio sum sparsa lacu, nec recta capillis
  Vitta data est: nupsi non comitante Deo.
Omnibus heu portis pendent mea noxia vota.
  Texitur hæc castris quarta lacerna tuis.
Occidat, immerita qui carpsit ab arbore vallum,
  Et struxit querulas rauca per ossa tubas:
Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
  Æternusque tuam pascat, aselle, famem.
Dic mihi, num teneros urit lorica lacertos?
  Num gravis imbelles atterit hasta manus?
Hæc noceant potiùs, quàm dentibus ulla puella
  Det mihi plorandas per tua colla notas.
Diceris & macie vultum tenuâsse: sed opto
  E desiderio sit color iste meo.
At, mihi cùm noctes induxit vesper amaras,
  Si qua relicta jacent, osculor arma tua.
Tum queror in toto non sidere pallia lecto,
  Lucis & auctores non dare carmen aves.
Noctibus hibernis castrensia pensa laboro,
  Et Tyria in radios vellera ducta suos.
Et disco, qua parte fluat vincendus Araxes,
  Quot sine aqua Parthus millia currat eques.
Cogor & è tabula pictos ediscere mundos,
  Qualis & hæc docti sit positura Dei;
Quæ tellus sit lenta gelu, quæ putris ab æstu;
  Ventus in Italiam qui bene vela ferat.
Assidet una soror curis; & callida nutrix
  Pejerat hiberni temporis esse moras.
Felix Hippolyte! nuda tulit arma papilla,
  Et texit galea barbara molle caput.
Romanis utinam patuissent castra puellis!
  Essem militiæ sarcina fida tuæ.
Nec me tardarent Scythiæ juga, cùm pater altas
  Africus in glaciem frigore nectit aquas.
Omnis amor magnus, sed aperto in conjuge major:

Hanc Venus, ut vivat, ventilat ipsa facem.
Nam mihi quò, Pœnis si purpura fulgeat ostris,
Cryſtalluſque ſuas ornat aquoſa manus?
Omnia ſurda tacent; rariſque aſſueta Calendis
Vix aperit clauſos una puella lares.
Glaucidos & catulæ vox eſt mihi grata querentis:
Illa tui partem vindicat una tori.
Flore ſacella tego; verbenis compita velo,
Et erepat ad veteres herba Sabina focos.
Sive in finitimo gemuit ſtans noctua tigno,
Seu voluit tangi parca lucerna mero;
Illa dies hornis cædem denuntiat agnis,
Succinctique calent ad nova lucra popæ.
Ne, precor, aſcenſis tanti ſit gloria Bactris,
Raptave odorato carbaſa lina duci,
Plumbea cùm tortæ ſparguntur pondera fundæ,
Subdolus & verſis increpat arcus equis.
Sed (tua ſic, domitis Parthæ telluris alumnis,
Pura triumphantes haſta ſequatur equos)
Incorrupta mei conſerva fœdera lecti:
Hac ego te ſola lege redîſſe velim.
Armaque cùm tulero portæ votiva Capenæ,
Subſcribam: „ Salvo grata puella viro. “

ELEGIA IV.

FABULA TARPEIÆ.

TARPEIUM nemus, & Tarpeiæ turpe sepulcrum
Fabor, & antiqui limina capta Jovis.
Lucus erat felix, hederoso consitus antro,
Multaque nativis obstrepit arbor aquis:
Sylvani ramosa domus, quò dulcis ab æstu
Fistula poturas ire jubebat oves.
Hunc Tatius fontem vallo præcingit acerno,
Fidaque suggesta castra coronat humo.
Quid tum Roma fuit, tubicen vicina Curetis
Cùm quateret lento murmure saxa Jovis?
Atque ubi nunc terris dicuntur jura subactis,
Stabant Romano pilà Sabina foro?
Murus erant montes: ubi nunc est curia septa,
Bellicus ex illo fonte bibebat equus.
Hinc Tarpeia Deæ fontem libavit; at illi
Urgebat medium fictilis urna caput.
Vidit arenosis Tatium proludere campis,
Pictaque per flavas arma levare jubas.
Obstupuit regis facie, & regalibus armis,
Interque oblitas excidit urna manus.
Sæpe illa immeritæ caussata est omina Lunæ;
Et sibi tingendas dixit in amne comas.
Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem læderet hasta Tatî.
Dumque subit primo Capitolia nubila fumo;
Rettulit hirsutis brachia secta rubis;
Et sua Tarpeia residens ita flevit ab arce
Vulnera vicino non patienda Jovi:
Ignes castrorum, & Tatiæ prætoria turmæ,
Et formosa oculis arma Sabina meis,

O utinam ad vestros sedeam captiva penates,
Dum captiva mei conspicer esse Tatî!
Romani montes, & montibus addita Roma,
Et valeat probro Vesta pudenda meo.
Ille equus, ille meos in castra reponet amores,
Cui Tatius dextras collocat ipse jubas.
Quid mirum in patrios Scyllam sævîsse capillos?
Candidaque in sævos inguina versa canes?
Prodita quid mirum fraterni cornua monstri;
Cùm patuit lecto stamine torta via?
Quantum ego sum Ausoniis crimen factura puellis,
Improba virgineo lecta ministra foco!
Pallados extinctos si quis mirabitur ignes,
Ignoscat: lacrymis spargitur ara meis.
Cras, ut rumor ait, tota pugnabitur urbe:
Tu cape spinosi roscida terga jugi.
Lubrica tota via est, & perfida: quippe tacentes
Fallaci celat limite semper aquas.
O utinam magicæ nôssem cantamina Musæ!
Hæc quoque formoso lingua tulisset opem.
Te toga picta decet, non quem sine matris honore
Nutrit inhumanæ dura papilla lupæ.
Sic hospes, pariamne tua regina sub aula,
Dos tibi non humilis prodita Roma venit.
Sin minùs; at raptæ ne sint impunè Sabinæ,
Me rape, & alterna lege repende vices.
Commissas acies ego possum solvere: nuptæ,
Vos medium palla fœdus inite mea.
Adde, Hymenæe, modos; tubicen fera murmura conde:
Credite, vestra meus molliet arma torus.
Et jam quarta canit venturam buccina lucem,
Ipsaque in Oceanum sidera lapsa cadunt.
Experiar somnum; de te mihi somnia quæram:
Fac venias oculis umbra benigna meis.
Dixit, & incerto permisit brachia somno,
Nescia se furiis accubuisse novis.
Nam Vesta, Iliacæ felix tutela favillæ,

Culpam alit, & plures condit in ossa faces.
Illa ruit, qualis celerem prope Thermodoonta
Strymonis abscisso fertur aperta sinu.
Urbi festus erat, dixere Palilia patres:
Hic primus cœpit mœnibus esse dies.
Annua pastorum convivia, lusus in urbe,
Cùm pagana madent fercula deliciis;
Cùmque super raros fœni flammantis acervos
Trajicit immundas ebria turba dapes.
Romulus excubias decrevit in otia solvi,
Atque intermissa castra silere tuba.
Hoc Tarpeia suum tempus rata, convenit hostem
Pacta ligat, pactis ipsa futura comes.
Mons erat adscensu dubius, festoque remissus:
Nec mora, vocales occupat ense canes.
Omnia præbebant somnos; sed Jupiter unus
Decrevit pœnis invigilare suis.
Prodiderat portæque fidem, patriamque jacentem;
Nubendique petit, quem velit ipsa, diem.
At Tatius (neque enim sceleri dedit hostis honorem)
Nube, ait, & regni scande cubile mei.
Dixit, & ingestis comitum super obruit armis.
Hæc, virgo, officiis dos erat apta tuis.
Et satis una malæ potuit mors esse puellæ,
Quæ voluit flammas fallere, Vesta, tuas?
A duce Tarpeio mons est cognomen adeptus.
O Vigil, injustæ præmia sortis habes.

ELEGIA V.

AD LENAM.

TERRA tuum ſpinis obducat, Lena, ſepulcrum;
Et tua, quod non vis, ſentiat umbra ſitim;
Nec ſedeant cineri manes; & Cerberus ultor
Turpia jejuno terreat oſſa ſono;
Docta vel Hippolytum Veneri mollire negantem,
Concordique toro peſſima ſemper avis:
Penelopen quoque, neglecto rumore mariti,
Nubere laſcivo cogeret Antinoo.
Illa velit, poterit magnes non ducere ferrum,
Et volucris nidis eſſe noverca ſuis.
Quippe & Collinas ad foſſam moverit herbas,
Stantia currenti diluerentur aqua:
Audax cantatæ leges imponere Lunæ,
Et ſua nocturno fallere terga lupo.
Poſſet ut intentos aſtu cæcare maritos,
Cornicum immeritas eruit ungue genas;
Conſuluitque ſtriges noſtro de ſanguine, & in me
Hippomanes fœtæ ſemina legit equæ.
Exornabat opus verbis, ceu blanda perurat,
Saxoſamque terat ſedula culpa viam.
Si te Eoa, Dorixanium, juvat aurea ripa,
Et quæ ſub Tyria concha ſuperbit aqua:
Eurypylique placet Coæ textura Minervæ,
Sectaque ab Attalicis putria ſigna toris:
Seu quæ palmiferæ mittunt venalia Thebæ,
Murrheaque in Parthis pocula cocta focis:
Sperne fidem, provolve Deos; mendacia vincant;
Frange & damnoſæ jura pudicitiæ.
Et ſimulare virum, precium facit. Utere cauſſis:
Major dilata nocte recurret amor.

Si tibi fortè comas vexaverit utilis ira,
  Post modò mercata pace premendus erit.
Denique ubi amplexu Venerem promiseris emto;
  Fac simules puros Isidis esse dies.
Ingerat Apriles Iole tibi : tundat Amycle
  Natalem Maiis idibus esse tuum.
Supplex ille sedet; posita tu scribe cathedra
  Quidlibet: has artes si pavet ille, tenes.
Semper habe morsus circa tua colla recentes,
  Litibus alternis quos putet esse datos.
Non te Medeæ delectent probra sequacis;
  Nempe tulit fastus ausa rogare prior:
Sed potiùs mundi Thaïs pretiosa Menandri,
  Cùm ferit astutos comica mœcha Getas.
In mores te verte viri: si cantica jactat,
  I comes, & voces ebria junge tuas.
Janitor ad dantes vigilet: si pulset inanis,
  Surdus in obductam somniet usque seram.
Nec tibi displiceat miles non factus amori;
  Nauta nec, attrita si ferat æra manu;
Aut quorum titulus per barbara colla pependit,
  Cælati medio cùm saliere foro.
Aurum spectato, non quæ manus afferat aurum.
  Versibus auditis, quid nisi verba feres?
Qui versus, Coæ dederit nec munera vestis,
  Ipsius tibi sit surda sine ære lyra.
Dum vernat sanguis, dum rugis integer annus,
  Utere, ne quis eat liber amore dies.
Vidi ego odorati victura rosaria Pæsti
  Sub matutino cocta jacere Noto.
His animum nostræ dum versat Acanthis amicæ,
  * * * * *
Sed cape torquatæ, Venus ô regina, columbæ
  Ob meritum ante tuos guttura secta focos.
Vidi ego rugoso tussim concrescere collo,
  Sputaque per dentes ire cruenta cavos;
Atque animam in tegetes putrem exspirare paternas.

Horruit

Horruit algenti pergula curta foco.
Exequiæ fuerant rari furtiva capilli
Vincula, & immundo pallida mitra situ;
Et canis in nostros nimis experrecta dolores,
Cùm fallenda meo pollice claustra forent.
Sit tumulus lenæ curto vetus amphora collo:
Urgeat hunc supra vis, caprifice, tua.
Quisquis amas, scabris hoc bustum cædito saxis,
Mistaque cum saxis adjice verba mala.

ELEGIA VI.

De Pugna Actiaca Navali.

Sacra facit vates: sint ora faventia sacris,
Et cadat ante meos icta juvenca focos.
Serta Phileteis certent Romana corymbis,
Et Cyrenæas urna ministret aquas.
Costum molle date, & blandi mihi thuris honores;
Terque focum circa laneus orbis eat.
Spargite me lymphis; carmenque recentibus aris
Tibia Mygdoniis libet eburna cadis.
Ite procul fraudes; alio sint aëre noxæ:
Pura novum vati laurea mollit iter.
Musa, Palatini referamus Apollinis ædem:
Res est, Calliope, digna favore tuò.
Cæsaris in nomen ducuntur carmina: Cæsar
Dum canitur, quæso, Juppiter, ipse vaces.
Est Phœbi fugiens Athamana ad litora portus,
Qua sinus Ioniæ murmura condit aquæ,
Actia Iulææ pelagus monumenta carinæ,
Nautarum votis non operosa via.
Huc mundi coiere manus: stetit æquore moles
Pinea, nec remis æqua favebat avis.
Altera classis erat Teucro damnata Quirino,

Pilaque feminea turpiter apta manu.
Hinc Augusta ratis plenis Iovis omine velis,
Signaque jam patriæ vincere docta suæ.
Tandem acies geminos Nereus lunârat in arcus,
Armorum & radiis picta tremebat aqua;
Cùm Phœbus linquens stantem se vindice Delon
(Nam tulit iratos mobilis una Notos)
Adstitit Augusti puppem super, & nova flamma
Luxit in obliquam ter sinuata facem.
Non ille attulerat crines in colla solutos,
Aut testudineæ carmen inerme lyræ:
Sed quali aspexit Pelopeium Agamemnona vultu,
Egessitque avidis Dorica castra rógis;
Aut qualis flexos solvit Pythona per orbes
Serpentem, imbelles quem timuere lyræ.
Mox ait; ô longa mundi servator ab Alba
Auguste, Hectoreis cognite major avis,
Vince mari; jam terra tua est: tibi militat arcus,
Et favet ex humeris hoc onus omne meis.
Solve metu patriam, quæ nunc te vindice freta
Imposuit proræ publica vota tuæ:
Quam nisi defendes, murorum Romulus augur
Ire Palatinas non bene vidit aves.
Et nimiùm remis audent, proh turpe, Latinis,
Principe te, fluctus regia vela pati.
Nec te, quòd classis centenis remiget alis,
Terreat: invito labitur illa mari.
Quòdque vehunt proræ Centaurica saxa minantes,
Tigna cava, & pictos experiere metus.
Frangit, & attollit vires in milite caussa:
Quæ nisi justa subest, excutit arma pudor.
Tempus adest; committe rates: ego temporis auctor
Ducam laurigera Julia rostra manu.
Dixerat, & pharetræ pondus consumit in arcus:
Proxima post arcus Cæsaris hasta fuit.
Vincit Roma fide Phœbi; dat femina pœnas:
Sceptra per Ionias fracta vehuntur aquas.

At pater Idalio miratus Cæsar ab astro,
Sum Deus; en nostri sanguinis ista fides.
Prosequitur cantu Triton, omnesque marinæ
Plauserunt circa libera signa Deæ.
Illa petit Nilum cymba male nixa fugaci,
Hoc unum, jusso non moritura die.
Dî meliùs: quantus mulier foret una triumphus,
Ductus erat per quas antè Jugurtha vias!
Actius hinc traxit Phœbus monumenta, quòd ejus
Una decem vicit missa sagitta rates.
Bella satis cecini; citharam jam poscit Apollo
Victor, & ad placidos exuit arma choros.
Candida nunc molli subeant convivia luco,
Blanditæque fluant per mea colla rosæ;
Vinaque fundantur prælis elisa Falernis,
Terque lavet nostras spica Cilissa comas.
Ingenium potis irritat Musa poëtis:
Bacche, soles Phœbo fertilis esse tuo.
Ille paludosos memoret servire Sicambros:
Cepheam hic Meroen, fuscaque regna canat.
Hic referat sero confessum fœdere Parthum;
Reddat signa Remi, mox dabit ipse sua.
Sive aliquid pharetris Augustus parcet Eois,
Differat in pueros ista trophæa suos.
Gaude, Crasse, nigras si quid sapis inter arenas:
Ire per Euphraten ad tua busta licet.
Sic noctem patera, sic ducam carmine, donec
Injiciat radios in mea vina dies.

ELEGIA VII.

AD CYNTHIAM.

SUNT aliquid manes : lethum non omnia finit ;
  Luridaque evictos effugit umbra rogos.
Cynthia namque meo visa est incumbere fulcro,
  Murmur ad extremæ nuper humata viæ ;
Cùm mihi ab exequiis somnus penderet amaris,
  Et quererer lecti frigida regna mei.
Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos,
  Eosdem oculos : lateri vestis adusta fuit.
Et solitum digito beryllon adederat ignis,
  Summaque Lethæus triverat ora liquor ;
Spirantisque animos, & vocem misit : at illi
  Pollicibus fragiles increpuere manus :
Perfide, nec cuiquam melior sperande puellæ,
  In te jam vires somnus habere potest ?
Jam ne tibi exciderunt vigilacis furta Suburræ,
  Et mea nocturnis trita fenestra dolis ?
Per quam demisso quoties tibi fune pependi,
  Alterna veniens in tua colla manu.
Sæpe Venus trivio commissa est pectore misto :
  Fecerunt tepidas pallia nostra vias,
Nec crepuit fissa, me propter, arundine custos,
  Læsit & objectum tegula curta caput.
Fœderis heu taciti : cujus fallacia verba
  Non audituri diripuere Noti,
At mihi non oculos quisquam inclinavit hiantes,
  Unum impetrâssem te revocante diem.
Denique quis nostro furvum te funere vidit ?
  Atram quis lacrymis incaluisse togam ?
Si piguit portas ultra procedere ; at illud
  Jussisses, lectum lentiùs ire meum.

Cur ventos non ipse rogis, ingrate, petisti?
Cur nardo flammæ non oluere meæ?
Hoc etiam grave erat, nulla mercede hyacinthos
Injicere, & fracto busta piare cado.
Quæ modò per viles inspecta est publica noctes,
Hæc nunc aurata cyclade signat humum;
Et graviora rependit iniquis pensa quasillis,
Garrula de facie si qua locuta mea est.
Nostraque quòd Petale tulit ad monumenta coronas
Codicis immundi vincula sentit anus.
Cæditur & Lalage tortis suspensa capillis,
Per nomen quoniam est ausa rogare meum.
Lygdamus uratur, candescat lamina vernæ:
(Sensi ego, cùm insidiis pallida vina bibi)
Aut Nomas arcanas tollat versuta salivas.
Ducet damnatas ignea testa manus.
Te patiente, meæ conflavit imaginis aurum,
Ardeat è nostro dotem habitura rogo.
Non tamen insector, quamvis mereare, Properti:
Longa mea in libris regna fuere tuis.
Juro ego fatorum nulli revocabile carmen,
Tergeminusque canis sic mihi molle sonet;
Me servâsse fidem: si fallo, vipera nostris
Sibilet in tumulis, & super ossa cubet.
Nam gemina est sedes turpem sortita per amnem,
Turbaque diversa remigat omnis aqua.
Una Clytæmnestræ stuprum vehit, altera Cressæ
Portat mentitæ lignea monstra bovis.
Ecce coronato pars altera vecta phaselo,
Mulcet ubi Elysias aura beata rosas:
Qua numerosa fides, quaque æra rotunda Cybelles,
Mitratisque sonant Lydia plectra choris:
Andromedeque, & Hypermnestre sine fraude maritæ
Narrant historiæ pectora nota suæ.
Hæc sua maternis queritur livere catenis
Brachia, nec meritas frigida saxa manus.
Narrat Hypermnestre magnum ausas esse sorores:

In scelus hoc animum non valuisse suum.
Sic mortis lacrymis vitæ sanamus amores.
Celo ego perfidiæ crimina multa tuæ.
Sed tibi nunc mandata damus; si fortè moveris,
Si te non totum Chloridos herba tenet,
Nutrix in tremulis ne quid desideret annis
Parthenie: patuit, nec tibi avara fuit.
Delitiæque meæ Latris, cui nomen ab usu est,
Ne speculum dominæ porrigat illa novæ.
Et quoscunque meo fecisti nomine versus,
Ure mihi: laudes desine habere meas.
Pelle hederam tumulo, mihi quæ pugnante corymbo
Mollia contortis alligat ossa comis.
Ramosis Anio qua pomifer incubat arvis,
Et nunquam Herculeo numine pallet ebur;
Hoc carmen media dignum me scribe columna,
Sed breve, quod currens vector ab urbe legat:
„ Hîc Tyburtina jacet aurea Cynthia terra.
„ Accessit ripæ laus, Aniene, tuæ. „
Nec tu sperne piis venientia somnia portis:
Cùm pia venerunt somnia, pondus habent.
Nocte vagæ ferimur. Nox clausas liberat umbras,
Errat & abjecta Cerberus ipse sera.
Luce jubent leges Lethæa ad stagna reverti:
Nos vehimur; vectum nauta recenset onus.
Nunc te possideant aliæ; mox sola tenebo:
Mecum eris, & mistis ossibus ossa teram.
Hæc postquam querula mecum sub lite peregit,
Inter complexus excidit umbra meos.

ELEGIA VIII.

DE CYNTHIA ET DRACONE.

DISCE quid Esquilias hac nocte fugârit aquosas,
  Cùm vicina novis turba cucurrit agris.
Lanuvium annosi vetus est tutela Draconis,
  Hîc ubi tam raræ non perit hora moræ,
Qua sacer abripitur cæco descensus hiatu,
  Qua penetrat virgo (tale iter omne cave)
Jejuni serpentis honos, cùm pabula poscit
  Annua, & ex ima sibila torquet humo.
Talia demissæ pallent ad sacra puellæ,
  Cùm temere anguino creditur ore manus.
Ille sibi admotas à virgine corripit escas:
  Virginis in palmis ipsa canistra tremunt.
Si fuerint castæ, redeunt in colla parentum;
  Clamantque agricolæ, fertilis annus erit.
Huc mea detonsis avecta est Cynthia mannis:
  Caussa fuit Juno, sed magè caussa Venus.
Appia, dic, quæso, quantum te teste triumphum
  Egerit, effusis per tua saxa rotis
Turpis in arcana sonuit cùm rixa taberna:
  Si sine me, famæ non sine labe meæ.
Spectaculum ipsa sedens primo temone pependit,
  Ausa per impuros frena movere locos.
Serica nam taceo Volsci carpenta nepotis,
  Atque armillatos colla Molossa canes;
Qui dabit immundæ venalia fata saginæ,
  Vincet ubi erasas barba pudenda genas.
Cùm fieret nostro toties injuria lecto,
  Mutato volui castra movere toro.
Phyllis Aventinæ quædam est vicina Dianæ:
  Sobria grata parùm; cùm bibit, omne decet.

Altera Tarpeios est inter Teïa lucos,
  Candida; sed potæ non satis unus erit.
His ego constitui noctem lenire vocatis,
  Et Venere ignota furta novare mea.
Unus erat tribus in secreta lectulus herba.
  Quæris concubitus? Inter utramque fui.
Lygdamus ad cyathos, vitrique æstiva supellex,
  Et Methymnæi Graja saliva meri.
Nilotes tibicen erat, crotalistria Philis,
  Et facilis spargi munda sine arte rosa.
Nanus & ipse suos breviter concretus in artus
  Jactabat truncas ad cava buxa manus.
Sed neque suppletis constabat flamma lucernis,
  Decidit inque suos mensa supina pedes.
Me quoque per talos Venerem quærente secundos,
  Semper damnosi subsiluere canes.
Cantabant surdo, nudabant pectora cæco.
  Lanuvii ad portas heu mihi solus eram:
Cùm subitò rauci sonuerunt cardine postes,
  Et levia ad primos murmura facta lares.
Nec mora, cùm totas resupinat Cynthia valvas,
  Non operosa comis, sed furibunda decens.
Pocula mî digitos inter cecidere remissos,
  Palluerantque ipso labra soluta mero.
Fulminat illa oculis, &, quantùm femina, sævit:
  Spectaclum capta nec minus urbe fuit.
Phyllidos iratos in vultum conjicit ungues:
  Territa vicinas Teïa clamat aquas.
Lumina sopitos turbant elata Quirites;
  Omnis & insana semita nocte sonat.
Illas direptisque comis, tunicisque solutis
  Excipit obscuræ prima taberna viæ.
Cynthia in exuviis gaudet, victrixque recurrit,
  Et mea perversa sauciat ora manu;
Imponitque notam collo, morsuque cruentat;
  Præcipuèque oculos, qui meruere, ferit.
Atque ubi jam nostris lassavit brachia plagis,

Lygdamus ad plutei fulcra ſiniſtra latens
Exuitur, Geniumque meum proſtratus adorat.
Lygdame, nil potui : tecum ego captus eram.
Supplicibus palmis tùm demum ad fœdera veni,
Cùm vix tangendos præbuit illa pedes ;
Atque ait, admiſſæ ſi vis me ignoſcere culpæ,
Accipe, quæ noſtræ formula legis erit.
Tu neque Pompeia ſpatiabere cultus in umbra,
Nec cùm laſcivum ſternet arena forum.
Colla cave inflectas ad ſummum obliqua theatrum,
Nec lectica tuæ ſit adoperta moræ.
Lygdamus in primis, omnis mihi cauſſa querelæ,
Veneat, & pedibus vincula bina trahat.
Indixit leges : reſpondi, ego legibus utar.
Riſerat imperio facta ſuperba dato.
Dein, quemcumque locum externæ tetigere puellæ,
Suffiit, & pura limina tergit aqua ;
Imperat & totas iterum mutare lucernas,
Terque meum tetigit ſulfuris igne caput.
Atque ita mutato per ſingula pallia lecto,
Et ſponda, & toto movimus arma toro.

ELEGIA IX.

DE HERCULE ET MORTE CACI.

AMPHITRYONIADES qua tempeſtate juvencos
Egerat à ſtabulis, ô Erythea, tuis,
Venit ad invictos pecoroſa palatia montes,
Et ſtatuit feſſos feſſus & ipſe boves,
Qua Velabra ſuo ſtagnabant flumine, quaque
Nauta per urbanas velificabat aquas.
Sed non infido manſerunt hoſpite Caco
Incolumes : furto polluit ille Jovem.
Incola Cacus erat, metuendo raptor ab antro

Per tria partitos qui dabat ora sonos.
Hic, ne certa forent manifestæ signa rapinæ,
Aversos cauda traxit in antra boves.
Nec sine teste Deo: furem sonuere juvenci;
Furis & implacidas diruit ira fores.
Mænalio jacuit pulsus tria tempora ramo
Cacus; & Alcides sic ait: ite boves,
Herculis ite boves, nostræ labor ultime clavæ,
Bis mihi quæsitæ, bis mea præda boves,
Arvaque mugitu sancite boaria longo:
Nobile erit Romæ pascua vestra forum.
Dixerat, & sicco torret sitis ora palato,
Terraque non ullas fœta ministrat aquas.
Sed procul inclusas audit ridere puellas.
Lucus ab umbroso fecerat orbe nemus,
Femineæ loca clausa Deæ, fontesque piandos,
Impunè & nullis sacra retecta viris.
Devia puniceæ velabant limina vittæ:
Putris odorato luxerat igne casa:
Populus & longis ornabat frondibus ædem:
Multaque cantantes umbra tegebat aves.
Huc ruit in siccam congesto pulvere barbam,
Et jacit ante fores verba minora Deo:
Vos precor, ô luci sacro quæ luditis antro,
Pandite defessis hospita fana viris.
Fontis egens erro, circaque sonantia lymphis,
Et cava suscepto flumine palma sat est.
Audîstisne aliquem, tergo qui sustulit orbem?
Ille ego sum: Alciden terra recepta vocat.
Quis facta Herculeæ non audit fortia clavæ?
Et nunquam ad notas irrita tela feras?
Atque uni Stygias hominum luxisse tenebras?
*　　*　　*　　*
Quòd si Junoni sacrum faceretis amaræ,
Non clausisset aquas ipsa noverca suas.
Sin aliquam vultusque meus, setæque leonis
Terrent, & Libyco sole perusta coma;

Idem ego Sidonia feci servilia palla
Officia, & Lyda pensa diurna colu;
Mollis & hirsutum cepit mihi fascia pectus,
Et manibus duris apta puella fui.
Talibus Alcides: at talibus alma sacerdos
Puniceo canas stamine vincta comas:
Parce oculis, hospes, lucoque abscede verendo:
Cede agedum, & tuta limina linque fuga.
Interdicta viris metuenda lege piatur,
Quæ se summota vindicat ara casa.
Magno Tiresias adspexit Pallada vates,
Fortia dum, positâ Gorgone, membra lavat.
Dî tibi dent alios fontes: hæc lympha puellis
Avia secreti liminis ulla fluit.
Sic anus: ille humeris postes concussit opacos,
Nec tulit iratam janua clausa sitim.
At postquam exausto jam flumine vicerat æstum,
Ponit vix siccis tristia jura labris.
Angulus hic mundi nunc me mea fata trahentem
Accipit: hæc fesso vix mihi terra patet.
Maxima quæ gregibus devota est ara repertis,
Ara per has, inquit, maxima facta manus,
Hæc nullis unquam pateat veneranda puellis,
Herculis eximii ne sit inulta sitis.
Sancte pater, salve, cui jam favet aspera Juno:
Sancte, velis libro dexter inesse meo.
Nunc quoniam manibus purgatum sanxerat orbem,
Sic sanctum Tatii composuere Cures.

ELEGIA X.

QUARE JUPITER FERETRIUS DICTUS.

NUNC Jovis incipiam causas aperire Feretrî,
Armaque de ducibus trina recepta tribus.
Magnum iter adscendo ; sed dat mihi gloria vires :
Non juvat ex facili lecta corona jugo.
Imbuis exemplum primæ tu, Romule, palmæ
Hujus, & exuviis plenus ab hoste redis.
Tempore quo portas Cæninum Acrona petentem
Victor in eversum cuspide fundis equum.
Acron Herculeus Cænina ductor ab arce,
Roma, tuis quondam finibus horror erat.
Hic spolia ex humeris ausus sperare Quirinis,
Ipse dedit, sed non sanguine sicca suo.
Hunc videt ante cavas vibrantem spicula turres
Romulus, & votis occupat antè ratis :
Juppiter, hæc hodie tibi victima corruet Acron.
Voverat, & spolium corruit ille Jovi.
Urbis, virtutisque parens sic vincere suevit,
Qui tulit aprico frigida castra lare.
Idem eques & frenis, idem fuit aptus aratris ;
Et galea hirsuta comta lupina juba ;
Picta nec inducto fulgebat parma pyropo :
Præbebant cæsi baltea lenta boves.
Cossus at insequitur Veientis cæde Tolumnî,
Vincere cùm Veios posse laboris erat :
Nec dum ultra Tiberim belli sonus ; ultima præda
Nomentum, & captæ jugera terna Coræ.
Et Vei veteres, & vos tum regna fuistis,
Et vestro posita est aurea sella foro.
Nunc intra muros pastoris buccina lenti
Cantat, & in vestris ossibus arva metunt.

Fortè ſuper portæ dux Veius aſtitit arcem ;
  Colloquiumque ſua fretus ab urbe dedit.
Dumque aries murum cornu pulſabat aheno ,
  Vineaque inductum longa tegebat opus ,
Coſſus ait , forti meliùs concurrere campo.
  Nec mora fit , plano ſiſtit uterque gradu.
Dî Latias juvere manus : deſecta Tolumnî
  Cervix Romanos ſanguine lavit equos.
Claudius à Rheno trajectos arcuit hoſtes ;
  Belligerans vaſti parma relata ducis
Virdomari : genus hic Rheno jactabat ab ipſo ,
  Nobilis erectis fundere geſa rotis.
Illi virgatis jaculantis ab agmine braccis
  Torquis ab inciſa decidit unca gula.
Nunc ſpolia in templo tria condita : cauſſa Feretrî ,
  Omine quòd certó dux ferit enſe ducem.
Seu , quia victa ſuis humeris hæc arma ferebant ,
  Hinc Feretrî dicta eſt ara ſuperba Jovis.

ELEGIA XI.

CORNELIA PAULO.

DESINE , Paule, meum lacrymis urgere ſepulcrum :
  Panditur ad nullas janua nigra preces.
Cùm ſemel infernas intrârunt funera leges ,
  Non exorato ſtant adamante viæ.
Te licèt orantem fuſcæ Deus audiat aulæ ,
  Nempe tuas lacrymas litora ſurda bibent.
Vota movent ſuperos : ubi portitor æra recepit ,
  Obſerat herboſos lurida porta rogos.
Sic mœſtæ cecinere tubæ , cùm ſubdita noſtrum
  Detraheret lecto fax inimica caput.
Quid mihi conjugium Pauli , quid currus avorum
  Profuit ? aut famæ pignora tanta meæ ?

Num minùs immites habui Cornelia Parcas?
  En sum quod digitis quinque levatur onus.
Damnatæ noctes, & vos vada lenta paludes,
  Et quæcumque meos implicat unda pedes,
Immatura licet, tamen huc non noxia veni.
  Det pater huic umbræ mollia jura meæ.
Aut si quis posita judex sedet Æacus urna,
  In mea sortita vindicet ossa pila.
Assideant fratres juxta Minoia sella, &
  Eumenidum intento turba severa foro.
Sysiphe, mole vaces; taceant Ixionis orbes;
  Fallax Tantaleo corripiare liquor;
Cerberus & nullas hodie petat improbus umbras,
  Et jaceat tacita lapsa catena sera.
Ipsa loquor pro me: si fallo, pœna sororum
  Infelix humeros urgeat urna meos.
Si cui fama fuit per avita trophæa decori,
  Afra Numantinos regna loquuntur avos.
Altera maternos exæquat turba Libones;
  Et domus est titulis utraque fulta suis.
Mox ubi jam facibus cessit pretexta maritis,
  Vinxit & acceptas altera vitta comas,
Jungor, Paule, tuo, sic discessura, cubili.
  In lapide hoc uni nupta fuisse legar.
Testor majorum cineres tibi, Roma, colendos,
  Sub quorum titulis, Africa, tonsa jaces;
Et Persen proavi simulantem pectus Achillis,
  Quique tuas proavus fregit, Achille, domos;
Me neque censuræ legem mollisse, nec ulla
  Labe mea vestros erubuisse focos.
Non erat exuviis tantis Cornelia damnum:
  Quin & erat magnæ pars imitanda domûs.
Nec mea mutata est ætas; sine crimine tota est:
  Viximus insignes inter utramque facem.
Mî natura dedit leges à sanguine ductas,
  Ne possim melior judicis esse metu.
Quælibet austeras de me ferat urna tabellas,

Turpior assessu non erit ulla meo;
Vel tu, quæ tardam movisti fune Cybellem,
Claudia, turritæ rara ministra Deæ;
Vel cui, commissos cùm Vesta reposceret ignes,
Exhibuit vivos carbasus alba focos.
Nec te, dulce caput, mater Scribonia, læsi.
In me mutatum quid, nisi fata, velis?
Maternis laudor lacrymis, urbisque querelis;
Defensa & gemitu Cæsaris ossa mea.
Ille sua nata dignam vixisse sororem
Increpat; & lacrymas vidimus ire Deo.
Et tamen emerui generosos vestis honores,
Nec mea de sterili facta rapina domo.
Te, Lepide, & te, Paule, meum post fata levamen,
(Condita sunt vestro lumina nostra sinu)
Vidimus, & fratrem sellam geminâsse curulem:
Consule quò facto tempore rapta soror.
Et bene habet: nunquam mater lugubria sumsi.
Venit in exsequias tota caterva meas.
Nunc tibi commendo communia pignora natos:
Hæc cura & cineri spirat inusta meo.
Fungere maternis vicibus, pater: illa meorum
Omnis erit collo turba ferenda tuo.
Oscula cùm dederis tua flentibus; adjice matris.
Tota domus cœpit nunc onus esse tuum.
Et si quis doliturus eris, sine testibus illis:
Cùm venient, siccis oscula falle genis.
Sat tibi sint noctes, quas de me, Paule, fatiges;
Somniaque in faciem credita sæpe meam.
Atque ubi secretò nostra ad simulacra loqueris,
Ut responsuræ singula verba jace.
Seu tamen adversum mutârit janua lectum,
Sederit & nostro cauta noverca toro;
Conjugium, pueri, laudate & ferte paternum:
Capta dabit vestris moribus illa manus.
Nec matrem laudate nimis: collata priori
Vertet in offensas libera verba suas.

Seu memor ille mea contentus manserit umbra;
 Et tanti cineres duxerit esse meos;
Discite venturam jam nunc sentire senectam,
 Cœlibis ad curas nec vacet ulla via.
Quod mihi detractum est, vestros accedat ad annos.
 Prole mea Paulum sic juvat esse senem.
Filia tu specimen censuræ nata paternæ,
 Fac teneas unum, nos imitata, virum.
Et serie fulcite genus: mihi cymba volenti
 Solvitur aucturis tot mea fata malis.
Hæc est feminei merces extrema triumphi,
 Laudat ubi emeritum libera fama rogum.
Caussa perorata est: flentes me surgite testes;
 Dum precium vitæ grata rependit humus.
Moribus & cœlum patuit: sim digna merendo,
 Cujus honoratis ossa vehantur equis.

CN. CORNELII
GALLI
FRAGMENTA,
ET
MAXIMIANI
ELEGIARUM LIBELLUS,

Perperàm GALLO *attributus.*

GERARDUS JOANNES VOSSIUS
DE
POETIS LATINIS.

EUSEBIUS IN CHRONIC.

OLYMPIAD. CLXXXVIII. AN. II.

CORNELIUS GALLUS FOROJULIENSIS *Poëta, à quo primùm Egyptum rectam suprà diximus, quadragesimo ætatis suæ anno propria se manu interfecit.* Similiter Donatus in Vita Virgilii. At Maximiani sunt, quæ Cornelio Gallo tribuuntur vulgò: etiam à Petro Crinito, lib. de Poëtis, Rob. Titio lib. I. Controversorum locorum cap. XV. & Sebastianus Foxius lib. II. de Imitatione, sive Ratione styli fol. I. qui eum Tibullo & Propertio non inferiorem ait in carmine Elegiaco. Quantò rectiùs Maximianum hunc Poëtam barbarum vocat Yvo Villiomarus, adversùs Titium, quem dixi. Et sanè in Manuscripto nostro, non Gallo, sed Maximiano attribuuntur, *&c.*

CN. CORNELII GALLI VITA.

CORNELIUS GALLUS FOROJULIENSIS Orator, ac Poëta clarissimus, ex infima fortuna in Augusti amicitiam susceptus, Ægyptum Provinciam Romanorum primus obtinuit : mox quùm quædam in convivio per merum fassus esset, in suspicionem conjurationis adductus, damnandusque Senatui traditus, ob pudorem, propria se manu interfecit, anno ætatis suæ XLIII. Hunc P. V. Maro usque adeò sibi amicissimum habuit, ut Bucolica & Geogica in ejus laudibus terminârit. Verùm quia in Georgicis pleniores de eo laudes continebantur, jubente Augusto, in Aristei fabulam commutavit. Scripsit Cornelius Gallus Elegiarum libros IV. de Cytheride quadam P. Volumnii liberta, quam ficto nomine Lycorida appellavit ; inque iis imitatus est Euphorionem Chalcidicum Poëtam. Lasciviusculus semper fuit : in compositione tamen cæteris, qui Elegiam Latinè scriptitârunt, durior à Fabio non temerè judicatus. Ejus scripta penitùs interciderunt, præter hunc unum libellum, quem paulò ante mortem in Ægypto visus est perscripsisse. Nam quùm ibi Græcam quandam puellam adamâsset, nec propter ingravescentem jam ætatem ejus libidini satisfacere potuisset, materia satis opportunè objecta est, ut senectutis incommoda describens, juveniles suos amores recenseret, seque in suis carminibus multò meliùs quàm in nummo, spectandum effingeret. Nam quòd fuerit Hetruscus, quòd Orator, quòd Poëta, quòd etiam vinolentus, quòd Lycorida adamârit, quòd Legatus Ægypto præfuerit, hinc manifestissimè colligitur : quæ si quis diligenter animadvertat, fatebitur hunc libellum Cornelii Galli non alterius fuisse, ut quidam parùm prudenter existimârunt.

ASINII CORNELII GALLI ELEGIA:

EJUSDEM

EPIGRAMMATA TRIA,

EDENTE ALDO MANUTIO JUNIORE.

CORNELIUS Gallus, Asinii Pollionis filius, inter primos elegiarum scriptores connumeratur. Tibullo, & Propertio, ut carminis suavitate non comparandus, ita exquisitissima Græcorum imitatione, sententiarum pondere, & beatissima prætereà verborum copia, utroque major, & splendidior. *Virgilium Maronem* unicè dilexit: à quo Bucolico carmine bis laudatus est; & extremum Georgicorum in illius nomine principiò apparuisse constat: verùm, jussu Augusti & partium odio, in *Aristæi* fabulam posteà mutatum. Quæ in hac Elegia vitio temporis corrupta videbantur, ea intacta reliquimus. Cornelii Galli quæ extant edita, *Maximiani* esse, qui avorum nostrorum memoria vixit, testatur Lilius Gregorius Gyraldus Dialogo IV. *de Poëtis*. Librum ego scriptum habeo, in quo *Galli Maximiani* nomine ea leguntur.

GALLI ELEGIÆ

ARGUMENTUM.

Militabat Gallus adversùs Parthos sub Ventidio, Imperatore clarissimo. Certior verò factus de valetudine Lycoridos, quam in Urbe reliquerat, hanc in castris Elegiam scripsit, in qua mirabiliter amantium affectus exprimit. Creber est sententiis non vulgaribus; magnificè assurgit, nec otiosè digreditur: oratione prætereà suavissima, & verè Romana utitur; ita ut Quintiliani judicium mirari subeat, qui Gallum paulò durjusculum Poëtam interdum vocet.

GALLI ELEGIA.

NON fuit Arsacidum tanti expugnare Seleucen,
  Italaque ultori signa referre Jovi;
Ut desiderio nostrî, curaque Lycoris
  Heu jaceat menses pænè sepulta novem.
Nec tantùm morbus, quantùm gravat ira parentis.
  Sic premitur geminis una puella malis.
Æqua tamen matris caussa est: cupit ille paternam
  Impleat ut pulcra filia prole domum.
Quid, quòd Lena meos avertere tentat amores,
  Portat & occulto grandia dona sinu;
Et juvenem laudat, qui munera misit ab alta
  Indole . . . .
Candida quòd nulla lanugine vestiat ora;

Quòd fluat ex toto vertice flava coma;
Quòd citharæ cantûsque sciens; deinde horrida bella,
Atque ingrata notat tempora militiæ.
Me quoque jam canis narrat splendere capillis,
Et quòd . . . vulnere tardus eam.
Multa quoque effingit, mentitur & omnia: fluxa
Quàm vereor ne sit nostra puella fide.
Fœmina natura varium, & mutabile semper;
Diligat ambiguum est, oderit anne magis:
Nil adeò medium. . . . . . .
Et tantùm constans in levitate sua.
Filius Europæ Minos, seu poneret arcum,
Sive comam premeret casside, pulcher erat.
Non priùs è muris pugnantem regia virgo
Viderat, ac dirus crimina suasit amor.
Acer Amor Deus est: feras domat ille leænas.
Exoufer facimus vindice Scylla Deo.
At pius æternam servet ni Juppiter urbem,
Scilicet occiderat Virginis illa dolo.
Sic pereat patrias quicunque insanus in arces
Mente ruit, pœnas ut scelerata dedit.
Obruta virgo jacet; servat quoque nomina turris
Illa, triumphator Juppiter unde tonat.
Quid loquor ah demens? roseæ nec flore juventæ,
Nec capitur missis lux mea muneribus.
Non patris imperium, matris non aspera jussa
Sollicitant; firmo pectore durat amor.
Non secùs Ægeo moles objecta fragori,
Illa manet, frustra ventus & aura furit.
Nec minùs, ut vires paulatim colligit ignis,
Purior accenso fomite flamma micat.
Illa meos reditus spe non præsumit inani,
Et fovet in tacito gaudia certa sinu.
Me vocat absentem, me me suspirat in unum,
Et de me noctes cogitat, atque dies.
Quin etiam argento, puroque intexit in auro,
Altera jam castris parta lacerna meis.

Illic bellantum juvenum studiosa figuras,
  Atque audita levi prælia pingit acu.
Pingit & Euphratis currentes molliùs undas,
  Victricesque Aquilas sub duce Ventidio;
Qui nunc Crassorum manes, direptaque signa
  Vindicat Augusti Cæsaris auspiciis.
Parthe tumens animis, & nostra clade superbe,
  Hîc quoque Romano stratus ab hoste jaces.
At mea cùm primis viceris apparet imago;
  Exigit hoc pietas, & bene fidus amor.
Ipsa quoque exprimitur; dejecto pallida vultu
  Stat lacrymans, & me penè vocare putes.
Quàm bene, cùm ferrum nondum prodiret in auras,
  Omnia pacis erant, & sua cuique satis.
Dives erat, si quis parvi possessor agelli:
  Severat ille priùs, deinde coquebat olus.
Non locus invidiæ, quamvis vicinus abundè
  Et pecus, & messes, mustaque haberet ager.
Liber amor, nulli mulier suspecta marito,
  Casta satis, norat si qua negare palam.
Tunc Venus . . . . spirabat dulciter ignes,
  Spiculaque in silvis tuta vibrabat amor.
Cur mihi non illis nasci, mea vita, diebus
  Contigit? invidit quis bona tanta Deus?
O niveas luces, ô tempora dulcia! verè
  Aurea Saturni sæcla fuere senis.
Nunc ferrum erupit, rabiesque asperrima ferri:
  Nunc furor, & cædes . . . . . .
. . . .
. . . .
Forsan & hic noster tinget cruor hospitis arma,
  Aut cadet unanimis frater ab ense meo.
Quid mihi cum bello? pugnent quibus inclita regna,
  Aut quibus ingentes Marte petuntur opes.
Nos alias pugnas aliis pugnemus in armis:
  Inflet amor lituos, & fera signa canat.
Fortis ad occasum ni pugnem Solis ab ortu,

Detrahat ignavo protinùs arma Venus.
Sin cadat ex votis, & res bene gesta feratur;
Cesserit è merito cara puella mihi.
Quam . . . . sinu, aut basia jungam,
Dum lateri vires, nec sit amare pudor.
Tunc me vina juvent nardo confusa, rosisque;
Sertaque, & unguentis sordida facta coma.
Nec Dominæ pudeat gremio captare soporem,
Surgere nec media jam veniente die.
Si quis amore vacans irriserit, imprecor illi
Ardeat, &, quid sit, discat amare senex.
Servus & ut nostros incassum laudet amores,
Et sapit hic, dicat, saucius igne novo.
Heu male (crede mihi) si quis sua gaudia differt.
Dum loquimur, nox est mortis, & umbra subit.

EPIGRAMMA, SINE TITULO.

OCCURRIS cùm manè mihi, nì purior ipsa
Luce nova exoreris, lux mea, dispeream.
Quòd si nocte venis, jam verò ignoscite, Divi,
Talis ab occiduis Hesperus exit aquis.

De duabus Sororibus meretriculis ex Illyrico, Gentia, & Chloë, quæ Romana castra cum matre Lena sequerentur.

. . . matris amor, deliciumque meum.
Ne verò inter vos odio certare, sorores,
Utrius alba magis, vel minùs atra cutis.
Hoc unum certate, suos magis urat amores,
Altera nonne oculis, altera nonne comis.
Anne coma ex auro flava est tibi, Gentia? an auri

Ex ipsa magis est bractea flava coma?
E Beronicæo detonsum vertice crinem
Rettulit esuriens Græcus in astra Conon.
Gentia, rapta tibi fiat coma protinùs astrum,
Et regat Illyricas certior ursa rates.
Cùm quatit, & caudam Junonius explicat ales,
Mille oculos, gemmas mille decenter habet.
. . . . . . huc illuc flectat ocellos:
Hinc illinc videas currere mille faces.

IN IMAGINEM PUELLÆ.

SOFRIDES, si virgo faces jacularis ocellis,
Et tua nescio quo murmure labra sonant;
Cur non ora mihi jamdudum in verba resolvis?

Sequens Epigramma, de Virgilii morte ad Augustum, quia Galli à plerisque creditur, hìc adjungere voluimus, quamvis ab aliis omissum.

TEMPORIBUS lætis tristamur, maxime Cæsar,
Hoc uno amisso, quem gemo, Vergilium.
Sed vetuit relegi, si tu patiere, libellos,
In quibus Æneam condidit ore sacro.
Roma rogat, precibus totus tibi supplicat orbis,
Ne pereant flammis tot monumenta ducum.
Atque iterum Trojam, sed major flamma, cremabit:
Fac laudes Italûm, fac tua fata legi.
Æneamque suum fac major nuncius ornet.
Plus fatis possunt Cæsaris ora Dei.

EX DIALOGO IV.

Historiæ Poëtarum Lilii Gyraldi.

MIROR quorumdam impudentiam, ne dicam amentiam, qui tralaticios quosdam & ementitos versus sub Galli Poëtæ nomine ediderunt; cùm in iis neque phrasis, neque tempus Gallo conveniant; qui tertio & quadragesimo ætatis anno, sua sibimet manu, teste Dione, Eusebio, & Ammiano, mortem accersiit: in iis autem senem describit. Sed nec in plerisque versibus purus est & sincerus sermo Latinus, quin & syllabarum moræ, & tempora metri leges nonnunquam excedunt. *Maximiani* verò nugatoris cujusdam, & nebulonis potiùs, eorum versus plurimi sunt. Ex vetustioribus enim adhuc quibusdam exemplaribus, in quibus *Maximiani* ipsius nomen legitur, illius, inquam, Maximiani, cujus & insignis Grammaticæ nugator Alexander nugas irridet. Unam verò vel alteram Elegiam Galli esse non abnuerim. Sic & illud Galli Epigramma à plerisque creditur, quod de Vergilii morte ad Augustum legitur:

Temporibus lætis tristamur, maxime Cæsar,

& reliqua, quæ mox legisti, & quæ etiam leges in Catalectis Vergilianis.

CN. CORNELII GALLI,

VEL POTIUS

MAXIMIANI

ELEGIARUM LIBELLUS.

ELEGIA PRIMA.

SENECTUTIS DESCRIPTIO.

ÆMULA cur cessas finem properare Senectus?
  Cur & in hoc fesso corpore tarda sedes?
Solve precor miseram tali de carcere vitam;
  Mors est jam requies, vivere pœna mihi.
Non sum qui fueram; periit pars maxima nostri:
  Hoc quoque quod superest, languor, & horror habet.
Lux gravis in luctu, rebus gratissima lætis;
  Quodque omni est pejus funere, velle mori.
Dum juvenile decus, dum mens sensusque manebat,
  Orator toto clarus in orbe fui.
Sæpe poëtarum mendacia dulcia finxi;
  Et veros titulos res mihi ficta dedit.
Sæpe perorata percepi lite coronam,
  Et data sunt linguæ præmia grata meæ,

Quæ cum defunctis jam sunt immortua membris:
  Heu senibus vitæ portio quanta manet!
Nec minor his aderat sublimis gratia formæ:
  Quæ, vel si desint cætera multa, placet.
Quin etiam virtus fulvo pretiosior auro,
  Per quam præclarum plus micat ingenium.
Si placuit canibus densos circundare saltus,
  Occubuit telis præda petita meis.
Si libuit celeres arcu tentare sagittas,
  Prostravi multas non sine laude feras.
Dulce fuit madidam si fors versare palæstram,
  Implicui validis lubrica membra toris.
Nunc agili cursu cunctos anteire solebam:
  Nunc tragicos cantus exsuperare meo.
Augebat meritum dulcis mistura bonorum:
  Ut semper varium plus micat artis opus.
Nam quæcunque solent per se perpensa placere,
  Alterno potiùs vincta decore placent.
Has inter virtutis opes, tolerantia rerum
  Spernebat cunctas insuperata minas.
Vertice nudato ventos pluviasque ferebam:
  Non mihi solstitium, non grave frigus erat.
Innabam gelidas Tyberini fluminis undas;
  Nec metui dubio credere membra freto.
Quamvis exiguo poteram requiescere somno,
  Et quamvis modico membra fovere cibo.
At si me subitò vinosus repperit hospes,
  Aut fecit lenis sumere vina dies;
Cessit & ipse pater Bacchus, stupuitque bibentem,
  Et qui cuncta solet vincere, victus abit.
Haud facile est animum tantis inflectere rebus,
  Ut res oppositas mens ferat una duas.
Hoc quoque virtutum quondam certamine magnum
  Socratem palmam promeruisse ferunt.
Hinc etiam rigidum memorant valuisse Catonem:
  Non res in vitium, sed male facta cadunt.
Intrepidus, quæcunque forent, ad utrumque ferebar:

Cedebant animo tristia cuncta meo.
Pauperiem, modico contentus, semper amavi;
  Et rerum dominus, nil cupiendo, fui.
Tu me sola tibi subdis, miseranda Senectus,
  Cui cedit quidquid vincere cuncta potest.
In te corruimus: tua sunt quæcunque fatiscunt;
  Ultima quæque tuo conficis ipsa malo.
Ergo his ornatum meritis Etruria nostris
  Optabat natis me sociare suis:
Sed mihi dulce magis resoluto vivere collo,
  Nullaque conjugii vincula grata pati.
Ibam per mediam vernali corpore Romam,
  Spectandus cunctis undique virginibus.
Quæque peti poterat, fuerat vel fortè petita,
  Erubuit vultus visa puella meos.
Et nunc subridens latebras fugitiva petebat,
  Non tamen effugiens tota latere volens.
Sed magis ex aliqua cupiebat parte videri,
  Lætior hoc multò, quòd male tecta foret.
Sic cunctis formosus ego, gratusque videbar
  Omnibus, & sponsus sic Genialis eram.
Sed tantùm sponsus: nam me natura pudicum
  Fecerat, & casto pectore durus eram.
Nam dum præcipuæ cupio me jungere formæ,
  Permansi viduo frigidus usque toro.
Omnis fœda mihi, atque omnis mihi rustica visa est,
  Nullaque conjugio digna puella meo.
Horrebam tenueis, horrebam corpore pingueis:
  Nec mihi grata brevis, nec mihi longa fuit.
Cum media tantùm dilexi ludere forma:
  Major enim mediis gratia rebus inest.
Corporis has nostri mollis lascivia parteis
  Incolit: has sedes mater amoris habet.
Quærebam gracilem, sed non quæ macra fuisset:
  Carnis ad officium carnea membra placent.
Sic quod in amplexu delectat stringere corpus,
  Ne lædant pressum quælibet ossa latus.

Candida contempsi, nisi quæ suffusa rubore
  Vernarent propriis ora serena rosis.
Hunc Venus ante alios sibi vendicat ipsa colorem,
  Diligit & florem Cypris ubique suum.
Aurea cæsaries, demissaque, lactea cervix,
  Vultibus ingenuis visa decere magis.
Nigra supercilia, & frons libera, lumina nigra,
  Urebant animum sæpe notata meum.
Flammea dilexi, modicumque tumentia labra,
  Quæ mihi gustanti basia plena darent.
In tereti collo visum pretiosius aurum,
  Gemmaque judicio plus radiare meo.
Singula turpe seni quondam quæsita referre,
  Et quod tunc decuit, jam modò crimen habet.
Diversos diversa juvant: non omnibus annis
  Omnia conveniunt; res priùs apta nocet.
Exultat levitate puer, gravitate senectus:
  Inter utrumque manens stat juvenile decus.
Hunc tacitum, tristemque decet; sit clarior ille
  Lætitia, & linguæ garrulitate suæ.
Cuncta trahit secum, vertitque volubile tempus,
  Nec patitur certa currere quemque via.
Nunc quia longa mihi gravis est, & inutilis ætas,
  Vivere cùm nequeam, sit mihi posse mori.
O quàm dura premit miseros conditio vitæ,
  Nec mors humano subjacet arbitrio.
Dulce mori miseris; sed mors optata recedit:
  At cùm tristis erit, præcipitata venit.
Me verò heu tantis defunctum partibus olim
  Tartareas vivum constat inire vias.
Jam minor auditus, gustus minor, ipsa minora
  Lumina, vix tactu noscere certa queo.
Nullus dulcis odor, nulla est mihi grata voluptas.
  Sensibus expertem quis superesse putet?
En Lethæa meam subeunt oblivia mentem,
  Nec confusa sui jam meminisse potest.
Ad nullum consurgit opus, cum corpore languet;

Atque intenta suis obstupet ipsa malis.
Carmina nulla cano: cantandi summa voluptas
Heu fugit, & voci gratia vera perit.
Non fora sollicito, nec blanda poëmata fingo:
Litibus, heu, rapidis commoda dura sequor.
Ipsaque me species quondam dilecta reliquit;
Et videor formæ mortuus esse meæ.
Pro niveo, rutiloque priùs, nunc inficit ora
Pallor, & exsanguis, funereusque color.
Aret sicca cutis, rigidi stant undique nervi,
Et lacerant uncæ tabida membra manus.
Quondam ridentes oculi: nunc fonte perenni
Deplangunt pœnas nocte, dieque suas.
Et quos grata priùs ciliorum serta tegebant,
Desuper incumbens hispida silva premit.
Ac velut inclusi cæco conduntur in antro:
Nescio quid torvum, vel furiale vident.
Jam pavor est vidisse senem; nec credere possis
Hunc hominem, humana qui ratione caret.
Si libros repeto, duplex-se littera findit;
Largior occurrit pagina nota mihi.
Claram per nebulas videor mihi cernere lucem:
Nubila sunt oculis ipsa serena meis.
Eripitur sine nocte, dies: caligine cæca
Septum Tartareo quis neget esse loco?
Talia quis demens homini persuaserit auctor,
Ut cupiat voto turpior esse suo?
Jam subeunt morbi, subeunt discrimina mille:
Jám dulces epulæ, deliciæque nocent.
Cogimur à gratis animum suspendere rebus;
Atque ut vivamus, vivere desinimus.
Et jam me dudum, cui nulla adversa nocebant,
Ipsa, quibus regimur, nunc alimenta gravant.
Esse libet saturum, saturum mox esse pigebit.
Præstat ut abstineam, ast abstinuisse nocet.
Quæ modò profuerat, contraria redditur esca:
Fastidita jacet, quæ modò dulcis erat.

Non Veneris sunt grata mihi, nec munera Bacchi,
  Nec quidquid vitæ fallere damna solet.
Sola jacens natura manet, quæ sponte per horas
  Solvitur, & vitio carpitur ipsa suo.
Nec toties experta mihi medicamina prosunt,
  Non ægris quidquid ferre solebat opem.
Sed cum materia pereunt quæcunque parantur,
  Fit magis & damnis tristior urna meis.
Non secùs instantem cupiens fulcire ruinam,
  Diversis contrà nititur objicibus,
Donec longa dies, omni compage soluta,
  Ipsum cum rebus subruat auxilium.
Quid, quòd nulla levant animum spectacula rerum,
  Nec mala tot vitæ dissimulare licet.
Turpe seni vultus nitidi, vestesque decoræ,
  Atque etiam est ipsum vivere turpe senem.
Crimen amare jocos, crimen convivia, cantus:
  O miseri, quorum gaudia crimen habent!
Quid mihi divitiæ, quarum si demeris usum,
  Quamvis largus opum, semper egenus ero?
Imò etiam pœna est partis incumbere rebus,
  Quas cùm possideas, est violare nefas.
Non aliter sitiens vicinas Tantalus undas
  Captat, & appositis abstinet ora cibis.
Efficior custos rerum magis ipse mearum,
  Conservans aliis, quæ periere mihi:
Sicut in auricomis pendentia plurimus hortis
  Pervigil observat non sua poma draco.
Hinc me sollicitum torquent super omnia curæ:
  Hinc requies animo non datur ulla meo.
Quærere quæ nequeo, semper retinere laboro,
  Et retinens semper, nil tenuisse puto.
Stat dubius, tremulusque senex, semperque malorum
  Credulus; & stultus, quæ facit ipse, timet.
Laudat præteritos, præsentes despicit annos:
  Hoc solum rectum, quod sapit ipse, putat.
Se solum doctum, se judicat esse peritum;

Et quòd fit sapiens, desipit inde magis.
Multa licèt nobis referens, eademque revolvens
Horret, & alloquium conspuit ipse suum.
Deficit auditor, non deficit ipse loquendo.
O sola fortes garrulitate senes!
Omnia necquidquam clamosis vocibus implet.
Nil satis est; horret, quæ placuere modò.
Arridet de se ridentibus, ac sibi plaudens,
Incipit opprobrio lætior esse suo.
Hæ sunt primitiæ mortis: his partibus ætas
Defluit, & pigris gressibus ima petit.
Non habitus, non ipse color, non gressus euntis,
Non species eadem, quæ fuit antè, manet.
Labitur ex humeris demisso corpore vestis;
Quæque brevis fuerat, jam modò longa mihi est.
Contrahimur, miroque modo decrescimus ipsi:
Diminui nostri corporis ossa putes.
Nec cœlum spectare licet: sed prona Senectus
Terram, à qua genita est, & reditura videt.
Fitque tripes, prorsùs quadrupes, ut parvulus infans;
Et per sordentem flebilè serpit humum.
Ortus cuncta suos repetunt, matremque requirunt;
Et redit ad nihilum, quod fuit antè nihil.
Hinc est quòd baculo incumbens ruitura Senectus,
Assiduo pigram verbere pulsat humum;
Et numerosa movens crebro vestigia passu,
Talia rugato creditur ore loqui:
Suscipe me, genitrix, nati miserere laborum;
Membra velis gremio fessa fovere tuo.
Horrent me pueri; nequeo velut antè videri.
Horrendos partus cur finis esse tuos?
Nil mihi cum superis, explevi munera vitæ;
Redde, precor, patrio mortua membra solo.
Quid miseros variis prodest suspendere pœnis?
Non est materni pectoris ista pati.
His dictis, trunco titubanteis sustinet artus,
Neglecti repetens stramina dura tori.

Quo postquam jacuit, misero quid funere differt?
Heu, tantùm attriti corporis ossa vides.
Cùmque magis jaceam semper, vivamque jacendo,
Quis sub vitali me putet esse loco?
Jam pœna est totum quod vivimus: urimur æstu;
Officiunt nebulæ; frigus, & aura nocet.
Ros lædit, modicoque etiam corrumpimur imbre:
Veris, & autumni lædit amœna dies.
Hinc miserum scabies, hinc tussis anhela fatigat;
Continuos gemitus ægra Senectus habet.
Hos superesse rear, quibus & spirabilis aër,
Et lux, qua regimur, redditur ipsa gravis?
Ipsa etiam cunctis requies gratissima somnus
Abvolat, & sera vix mihi nocte redit.
Vel si lassatos nunquam dignabitur artus,
Turbidus in quantis horret imaginibus?
Mollia fulcra tori duris sunt cotibus æqua:
Parva licèt, magnum pallia pondus habent.
Cogor per mediam turbatus surgere noctem,
Multaque, ne patiar deteriora, pati.
Vincimur infirmi defectu corporis; & qua
Noluero infelix, hac ego parte trahor.
Omnia naturæ solvuntur viscera nostræ,
Et tam præclarum quod male mutat opus.
His veniens onerata malis inopina Senectus,
Cedere ponderibus se docet ipsa suis.
Ergo quis has cupiat per longum ducere pœnas?
Paulatimque anima deficiente mori?
Morte mori meliùs, quàm vitam ducere mortis,
Et sensus membris sic sepelire suis.
Non queror, heu, longi quòd totum solvitis anni:
Improba naturæ dicere jura nefas.
Deficiunt validi longævo tempore tauri;
Et quondam pulcher, qui modò turpis, equus.
Fracta diu rapidi compescitur ira Leonis;
Lentaque per senium Caspia tigris erit.
Ipsa etiam veniens consumet saxa vetustas;

Et nullum est, quod non tempore cedat, opus.
Sed mihi venturos melius prævertere casus,
Atque infelices anticipare dies.
Pœna minor, certam subitò perferre ruinam;
Quod timeas, gravius sustinuisse diu.
At quos fert alios, quis possit dicere casus?
Hoc quoque difficile est commemorasse seni.
Jurgia, contemptus, violentaque damna sequuntur;
Nec quisquam ex tantis præbet amicus opem.
Ipsi me pueri, atque ipsæ sine lite puellæ,
Turpe putant dominum jam vocitare suum.
Irrident gressus, irrident denique vultum,
Et tremulum, quondam quod timuere, caput.
Cùmque nihil videam, tamen hoc spectare licebit,
Ut gravior misero pœna sit ista mihi.
Felix qui meruit tranquillam ducere vitam,
Et lætos stabili claudere fine dies!
Dura satis miseris memoratio prisca bonorum;
Et graviùs summo culmine missa ruunt

ELEGIA II.

NON DESPICIENDA SENECTUS.

EN dilecta mihi nimiùm formosa Lycoris,
Cum qua mens eadem, res fuit una mihi:
Post multos quibus indivisi viximus annos,
Respuit amplexus, heu, stupefacta meos;
Jamque alios juvenes, aliosque requirit amores:
Me vocat imbellem, decrepitumque senem.
Nec meminisse volet transactæ dulcia vitæ,
Nec quòd me potiùs reddidit ipsa senem.
Imò etiam caussas ingrata, ac perfida fingit,
Ut spretus vitio judicer esse meo.

Hæc me prætereiens cùm dudum fortè videret,
 Expuit, obductis vestibus ora tegens.
Hunc ego dilexi? meque hic complexus amavit?
 Huic ego sæpe, nefas, oscula blanda dedi?
Nauseat, & priscum vomitu ceu fundat amorem,
 Imponit capiti plurima dira meo.
Heu, quid longa dies nunc affert? ut sibi quisquam
 Quondam dilectum prodere turpe putet!
Nonne fuit melius tali me tempore fungi,
 Quo nulli meritò despiciendus eram:
Quàm postquam periit quidquid fuit antè decoris,
 Extinctum meritis vivere criminibus?
Jam nihil est totum quod viximus: omnia secum
 Tempus prætereiens, horaque summa trahit.
Et quamvis nivei circumdant tempora cani,
 Et jam cæruleus inficit ora color,
Præstat adhuc, nimiùmque sibi speciosa videtur,
 Atque annos mecum despicit illa suos.
Et fateor, primæ retinet monumenta figuræ,
 Atque inter cineres condita flamma manet.
Ut video, pulchris etiam vos parcitis anni,
 Nec veteris formæ gratia tota perit.
Relliquiis veterum juvenes pascuntur amorum,
 Et si quid nunc est, quod fuit antè, placet.
Ante oculos statuunt primævi temporis actus,
 Atque in præteritum luxuriantur opus.
Et quia nos totus membrorum deserit usus,
 Nullos amplexus, quos remoretur, habet.
Sed miseris solus superest post omnia luctus.
 Quot bona tunc habui, tot modò damna fleo.
Ergo velut pecudum præsentia sola manebunt?
 Nil de transactis, quod memoretur, erit?
Cùm fugiant & bruta novos animalia campos,
 Et repetant celeres pascua nota greges;
Sub qua decubuit requiescens diligat umbram
 Taurus, & amissum quærat ovile pecus;
Dulciùs in solitis cantet philomela rubetis,

Sitque suum rapidis dulce cubile feris;
Tu tantùm bene nota tibi, atque experta relinquis
  Hospitia, & potiùs non manifesta petis?
Nonne placet meliùs certis confidere rebus?
  Eventus varios res nova semper habet.
Sum grandævus ego, nec tu minùs alba capillis:
  Par ætas animos conciliare solet.
Si modò non possum, quondam potuisse memento:
  Sit satis, ut placeam, me placuisse priùs.
Permanet in validis reverentia prisca colonis:
  Quod fuit in vetulo milite, miles amat.
Rusticus expertum deflet cecidisse juvencum:
  Cum quo consenuit, miles honorat equum.
Nec me adeò primis spoliavit floribus ætas;
  En facio versus, & mea facta cano.
Sit gravitas, sitque ipsa tibi veneranda Senectus:
  Sit quòd te nôsti vivere velle diu.
Quis suam in alterius condemnet crimine vitam?
  Et quo prætendit claudere certet iter?
Dicere si fratrem, seu dedignaris amicum,
  Dic patrem; affectum nomen utrumque tenet.
Vincat honor luxum, pietas succedat amori;
  Plus ratio, quamvis cæca, valere solet.
His lacrymis longos, quantùm fas, flevimus annos:
  Est grave, quod doleat, commemorare diu.

ELEGIA III.

NARRAT FACTA JUVENTUTIS.

NUNC operæ pretium est quædam memorare juventæ,
  Atque Senectutis pauca referre meæ:
Quò lector mentem rerum vertigine fractam

Erigat, & mœstum noscere curet opus.
Captus amore tuo, demens Aquilina, ferebar
Pallidus, & tristis, captus amore tuo.
Nondum quid sit amor, vel quid Venus ignea, noram;
Torquebar potiùs rusticitate mea.
Nec minùs illa mea percussa à cuspide, flagrans
Errabat tota non capienda domo.
Stamina pensa procul, nimiùm dilecta, jacebant:
Solus amor cordi, curaque semper erat:
Nec reperire viam, qua cæcum pasceret ignem,
Docta, nec alternis reddere verba notis.
Tantùm in conspectu studio perstabat inani,
Anxia vel solo lumine corda fovens.
Pædagogus adit me: illam tristissima mater
Servabat, tanti pœna secunda mali.
Prensabantque oculos, nutusque per omnia nostros,
Quique solet mentis ducere signa color.
Dum licuit, votum tacitè compressimus ambo,
Et varia dulceis teximus arte dolos.
At tandem teneram rupit verecundia frontem,
Nec valuit penitùs flamma recepta tegi.
Mox captare locos, & tempora cœpimus ambo,
Atque superciliis, luminibusque loqui;
Fallere sollicitos, suspensos ponere gressus,
Et tota nullo currere nocte sono.
Nec longum, genitrix furtivum sensit amorem,
Et medicare parans vulnera vulneribus,
Increpitat, cæditque; ignes in pectore crescunt,
Ut solet adjecto crescere flamma rogo.
Concipiunt geminum flagrantia corda timorem,
Et sic permisto sævit amore dolor.
Tunc me visceribus perterrita quærit anhelis,
Emptum suppliciis quem putat esse suis.
Nec memorare pudet, turpeisque revolvere versus;
Imò etiam gaudens imputat illa mihi.
Pro te susceptos juvat, inquit, ferre labores;
Tu pretium tanti dulce cruoris eris.

Sit modò certa fides, atque inconcussa voluptas:
Quæ nihil imminuit passio, nulla fuit.
His egomet stimulis angebar semper, & ardens
Languebam; nec spes ulla salutis erat.
Prodere non ausus, carpebat vulnere cæco:
Sed stupor, & macies vocis habebat opus.
Hîc mihi, magnarum scrutator maxime rerum,
Solus, Bobeti, fers miseratus opem.
Nam cùm me curis intentum sæpe videres,
Nec posses caussas noscere tristitiæ:
Tandem prospiciens tali me peste teneri,
Mitibus alloquiis pandere clausa jubes.
Dic, ait, unde novo correptus carperis igne?
Dic precor, & dicti sume doloris opem.
Non intellecti nulla est curatio morbi,
Ut magis inclusis ignibus antè fremunt.
Dum pudor est tam fœda loqui, vitiumque fateri,
Agnovit taciti conscia signa mali.
Mox ait: occultæ satis est res prodita caussæ;
Pone metum, veniam vis tibi tanta dabit.
Prostratus pedibus verecunda silentia rupi,
Cum lacrymis referens ordine cuncta suo.
Fare, ait, ut placidæ potiaris munere formæ;
Respondi: pietas talia velle fugit.
Solvitur in risum, exclamans, prô mira voluptas!
Castus amor Veneris, dicito, quandò fuit?
Parcere dilectæ, juvenis, desiste puellæ;
Impius huic fueris, si pius esse velis.
Unguibus, & morsu teneri pascuntur amores:
Vulnera non refugit, res magis apta plagæ.
Interea donis permulcet corda parentum,
Et pretio faciles in mea vota trahit.
Auri cæcus amor nativum vincit amorem:
Cœperunt gnatæ crimen amare suæ.
Dant vitiis, furtisque locum: dant jungere dextras,
Et totum ludo concelebrare diem.
Permissum fit vile nefas, & languidus ardor,

Vicerunt morbum languida corda suum.
Illa nihil quæsita videns procedere, caussam
Odit, & illæso corpore tristis abit.
Projeci vanas sanato pectore curas,
Et subitò didici quàm miser antè fui.
Salve sancta, inquam, semperque intacta maneto
Virginitas, per me plena pudoris eris.
Quæ postquam perlata viro sunt omnia tuto,
Meque videt fluctus exsuperasse meos:
Macte, inquit, juvenis, proprii dominator amoris;
En de contemptu sume trophæa tuo.
Arma tibi Veneris, cedantque Cupidinis arcus:
Cedat & armipotens ipsa Minerva tibi,
Si tibi peccandi studium permissa potestas
Abstulit, atque ipsum talia velle fugit.
Ingrati, tristes pariter discessimus ambo;
Discidii ratio vita pudica fuit.

ELEGIA IV.

INITIA SUI NARRAT AMORIS.

RESTAT adhuc alios, turpeisque revolvere casus,
Atque aliquo molli ludere corda joco:
Conveniunt etenim deliræ ignava Senectæ,
Aptaque sunt operi carmina vana meo.
Sic vicibus variis, alternis volvimur annis,
Et mutata magis tempora grata mihi.
Virgo fuit, species dederat cui candida nomen,
Candida, diversis stat bene compta modis.
Huic ego per totum vidi splendentia corpus
Cymbala multiplices edere pulsa sonos.
Nunc niveis digitis, nunc pulsans pectine chordas,
Arguto

Arguto quidquid murmure dulce loqui.
Hanc ego saltantem subitò correptus amavi,
Et cœpi tacitus vulnera grata pati.
Sic me diversis tractum de partibus, una
Carpebat variis pulcra puella modis.
Singula visa semel, semper memorare libebat,
Hærebantque animo nocte, dieque meo.
Sæpe velut visæ lætabar imaginæ formæ,
Et procul absentis voce, manuque frui.
Sæpe velut præsens fuerit, mecum ipse loquebar:
Cantabam dulceis, quos solet illa, modos.
O quoties demens, quoties sine mente ferebar!
Nec, puto, fallebar, nec bene sanus eram.
Atque aliquis, cui cæca foret bene nota voluptas,
Cantat cantantem, Maximianus amat.
Certè difficile est abscondere pectoris æstus,
Panditur & clauso sæpiùs ore furor.
Nam subitò inficiens vultum pallorque, ruborque,
Interdum certæ vocis habebat opus.
Nec minùs ipsa meas prodebant somnia curas,
Somnia secreti non bene fida mei.
Nam cùm sopitos premerent oblivia sensus,
Confessa est facinus conscia lingua suum.
Candida, clamabam, propera: cur, Candida, cessas?
Nox abit, & furtis lux inimica venit.
Proximus ut genitor mecum comitatus amatæ
Virginis, in gelida fortè jacebat humo:
Illius ad nomen turbatos excitat artus;
Exilit, & natam credit adesse suam.
Omnia collustrans, toto me pectore somnum
Prospicit afflantem, nec meminisse mei.
Vana putas? an vera sopor ludibria jactat?
Et te verus, ait, pectoris ardor habet?
Credo equidem assuetas animo remeare figuras;
Et fallax studium ludit imago suum.
Stat tamen attonitus, perplexaque murmura captat,
Et tacitis precibus dicere plura rogat.

Sic ego qui cunctis sanctæ gravitatis habebar,
  Proditus indicio sum miser ipse meo.
Et nunc infelix tota est sine crimine vita,
  Et peccare senem non potuisse pudet.
Deserimur vitiis, fugit indignata voluptas;
  Et quod non possum, non potuisse juvat.
Hoc etiam meminisse licet, quod serior ætas
  Impulit, & gemitus quos mihi læta dedit.
Has sed quis possit naturæ adstringere parteis?
  Gnarus, & ut sapiens noxia sæpe velit?
Interdum rapimur vitiis, trahimurque volentes;
  Et quæ non capiunt, pectora bruta volunt.

ELEGIA V.

MULIER FINGENS AMOREM.

MISSUS ad Eoas legati munere functus,
  Tranquillum cunctis nectere pacis opus;
Dum studeo geminæ componere fœdera pacis,
  Inveni cordis bella nefanda mei.
Hîc me suscipiens Etruscæ gentis alumnum
  Involvit patriis Graia puella dolis.
Nam cùm se nostro captam simularet amore,
  Me potiùs vero fecit amore capi.
Pervigil ad nostras astabat nocte fenestras,
  Nescio quid Græco murmure dulce canens.
Nunc aderant lacrymæ, gemitus, suspiria, pallorque;
  Et quidquid nullum fingere posse putes.
Sed velut afflictam nimiùm miseratus amantem,
  Efficior potiùs tunc miserandus ego.
Hæc erat egregiæ formæ, vultûsque modesti,
  Grata, micans oculis, nec minùs arte placens.
Docta loqui digitis, & carmina fingere docta,

Et responsuram sollicitare lyram.
Illam Sireniis stupefactus cantibus æquans,
Efficior demens alter Ulysses ego;
Et quia non poteram tantas evadere moles,
Nescius in scopulos, & vada cæca feror.
Quid referam gressus certa se lege moventeis?
Suspensosque novis passibus ire pedes?
Grande erat inflexos gradibus numerare capillos;
Grande erat in niveo pulchra colore coma.
Urebant oculos duræ, stantesque papillæ,
Et quas astringens clauderet una manus.
Ah quantùm mentem stomachi fultura movebat,
Atque sub exhausto pectore pingue femur!
Urebar teneros adstringere fortiter artus:
Visa per amplexus ossa sonare meos.
Grandia clamabam nimiùm me brachia lædunt,
Non tulerant pondus subdita membra suum.
Dirigui, quantusque fuit calor iste reliquit;
Et nata est veniæ caussa pudenda meæ
Non sic lac tenerum permista coagula reddunt,
Nec liquidi mellis spuma liquoris erit.
Succubui, fateor, Graiæ tum nescius artis:
Succubui Tusca simplicitate senex.
Qua defensa suo superata est Hectore Troja,
Unum non poterat fraus superare senem.
Muneris invicti curam, studiumque reliqui,
Deditus imperiis, sæve Cupido, tuis.
Nec memorare pudet tali me vulnere victum;
Subditus his flammis Juppiter ipse fuit.
Sic mihi prima quidem nox affuit, & sua solvit
Munera, grandævo vix subeunda viro.
Proxima destituit vires, vacuusque recessit
Ardor, & in Venerem segnis ut antè fui.
Illa, velut proprium repetens infesta tributum,
Instat, & increpitans, debita reddis? ait.
Sed nihil hic clamor, nil sermo mitis agebat:
Quod natura negat, reddere nemo potest.

Erubui, ſtupuique: omnes verecundia motus
  Abſtulit, & blandum terror ademit opus.
Contrectare manu cœpit frigentia membra,
  Meque etiam digitis ſolicitare ſuis.
Nil mihi torpenti, nil tactis profuit illis:
  Reſtitit in medio frigus, ut antè, foco.
Quæ te crudelis rapuit mihi femina, dixit?
  Cujus ab amplexu feſſus ad arma redis?
Jurabam curis animum mordacibus uri,
  Nec poſſe ad luxum triſtia corda trahi.
Illa dolum credens, non falles, inquit, amorem:
  Plurima cæcus amor lumina ſemper habet.
Quin potiùs placido noli unquam parcere ludo:
  Projice triſtitias, & renovere jocis.
Obtundunt ſiquidem curarum pondera ſenſus:
  Intermiſſa minus ſarcina pondus habet.
Tunc egomet toto nudatus corpore lecto,
  Effuſis lacrymis talia verba dedi:
Cogimur, heu, ſegnes crimen, vitiumque fateri,
  Ne meus extinctus fortè putetur amor.
Me miſerum, cujus non eſt culpanda voluptas!
  Judicor infelix debilitatis ope.
En longo confecta ſitu tibi tradimus arma,
  Arma miniſteriis quippe dicata tuis.
Fac quodcunque potes, nos cedimus: hoc tamen ipſe
  Grandior eſt hoſtis, quò minùs ardet amor.
Protinùs Argivas admovit turpiter arteis,
  Meque cupit flammis vivificare ſuis.
Aſt ubi dilecti perſenſit funera membri,
  Nec velut expoſitum ſurgere vidit opus,
Erigitur, viduoque toro lacrymata recumbens,
  Vocibus his luctus, & ſua damna fovet:
Mentula feſtorum cultrix operoſa dierum,
  Quondam divitiæ, delitiæque meæ,
Quo te dejectam lacrymarum gurgite plangam?
  Quæ de tot meritis carmina digna feram?
Tu mihi flagranti ſuccurrere ſæpe ſolebas,

Atque æstus animi ludificare mei.
Tu mihi per totam custos gratissima noctem,
Consors lætitiæ, tristitiæque meæ.
Conscia secreti semper fidissima nostri,
Astans in nostris pervigil obsequiis.
Quò tibi fervor abit, per quem feritura placebas?
Quò tibi cristatum, vulniferumque caput?
Nempe jaces nullo, ut quondam, suffusa rubore;
Pallida demisso vertice nempe jaces.
Nil tibi blanditiæ, nil dulcia carmina prosunt;
Non quidquid mentem solicitare solet.
Sic velut exposito meritam te funere plango.
Occidit, assiduo quod caret officio.
Hæc ego cum lacrymis deducta voce canentem
Irridens, dictis talibus increpui:
Dum defles nostri languorem, femina, membri,
Ostendis morbo te graviore premi.
Vade, inquam, felix, semper felicibus apta,
Et tibi cognatis utere deliciis.
Illa furens, credo, quòd nescis, perfide, dixit:
Non fleo privatum, sed generale Chaos.
Hæc genus humanum, pecudum, volucrumque, ferarumque,
Et quidquid toto spirat in orbe, creat.
Hac sine diversi nulla est concordia sexûs:
Hac sine conjugii gratia summa perit.
Hæc geminas tanto constringit fœdere menteis,
Unius ut faciat corporis esse duos.
Pulcra licèt, pretium si desit, femina perdit;
Hæc si defuerit, vir quoque turpis erit.
Hæc si gemma micans rutilum non conterat aurum,
Æternum fallax, mortiferumque genus.
Tecum pura fides, secretaque certa loquuntur,
O verè pretium, fructiferumque bonum.
Cedunt cuncta tibi, quodque est sublimius, ultrò
Cedunt imperiis maxima quæque tuis.
Nec subtracta gemunt, sed se tibi subdere gaudent;

Vulnera sunt iræ prosperiora tuæ.
Ipsa etiam totum moderans sapientia mundum,
Porrigit invitas ad tua jura manus.
Sternitur icta tuo votivo vulnere virgo,
Et percussa novo læta cruore jacet.
Flet tantum, ridetque suum laniata dolorem,
Et percussori plaudit amica suo.
Non tibi semper iners, non mollis convenit actus;
Mistaque sunt ludis fortia facta tuis.
Nam nunc ingenio, magnis nunc viribus usa,
Nunc his, quæ juveni sunt inimica, malis.
Nam tibi pervigiles impendunt sæpe dolores,
Imbres, insidiæ, jurgia, damna, pudor.
Tum mihi sæpe feri commendas corda tyranni;
Sanguineus per te Mars quoque mitis erit.
Tu post extinctos, debellatosque Gigantes,
Excutis irato tela trisulca Jovi.
Tu cogis rapidas affectus discere tigres:
Per te blandus amans redditur ipse leo.
Mira tibi virtus, mira est patientia: victos
Diligis, & vinci, vincere sæpe volens.
Cùm superata jaces, vires, animosque resumis,
Atque iterum vinci, vincere rursus amans.
Ira brevis, longa est pietas, recidiva voluptas;
Et cùm posse perit, mens tamen una manet.
Conticuit tandem longo satiata dolore,
Ac velut expletis desinit exequiis.

ELEGIA VI.

CONSILIUM SENIBUS DATUM.

CLAUDE; precor, miseras ætas verbosa querelas,
  Nunquid adhuc vitium vis reserare tuum?
Sit satis indignum leviter tetigisse pudorem:
  Contrectata diu crimina crimen habent.
Omnibus est eadem lethi via: non tamen unus
  Est vitæ cunctis, exitiique modus.
Hac pueri, atque senes pariter, juvenesque ferentur;
  Hac par divitibus pauper egenus erit.
Ergo quod astrictum, quodque est vitabile nulli,
  Festino gressu vincere præstat iter.
Infelix ceu jam defleto funere surgo;
  Hac me defunctum vivere parte puto.

VII.

Sequens Lyricum, quia à plerisque Cornelio Gallo attribuitur, hîc adjicere libuit, quamvis inepti cujusspiam, ut Scaliger ait, Poëtices Lib. VI.

LYDIA, bella puella, candida,
  Quæ bene superas lac, & lilium,
  Albamque simul rosam rubidam,
  Aut expolitum ebur Indicum.
Pande, puella, pande capillulos
  Flavos, lucenteis ut aurum nitidum.
  Pande, puella, collum candidum,
  Productum bene candidis humeris.

Pande, puella, ſtellatos oculos,
    Flexaque ſuper nigra cilia.
    Pande, puella, genas roſeas,
    Perfuſas rubro purpuræ Tyriæ.
Porrige labra, labra corallina;
    Da columbatim mitia baſia.
    Sugis amentis partem animi:
    Cor mihi penetrant hæc tua baſia.
Quid mihi ſugis vivum ſanguinem?
    Conde papillas, conde gemipomas,
    Compreſſo lacte quæ modò pullulant.
Sinus expanſa profert cinnama:
    Undique ſurgunt ex te deliciæ.
    Conde papillas, quæ me ſauciant
    Candore, & luxu nivei pectoris.
    Sæva, non cernis quòd ego langueo?
    Sic me deſtituis jam ſemimortuum?

VERBA

VERBA OBSOLETA QUÆ LEGUNTUR IN CATULLO.

A.

B.

C.

FINIS.

